

Hallituksen esitys Eduskunnalle eläkesäätiölainsäädännön ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vuodelta 1955 oleva eläkesäätiölaki ehdotetaan korvattavaksi uudella eläkesäätiölailalla. Eläkesäätiöitä koskeva sääntely ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi vakuutusyhtiölain ja vakuutuskassalain sekä myös osaksi osakeyhtiölain kanssa niin pitkälle kuin se eläkesäätiötoiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista.

Eläkesäätiön toimintapiiriin kuulumisen mahdollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi. Toimintapiiriin voisivat kuulua paitsi työsuhteessa olevat, myös työnantajansa virkattai palvelussuhteessa olevat henkilöt sekä yrityksen johtoon kuuluvat henkilöt. Lisäeläkesäätiöille ehdotetaan asetettavaksi toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismäärävaatimus.

Eläkesäätiön oikeutta yritysomistukseen ehdotetaan rajoitettavaksi entisestään. Myös työnantajayhtiön osakkeiden omistusoikeutta rajoitettaisiin.

Eläkesäätiön johdon rakennetta ja toimivaltasuhteita on ehdotuksessa tarkennettu ja selvennetty. Hallituksen asemaa keskeisenä toimielimenä on selvennetty. Asiamiestä ehdotetaan pakolliseksi toimielimeksi. Ehdotukseen sisältyy myös hallintoneuvostoa koskeva sääntely.

Lisäeläketurvasta aiheutuva eläkevastuu ehdotetaan katettavaksi kokonaan siirtämä-

ajan kuluessa. Lisäeläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun laskentatavassa ehdotetaan siirryttäväksi samaan käytäntöön kuin muussakin vapaaehtoisessa ryhmäeläkevakuutuksessa.

Eläkesäätiön sääntöjen muuttamista niin, että lisäetuuksia vähennetään, ehdotetaan helpotettavaksi nykyisestä. Vähentämisen välttämättömyyttä jouduttaisiin selvittämään nykyistä harvemmin.

Lisäeläkesäätiön ylikatteen palauttaminen työnantajalle tulisi lakiehdotuksen mukaan mahdolliseksi.

Selvitystilaa ja purkamista sekä vakuutus-toiminnan luovuttamista koskevat säännökset ovat nykyistä lakia yksityiskohtaisemmat. Ehdotus sisältää säännökset myös eläkesäätiöiden sulautumisesta.

Ehdotukseen sisältyy myös yhteiseläkesäätiöitä koskeva yksityiskohtainen sääntely.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Ylikatteen palauttamista sekä eläkevastuun kattamista koskevat lainkohdat ovat kuitenkin tarkoitettut tulemaan voimaan jo vuoden 1995 lopussa. Lain useisiin säännöksiin on varattu siirtymäaika, jonka kuluessa eläkesäätiöiden on saatettava toimintansa uuden lain mukaiseksi.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.1.1. Lainsäädäntö	4
2.1.1.1. Eläkesäätiölaki	4
2.1.1.2. Työntekijäin eläkelaki	5
2.1.1.3. Kirjanpitolaki	5
2.1.2. Käytäntö	5
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	9
3.2. Keskeiset ehdotukset	11
3.2.1. Toimintapiiriin kuuluvat henkilöt	11
3.2.2. Toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärä	11
3.2.3. Omistusoikeuden rajoitukset	11
3.2.4. Eläkesäätiön perustaminen	12
3.2.5. Eläkesäätiön johto	12
3.2.6. Tilintarkastus ja tilinpäätös	12
3.2.7. Eläkevastuu ja sen kattaminen	12
3.2.8. Ylikatteen siirto	13
3.2.9. Lisäeläkkeiden ja etuuksien vähentäminen	13
3.2.10. Eläkesäätiöiden valvonta ja rekisteröinti	13
3.2.11. Selvitystila ja purkaminen	13
3.2.12. Sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen	13
3.2.13. Yhteiseläkesäätiöt	14
3.2.14. Vahingonkorvausvelvollisuus ja rangaistussäännökset	14
3.2.15. Työntekijäin eläkelaki ja laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä ..	14
4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	14
5. Asian valmistelu	15
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	15
5.2. Lausunnot	15
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
1. Lakiehdotusten perustelut	17
1.1. Eläkesäätiölaki	17
1.2. Työntekijäin eläkelaki	72
1.3. Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä	72
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	73
3. Voimaantulo	73

4. Säättämisjärjestys	73
-----------------------------	----

LAKIEHDOTUKSET

1. Eläkesäätiölaki	75
2. Laki työntekijäin eläkelain 3 §:n muuttamisesta	103
3. Laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	104

LIITE

Rinnakkaistekstit

2. Laki työntekijäin eläkelain 3 §:n muuttamisesta	105
3. Laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	106

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Eläkesäätiöiden toiminnasta on voimassa vuonna 1955 säädetty eläkesäätiölaki (469/55). Mainitun lain mukaan eläkesäätiö on eläkelaitos, jonka tarkoituksena on eläkkeiden ja niihin verrattavien muiden työsuhteen perusteella myönnettävien etuuksien antaminen työnantajan työntekijöille ja näiden omaisille. Työntekijät eivät laissa olevan määritelmän mukaan osallistu eläkesäätiön toimintaan tarvittavien varojen kartuttamiseen.

Eläkesäätiölain voimaantullessa säätiöiden toiminta oli pelkästään vapaaehtoista henkilövakuutustoimintaa, toisin sanoen eläkesäätiön myöntämät etuudet, niiden määrä ja laatu olivat vapaasti määriteltävissä säätiön säännöissä. Lakisääteinen työeläkejärjestelmä merkitsi eläkesäätiötoiminnalle suurta muutosta. Vuonna 1962 voimaantulleen työntekijäin eläkelain (395/61; TEL) mukaan jokaisella työnantajalla on lakisääteinen velvollisuus järjestää lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävä eläketurva työntekijöilleen.

Työnantaja voi järjestää TEL:n mukaisen eläketurvan joko ottamalla eläkevakuutuksen eläkevakuutusyhtiöstä tai perustamalla eläkekassan tai eläkesäätiön. Eläkesäätiöt voivat siis nykyisin toimintapiirissään harjoittaa sekä TEL:n mukaista toimintaa että vapaaehtoista lisäeläketoimintaa ja näiden toimintojen yhdistelmiä.

Eläkesäätiötoiminnalle on luonteenomaista, että toiminta tapahtuu rajatussa toimintapiirissä. Eläkesäätiön toimintapiirin muodostavat siten jonkin työnantajan tai työnantajaryhmän työntekijäkunta tai osa siitä. Eläkesäätiössä järjestetyn eläketurvan piiriin ei voi kuulua henkilöitä eläkesäätiön toimintapiirin ulkopuolelta. Eläkesäätiön toiminnan rahoittaa eläkesäätiöön kuuluva työnantaja kannatusmaksujen muodossa. Ylin päättämisylieläkesäätiön asioissa on hallituksella, jossa ovat edustettuina sekä eläkesäätiön työnantaja että toimintapiiriin kuuluvat henkilöt. Tilintarkastajista vähintään yhden on oltava toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden edustaja.

Eläkesäätiöiden valvontaviranomaisena on sosiaali- ja terveysministeriö, joka valvoo säätiöiden toimintaa kaikessa laajuudessa. Ministeriö muun muassa vahvistaa eläkesäätiöiden säännöt ja pitää eläkesäätiörekisteriä.

Eläkesäätiöiden valvontaa on työntekijäin eläkelain mukaisen toiminnan osalta siirretty myös eläketurvakeskukselle.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Lainsäädäntö

2.1.1.1. Eläkesäätiölaki

Työnantajilla oli 1950-luvun alussa vapaaehtoista eläketurvaa järjestäessään käytettävissään lähinnä neljä vaihtoehtoa: työnantajan oma eläkesääntö, säätiölain (109/30) mukainen eläkesäätiö, eläkekassa tai vakuutusyhtiöstä otettu eläkevakuutus. Eläkesäätiöt oli rekisteröity oikeusministeriössä, jolle myös säätiöiden valvonta kuului. Säätiölain puitteissa eläkesäätiöiden säännöt voitiin laatia suhteellisen vapaasti. Säätiölaissa ei ollut määräyksiä rahastoimisesta eikä verotuslainsäädännössä myöskään siitä, miten säätiöön luovutettuja varoja olisi verotuksessa kohdeltava.

Vuonna 1955 voimaan tullut eläkesäätiölaki toteutti tuona ajankohtana uusia periaatteellisia ratkaisuja. Ensinnäkin ansaintaperiaate, eli eläkkeen kertyminen osana palkkaa sitä mukaa kun työtä tehdään, tuli ensimmäistä kertaa selvästi määriteltyksi lainsäädännössä. Eläkesäätiöiden verotus järjestettiin yksiselitteisesti ansaintaperiaatteen pohjalta: työnantajan eläkesäätiöön luovuttamat varat ovat ansaittujen eläkkeiden muodostamaan määrään saakka verotuksessa työnantajalle vähennyskelpoisia.

Kolmanneksi työnantajalla on oikeus eläkesäätiölain mukaan lainata eläkesäätiöön luovuttamia varoja. Täten varat ovat työnantajan käytössä, kunnes ne tarvitaan eläkkeiden maksuun. Eläkesäätiöt vaikuttivat myös lakisääteisten eläkkeiden tason muotoutumiseen ja valittavaan eläketekniikkaan. Eläkesäätiöissä eläketaso oli vakiintunut 60 %:n tasolle palkasta.

Tämä tavoite lakisääteisessä eläkejärjestelmässä toteutui vuonna 1975. Eläkeikä muotoutui 65 vuodeksi. Myös eläkesäätiöiden takaisinlainausmalli omaksuttiin yleiseen työeläkejärjestelmään. Tämä oli välttämätön-

tä jo siitä syystä, että vakuutus- ja eläkesäätiövaihtoehdon tuli olla keskenään tasavertaisessa asemassa. Myös vakuutusvaihtoehdon hallintokustannukset oli mitoitettava kilpailukykyisiksi eläkesäätiöiden kanssa ja työkyvyttömyyseläkkeisiin oli otettava suur-yrityksille vakuutusvaihtoehdossakin oma-vastuutekniikka.

Huomattavimmat muutokset eläkesäätiöla-kiin ovat vuonna 1991 voimaan tullut vapaaehtoisien lisäetuksien osittainen kattamis-pakko sekä eläketurvakeskuksen luottova-kuutusturvan poistuminen vuoden 1994 alus-ta ja siitä johtunut velvollisuus kattaa työn-tekijäin eläkelain mukaiset etuudet. Vuoden 1993 alusta voimaan tullut työntekijöiden velvollisuus maksaa eläkevakuutusmaksua TEL:n osalta merkitsee myös periaatteellista muutosta eläkesäätiötoimintaan, koska aikai-semmin työnantaja on yksin vastannut elä-kesäätiön kustannuksista.

Eläkesäätiölain 35 §:n nojalla annetussa eläkesäätiölain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (509/55) on muun muassa va-kuutusteknistä tutkimusta, eläkesäätiön re-kisteröintiä ja rekisterin pitämistä, selvitys-miehiä ja eläkesäätiön purkamista koskevia säännöksiä.

2.1.1.2. Työntekijäin eläkelaki

Vuonna 1962 voimaan tulleen työntekijäin eläkelain mukaan työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mu-kaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhte on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään kuukau-den. Työntekijällä on lain mukaan oikeus saada vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttö-myys- ja osa-aikaeläkettä sekä kuntou-tusetuuksia ja hänen edunsaajillaan perhe-eläkettä. Vanhuuseläke sisältää myös varhen-netun vanhuuseläkkeen ja työkyvyttömyys-eläke yksilöllisen varhaiseläkkeen. Työnteki-jäin eläkelaisissa on yksityiskohtaiset säännök-set eläkkeen suuruudesta, eläkkeen laskemis-tavasta, yhteensovituksesta ja eläkkeistä ai-heutuvan vastuun ja kulujen jakaantumisesta. Laissa on myös säännökset eläketurvakes-kuksesta, jonka tehtävänä on muun muassa hoitaa eläkelaitosten valvontaan liittyviä toi-meenpanotehtäviä.

Vuonna 1962 annettiin valtioneuvoston päätös eräiden avustuskassojen ja eläkesääti-öiden rekisteröimistä ja valvontaa koskevien tehtävien siirtämisestä eläketurvakeskukselle

(316/62). Päätöksen nojalla yksinomaan työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden eläkesäätiöre-kisterin pitäminen siirrettiin silloisesta sosi-aaliministeriöstä eläketurvakeskukselle. Sa-moin tarkastusten suorittaminen ja toiminnan valvominen siirrettiin eläketurvakeskukselle siltä osin kuin se liittyy eläkesäätiön harjoit-tamaan työntekijäin eläkelain mukaiseen toi-mintaan. Eläketurvakeskuksen pitämä rekis-teri siirrettiin takaisin sosiaali- ja terveystoimi-nisteriölle vuoden 1993 alusta.

2.1.1.3. Kirjanpitolaki

Vuonna 1973 annetun kirjanpitolain (655/73) 39 §:n nojalla kirjanpitolovelvollisuu-desta ja kirjanpidosta sekä tilinpäätöksen julkistamisesta on voimassa, mitä niistä on erikseen muualla laissa säädetty tai mitä asi-anomainen viranomainen muun lain nojalla on määrännyt. Eläkesäätiölain 2 ja 4 luvussa on eräitä tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen liittyviä säännöksiä. Eläkesäätiölaki on tältä osin siten erityislaki. Eläkesäätiölain 6 §:n nojalla eläkesäätiön tilinpäätös on laadittava sosiaali- ja terveysministeriön antamien oh-jeiden, itse asiassa määräysten mukaisesti. Kirjanpitolaki on näin ollen eläkesäätiöiden osalta voimassa vain siltä osin kuin elä-kesäätiölaissa tai ministeriön kirjanpitoa kos-kevissa määräyksissä ei ole muuta säädetty tai määrätty.

2.1.2. Käytäntö

Eläkesäätiölain alaisia eläkesäätiöitä ovat: 1) TEL-eläkesäätiöt, jotka myöntävät pelkäs-tään työntekijäin eläkelain mukaisia etuuksia (niin sanotut B-säätiöt), 2) vain vapaaehtois-ta lisäeläketurvaa myöntävät eläkesäätiöt (niin sanotut A-säätiöt) sekä 3) eläkesäätiöt (niin sanotut A+B-säätiöt), joissa vapaaeh-toisen lisäeläketurvan lisäksi on työntekijäin eläkelain mukainen eläketurva. Lisäksi on useamman työnantajan yhteyteen perustettuja yhteiseläkesäätiöitä, joissa eläketurva on jär-jestetty jonkin edellä mainitun vaihtoehdon mukaisesti.

Vuoden 1993 lopussa toiminnassa olevien eläkesäätiöiden lukumäärä oli 214. Pelkäs-tään vapaaehtoisia lisäeläkejärjestelyjä hoiti 165 eläkesäätiötä. Pelkästään työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaista eläke-turvaa hoiti kahdeksan eläkesäätiötä. Työn-tekijäin eläkelain mukaisen toiminnan ohella

vapaaehtoista lisäeläketurvaa hoitavia säätiöitä oli 41. Eläkesäätiöistä osa toimii suljetuna; eläkesäätiön toimintapiiriin ei enää

oteta uusia henkilöitä.

Seuraavasta taulukosta ilmenee lakisääteisen eläketurvan ja lisäeläketurvan osuus eri eläkelaitoksissa vuonna 1994.

	Toimintapiiriin kuuluvien lkm lakisääte. eläketurva	lisäeläke- turva	Eläkevastuu (milj.mk) lakisääte. eläketurva	lisäeläke- turva
Eläkesäätiöt	68 221	74 525	10 709	16 020
Eläkekassat	70 385	27 833	4 599	4 363
Eläkeyhtiöt	955 041	89 142	67 144	2 644
Yhteensä	1 093 647	193 500	82 452	23 027

Taulukosta käy ilmi, että vuonna 1994 eläkesäätiöiden toimintapiiriin kuului noin 6,2 % työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvista työntekijöistä ja 38,5 % vapaaehtoisen lisäeläketurvan piiriin kuuluvista henkilöistä. Näihin lukuihin liittyen on todettava, että vuoden 1994 alusta aloitti toimintansa eläkesäätiö, jonka toimintapiiriin kuuluu noin 34 000 henkilöä.

Kuten edellä jaksossa 2.1.1.1. on jo todettu, eläkesäätiön ei lain mukaan tarvitse kokonaan kattaa sääntöjensä mukaisesta lisäeläketoiminnasta aiheutuvaa eläkevastuuta. Kattamatta oleva osa eläkevastuusta, eli vastuuveljaus, ilmoittaa sen määrän varoja, joka lisäksi vielä tarvittaisiin, jotta koko eläkevastuu olisi katettu.

Alkuperäisessä muodossaan eläkesäätiölaki salli eläkesäätiön osoittaa vastuuveljausta aina 100 %:iin asti, toisin sanoen työnantaja oli velvollinen maksamaan eläkesäätiölle varoja ainoastaan sen verran kuin eläkesäätiö tarvitsi juoksevien kulujensa peittämiseen. Tällä keinolla haluttiin työnantajia kannustaa perustamaan eläkesäätiöitä ja siten parantamaan työntekijöiden vapaaehtoista työeläketurvaa. Kun eläkkeistä aiheutuvaa eläkevastuuta ei tarvinnut kattaa, työnantaja pystyi järjestämään eläketurvan eläkesäätiön kautta ilman, että joutui suorittamaan välittömiä maksuja.

Vastuuveljauksen sallimisesta johtuneiden epäkohtien vuoksi eläkesäätiölakia uudistettiin vuonna 1991 siten, että eläkesäätiön on katettava 75 % vastuustaan jo eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneiden ja vastaisten eläkkeiden sekä heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden ja muiden etujen osalta. Samalla eläkevastuun katteena olevalle

omaisuudelle asetettiin tietyt vaatimukset sekä velvoitettiin eläkesäätiö vaatimaan riittävä vakuus työnantajalle lainaksi annetuille varoille. Kattamisvaatimukset on täytettävä asteittain yhdeksän vuoden kuluessa lainmuutoksen voimaantulosta. Työsuhteessa olevien osalta ei tässä vaiheessa annettu uusia säädöksiä, vaan asia jätettiin ratkaistavaksi eläkesäätiölain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Myös TEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkesäätiöillä voi olla vastuuveljausta. Aikaisemmin vastuuveljauksen vakuutena oli oltava eläketurvakeskuksen myöntämä luottovakuutus. Vuoden 1994 alusta lukien eläketurvakeskus kuitenkin lopetti luottovakuutustoimintansa ja tämän seurauksena myös vastuuveljausta koskeva luottovakuutus on kahdentoista vuoden siirtymäkauden aikana korvattava muilla vakuuksilla. Vaihtoehtona on eläkevastuun kattaminen katekelpoisilla varoilla.

Eläkesäätiöiden eläkevastuu vuonna 1994 oli noin 26,7 miljardia markkaa, josta määrästä lisäetuksista aiheutuva vastuu oli noin 16,0 miljardia markkaa. Eläkesäätiöt osoittivat samaan aikaan vastuuveljausta yhteensä noin 1,703 miljardia markkaa, josta määrästä lisäetuksista aiheutuva vastuuveljaus oli noin 1,563 miljardia markkaa.

Eläkesäätiötoiminnalla on ollut suuri merkitys suomalaisen eläketurvan järjestämisessä. Eläkesäätiöt tarjoavat vaihtoehdon työeläketurvan toteuttamisessa eläkevakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen rinnalla. Vaihtoehtojen olemassaolo on omiaan edesauttamaan asioiden tehokasta hoitoa.

Eläkesäätiötoiminta muuttuu koko ajan. Uusia eläkesäätiöitä perustetaan, eläkesäätiö-

öitä puretaan taikka niissä tapahtuu toiminnallisia muutoksia. Eläkesäätiöitä on purettu yrityksen lopettamisen, fuusion tai muun syyn johdosta. Uudet eläkesäätiöt on yleensä perustettu suurten työnantajien yhteyteen.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Yleistä

Eläkesäätiöitä vastaavien järjestelyjen merkitys eri maissa vaihtelee riippuen lakisääteisen eläketurvan järjestämisestä.

Yleispiirteenä voi todeta, että useimmissa eurooppalaisissa valtioissa on vapaaehtoisia eläkerahastotyyppisiä järjestelmiä, joiden tarkoituksena on eläke-etuuksien järjestäminen työntekijöille ja jotka muistuttavat toimintoiltaan suomalaisia eläkesäätiöitä tai eläkekassoja.

Seuraavassa esitetään eri maiden lainsäädäntöä lähinnä eläkerahastojen organisaation ja toiminnan rahoittamisen osalta.

Ruotsi

Eläkesäätiöistä säädetään 9 kesäkuuta 1967 annetussa eläke- ynnä muiden sitoumusten turvaamista koskevassa laissa. Eläkesäätiö voi olla joko yhden työnantajan tai usean työnantajan yhteinen säätiö. Eläkkeen tai muun etuuden maksaa etuudensaajalle työnantaja. Säätiö korvaa työnantajalle sen, mitä tämä on maksanut ja vain poikkeustapauksessa säätiö maksaa etuuden suoraan sen saajalle. Säätiön hallituksessa on yhtä monta työnantajan ja työntekijöiden edustajaa.

Laissa on osakkeiden omistusta, työnantajalainaa ynnä muita sijoituksia koskevia rajoituksia.

Valvontaviranomaisena toimii sen läänin lääninhallitus, jossa työnantajalla on kotipaikka.

Norja

Eläkekassoista ja -rahastoista on säännökset pääosin yksityisiä palvelueläkejärjestelmiä koskevissa säännöksissä. Säännökset on annettu verolain nojalla ja niitä uudistetaan parhaillaan. Uudistuksen perusteena on osittain tarve yhtenäistää eläkekassoja ja -rahastoja koskevat verosäännökset vastaamaan vakuutustoimintaa koskevan lain säännöksiä.

Vakuutustoimintaa koskevaa lakia ei so-

velleta suoraan eläkekassoihin ja -rahastoihin. Lain 1 §:n mukaan laki voidaan kuitenkin saattaa koskemaan joko kokonaan tai osaksi eläkekassoja ja -rahastoja. Luonnos määräyksiksi vakuutustoimintaa koskevan lain soveltamisesta eläkekassoihin ja -rahastoihin on parhaillaan käsiteltävänä.

Luonnoksen mukaan eläkekassa voidaan perustaa joko yhden työnantajan tai useiden työnantajien työntekijöitä varten. Eläkekassalla on oltava hallitus, jossa on vähintään neljä jäsentä. Sama koskee eläkerahastoja. Eläkekassan hallitukseen valitsevat kassan toimintapiiriin kuuluvat henkilöt keskuudetaan vähintään kaksi jäsentä ja näiden varajäsenet.

Luonnos sisältää ehdotuksen eläkekassojen kattamisvaatimuksia ja varojen sijoittamista koskeviksi määräyksiksi. Ehdotetut määräykset ovat pääosin samoja, jotka ovat nykyään voimassa vakuutusyhtiöillä.

Norjan vakuutustarkastusviranomaisen Kredittillsynet hyväksyy eläkekassan ja -rahaston säännöt. Se hyväksyy myös vakuutusmaksutariffit. Sille on lähetettävä vuosittainen linjapäätös, toimintakertomus ja aktuaarin kertomus vakuutusteknisestä selvityksestä.

Tanska

Tanskassa on kahdenlaisia eläkekassoja. Yhden yrityksen tai konsernin perustamista yrityseläkekassoista (firmapensionskasser) säädetään eläkekassojen valvonnasta 22 huhtikuuta 1992 annetussa laissa ja ammattiyhdistysten perustamista, samalla alalla tai saman koulutuksen omaavia henkilöitä koskevista eläkekassoista (tvaergående pensionskasser) 16 kesäkuuta 1992 annetussa laissa. Edellä mainittujen lakien säännökset ovat suurelta osin yhdenmukaiset.

Eläkekassat ovat itsenäisiä oikeudellisia yksiköitä, joilla on yleiskokous ja hallitus. Yleiskokouksen muodostavat kassan jäsenet. Yleiskokouksessa jäsenillä on oikeus valita jäsenten joukosta puolet hallituksen jäsenistä työnantajan tai ammattiyhdistyksen valitessa loput jäsenet sekä puheenjohtajan.

Jäsenet suorittavat pääsääntöisesti 1/3 kuukausittaisista kannatusmaksuista työnantajan suorittaessa loput. Eläkevastuun katteesta 60 % on sijoitettava laissa säädettyihin erityisen varmoihin varoihin ja loput 40 % muulla, laissa säädettyllä tavalla. Eläkekassojen varojen osalta noudatetaan rahastoivaa järjestelmää.

Tanskan vakuutusvalvontaviranomainen Finanstilsynet valvoo eläkekassojen toimintaa.

Alankomaat

Eläkerahastoista säädetään vuonna 1954 voimaan tullessa eläke- ja säästöraholaisissa. Eläkerahastot voivat olla yhden tai useamman työnantajan perustamia eläkerahastoja tai tiettyä teollisuuden alaa koskevia rahastoja.

Hallituksessa työntekijöillä on oltava vähintään yhtä paljon edustajia kuin työnantajalla. Teollisuudenalakohtaisessa rahastossa työntekijöiden ja työnantajan edustuksen on oltava yhtä suuri. Työnantaja rahoittaa eläke-etuuksista vähintään puolet. Muut kustannukset rahoittaa työnantaja kokonaisuudessaan. Laissa on säännöksiä eläkevastuun kattamisesta. Eläkerahastot noudattavat rahastointivaa järjestelmää varojensa osalta. Varat on sijoitettava järkevällä tavalla.

Alankomaiden vakuutusvalvontaviranomainen Verzekeringskamer valvoo, että eläkerahastot noudattavat toiminnassaan lakia.

Belgia

Eläkerahastoista säädetään 9 heinäkuuta 1975 annetussa vakuutusyhtymien valvontaa koskevassa laissa sekä 15 toukokuuta 1985 annetussa kuninkaallisessa asetuksessa.

Eläkerahastot ovat joko keskinäisen vakuutusyhdistyksen tai aatteellisen yhteisön muodossa perustettuja itsenäisiä oikeushenkilöitä. Rahaston voi perustaa joko yksi tai useampi yhtiö. Useamman työnantajan rahastossa yhtiöillä tulee olla laissa säädetty taloudellinen tai sosiaalinen yhteys keskenään. Työnantajilla ja työntekijöillä tulee olla yhtäläinen edustus hallituksessa, mikäli työntekijät suorittavat henkilökohtaisia kannatusmaksuja rahastoon.

Työnantaja ja/tai työntekijät rahoittavat eläke-etuudet. Eläkevastuu on katettava siten, että eläkerahasto pystyy suorittamaan sääntöjensä mukaiset etuudet. Varat rahastoidaan vakuutetun työssäoloajan kuluessa.

Lainsäädännössä on tarkat säännökset siitä, miten eläkevastuun katteena olevat varat on sijoitettava.

Espanja

Eläkerahastoista säädetään 2 marraskuuta 1988 annetussa kuninkaallisessa asetuksessa 1307/1988. Eläkerahaston työnantajan tulee olla oikeushenkilö.

Työnantaja ja jäsenet suorittavat kannatusmaksuja rahastolle. Eläkerahastolla on oltava laissa säädetyn kaavan mukaan laskettu maksukykyisyysmarginaali. Eläkerahastot noudattavat varojensa osalta rahastointivaa järjestelmää. Eläkevastuun on oltava täyteen katettu. Laissa on yksityiskohtaiset säännökset siitä, miten varat on sijoitettava.

Irlanti

Työnantaja voi perustaa eläkerahaston yksittäistä yritystä varten. On kuitenkin olemassa keskitettyjä järjestelyjä, jotka kattavat esimerkiksi kokonaisen teollisuuden alan. Työnantaja nimittää rahaston johtoon uskottut miehet. Rahaston jäsenet osallistuvat kuitenkin uskottujen miesten valintaan.

Eläkkeisiin tarvittava pääoma kartutetaan etukäteen säännöllisillä maksuilla, joihin osallistuvat niin työnantaja kuin työntekijätkin.

Iso-Britannia

Eläkerahaston voi perustaa yksittäinen työnantaja tai useat samalla alalla toimivat työnantajat yhdessä. Rahastoa hoitaa vähintään kaksi uskottua miestä. Uskottuina miehinä on työnantajan edustajia. Myös työntekijöillä saattaa olla edustajansa, sen sijaan eläkkeensaajilla on vain harvoin oma edustaja.

Jos eläkejärjestely on niin sanottu lisäjärjestely, työntekijät osallistuvat kustannuksiin työnantajan kanssa. Muutoin työnantaja vastaa yksin järjestelyn kustannuksista. Perustessaan rahastoa työnantaja määrää järjestelyn tyypin ja samalla määrätään työntekijöiden maksuosuus.

Rahastossa on oltava riittävästi varoja, jotta se pystyy vastaamaan sitoumuksiinsa. Uskotut miehet antavat ohjeita, miten suuri määrä omaisuudesta voidaan sijoittaa mihinkin kohteeseen. Sijoitukset yksittäiseen yhtiöön on rajoitettu viiteen prosenttiin rahaston omaisuudesta.

Itävalta

Eläkekassoja koskevan lain mukaan eläkekassatoimintaa voidaan Itävallassa harjoittaa vain osakeyhtiön muodossa ja käytettävissä on oltava kyseisessä laissa mainittu vähimmäispääoma. Eläkekassalain mukaan eläkekassan voi perustaa yksi työnantaja tai useat työnantajat yhdessä. Samaan konserniin kuuluvia työnantajia pidetään eläkekassaa perustettaessa yhtenä työnantajana.

Työnantajalla on eläkekassassa enemmistöäänivalta. Myös työntekijöillä on hallinnossa edustajansa. Sekä työnantaja että työntekijät suorittavat maksuja eläkekassaan. Työntekijät maksavat maksuja työnantajan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella.

Järjestelmä on rahastoiva. Etukäteen määrätään joko eläkkeen suuruus, jonka perusteella lasketaan tarvittavat maksut, tai etukäteen määrätään maksun suuruus, jolloin eläkkeen suuruus lasketaan vasta sitten, kun eläkkeeseen oikeuttava tapahtuma on sattunut. Eläkekassalaissa on tarkkoja sijoitusta koskevia määräyksiä.

Sveitsi

Eläkerahasto voidaan muodostaa säätiönä, osuuskunnan muodossa tai julkisena oikeudellisenä laitoksena. Organisaatorakenne, rahoitusjärjestelmä ja myönnettävät etuudet ovat vapaasti valittavissa laissa säädetyin rajoituksin. Hallinnossa on työnantajan ja työntekijöiden oltava tasapuolisesti edustettuina.

Eläkerahastot voivat vapaasti valita rahoitusjärjestelmänsä. Yleensä sekä työnantajat että työntekijät osallistuvat rahoitukseen. Laki edellyttää, että työnantajat ja työntekijät osallistuvat yhtä suurin osuuksin rahoitukseen, mutta työnantajat voivat aina suorittaa suuremman osuuden. Eläkerahastojen varojen osalta noudatetaan rahastoivaa järjestelmää.

Sijoituksia koskevat säännökset ovat joustavia edellyttäen, että sijoitusten turvaavuus on taattu. Sijoituksilta edellytetään kohtuullista tuottoa sekä, että riskit on asianmukaisesti arvioitu. Varojen sijoittamisen osalta laissa on tiettyjä määrällisiä rajoituksia.

Eläkerahastoja valvoo valvontaelin, joka on riippumaton rahastosta ja joka tarkastaa rahaston hallintoa, tilinpäätöksiä ja varojen sijoittamista.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Nykyisen eläkesäätiölain tavoitteena oli kannustaa yksityisiä työnantajia parantamaan työntekijöidensä vapaaehtoista eläketurvaa, koska lakisääteinen eläketurva oli 1950-luvulla vielä puutteellinen. Useimpien yksityisten työnantajien työntekijöiltä työeläketurva puuttui kokonaan. Tämä toiminta haluttiin myös säännellyksi ja julkisen valvonnan alaiseksi.

Eläkesäätiölakiin ei lain voimaantulon jälkeen ole tehty perusteellisia muutoksia. Huomattavimmat muutokset ovat vuonna 1991 voimaan tullut vapaaehtoisten lisäetuuksien osittainen kattamispakko sekä eläketurvakeskuksen luottovakuutusturvan poistuminen vuoden 1994 alusta ja siitä johtunut velvollisuus kattaa TEL:n mukaiset etuudet (jakso 2.1.1.1.). Kuitenkin eläkesäätiötoiminnan luonne on lain voimaantulon jälkeen olennaisesti muuttunut lakisääteisen työeläkevakuutusjärjestelmän syntymisen myötä.

Eläkesäätiölain puutteellisuus on korostunut, kun muuta vakuutusalan yhteisöläinsäädäntöä on uudistettu. Esimerkiksi uusi vakuutusyhtiölaki (1062/79) tuli voimaan vuoden 1980 alusta lukien. Vakuutusyhtiölakiin on sen säätämisen jälkeen tehty huomattavia muutoksia muun muassa Euroopan yhdentymiskehityksen vaatimusten täyttämiseksi. Vuoden 1993 alusta tuli voimaan vakuutus-kassalaki (1164/92), joka korvasi vuodelta 1942 peräisin olevan avustuskassalain.

Vastuuvajauksen käytön salliminen lisäeläke-toiminnan osalta on merkittävä epäkohta silloin, kun työnantaja tulee maksukyvyttömäksi. Äärimmäisissä tapauksissa työntekijälle luvattu, eläkesäätiöjärjestelmään perustuva eläketurva jää kokonaan toteutumatta. Erityisen vaikea tilanne on niiden työntekijöiden kohdalla, jotka ovat jääneet lisäeläkkeen turvin eläkkeelle ennen lakisääteistä eläkeikää tai joilla lisäetu on merkittävä osa kokonaiseläketurvasta. Lisäeläkkeen loppuessa toimeentuloturvaksi saattaa jäädä vain työttömyys- tai muu sosiaaliturva.

Vuonna 1991 toteutettu osittaisuudistus ei täysin turvaa työntekijöille annettuja eläkelupauksia työnantajan joutuessa maksukyvyttömäksi. Eläkesäätiöiden, vakuutusyhtiöiden ja

vakuutuskassojen tapaan, olisi katettava koko eläkevastuunsa. Myös työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteesta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettu neuvoston direktiivi (80/987/ETY) ja työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annettu neuvoston direktiivi (77/187/ETY) edellyttävät, että lisäeläkejärjestelmän mukaiset vanhuusetuudet ja jälkeenjääneiden etuudet on turvattava tarvittavin toimenpitein.

Eläkevastuun kattamisvaatimuksesta täyteen määrään asti saattaa seurata, että eläkesäätiöille saattaa muodostua niin sanottua ylikatetta eli säätiöllä on enemmän varoja kuin eläkkeiden maksamiseen tarvitaan. Näin voi tapahtua erityisesti silloin, kun säätiön toimintapiiriin ei oteta uusia työntekijöitä tai jos eläkevastuun määrä jostain syystä alenee. Yliktate tulisi voida palauttaa työnantajalle.

Eläkkeiden turvaavuuden parantaminen vaatii sitä, että säätiön mahdollisuutta omistaa työnantajayhtiön osakkeita rajoitetaan. Säätiön varallisuuden sitominen merkittävässä määrin työnantajayhtiön osakkeisiin lisää sitä vaaraa, että säätiön omaisuus menettää arvonsa varsinkin työnantajan joutuessa konkurssiin.

Eläkesäätiölaissa ei ole nykyisin säännöksiä säätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismäärästä, koska työnantaja yksin on vastuussa säätiön rahoituksesta. Ainoastaan työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden toimintapiiriin on mainitun lain mukaan kuuluttava vähintään kolmesataa työntekijää. Laissa tulisi olla kaikkia säätiöitä koskevat säännökset toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismäärästä.

Vakuutusteknistä eläkevastuuta, eläkevastuun katetta, ja varojen sijoitusta koskevat säännökset vaativat uudelleen arvioinnin. Lähtökohtana on, että eläkesäätiöiden katesäännökset vastaavat vakuutusyhtiöiden katesäännöksiä niin pitkälle kuin se on mahdollista eläkesäätiötoiminnan erityisluonne huomioon ottaen. Myös kirjanpitoa koskevat eläkesäätiölain säännökset ovat puutteellisia ja vanhentuneita.

Eläkesäätiöiden kehitys kytkeytyy läheisesti yritystoimintaan. Yritystoiminnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat siten elä-

kesäätiöihin. Viime vuosina lisääntyneet yritysostot, fuusiot ja toimintojen yhtiöittämiset merkitsevät entistä ongelmallisempia tilanteita eläkesäätiötoiminnassa. Nämä kehityspiirteet merkitsevät yhteiseläkesäätiöiden määrän lisääntymistä. Nykyisessä eläkesäätiölaissa ei kuitenkaan ole yhteiseläkesäätiöitä koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä. Valitsevaa tilannetta ei voida pitää asianmukaisena. Laissa tulee olla selkeät säännökset yhteiseläkesäätiön perustamisesta ja toiminnan järjestämisestä.

Myös eläkesäätiön rekisteröimiseen, valvontaan, selvitystilaan sekä purkamiseen liittyvät säännökset ovat puutteelliset. Vastuunsiirtoa ja sulautumista koskevat säännökset vaativat tarkistamista. Eläkesäätiöiden harjoittaman toiminnan taloudellisen ja vakuutuksellisen luonteen huomioon ottaen olisi tarkoituksenmukaista, että eläkesäätiölain hallintoa koskevien säännösten uudistaminen toteutettaisiin noudattaen soveltuvin osin muuta vakuutusalaa koskevaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä.

Toimintapiiriin kuuluvat henkilöt eivät voimassa olevan lain mukaan maksa vakuutusmaksua eläkesäätiöille, vaan työnantaja yksin vastaa kustannuksista. Tämän vuoksi työntekijöillä ei myöskään ole määräävää asemaa säätiön hallituksessa. Säätiön hallituksen toimintaa ei valvo yhtiökokousta tai kassankokousta vastaava hallintoelin, jolle hallitus olisi vastuussa toimistaan. Tämä seikka asettaa eläkesäätiön tilintarkastajille suuren vastuun hallituksen toimien tarkistamisessa. Eläkesäätiölain tilintarkastusta ja -tarkastajia koskevat säännökset tulisi uudistaa siten, että tarkastus toimii tehokkaasti ja että tilintarkastajat ovat riippumattomia säätiön työnantajasta. Tilintarkastuslaissa (936/94) toteutetut uudistukset tulisi ottaa huomioon myös eläkesäätiöiden tilintarkastussäännöksiä uusittaessa.

Eläkesäätiölain puutteellisuuksien korjaamiseksi ehdotetaan kokonaan uuden, eläkesäätiölain korvaavan lain säätämistä.

Ottaen huomioon eläkesäätiöiden harjoittaman toiminnan luonteen on tarkoituksenmukaista, että eläkesäätiölain uudistus mahdollisimman pitkälti toteutetaan vakuutusyhtiölainsäädännön pohjalta. Myös uusi vakuutuskassoja koskeva lainsäädäntö pohjautuu yhteisöoikeudelliselta osaltaan vakuutusyhtiölakiin. Toisaalta kovin pitkälle menevään yhdenmukaisuuteen ei ole mahdollisuutta päästä, koska eläkesäätiöt eivät harjoita va-

kuutusliikettä ja koska eläkesäätiötoiminta monissa olennaisissa seikoissa, kuten esimerkiksi eläkesäätiön hallinnon ja rakenteen sekä vakavaraisuusvaatimusten osalta, huomattavasti eroaa vakuutusyhtiöiden toiminnasta.

Lakiteknisesti uudistus voidaan toteuttaa eri tavoilla. Voidaan muodostaa täysin itsenäinen säännöstö tai ottaa ehdotukseen säännökset vain siltä osin kuin eläkesäätiötoiminnan erityispiirteet sitä edellyttävät ja viitata muilta osin taustalakiin. Lakiehdotuksen valmistelussa on päädytty täysin itsenäiseen säädökseen, vaikka näin joudutaankin toistamaan muiden lakien säännöksiä.

Lakiehdotus on kirjoitettu samaa järjestelmää käyttäen kuin vakuutusyhtiölaki ja sen taustalakina oleva osakeyhtiölaki (734/78) sekä vakuutuskassalaki. Ehdotus jakautuu 15 lukuun. Lakiin sisältyvät pykälät on numeroitu juoksevasti läpi koko lain.

Ehdotus uudeksi eläkesäätiölaki on voimassa olevaa eläkesäätiölakia huomattavasti laajempi. Lakiehdotuksen sääntely on monissa kohdin nykyistä lakia yksityiskohtaisempaa. Ehdotukseen sisältyy monia täysin uusia säännösrhymiä, joilla pyritään eläkesäätiötoiminnan kehittämiseen.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. Toimintapiiriin kuuluvat henkilöt

Voimassa olevan lain mukaan eläkesäätiön myöntämien etuuksien on perustuttava työsuhteeseen. Käytännössä on pidetty puutteena sitä, ettei kaikkien samassa yrityksessä työskentelevien henkilöiden eläketurvaa voida järjestää yrityksen omassa eläkesäätiössä. Ongelmana on pidetty myös sitä, ettei työnantajaansa virka- tai palvelussuhteessa olevien eläketurvan järjestämistä varten ole voitu perustaa eläkesäätiötä.

Lakisääteisestä eläketurvasta voitaisiin eläkesäätiössä edelleen harjoittaa vain työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa eikä toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä koskeva muutos laajentaisi sen vuoksi lakisääteisen eläketurvan järjestämismahdollisuutta eläkesäätiössä. Sen sijaan eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäetuustoiminnan piiriin voisivat kuulua paitsi työnantajaan työsuhteessa olevat työntekijät myös työnantajaan virka- tai palvelussuhteessa olevat henkilöt. Lisäetuustoiminnan piiriin voisivat kuulua myös työnantajayhteisön johtoon kuuluvat henkilöt:

yrityksen omistaja, vaikkei olisikaan työsuhteessa yritykseen, toimitusjohtaja sekä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet.

Eläkesäätiön toimintapiiriin voisi kuulua myös työnantajan ulkomaille lähettämä henkilö, joka työskentelee työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa, vaikka hän ei tänä aikana olisikaan työsuhteessa eläkesäätiössä olevaan työnantajaan. Henkilö voitaisiin lukea eläkesäätiön toimintapiiriin myös siinä tapauksessa, että hän työskentelee työnantajan lähettämänä sellaisen yrityksen palveluksessa, jossa työnantajalla on määräämisvaltaa, vaikka emo-, tytär- tai sisaryhtiösuhde puuttuukin.

3.2.2. Toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärä

Nykyisessä eläkesäätiölaissa ei ole eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumääräsäännöstä. Työntekijäin eläkelaisissa on säädetty, että jos eläkesäätiön toimintapiiriin tulisi pysyvästi kuulumaan vähemmän kuin 300 työntekijää, eläkkeet on turvattava vakuuttamalla. Pelkästään vapaaehtoisen lisäeläketoininnan harjoittamista koskevia vähimmäislukumääriä ei ole säännelty, ja se on mahdollistanut hyvinkin pienten lisäeläkesäätiöiden perustamisen.

Kun aikaisemmin lakisääteistä järjestelmää ei ollut tai se oli kehittymätön, oli tarkoituksenmukaista, että kynnys eläkesäätiön perustamiselle ei ollut korkea. Näin sellaisetkin väestöryhmät, joilla ei ollut käytettävissä muita tukimuotoja, olivat ainakin jonkinlaisen toimeentuloturvan piirissä. Nykyisin vastaavaa tarvetta ei ole, koska lakisääteiset järjestelmät kattavat perusturvan, joten on katsottu tarpeelliseksi säätää vähimmäismäärä lisäeläkesäätiöiden toimintapiiriin kuuluvia varten. Edellyttämällä toimintapiiriin kuuluvien vähimmäislukumäärää eläkesäätiöiden turvaavuus paranee vakuutustoiminnan satunnaisia heilahteluja vastaan.

3.2.3. Omistusoikeuden rajoitukset

Lakiehdotuksen mukaan eläkesäätiön oikeutta yritysomistukseen rajoitetaan nykyisestä. Tarkoituksena on, ettei eläkesäätiö sijoitustensa turvin ryhdy harjoittamaan liiketoimintaa siihen liittyvine riskeineen.

Myös oikeutta eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan osakkeiden omistukseen rajoite-

taan nykyisestä. Rajoituksen piiriin luetaan ehdotuksen mukaan nekin osakkeet, jotka eläkesäätiö ostaa sellaisilla varoilla, jotka sille on nimenomaan näiden osakkeiden hankkimista varten luovutettu. Tarkoituksena on estää riskikeskittymien syntyminen.

3.2.4. Eläkesäätiön perustaminen

Eläkesäätiön perustamista koskevat lakiehdotuksen 2 luvun säännökset vastaavat pääasiassa voimassa olevaan lakiin sisältyviä periaatteita. Eläkesäätiön perustaminen mahdollistetaan kuitenkin laajemmin kuin nykyisin, koska toimintapiiriin voi lakiehdotuksen mukaan kuulua myös työnantajaansa virkattai palvelussuhteessa olevat henkilöt. Perustamistoimet on määritelty täsmällisemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin nykyisessä eläkesäätiölaissa.

Ehdotuksen mukaan eläkesäätiön perustaminen edellyttää edelleen sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkesäätiön säännöt. Ministeriön on vahvistettava säännöt, jos ne ovat ehdotetun lain mukaiset.

3.2.5. Eläkesäätiön johto

Lakiehdotuksen 3 lukuun kirjoitetuissa säännöksissä huomattavimmat muutokset ovat asiamiestä ja hallintoneuvostoa koskevien säännösten sisällyttäminen lakiin. Kummastakaan ei ole säännöksiä voimassa olevassa laissa. Muilta osin luku sisältää tämentäviä säännöksiä.

Hallituksella on päävastuu eläkesäätiön hallinnosta. Asiamies ehdotetaan pakolliseksi toimielimeksi, jolle kuuluu eläkesäätiön juoksevan hallinnon hoitaminen. Eläkesäätiölle voidaan tiettyjen edellytysten vallitessa perustaa myös hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston päätehtävä olisi hallituksen hoitaman eläkesäätiön hallinnon valvonta.

3.2.6. Tilintarkastus ja tilinpäätös

Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa tilintarkastus on suhteellisen niukasti säännelty. Eläkesäätiötoiminta edellyttää kuitenkin, että tilintarkastus hoidetaan tehokkaasti. Lakiehdotuksessa pyritään tarkastuksen tehokkuuteen.

Eläkesäätiön tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia. Pääosa tilintarkastusta koskevista säännöksistä sisältyykin kyseiseen lakiin ja eläkesäätiölakiin ehdotetaan vain

täydentäviä säännöksiä muun muassa tilintarkastajan pätevyysvaatimuksista ja esteellisyydestä.

Eläkesäätiön tilinpäätöksen osalta ehdotettu laki olisi erityislaki, jota kirjanpitolaki täydentää. Kirjanpitolakia sovelletaan eläkesäätiöihin, jollei ehdotetussa laissa tai sen nojalla annettavissa määräyksissä poiketa kirjanpitolaista. Ehdotuksen mukaan eläkesäätiön tilinpäätös laaditaan siten ehdotetun lain 5 luvun ja kirjanpitolain sekä sosiaali- ja terveysministeriön antamien määräysten mukaisesti. Lakiehdotuksen tilinpäätössäännöksissä on pyritty parantamaan eläkesäätiöistä annettavaa tilinpäätöstietoa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä ja lausuntoja tilinpäätössäännösten soveltamisesta.

3.2.7. Eläkevastuu ja sen kattaminen

Voimassa olevan eläkesäätiölain mukaan eläkesäätiön on vapaaehtoisten lisäetujen osalta katettava vähintään 75 prosenttia siitä eläkevastuusta, joka aiheutuu jo eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneista ja vastaisista eläkkeistä, heidän edunsaajiensa vastaisista eläkkeistä ja muista eduista. Laissa on säädetty, mitä varoja ja sitoumuksia mainitun katteen tulee olla.

Työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisesta eläketurvasta ja saman lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidyistä lisäeduista aiheutuva eläkevastuu eläkesäätiön on katettava ja luetteloitava kokonaisuudessaan noudattaen vastaavasti, mitä vapaaehtoisten lisäetuuksien kattamisesta on säädetty.

Uudessa eläkesäätiölaissa ehdotetaan säädettäväksi erikseen TEL-toimintaa harjoittavan B- ja AB-eläkesäätiön sekä vapaaehtoisia lisäetuuksia myöntävän A- ja AB-eläkesäätiön eläkevastuun kattamisesta. Uudistettujen säännösten pohjana ovat vakuutusyhtiölain ja sen perusteella annetun asetuksen vastuuvelan katetta koskevat säännökset. Voidaan katsoa, että toisaalta työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten, kuten TEL-yhtiöiden ja B- ja AB-eläkesäätiöiden sekä toisaalta vapaaehtoisia lisäetuuksia myöntävien vakuutuslaitosten kuten henkivakuutusyhtiöiden ja A- ja AB-eläkesäätiöiden katesäännösten tulisi kilpailuneutraliteetin ja TEL-toimintaan liittyvän yhteisvastuun vuoksi vastata toisiinsa.

Säätiöt toimivat kuitenkin yleensä yhden

työnantajayrityksen tai konsernin yhteydessä ja ovat kooltaan eläkeyhtiöitä pienempiä. Täten eläkesäätiöiden erityispiirteistä johtuen nyt ehdotetut eläkesäätiöitä koskevat säännökset poikkeavat jossain määrin yhtiöille ehdotetuista säännöksistä.

Ehdotettujen uusien säännösten mukaan eläkesäätiön on katettava kokonaisuudessaan sekä työntekijäin eläkelain mukaisesta toiminnasta aiheutuva laissa säädetty eläkevastuun bruttomäärä että vapaaehtoisista lisäetuuksista aiheutuva eläkevastuu. Katteeseen kuuluvilta varoilta ja sitoumuksilta vaaditaan, että ne ovat varmoja, tuottavia ja rahaksi muutettavia. Niiden on lisäksi oltava säännösten mukaan monipuolisia ja riittävästi hajautettuja. Ehdotetut pykälät sisältävät säännökset niistä varoista ja sitoumuksista, joilla eläkevastuun bruttomäärä saataisiin kattaa. Säännöksillä ei puututtaisi työnantajayritysten lainausoikeuteen, vaan ainoastaan lainojen vakuudet tulisi hajauttaa asetuksessa säädetyllä tavalla. Yksityiskohtaisemmin eläkevastuun määrän katteesta, erityisesti siihen luettavien varojen ja sitoumusten monipuolisuudesta ja hajautuksesta säädettäisiin annettavassa asetuksessa.

3.2.8. Ylikatteen siirto

Mahdollisuutta eläkesäätiössä olevan ylikatteen siirtoon laajennetaan. Toinen laajennus koskee A-eläkesäätiöitä ja toinen yhteiseläkesäätiöitä.

Yhteiseläkesäätiössä yhdellä työnantajalla oleva ylikate voitaisiin siirtää eläkesäätiön toisen työnantajan eläkevastuun katteeksi. Siirron edellytyksenä olisi, että ylikatetta luovuttava työnantaja antaa siihen suostumuksensa.

A-eläkesäätiön ylikate saataisiin sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle.

3.2.9. Lisäeläkkeiden ja etuuksien vähentäminen

Vapaaehtoisten lisäeläkkeiden ja etuuksien vähentämistä koskevalla sääntelyllä pyritään helpottamaan nykyistä tilannetta, jossa vähentämisen välttämättömyyttä joudutaan laajasti selvittelemään.

Ehdotuksen mukaan muita etuuksia kuin eläkkeitä saisi vähentää yksinkertaisella enemmistöllä tehdyllä hallituksen päätöksellä. Sama koskisi eläkkeiden vähentämistä

siltä osin kuin vähentäminen koskee eläkkeen tulevaa kasvua. Jo ansaittujen ja myönnettyjen eläkkeiden osalta päätös niiden vähentämisestä tulisi tehdä neljän viidesosan enemmistöllä hallituksessa. Mikäli vähentäminen koskisi toimintapiiriin kuuluneiden tai eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneiden tai heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden vähentämistä, edellytyksenä olisi edellä mainitun määräenemmistön lisäksi, että eläkkeiden vähentäminen on eläkesäätiön toiminnan jatkamisen kannalta välttämätöntä tai, että ne, joiden eläkkeitä vähennetään, ovat antaneet toimenpiteelle suostumuksensa.

3.2.10. Eläkesäätiöiden valvonta ja rekisteröinti

Eläkesäätiöiden valvontaa koskeviin nykyisiin säännöksiin ei ole tehty asiallisesti merkittäviä muutoksia. Sosiaali- ja terveysministeriön valvontatehtävät on lakiehdotuksessa säilytetty nykyisen laajuisina. Tehtävien sisältöä on kuitenkin täsmennetty. Eläketurvakeskus valvoisi lakisääteistä vakuutustoimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä edelleen osittain.

3.2.11. Selvitystila ja purkaminen

Voimassa olevan eläkesäätiölain mukaan selvitystilaan ja purkamiseen on sovellettu vakuutuskassalain säännöksiä. Tilanne ei eläkesäätiöiden kannalta ole ollut tyydyttävä, joten lakiin ehdotetaan otettavaksi yksityiskohtaiset säännökset selvitystilaan asettamisesta ja purkamismenettelystä. Selvitysmenettely on tehty mahdollisimman yhdenmukaiseksi vakuutusalan yhteisöjen selvitysmenettelyn kanssa. Selvitystilaan asettaminen voi tapahtua joko lain pakottavan säännöksen perusteella tai eläkesäätiön hallituksen vapaaehtoisella päätöksellä. Sosiaali- ja terveysministeriölle annetaan oikeus kieltää eläkesäätiötä luovuttamasta tai panttaamasta omaisuuttaan sellaisissa tapauksissa, joissa ministeriö katsoo eläkesäätiön joutuneen tai olevan joutumassa purkamistilaan.

3.2.12. Sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen

Voimassa olevaan lakiin verrattuna lakiehdotuksen sulautumista koskevat säännökset ovat kokonaan uusia. Lakiehdotukseen on

kirjoitettu sulautumisen ja vakuutustoiminnan luovuttamisen osalta täsmälliset säännökset, jotka soveltuvin osin ovat yhtenevät vakuutusalan yhteisöjä koskevan sääntelyn kanssa.

Yhtenä sulautumismenettelynä on lakiehdotuksessa myös niin sanottu kombinaatiosulautuminen, jossa kaksi tai useampi eläkesäätiö sulautuu perustamalla uuden eläkesäätiön. Lakiehdotuksessa on myös täsmällisesti säännelty se ajankohta, jolloin sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi. Sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen edellyttävät sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta. Ministeriön suostumuksen hakemiselle ehdotetaan säädettäväksi määräaika, jotta sulautuminen saataisiin loppuun käsitellyksi kohtuullisessa ajassa.

3.2.13. Yhteiseläkesäätiöt

Lakiehdotuksen 13 lukuun on otettu ne erityissäännökset, joita on tarkoitus soveltaa yhteiseläkesäätiöihin lain muiden säännösten lisäksi. Lukuun sisältyvät muun muassa säännökset yhteiseläkesäätiön perustamisesta, kirjanpidossa noudatettavasta tasaavasta ja työnantajakohtaisesta järjestelmästä sekä ylikatteen siirtämisestä.

3.2.14. Vahingonkorvausvelvollisuus ja rangaistussäännökset

Lakiehdotuksen 12 lukuun sisältyvät säännökset toimielinten jäsenten, tilintarkastajien sekä nimenkirjoittajien korvausvelvollisuudesta. Korvausperusteet ovat samat kuin vakuutusalan yhteisöjä koskevissa laeissa. Ehdotuksessa on myös korvauksen sovittelua koskeva säännös. Korvausoikeuden vanhene miselle ehdotetaan säädettäväksi erityiset, kymmenen vuoden yleistä vanhentumisaikaa lyhyemmät vanhentumisaajat.

Lakiehdotuksen 14 luvussa on eräitä prosessioikeudellisia säännöksiä. Ehdotus sisältää myös rangaistussäännöksiä eläkesäätiötoiminnan luvattomasta harjoittamisesta, eläkesäätiörikoksesta ja -rikkomuksesta sekä salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

3.2.15. Työntekijäin eläkelaki ja laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä

Koska eläkesäätiölakiehdotus sisältää eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismäärää koskevat säännökset,

ehdotetaan työntekijäin eläkelaista ja työntekijäin eläkeasetuksesta (183/62) kumottaviksi tarpeettomina tähän liittyvät säännökset.

Velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetua lakia (1578/92) ehdotetaan muutettavaksi siten, että jos työnantajan konkurssi alkaa ennen vuotta 2011, eläkesäätiön työnantajalta olevalla saatavalla, joka kattaa vapaaehtoisista lisäetuksista aiheutuvaa eläkevastuuta, olisi etuoikeus työnantajan konkurssissa siltä osin kuin mainittua saatavaa ei saada sen vakuutena olevasta pantista.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut lait eivät toteutuessaan aiheuta valtiolle eikä kunnille uusia kustannuksia.

Vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi eläkesäätiöiltä perittävistä varoista tosin saatetaan joutua maksamaan eräitä eläkesäätiön selvityskustannuksia ja selvitysmiesten palkkioita, mutta nämä kulut todennäköisesti ovat niin vähäisiä, ettei niillä ole merkittävää korottavaa vaikutusta tarkastusmaksuun. Ehdotuksen toteutuminen merkitsee sitä, että kaikki eläkesäätiöt joutuvat tekemään muutoksia sääntöihinsä. Tästä aiheutuva eläkesäätiöille ylimääräisiä kertaluontoisia kustannuksia.

Uuteen eläkesäätiölakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan työnantajien on siirtymäajan kuluessa katettava lisäeläketurvasta aiheutuva eläkevastuu kokonaan. Katettavan vastuuvajauksen määrä vuoden 1994 tilinpäätöstietojen mukaan oli noin 1,563 miljardia markkaa. Eläkevastuu muuttuu kuitenkin koko ajan, joten tämänhetkisestä vastuuvajauksen määrästä ei siten voida suoranaisesti päätellä työnantajien katettavaksi tulevaa määrää. Jos työnantaja kattaa eläkevastuun suorittamalla kannatusmaksuja, kyse on maksun aikaistamisesta, toisin sanoen siitä, että työnantaja suorittaa kannatusmaksun jo eläkevastuun syntymisvaiheessa.

Vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun laskemistavan muuttaminen pienentää työsuhteessa olevien osalta laskettua eläkevastuuta arviolta 10—15 prosenttia. Työsuhteessa olevien eläkevastuu on alle puolet koko eläkevastuusta. Noin kahdella kolmasosalla eläkesäätiöistä eläkevastuun pieneminen merkitsee eläkesäätiön vastuuvajauksen pienenemistä ilman, että varoja vielä vapautuu. Muissa eläkesäätiöissä

varoja vapautuu määrä, joka useimmiten tulee käytetyksi kahden seuraavan vuoden kuluessa eläkevastuun kattamiseen.

Eläkesäätiöyhdistyksen tekemän kyselyn mukaan kymmenessä eläkesäätiössä oli vuoden 1992 lopussa yhteensä vajaat 12 miljoonaa markkaa enemmän varoja kuin eläkevastuuta. Kahdessatoista eläkesäätiössä oli arvostuseroja yhteensä runsaat 114 miljoonaa markkaa.

Ehdotus A-eläkesäätiön ylikatteen palauttamisesta työnantajalle ei tulisi vähentämään valtion verotuloja nykyisestään. Eläkesäätiölle ja työnantajalle saattaa kuitenkin aiheutua veroseuraamuksia, mikäli verolainsäädäntöä ei muuteta. Tämä hallituksen esitys ei sisällä tämän sisältöisiä muutosehdotuksia.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 17 päivänä kesäkuuta 1992 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus eläkesäätiölain uudistamisesta. Toimikunnan tuli työssään ottaa huomioon eläkesäätiötoiminnassa ja siihen läheisesti liittyvässä lainsäädännössä ja yritystoiminnassa tapahtuneet muutokset sekä eläkesäätiötoimintaa vastaavat järjestelyt muissa Pohjoismaissa sekä eläkerahastoja koskeva sääntely Euroopan yhteisöissä.

Toimikunta jätti sosiaali- ja terveysministeriölle 31 päivänä maaliskuuta 1994 päivätyn mietintönsä (Komiteamietintö 1994:11), joka sisälsi ehdotuksen uudeksi eläkesäätiölainiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Mietinnöstä puuttuivat ehdotukset eläkevastuun katteeksi kelpaavaa omaisuutta koskeviksi säännöksiksi. Tätä selvitystyötä varten ministeriö asetti 8 päivänä elokuuta 1994 erillisen työryhmän. Työryhmän tehtävänä oli selvittää eläkesäätiötoimikunnan mietinnön pohjalta, minkälainen omaisuus ja minkälaisin rajoituksin voidaan hyväksyä eläkesäätiöiden eläkevastuun katteeksi sekä tehdä tarvittavat ehdotukset eläkesäätiölain säännöksiksi tai lakia alemmanasteisiksi säännöksiksi ja määräyksiksi. Työryhmä jätti 30 päivänä syyskuuta 1994 päivätyn muistion, joka sisälsi ehdotuksen eläkesäätiölain 46 ja 47 §:ksi sekä luonnoksen asetukseksi eläkesäätiön eläkevastuun katteesta.

Tämä esitys eläkesäätiölainiksi perustuu

edellä selostettuihin eläkesäätiötoimikunnan mietintöön ja eläkesäätiöiden katetyöryhmän muistioon sekä niistä saatuihin lausuntoihin.

Eläketurvakeskuksen luottovakuutusliikkeen lopettamisen yhteydessä voimassa olevaan eläkesäätiölakiin lisättiin työntekijäin eläkelain mukaisesta eläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun kattamista koskevat säännökset. Hyväksyessään hallituksen esitykseen sisältyviä lakeja eduskunta liitti vastaukseensa seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan lakisääteisen työeläkejärjestelmän turvaavuuden säilymistä ja ryhtyvän tarvittaessa ripeisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi, jos ongelmia vakuutettujen eläkkeiden varmistamisessa esiintyy. Eläkesäätiöiden toimintaedellytykset on turvattava edellä sanottu huomioon ottaen. Niiden on voitava toimia kilpailukykyisenä järjestämisvaihtoehtona vakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen rinnalla. Eläkesäätiölainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota säätiöiden toimintaedellytysten varmistamiseen ja eläkkeiden turvaamiseen.

Edellä selostettu eduskunnan lausuma on otettu huomioon valmisteltaessa hallituksen esitystä uudeksi eläkesäätiölainiksi.

5.2. Lausunnot

Eläkesäätiötoimikunnan mietinnöstä on pyydetty lausunto Akava ry:ltä, Eläkesäätiöyhdistys-ESY ry:ltä, eläketurvakeskukselta, kirjanpitolautakunnalta, Liiketyönantajain Keskusliitto LTK ry:ltä, oikeusministeriöltä, Suomen Aktuaariyhdistykseltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta, tietosuojavaltuutetulta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Työeläkelaitosten Liitto ry:ltä, Vakuutuskassojen Yhdistykseltä ja valtiovarainministeriöltä.

Lausunnoissa on yleisesti pidetty eläkesäätiölain kokonaisuudistusta tarpeellisenä, tärkeänä ja kiireellisenä. Ehdotuksen useista yksityiskohdista on esitetty mielipiteitä puolesta ja vastaan. Monet lausunnonantajat ovat esittäneet käsityksensä muun muassa tärkeiksi koetuista eläkevastuun kattamista ja vastuuvajauksen poistamista, ylikatteen siirtoa, etuuksien muuttamista ja yhteiseläkesäätiötä koskevista säännösehdoituksista.

Lausunnonantajien esittämiä näkökohtia on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon

esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Uudella eläkesäätiölailalla ei ole vaikutusta muuhun vakuutusalan yhteisöainsäädäntöön.

Eläkesäätiölakiin vaikuttavat edellä jaksossa 3.1. mainitut direktiivit 80/987/ETY ja 77/187/ETY. Direktiivit edellyttävät, että ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin työntekijöiden oikeuksien turvaamiseksi kansallisen lakisääteisen sosiaaliturvan ulkopuolella

olevan lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuusetuuksiin ja jälkeenjääneiden etuuksiin työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa ja liikkeen tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä.

Tässä esityksessä nämä direktiivien vaatimukset on otettu huomioon. Ehdotuksessa uudeksi eläkesäätiölaiaksi on lähtökohtana, että eläkesäätiön on katettava eläkevastuunsa täyteen määrään asti. Siten työntekijöiden oikeudet turvataan direktiiveissä tarkoitettuisa tilanteissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Eläkesäätiölaki

1 luku. Yleiset säännökset

Luku sisältää eläkesäätiön ja eräiden käytännössä vakiintuneiden termien määritelmät. Lukuun on lisäksi sisällytetty eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien työntekijöiden vähimmäislukumäärää koskevat säännökset, eläkesäätiön yritysomistusta ja lainanottoa rajoittavat säännökset. Luvussa on myös eläkesäätiön sijoitustoimintaa koskevia säännöksiä.

1 §. Pykälä sisältää ensinnäkin eläkesäätiön määritelmän. Pykälässä painotetaan, että eläkesäätiö on sosiaalista henkilövakuutus-toimintaa harjoittava vakuutuslaitos ja samalla myös eläkelaitos, joka voi myöntää lakiehdotuksessa mainittuja vakuutusetuksia. Sen, mikä on katsottava sosiaalisesti henkilövakuutustoiminnaksi, määrittää viime kädessä sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaessaan eläkesäätiön säännöt. Eläkesäätiön säännöissä on yhtenä kohtana mainittava eläkesäätiön tarkoitus, josta tarkemmin ilmenee, mitä toimintaa eläkesäätiö aikoo harjoittaa.

Vakuutusetuksia ei ole ehdotuksessa tarkemmin yksilöity, jotta säännös olisi sisältönsä joustava. Eläkesäätiö myöntää ensisijaisesti eläkkeitä, mutta myös muita asiayhteyteen läheisesti liittyviä etuuksia, kuten kuntoutusetuuksia ja hautausavustusta. Toisaalta eläkesäätiötoiminta on rajoitetumpaa kuin vakuutuskassalain alainen vakuutuskassatoiminta.

Eläkesäätiötoiminnan luonteeseen ei kuulu, että eläkesäätiö maksaisi esimerkiksi sairauslukulorvauksia.

Eläkesäätiötoiminta ei saa olla vakuutusliikkeen harjoittamista. Kiellolla on haluttu tehdä ero eläkesäätiön toiminnan ja vakuutusyhtiön liikemäisesti harjoittaman henkilövakuutustoiminnan välille.

Pykälässä ei tarkemmin määritellä vakuutusliikkeen käsitettä. Joitakin yleisiä vakuutusliikkeelle tyypillisiä piirteitä voidaan kuitenkin mainita. Vakuutusliikkeelle on luonteenaista, että joku liikemäisesti sitoutuu vastiketta vastaan tekemään tietyn suorituk-

sen epävarman tapahtuman sattuesssa. Liikemäisyys edellyttää yleensä voiton tavoittelua tai sen saamisen mahdollisuutta.

Eläkesäätiön toiminnasta puuttuu liikemäisyys siinä mielessä, että sitä ei harjoiteta voiton tavoittelun tai sen saamisen mahdollisuuden vuoksi. Eläkesäätiötoiminta tapahtuu aina rajatussa toimintapiirissä, koska eläkesäätiö perustetaan joko yhden työnantajan tai työnantajaryhmittymän toiminnan yhteyteen. Tällaisessa tilanteessa eläkesäätiöllä ei ole tarvetta markkinoida etuuksiaan tai kilpailla eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvista työntekijöistä muiden eläkesäätiöiden tai vakuutusyhtiöiden kanssa. Vakuutusliikkeen harjoittamiseen olennaisesti liittyvät yleensä avoin asiakaspiiri, vapaa kilpailu, markkinointi ja voiton tavoittelu siis puuttuvat eläkesäätiötoiminnasta.

Vakuutusliikkeen harjoittamisesta on erottettava eläkesäätiön sijoitustoiminta, joka on olennainen osa eläkesäätiötoimintaa. Eläkesäätiö voi esimerkiksi rakennuttaa hotellikiinteistön ja vuokrata sen majoitusliikkeen harjoittajalle. Tämä on eläkesäätiön harjoittamaa sijoitustoimintaa. Sen sijaan eläkesäätiö ei voi itse ryhtyä harjoittamaan hotellitoimintaa, koska sen harjoittaminen on liiketoimintaa siihen kuuluvine riskeineen.

Voimassa olevan eläkesäätiölain 1 §:n mukaan eläkesäätiön myöntämien etuuksien tulee perustua työsuhteeseen. Lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan työsuhteessa olevien henkilöiden lisäksi myös virkasuhteessa olevat ja yrityksen johtavassa asemassa olevat toimihenkilöt, jotka eivät ole yritykseen työsuhteessa, voisivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Myös yritykseen työsuhteessa olevat omistajat, työnantajayrityksen hallituksen ja hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsenet voivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin.

Nykyisen lain mukaan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat työntekijät eivät voi osallistua eläkesäätiön toiminnan kustantamiseen. Eläkesäätiön toiminnan kulut maksaa työnantaja yksin. Vuoden 1993 alusta lukien myös työntekijät ovat osallistuneet lakisääteisen ansioeläketurvansa kartuttamiseen maksamalla työntekijäin eläkemaksua. Jotta tämä olisi mahdollista työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavassa eläkesää-

tiössä, pykälän 1 momentissa ei ole enää mainintaa siitä, kuka kustantaa eläkesäätiön toiminnan. Muutoksella ei tarkoiteta sitä, että tulevaisuudessa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt voisivat osallistua myös vapaaehtoisten lisäetuuksien kustantamiseen.

Eläkesäätiön uusi määritelmä ei ole muutos entiseen käytäntöön eikä tarkoitus ole aiheuttaa heijastusvaikutuksia esimerkiksi verolainsäädäntöön.

Selvyyden vuoksi pykälän 2 momenttiin on otettu säännös, jonka mukaan eläkesäätiöön, joka harjoittaa työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa, sovelletaan ehdotettua eläkesäätiölakia, ellei työntekijäin eläkelaista muuta johdu.

2 §. Pykälässä määriteltäisiin erät eläkesäätiötoiminnassa vakiintuneet käsitteet.

Lakiehdotuksessa eläkesäätiö on yleisnimitys lain alaisille laitoksille. Perinteisesti eläkesäätiöt on esimerkiksi eläkesäätiötilastossa jaettu kolmeen ryhmään myöntämiensä pääasiallisten etuuksien perusteella. Pykälän 1 momentin 1, 2 ja 3 kohtaan on sisällytetty näiden säätiötyyppien määritelmät.

A-eläkesäätiöllä tarkoitetaan eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan muita kuin lakisääteisiä eläkkeitä. Käytännössä tällaisista eläkkeistä käytetään nimitystä vapaaehtoiset lisäedut. B-eläkesäätiöllä tarkoitetaan eläkesäätiötä, joka myöntää pelkästään lakisääteisiä eläkkeitä. Näihin lakisääteisiin eläkkeisiin lasketaan myös TEL:n 11 §:n mukaisesti rekisteröidyt lisäedut, joita varten voidaan perustaa eläkesäätiöön oma C-osasto. Lakisääteisellä puolella eläkesäätiö voi harjoittaa ainoastaan työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa. Esimerkiksi yrittäjien eläkelain (468/69) mukaista toimintaa ei voitaisi harjoittaa eläkesäätiössä. AB-eläkesäätiöllä tarkoitettaisiin eläkesäätiötä, joka myöntää sekä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä että lakisääteisiä eläkkeitä. Työnantajayrityksen omistaja voi kuulua B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapiiriin työntekijäin eläkelain mukaisesti. Työnantajayrityksen omistaja, jonka työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa yhtiöön tai kuuluu sen johtoon, voi kuulua A-eläkesäätiöön ja AB-eläkesäätiön A- tai C-osastoon. Jokaiseen säätiötyyppiin kuuluvat eläkesäätiöt voivat myöntää myös muita eläkesäätiötoiminnan luonteeseen kuuluvia etuuksia kuin eläkkeitä, kuten kuntoutusetuuksia ja hautausavustusta.

Eläkesäätiön voi perustaa yksi työnantaja tai useampi työnantaja yhdessä. Yhden työnantajan perustamaan eläkesäätiöön voi lisäksi myöhemmin liittyä muitakin työnantajia. Nykyisen käytännön mukaan tällaisesta useamman työnantajan eläkesäätiöstä käytetään nimitystä yhteiseläkesäätiö. Ehdotettuun lakiin on tarkoitus ottaa nykyistä huomattavasti yksityiskohtaisemmat säännökset yhteiseläkesäätiöstä. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan on kirjoitettu yhteiseläkesäätiön määritelmä, joka vastaa nykyistä käytäntöä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa määritellään, ketkä henkilöt voivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Toimintapiiriin voisivat kuulua ensinnäkin ne henkilöt, jotka ovat eläkesäätiön työnantajaan työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa. Mikäli palvelussuhteella tarkoitetaan muuta julkisoikeudellista palvelussuhdetta kuin virkasuhdetta. Tällaisessa palvelussuhteessa ovat esimerkiksi ylimääräiset toimenhaltijat ja tilapäiset toimihenkilöt.

Myös työnantajayhteisön johtoon kuuluvat henkilöt, kuten toimitusjohtaja sekä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet, voisivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Ehdotus laajentaa voimassa olevan lain mukaista toimintapiiriin käsitettä, jonka mukaan edellytyksenä on ollut, että eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluva henkilö on työsuhteessa työnantajaan.

Kaikki eläkesäätiön työnantajaan työ-, virka-, tai muussa palvelussuhteessa olevat taikka johtoon kuuluvat henkilöt eivät automaattisesti kuulu eläkesäätiön toimintapiiriin. Toimintapiiri on määriteltävä eläkesäätiön säännöissä (9 §). Toimintapiiri voidaan määritellä työnantajan omien olosuhteiden perusteella. Toimintapiiri voi käsittää esimerkiksi kaikki työnantajaan työsuhteessa olevat henkilöt tai vaihtoehtoisesti toimihenkilöt taikka määrätty osa näistä henkilöryhmistä. Rajaukset on kuitenkin tehtävä siten, että toimintapiiri käsittää aina tietyn henkilöryhmän. Vain nimeltä mainitut, mutta henkilöryhmää muodostamattomat henkilöt eivät voi muodostaa eläkesäätiön toimintapiiriä.

Kaikki toimintapiirimääritelmässä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat henkilöt eivät välttämättä kuitenkaan kuulu eläkesäätiön toimintapiiriin. Edellytyksenä toimintapiiriin kuulumiselle on, että nämä henkilöt ovat eläkesäätiössä vakuutettuina. Käsitteellä "vakuutettu" tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että kyseinen henkilö on tullut eläkesäätiön

säännöissä määrätyn vakuutusturvan piiriin. Eläkesäätiön säännöissä voi olla esimerkiksi määräys, että toimintapiiriin kuuluvat vain henkilöt, joiden työsuhte työnantajaan on yhdessä tai useammassa erässä jatkunut määrääjän, esimerkiksi viisi vuotta. Viiden ensimmäisen vuoden aikana, niin sanottuna karenssiaikana, eläkesäätiön vakuutusturva ei ole voimassa työntekijän osalta eikä hän siis kuulu toimintapiiriin, vaikka kuuluukin toimintapiirimääritelmässä mainittuun henkilöryhmään.

Ehdotuksen mukaan eläkesäätiön sääntöihin voitaisiin lisäksi ottaa määräys, jonka mukaan toimintapiiriin voisi kuulua myös sellainen työnantajan Euroopan talousalueen ulkopuolella olevaan valtioon lähettämä työntekijä, joka työskentelee työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo- tai tytäryrityksen taikka osakkuusyrityksen palveluksessa, vaikka hän ei olisiakaan tänä aikana työsuhteessa eläkesäätiön työnantajaan. Ulkomaisena työnantajana voi siten olla suomalaisen lähettäjärityksen ulkomainen emo-, tytär- tai sisaryhtiö, taikka osakkuusyritys, jossa suomalainen yritys on vähemmistöosakkaana.

Henkilö voitaisiin lukea eläkesäätiön toimintapiiriin myös siinä tapauksessa, että hän työskentelee työnantajan lähettämänä sellaisen yrityksen palveluksessa, jossa työnantajalla on määräämisvaltaa. Se, milloin eläkesäätiön työnantajalla on ulkomaiseen yrityksen nähden sellaista määräämisvaltaa, että säännöstä voitaisiin soveltaa, ratkaistaan yksittäistapauksittain. Säännös on tarkoitettu soveltamisolaltaan joustavaksi. Tässä mielessä vähäisenkin osakkuus yrityksessä riittää. Säännös on tarkoitettu tulkittavaksi samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelain 1 c §.

Säätiön sääntöihin voitaisiin ottaa myös määräys, jonka mukaan eläkesäätiöltä eläkettä saava henkilö voisi kuulua toimintapiiriin. Sen sijaan sellaiset henkilöt, joiden vakuutettuna oleminen riippuu toisen henkilön vakuutettuna olemisesta, kuten toimintapiiriin kuuluvan työntekijän perheenjäsenet, eivät määritelmällisesti ole toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä.

3 §. Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa ei ole eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien työntekijöiden vähimmäislukumäärää. Eläkesäätiön hallintoelinten kokoonpano kuitenkin vaatii, että eläkesäätiön toimintapiiriin on kuuluttava vähintään kuusi henkilöä. Eläkesäätiön hallitukseen on nimittäin kuulutta-

va vähintään kaksi toimintapiiriin kuuluvien työntekijöiden keskuudestaan valitsemaa jäsentä ja näiden varajäsenet. Lisäksi eläkesäätiön tilintarkastajista tulee olla ainakin yksi varsinainen ja hänen varamiehensä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluva työntekijä. B-eläkesäätiötä ja AB-eläkesäätiön B-osastoa koskee työntekijäin eläkelain 3 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan eläkkeet on turvattava vakuuttamalla, jos eläkesäätiön toimintapiiriin tulisi pysyvästi kuulumaan vähemmän kuin 300 työntekijää.

Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen eläkesäätiön vakuutettujen vähimmäismäärästä. Ehdotuksen mukaan pelkistään vapaaehtoista lisätutoimintaa harjoittavassa eläkesäätiössä tulisi olla vähintään 30 henkilöä vakuutettuna. Tätä pienempien henkilömäärien eläketurva on tarkoituksenmukaisempaa järjestää ottamalla vakuutus vakuutusyhtiöstä. Vertailun vuoksi voidaan mainita, että vakuutuskassalain alaisen eläkekassan vähimmäisjäsenmäärät ovat vielä ehdotettuakin suuremmat. Eläkekassan vähimmäisjäsenmäärä on 100 tai 300 siitä riippuen, minkä tyyppisiä eläkkeitä kassa myöntää.

Kolmenkymmenen työntekijän vähimmäisvaatimus tulisi heti koskemaan uuden lain voimaantulon jälkeen perustettavia eläkesäätiöitä.

B-eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärä pysyisi ennallaan 300 henkilössä. Sama vähimmäislukumäärävaatimus koskisi myös AB-eläkesäätiön B-osastoa.

Vähimmäislukumäärän tilapäisistä poikkeamisista säädetään lakiehdotuksen 78 §:ssä.

Kuten 2 §:n perusteluissa on todettu, kaikki toimintapiirimääritelmään sisältyviin henkilöryhmiin kuuluvat henkilöt eivät välttämättä tule heti eläkesäätiön toimintapiiriin mahdollisen säännöissä olevan karenssimääräyksen johdosta. Tästä syystä uuden, toimintansa aloittavan eläkesäätiön voi olla vaikeaa täyttää lain vaatimukset vakuutettujen vähimmäismäärästä. Näiden vaikeuksien estämiseksi pykälän 2 momentissa on poikkeussäännös, jonka mukaan uuden eläkesäätiön olisi täytettävä vakuutettujen vähimmäislukumäärävaatimukset viimeistään eläkesäätiön perustamista seuraavan toisen kalenterivuoden päättyessä. Marraskuussa 1996 perustetun eläkesäätiön pitää siten ilman momentin poikkeuslupamenettelyä täyttää vähimmäislukumäärävaatimukset vuoden 1998

loppuun mennessä.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi pidentää 2 momentissa säädettyä kahden vuoden määräaika-ajaa vielä vuodella. Poikkeuksia voitaisiin myöntää vain erityisistä syistä. Lakiehdotuksen 78 §:n 2 momentissa on poikkeussäännös sitä tilan-
netta varten, että jo toiminassa olevan elä-
kesäätien toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä putoaa alle vähimmäismäärän.

4 §. Pykälässä säädetään siitä, mitä toimintaa eläkesäätiö saa harjoittaa. Lisäksi pykälässä rajoitetaan eläkesäätien oikeutta lainanottoon sekä oikeutta omistaa osuuksia eläkesäätien toimintaan liittymättömissä yrityksissä.

Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan eläkesäätiö saa harjoittaa ainoastaan lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettua sosiaalista henkilövakuutustoimintaa. Säännöstä on täydennetty pykälän 2 momentissa, jonka mukaan eläkesäätien varoja ei saa käyttää eläkesäätien toiminnalle ilmeisesti vieraaseen tarkoitukseen. Säännösehdo-
tusten tarkoituksena on, ettei eläkesäätiö omien varojensa turvin ryhdy harjoittamaan sen tarkoitukselle vierasta toimintaa, jolloin varsinainen vakuutustoiminnan hoitaminen ja siihen kuuluva varojen sijoitusvarmuus saattaisi vaarantua.

Vakuutustoiminnan periaatteille on vierasta, että toimintaa harjoitetaan lainapääoman turvin. Erityisesti lainan ottaminen sijoitus-
tarkoituksessa ei ole hyväksyttävää. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille ja eläkesätiöille lainanottoa koskevat ohjeet, joissa pääperiaatteena on, että vakuutusliikkeen laajuus on sopeutettava sellaiseksi, että sen harjoittaminen on mahdollista ilman lainanottoa. Vakuutuskassalaissa on vastaavanlaiset säännökset vakuutuskassojen osalta.

Voimassa olevassa eläkesätiölaissa ei ole lainanotosta säännöksiä, mutta lain 5 §:ssä olevan säännöksen, jossa eläkesätiötä kielletään harjoittamasta muuta kuin eläkesätiölaissa tarkoitettua toimintaa, on katsottu rajoittavan eläkesätiön lainanotto-oikeutta. Asian tärkeyden vuoksi on tarpeellista, että eläkesätiöiden lainanottokiellosta säädetään laissa. Pykälän 3 momentti sisältää tämän periaatteen mukaisen säännöksen.

Joissakin tapauksissa lainanotto olisi kuitenkin hyväksyttävää ja perusteltua. Momentissa on poikkeussäännös, jonka mukaan elä-

kesätiö voisi ottaa lainaa tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla. Tarkoitus on, että ministeriö antaa eläkesätiöille määräyksen, jossa esitetään hyväksyttävän lainanoton yleisperiaatteet. Hyväksyttävänä lainanottona voidaan pitää esimerkiksi tilapäistä maksuvalmiuden ylläpitämiseen tai omien toimitilojen hankkimiseen tarvittavaa lainaa. Nykyisen käytännön mukaan eläkesätiö voi ottaa myös valtion asunto-
tuotantotarkoituksiin myöntämiä luottoja ja vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetussa laissa (867/80) säädettyjä lainoja.

Pykälän 4 momentissa rajoitetaan eläkesätiön oikeutta yritysomistukseen. Koska eläkesätiön toiminnan tulee liittyä eläkesätiön harjoittamaan henkilövakuutustoimintaan, myös sijoitustoimintaa tulee hoitaa siten, ettei eläkesätiön voida katsoa sijoitustensa turvin ryhtyvän hoitamaan liiketoimintaa siihen kuuluvine riskeineen.

Eläkesätiö saa ehdotuksen mukaan omistaa enintään 20 prosenttia osakeyhtiön osakepääomasta. Samalla omistusoikeus on rajoitettu 20 prosenttiin yhtiön kaikkien osakkeiden äänimäärästä. Eläkesätiö ei kuitenkaan saisi sijoittaa tällaisen yhtiön tai samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden osakeisiin enempää kuin 10 prosenttia eläkesätiön omaisuudesta. Rajoitukset eivät koske yhtiöitä, joiden toiminta liittyy eläkesätiön toimintaan, esimerkiksi yhtiötä, joka hoitaa eläkesätiön atk-toiminnot, eivätkä myöskään asunto- tai kiinteistöyhtiöitä. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi kuitenkin myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksia lain vaatimuksista. Tämän luvan antaminen olisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa.

Lakiehdotukseen otetut säännökset ovat tältä osin ankarammat kuin vakuutusyhtiöitä ja vakuutusyhdistyksiä koskevat rajoitukset. Vakuutusyhtiöllä ja vakuutusyhdistyksellä ei lain mukaan saa olla osake-enemmistöä vieraalla toimialalla toimivassa yrityksessä. Sen sijaan vakuutuskassoja koskee sama 20 prosentin rajoitussääntö. Vakuutuskassatoiminnan ja eläkesätiötoiminnan luonteesta johtuen on perusteltua, että kassojen ja eläkesätiöiden sijoitustoiminnalle asetetaan tiukemmat rajat kuin vakuutusyhtiöille ja -yhdistyksille.

Sen estämiseksi, että eläkesätiö yhdessä sellaisten osakeyhtiöiden kanssa, joissa eläkesätiöllä on osake-enemmistö tai vastaava määräamisvalta, voisi kiertää 4 momentissa säädettyjä omistusrajoituksia, 5 momentissa

eläkesäätiötä kielletään omistamasta tällaisen yhtiöiden kanssa enempää kuin 4 momentissa mainitun määrän muiden yhtiöiden osakkeita.

Pykälän 6 momentti sisältää säännöksen, jonka nojalla pykälässä säädettyjä omistusoikeutta rajoittavia säännöksiä sovellettaisiin myös muihin yrityksiin kuin osakeyhtiöihin.

Sijoitustoiminnan turvaavuuden kannalta on tarpeen, että eläkesäätiö saa sijoittaa varoja vain sellaiseen yritykseen, jossa eläkesäätiön vastuu yrityksen sitoumuksista rajoittuu sijoitettujen varojen määrään. Sen vuoksi 7 momentissa ehdotetaan, että eläkesäätiö ei saisi olla osakkaana yrityksessä, jossa se joutuu rajoittamattomaan vastuuseen yrityksen sitoumuksista. Niinpä eläkesäätiö ei saisi olla osakkaana esimerkiksi aivoimesa-yhtiössä eikä kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä.

5 §. Eläkesäätiöihin kertyy eläkevastuun kattamisen yhteydessä varoja, joiden sijoittaminen tuottavasti ja turvaavasti on yksi eläkesäätiötoiminnan pääperiaatteita. Sijoitustoiminnan tavoitteena tulee olla se, että pääomat sijoitetaan tavalla, joka turvaa toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden sekä eläkkeiden ja muiden etuuksien saajien edut sekä pitää kannatusmaksutason kohtuullisena. Sen lisäksi olisi otettava huomioon eläkesäätiön maksuvalmius.

Sijoitustoimintaa koskevia säännöksiä on nykyisin eläkesäätiölain 4 §:ssä, jonka mukaan eläkesäätiön on sijoitettava varansa turvaavasti ja tuloa tuottavasti. On katsottu riittäväksi, että lakiehdotuksessa on eläkesäätiön sijoitustoiminnasta vastaavan sisältöinen säännös kuin voimassa olevassa eläkesäätiölaissa, sillä poikkeuksella, että eläkesäätiön maksuvalmiutta korostetaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkesäätiön oikeudesta antaa varojaan lainaksi työnantajalle. Tältä osin käytäntö jatkuisi voimassa olevan lain mukaisena. Työnantajan olisi asetettava lainoille hyväksyttävä vakuus. Vakuuden laadun suhteen eläkesäätiöiden olisi noudatettava pankkien ja vakuutusyhtiöiden luotonannossa yleisesti käytämiä turvaavusperiaatteita.

Vakuuden asettaminen työnantajalainoille säädettiin pakolliseksi eläkesäätiölakiin vuonna 1991 tehdyllä muutoksella. Vakuus oli asetettava lain voimaantulon jälkeen annettaville lainoille. Muutos koski eläkesäätiöiden harjoittamaa vapaaehtoista lisätuointa, koska TEL-lainoille on aina pitä-

nyt asettaa vakuus. Eläkesäätiöillä saattaa vielä uuden eläkesäätiölain voimaantulon jälkeenkin olla vakuudettomia, ennen 1 päivää huhtikuuta 1991 työnantajalle annettuja lainoja. Uuden lain vaikutuksista näihin lainoihin säädetään 144 §:ssä.

Velalle olisi maksettava vähintään sen suuruinen korko, jota käytetään 43 §:ssä tarkoitetun eläkevastuun laskemisessa (laskuperustekorko). Koron määrä on nykyisin lakisääteisten eläke-etuuksien katteena olevien varojen osalta 6,5 prosenttia ja vapaaehtoisten lisäetuuksien katteena olevien varojen osalta 4,25 prosenttia.

Pykälän 3 momentissa rajoitetaan eläkesäätiön oikeutta omistaa työnantajayhtiön osakkeita. Ehdotuksen mukaan eläkesäätiö saisi omistaa vastiketta vastaan hankkimiaan työnantajayhtiön osakkeita enintään kymmenen prosenttia yhtiön osakekannasta. Toisaalta eläkesäätiön tällä tavoin työnantajan osakkeisiin sijoittama määrä saisi olla enintään kymmenesosa eläkesäätiön omaisuudesta.

Voimassa olevan eläkesäätiölain mukaan edellä esitetyt omistusrajoitukset on voitu ylittää siten, että eläkesäätiö ostaa osakkeita sellaisilla varoilla, jotka sille on nimenomaan näiden osakkeiden hankkimista varten luovutettu. Lakiehdotus ei enää sisällä tällaista mahdollisuutta.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi erityisistä syistä myöntää poikkeuksia 3 momentin työnantajaomistusta rajoittaviin säännöksiin.

6 §. AB-eläkesäätiön A- ja B-osastojen varat ja velat sekä tuotot ja kulut on ollut pidettävä erillään 1 päivästä tammikuuta 1990 lähtien sosiaali- ja terveysministeriön antaman määräyksen johdosta. Ainoastaan ylikatteen siirto osastolta toiselle on ollut mahdollista. Lisäksi eläkesäätiölakiin lisättiin 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tullut uusi 23 a §, jonka mukaan suoritus- tai konkurssitilassa olevan eläkesäätiön 2 a ja 2 b luvussa tarkoitettujen eläkevastuiden katteena olevat varat on käytettävä ensisijaisesti kyseisen luvun mukaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen.

Lakiehdotukseen on otettu nykyisen käytännön jatkamiseksi tarpeelliset säännökset. Pykälän 1 momentissa on mainittu pääsääntö, jonka mukaan AB-eläkesäätiön eri osastojen varat ja mahdolliset velat sekä tuotot ja kulut on pidettävä erillään.

Pykälän 2 momenttiin on kirjoitettu nykyi-

sen lain 23 a §:n sisältöinen säännös, kuitenkin siten laajennettuna, että sitä sovelletaan myös eläkesäätiön normaalin toiminnan aikana eikä ainoastaan eläkesäätiön suorittamiseksi konkurssitilassa.

Pykälän 3 momentissa on säännös ylikatteen siirrosta osastolta toiselle. Mikäli A- tai B-osaston 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisten säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen yhteismäärän, saataisiin ylikate siirtää toisen osaston eläkevastuun katteeksi. Varojen ylityksen tulisi olla pysyvä. Ylikatteen siirrolle tulisi olla sosiaali- ja terveysministeriön suostumus.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

2 luku. Eläkesäätiön perustaminen

Luku sisältää eläkesäätiön perustamiseen liittyvät säännökset. Luku sisältää varsinaisten perustamistointien lisäksi myös eläkesäätiön sääntöihin liittyviä säännöksiä. Voimassa olevassa laissa perustamiseen liittyvät säännökset ovat lain 1 luvussa ja eläkesäätiölain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (509/55).

7 §. Pykälä sisältää eläkesäätiön perustajaa koskevat säännökset.

Eläkesäätiön perustaisi työnantaja, joka voi olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan myös henkilöä, joka harjoittaa yritystoimintaa toiminimellä. Oikeushenkilöllä tarkoitetaan rekisteröityä yhteisöä, joka voi olla esimerkiksi avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö tai valtion liikelaitos. Eläkesäätiön voisi, kuten nykyäänkin, perustaa yksi työnantaja. Perustajana voi olla myös useita työnantajia yhdessä. Tällaista yhteiseläkesäätiötä koskevat säännökset ovat 13 luvussa.

Pykälän 2—4 momentissa olisivat perustajaa koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Perustajana olevan luonnollisen henkilön olisi 2 momentin mukaan oltava jonkin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion (ETA-valtion) kansalainen, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella. Jotta luonnollisella henkilöllä voitaisiin katsoa olevan asuinpaikka Euroopan talousalueella, edellytetään asuinpaikalta tiettyä pysyvyyttä. Pelkkä tilapäinen oleskelu esimerkiksi työtehtävän suorittamiseksi ei riitä perustamaan hen-

kilölle asuinpaikkaa Euroopan talousalueelle.

Perustajana olevan oikeushenkilön olisi 2 momentin mukaan oltava rekisteröity yhteisö, jolla on kotipaikka ETA-valtiossa. Tämä tarkoittaisi sitä, että yhteisön olisi ensinnäkin oltava perustettu jonkin ETA-valtion lainsäädännön mukaan. Tämän lisäksi edellytettäisiin, että oikeushenkilöllä on oltava joko sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka jossakin ETA-valtiossa.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi hakemuksen perusteella myöntää poikkeuksen asuin- tai kotipaikkavaatimuksesta.

Eläkesäätiö voitaisiin 3 momentin mukaan perustaa työnantajan Suomessa harjoittaman toiminnan piirissä työskenteleviä henkilöitä varten. Toisin sanoen tarkoituksena olisi oltava Suomessa työskentelevien henkilöiden eläketurvan järjestäminen. Näiden henkilöiden lisäksi eläkesäätiön toimintapiiriin voisi kuulua 2 §:ssä mainituin edellytyksin myös työnantajan Suomesta ulkomaille lähettämä työntekijä. Eläkesäätiötä ei kuitenkaan voitaisi perustaa tarkoituksena vain ulkomaille lähetettyjen työntekijöiden eläketurvan järjestäminen.

Pykälän 4 momentin mukaan vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakielltoon määrätty työnantaja ei voisi perustaa eläkesäätiötä.

8 §. Nykyisin eläkesäätiö on perustettava säädekirjalla, jossa on mainittava eläkesäätiölle perustettaessa tuleva omaisuus. Säädekirjaan on liitettävä eläkesäätiön säännöt. Muita säännöksiä säädekirjan sisällöstä laissa ei ole annettu. Ehdotetussa pykälässä säädekirjan sijasta käytettäisiin perustamiskirjaa.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin yksityiskohtaisesti siitä, mitä perustamiskirjan on sisällettävä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin perustamiskirjan päiväämisestä ja allekirjoittamisesta. Jos perustajana olisi useita työnantajia, perustamiskirja on kaikkien työnantajien allekirjoitettava.

Pykälän 2 momentin mukaan perustamiskirjan olisi sisällettävä ehdotus eläkesäätiön säännöksi, minkä lisäksi olisi oltava tiedot eläkesäätiön perustajasta ja eläkesäätiölle perustettaessa tulevasta omaisuudesta. Omaisuus voi olla osittain apporttiomaisuutta. Jos eläkesäätiölle luovutetaan apporttiomaisuutta, siitä on mainittava perustamiskirjassa. Tästä on säännös 15 §:ssä.

Eläkesäätiölle tulevan peruspääoman määrää ei pykälässä ole määrätty. Eläkesäätiölle tuleva omaisuus on tarkoitettu ensi sijassa eläkesäätiön toiminnan aloittamista varten, niihin lähinnä perustamis- ja toiminnan alkujärjestämisestä johtuviin kuluihin, joita eläkesäätiöllä on, ennen kuin työnantaja alkaa maksaa säännöllisesti kannatusmaksuja. Toimintapiiriltään suurella eläkesäätiöllä on todennäköisesti enemmän kuluja kuin pienellä eläkesäätiöllä. Tästä syystä peruspääoman suuruus on suhteutettava eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärään.

Eläkesäätiölle tulevalla omaisuudella ei tarkoiteta sitä vakuutta, joka työnantajan on 48 §:n mukaan asetettava turvaamaan eläkesäätiössä työntekijäin eläkelain mukaisesti vakuutettuja etuuksia.

9 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön sääntöjen vähimmäissisällöstä. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 3 §:ää. Eläkesäätiön säännöt voivat vähimmäismääräysten lisäksi sisältää määräyksiä sellaisista seikoista, jotka voidaan saattaa voimaan ainoastaan ottamalla sääntöihin asiaa koskeva erityinen määräys. Toisaalta taas tietystä lain säännöksestä voitaisiin poiketa, jos asiasta otetaan määräys eläkesäätiön sääntöihin. Näissä tapauksissa laissa on nimenomaan mainittu, että säännöissä voidaan toisin määrätä. Muulloinkin lain säännöksestä voidaan poiketa siten, että eläkesäätiön säännöissä asetetaan eläkesäätiön toiminnalle lain vähimmäisvaatimuksia suurempia vaatimuksia.

Pykälän 1—5 kohdan tarkoituksena on yksilöidä eläkesäätiö niin, että säännöistä käy helposti ilmi, mistä oikeushenkilöstä on kyse. Eläkesäätiön tarkoitus olisi mainittava siten, että siitä käy selville, millaisten etuuksien myöntämistä varten eläkesäätiö perustetaan. Säännöissä on mainittava, mitä etuuksia eläkesäätiön on tarkoitus myöntää ja minkä tasoisina. Toisin sanoen, ovatko etuudet vähimmäis- vai peruseläketurvan vaiko lisäeläketurvan mukaisia vai molempia. Lisäeläkkeistä on mainittava, ovatko ne rekisteröityjä vai rekisteröimättömiä. Vähimmäiseläketurvan mukaisilla etuuksilla tarkoitetaan niitä eläke- ja muita etuuksia, jotka työntekijälle on työntekijäin eläkelain mukaan vähintään järjestettävä. Peruseläketurvan mukaisista etuuksista on kyse silloin, kun vähimmäiseläketurvan mukaisia etuuksia on parannettu muuten kuin määrällisesti. Tällainen parannus voi olla alennettu elä-

keikä tai perhe-eläkkeen saamisen ehtojen laajennus.

Eläkesäätiön tarkoitusta ei voimassa olevan lain mukaan tarvitse mainita säännöissä. Käytännössä se kuitenkin on otettu sääntöihin. Asian tärkeyden vuoksi tarkoitus ehdotetaan otettavaksi aina sääntöihin.

Pykälän 6—9 kohdan mukaan eläkesäätiön säännöissä on oltava määräykset sen myöntämistä etuuksista. Jos on kyse lakisääteistä vähimmäisturvan mukaisista etuuksista, säännöissä voidaan vain viitata työntekijäin eläkelain säännöksiin. Peruseläketurvasta ja rekisteröidyistä lisäetuksista on mainittava lisäksi, miten vähimmäisturvan mukaisia etuuksia on parannettu. Etuuksien suorittamisaika on aina mainittava säännöissä. Sen sijaan rekisteröimättömistä lisäetuksista on määrättävä kaikkien edellä mainittujen kohtien sisältö yksityiskohtaisesti.

Etuuksien suorittamisajalla 8 kohdassa tarkoitetaan sitä, milloin jatkuvat etuudet suoritetaan. Säännöissä voidaan esimerkiksi mainita, että eläkkeet suoritetaan kuukausittain ja sen lisäksi ilmoitetaan maksupäivä.

Säännöissä on 10 kohdan mukaan mainittava eläkesäätiölle tuleva peruspääoma. Peruspääomasta on mainittava sen arvo. Sen sijaan ei ole tarpeen mainita esimerkiksi sitä, onko osa peruspääomasta apporttiosuutta.

Hallituksen jäsenten vähimmäislukumäärästä on säännökset 17 §:ssä ja tilintarkastajien vähimmäislukumäärästä 31 §:ssä. Koska laissa ei ole lukumääriä tarkkaan määrätty, säännös niistä olisi 11 kohdan mukaan otettava sääntöihin.

Ehdotuksen 17 §:ssä on määrätty kuinka kauan hallituksen jäsenten toimikausi voi enintään kestää. Tilintarkastajien toimikausi on 32 §:n mukaan määrättävä säännöissä. Tilintarkastajat voidaan valita määräajaksi tai toistaiseksi. Valitsemistapaa ei kummassakaan pykälässä ole säännelty, vaan on todettu vain, että toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja työnantaja valitsevat. Sääntöihin on sen vuoksi 11 kohdan mukaan otettava määräys hallituksen jäsenen ja tilintarkastajien lukumäärästä, toimikaudesta ja valitsemistavasta.

Ehdotuksen 29 §:ssä ovat säännökset hallintoneuvostosta. Hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä on mainittu vain vähimmäismäärä, toimikaudesta vain enimmäisaika. Valitsemistavasta on määrätty, että toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja työnantaja valitsevat, mutta valitsemistapaa ei ole säännelty tyhjentyvästi. Tästä syystä säännöissä olisi

12 kohdan mukaan mainittava hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä. Samoin olisi määrättävä myös hallintoneuvoston toimikausi ja valitsemistapa. Säännöissä olisi mainittava myös hallintoneuvoston tehtävät.

Pykälän 13 kohdan mukaan säännöissä on mainittava, onko ja minkä perusteen mukaan hallituksen tai muiden hallintoelimien jäsenille suoritettava korvausta heidän toimestaan.

Kohdan 14 mukaan säännöissä olisi mainittava, kenellä on oikeus kirjoittaa eläkesäätiön nimi. Eläkesäätiön säännöissä voitaisiin määrätä, että nimenkirjoittamisoikeus on hallituksen lisäksi tietyssä asemassa olevilla henkilöillä. Tällainen asemakohtainen nimenkirjoittamisoikeus voitaisiin antaa hallituksen jäsenelle tai asiamiehelle. Säännöissä voitaisiin myös määrätä, että hallitus voi antaa nimenkirjoittamisoikeuden nimetylle henkilölle. Tällaisia henkilöitä ovat hallituksen jäsenten ja asiamiehen lisäksi lähinnä eläkesäätiön palveluksessa olevat toimihenkilöt, mutta myös eläkesäätiön ulkopuolinen henkilö voi tulla kyseeseen.

Pykälän 16 ja 17 kohta vastaavat voimassa olevan lain säännöksistä.

10 §. Kun eläkesäätiö perustetaan, eläkesäätiön säännöille on haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus. Vahvistus on haettava myös myöhemmin, jos eläkesäätiön sääntöjä muutetaan. Jos säännöt ovat ehdotetun lain mukaiset, ne on hyväksyttävä. Ministeriö voi käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa vain, kun se perustuu ehdotettuun lakiin. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

11 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön sääntöjen muuttamisesta. Mikäli eläkesäätiön nykyiset säännöt poikkeavat ehdotetun pykälän säännöksistä, eläkesäätiön sääntöjä voidaan hallituksen yksinkertaisella äänen enemmistöllä muuttaa ehdotetun pykälän säännösten mukaisiksi.

Pykälän 1 momentin mukaan sääntöjen muuttamisesta päättää eläkesäätiön hallitus. Siinä tapauksessa, että eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, se päättää sääntöjen muuttamisesta. Päätös tehdään pääsäännön mukaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä, jollei sääntöjen muuttamiseen vaadita 2 tai 3 momentin taikka eläkesäätiön sääntöjen mukaan määräenemmistöä. Jos sääntömuutos koskee välittömästi työnantajan oikeuksia ja velvollisuuksia, edellytetään lisäksi, että työnantaja hyväksyy muutoksen. Tällaisia muutoksia

ovat esimerkiksi uuden etuuden lisääminen tai entisten etuuksien parantaminen.

Pykälän 2—4 momentti sisältävät säännökset vapaaehtoisten lisäeläkkeiden vähentämisestä tai poistamista koskevan päätöksen tekemisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden jo ansaittuja eläkeitä voidaan vähentää tai poistaa vain siten, että muutosta kannattaa vähintään neljä viidesosaa hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksessa läsnä olevista jäsenistä.

Jos muutos tarkoittaa vapaakirjojen tai eläkkeensaajien tai heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden vähentämistä tai poistamista, edellytetään, että muutosta kannattaa vähintään neljä viidesosaa hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksessa läsnä olevista jäsenistä. Lisäksi edellytetään, että muutos on eläkesäätiön toiminnan kannalta välttämätön. Tämän vuoksi on selvitettävä työnantajayhteisön kyky selviytyä eläkesäätiössä järjestetyn lisäeläketurvan aiheuttamista sitoumuksista. Välttämättömyyden selvittäminen ei ole sääntömuutoksen hyväksymisen edellytyksenä, jos ne henkilöt, joiden etuuksia vähentäminen tai poistaminen koskee, antavat toimenpiteelle suostumuksen. Tästä on säännös pykälän 3 momentissa.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskevat pelkästään eläke-etuuksia. Muita etuuksia, kuten esimerkiksi hautausavustus- tai kuntoutusetuuksia rajoitetaan pykälän 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa olevan säännöksen mukaan määräenemmistöä ei tarvita, vaan päätös voidaan tehdä yksinkertaisella äänen enemmistöllä, jos on kyseessä tulevan eläke-etuuden rajoittaminen. Tulevalla eläke-etuudella tarkoitetaan muun muassa indeksin muuttamista, eläkkeen tulevaa karttumista, eläkeiän muuttamista ja myös eläkesäätiön sulkemista, niin ettei eläkesäätiön tai jonkin sen etuuden piiriin oteta enää uusia henkilöitä. Tämän säännöksen perusteella voitaisiin puuttua myös jo alkaneita eläkeitä koskeviin määräyksiin, jos on kysymys indeksin määräyksen muuttamisesta.

Etuuksien vähentämis- tai poistamistavasta ei ole tarkkoja säännöksiä, vaan se on määriteltävä kussakin tapauksessa erikseen. Pykälän 5 momentissa on kuitenkin yleissäännös, jonka mukaan etuuksia vähennettäessä tai poistettaessa on kohtuullisella tavalla otettava huomioon se etuoikeusjärjestys, jo-

ka eläkesäätiön säännöissä on määrätty eläkesäätiön omaisuuden jakamisesta etuuden saajien kesken eläkesäätiötä purettaessa. Samoin on otettava huomioon se, että eri etuuden saajien ryhmien asema suhteessa toisiinsa säilyy kohtuullisessa määrin samana etuuksien heikennysten jälkeen. Etuuksia ei kuitenkaan saisi vähentää tai poistaa siltä osin kuin eläkesäätiön eläkevastuu on katettu.

Esimerkiksi eläkeiän nostamistapa voitaisiin määrätä eläkesäätiössä sen toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden kannalta kohtuullisimmalla tavalla. Eläkeikää ei tarvitsisi nostaa kaikilta toimintapiiriin kuuluvilta samalla tavalla, vaan ikä voitaisiin nostaa eri ryhmiltä eri tavoin. Esimerkiksi lähellä eläkeikää olevilta se voitaisiin jättää nostamatta. Nuorimmilta toimintapiiriin kuuluvilta eläkeikää voitaisiin nostaa suoraan uuteen, korkeampaan ikään ja muilta henkilöiltä liukuvasti. Toinen eläkeiän nostotapa olisi nostaa kaikkien eläkeikää, mutta muuntaa alemmassa eläkeiässä karttunut eläkkeen osa niin, että henkilö saisi korkeamman eläkkeen muodossa hyvityksen nostetusta eläkeiästä. Eläkeiän nostotapaan vaikuttaa paitsi kohtuullisuusnäkökohta ja sääntöjen etuoikeusjärjestys myös 5 momentissa oleva säännös, jonka mukaan etuuksia ei saa vähentää eikä poistaa siltä osin kuin eläkesäätiön eläkevastuu on katettu. Jos eläkevastuu olisi täyteen katettu, eläkeikää ei voisi nostaa takautuvaa aikaa koskevana. Eläkevastuuta ja katteena olevia varoja tarkastellaan kokonaisuutena eikä kunkin yksittäisen toimintapiiriin kuuluvan osalta erikseen. Tarkoitus ei ole, että eläkesäätiöön tulisi henkilökohtaisia eläkeiä.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketurvan mukaisten etuuksien vähentämisestä tai rajoittamisesta siinä tilanteessa, että peruseläketurvan mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia vähennetään tai rajoitetaan. Momentin mukaan eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketurvan mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia saataisiin ensinnäkin vähentää tai rajoittaa samojen periaatteiden mukaisesti kuin peruseläketurvan mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia. Toiseksi eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketurvan mukaisilla eläkkeillä ja muilla etuuksilla ei tarvitsisi korvata peruseläketurvan mukaisiin eläkkeisiin ja muihin etuuksiin tehtyjä vähennyksiä tai rajoituksia. Tässä momentissa tarkoitettuja vähennyksiä

tai rajoituksia saataisiin tehdä, vaikka eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketurvan eläkevastuu on täysin katettu. Etuuksien vähentämisestä tai rajoittamisesta syntyvää ylikatetta käsiteltäisiin kuten eläkesäätiön muuta ylikatetta. Päätös tässä momentissa tarkoitettua sääntöjen muuttamisesta tehtäisiin yksinkertaisella äänen enemmistöllä, ellei eläkesäätiön säännöissä ole toisin määrätty.

Pykälän 7 momentin mukaan etuuksien vähentämistä koskevia säännöksiä, 2—5 momenttia ei sovelleta lakisääteiseen toimintaan eli B-eläkesäätiön eikä AB-eläkesäätiön B-osaston sääntöjen muuttamiseen.

12 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön nimestä.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiöllä olisi aina oltava joko suomen- tai ruotsinkielinen nimi. Säännös ei estä sitä, että eläkesäätiö käyttää nimestään lisäksi muunkin kielistä ilmaisua, kunhan ainakin yksi nimen ilmaisu on jommalla kummalla kotimaisella kielellä. Voimassa olevan eläkesäätiölain 3 §:ää vastaavalla tavalla eläkesäätiön suomenkieliseen nimeen olisi sisällyttävä sana "eläkesäätiö". Eläkesäätiön ruotsinkieliseen nimeen olisi sisällytettävä vastaava ruotsinkielinen ilmaisu "pensionsstiftelse". Nimen muunkielisen ilmaisun on vastattava kotimaisen kielen ilmaisua.

Jotta eläkesäätiö voitaisiin selvästi yksilöidä ja erottaa toisista eläkesäätiöistä, pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että eläkesäätiön nimen on selvästi erotuttava muiden eläkesäätiöiden nimistä. Nimen olisi esimerkiksi vastattava mahdollisimman hyvin eläkesäätiön toimintapiiriä tai yleensä eläkesäätiön toimintaa. Myös työnantajan toimintaa tai nimeä voidaan käyttää eläkesäätiön nimessä kuten nykyisin monet eläkesäätiöt tekevätkin.

Siltä varalta, että eläkesäätiö aikoo käyttää nimeään kaksi- tai useampikielisenä, pykälän 3 momentissa on säännös, jonka mukaan jokainen nimen ilmaisu olisi mainittava eläkesäätiön säännöissä. Mahdollisten sekaannusten välttämiseksi erikielisten nimien olisi vastattava toisiaan.

13 §. Eläkesäätiön perustamisessa viimeisen vaiheen muodostaa eläkesäätiön rekisteröiminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että eläkesäätiön perustamisesta on tehtävä ilmoitus eläkesäätiörekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ministeriö on vahvistanut eläkesäätiön säännöt. Nykyisessä laissa ei määräaikaa ole säädetty. Rekisteri--

ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä on säännös lakiehdotuksen 71 §:ssä. Jollei rekisteröinti-ilmoitusta mainitussa ajassa tehdä tai jos rekisteröiminen evätään, eläkesäätiön perustaminen raukeaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisteri-ilmoitukseen liitettävästä hallituksen vakuutuksesta ja tilintarkastajien todistuksesta. Hallituksen vakuutuksen allekirjoittavat varsinaiset jäsenet. Varajäsen allekirjoittaa vakuutuksen ainoastaan silloin, jos varsinainen jäsen on estynyt. Sekä hallituksen jäsenet että tilintarkastajat ovat tässä vaiheessa työnantajan valitsemia.

Pykälän 3 momentissa olisi voimassa olevan lain säännöstä vastaava säännös eläkesäätiötä koskevien tietojen ilmoittamisesta patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin tehtävää merkintää varten.

14 §. Eläkesäätiön perustaminen raukaisi, jollei sitä ilmoiteta rekisteröitäväksi säädettyssä ajassa tai jos rekisteröiminen jostakin syystä evätään (13 §). Perustamisen rautessa peruspääoma nettotuottoineen palautuisi eläkesäätiötä perustamassa olleelle työnantajalle.

15 §. Pykälä sisältäisi apportiomaisuutena suoritettavaa peruspääomaa koskevat säännökset. Peruspääoma olisi suoritettava osittain rahana, jotta eläkesäätiö saisi alkuvaiheessa varoja käytännön toiminnan hoitamiseen. Osittain peruspääoma voitaisiin kuitenkin suorittaa muuna kuin rahana. Tällaisesta ehdosta olisi otettava määräys perustamiskirjaan. Sen jälkeen, kun eläkesäätiö on perustettu, ei aporttiehtdolla ole merkitystä eläkesäätiölle, joten ehdon sisällyttäminen eläkesäätiön sääntöihin ei ole tarpeellista.

Apportiomaisuuden on pykälän mukaan oltava sellaista omaisuutta, joka soveltuu eläkesäätiön harjoittaman vakuutustoiminnan tarkoitukseen. Lisäksi on varmistuttava, että omaisuuden arvo on arvioitu oikein.

16 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön rekisteröimisen ja eläkesäätiön puolesta ennen sen rekisteröimistä tehtyjen sopimusten ja muiden oikeustointen vaikutuksista.

Lakiehdotuksessa on lähtökohtana se, ettei eläkesäätiötä itsenäisenä oikeushenkilönä ole olemassa ennen rekisteröintiä. Tämän mukaisesti pykälän 1 momentissa säädettäisiin, ettei eläkesäätiö voi ennen rekisteröintiä hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia eikä myöskään hakea, kantaa tai vastata tuomioistuimissa tai muiden viranomaisten luona.

Ennen rekisteröintiäkin eläkesäätiön toimilla on oikeusvaikutuksia perustamistointien johdosta. Sen vuoksi säädettäisiin, että hallitus voi tänä aikana käyttää puhevaltaa eläkesäätiön perustamista koskevista asioissa. Toimenpiteistä johtuvista velvoitteista olisivat 2 momentin mukaan vastuussa toimeen osallistuneet tai siitä päätöksen tehneet yhteisvastuullisesti. Vastuu siirtyy kuitenkin eläkesäätiölle rekisteröimisen jälkeen, jos on kysymys perustamiskirjasta johtuvasta velvoitteesta. Eläkesäätiön puolesta toimineet siis vapautuvat vastuusta siitä riippumatta, onko toinen sopijapuoli antanut siihen suostumuksensa vai ei. Jos on kysymys velvoitteista, joita ei ole mainittu perustamiskirjassa, vastuu niiden osalta ei siirry, ellei eläkesäätiö ota vastuuta niistä itselleen. Eläkesäätiön puolesta toimineet eivät silloin myöskään vapaudu vastuusta ilman velkojan suostumusta.

Eläkesäätiön sopimuskumppanilla, joka on tehnyt eläkesäätiön kanssa sopimuksen ennen kuin eläkesäätiö on rekisteröity, on 3 momentin mukaan oikeus eräin edellytyksin luopua sopimuksesta. Jos sopimuskumppani sopimusta tehtäessä tiesi eläkesäätiön olevan rekisteröimätön, sopimus sitoo häntä. Sopimuskumppani vapautuisi vain, jos eläkesäätiön perustaminen raukeaa 13 §:n nojalla. Jollei sopimuskumppani tiennyt eläkesäätiön olevan rekisteröimätön, hänellä olisi oikeus luopua sopimuksesta joka tapauksessa. Luopumisoikeus kuitenkin lakkaa eläkesäätiön tultua rekisteröidyksi.

3 luku. Eläkesäätiön johto

Luku sisältää säännökset eläkesäätiön hallintoelimestä. Eläkesäätiön hallintorakenne poikkeaa vakuutusalan yhteisöistä siinä, että eläkesäätiöllä ei ole yhtiö- tai yhdistyskoustousta taikka kassankokousta vastaavaa toimielintä, jolla olisi eläkesäätiössä ylin päättämisvalta. Tästä syystä eläkesäätiön hallintoa koskevia säännöksiä kirjoitettaessa on yhteisöoikeudellisia lakeja voitu pitää esikuvana vain tietyin osin.

Eläkesäätiön hallinnossa noudatetaan periaateettiperiaatetta, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä, että eläkesäätiön hallitusta valittaessa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja työnantaja valitsevat toisistaan riippumatta määrätyn osan hallituksen jäsenistä. Lakiehdotus vastaa voimassa olevaa eläkesäätiölakia. Samaa periaatetta nou-

datetaan valittaessa tilintarkastajia (31 §).

Eläkesäätiön organisaatio koostuu hallituksesta, eläkesäätiön asiamiehestä sekä eläkesäätiön nimenkirjoittajista. Eläkesäätiöllä voi olla myös hallintoneuvosto. Voimassa olevaan lakiin verrattuna huomattavin uudistus on asiamiestä ja hallintoneuvostoa koskevien säännösten sisällyttäminen lakiehdotukseen.

17 §. Pykälä sisältää säännökset hallituksen jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja toimikaudesta.

Pykälän 1 momentissa on säilytetty voimassa olevan lain mukainen vaatimus, jonka mukaan hallituksessa tulee olla vähintään viisi varsinaista jäsentä ja vähintään viisi varajäsentä. Varajäsenten ei kuitenkaan enää tarvitsisi olla henkilökohtaisia, ellei säännöissä nimenomaisesti näin määrätä. Pariteettiperiaatteen mukaisesti työnantajaa edustavat varajäsenet eivät voisi edustaa toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden valitsemia varsinaisia jäseniä eikä päinvastoin.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsisivat keskuudestaan vähintään kaksi jäsentä ja näille varajäsenet. Eläkesäätiön säännöissä voitaisiin voimassa olevan lain mukaisesti määrätä, että toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä edustavien jäsenten valitseminen annettaisiin heidän edustajiensa tehtäväksi. Tällöin eläkesäätiön säännöissä tulisi olla määräys siitä, ketkä edustavat toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä ja miten he suorittavat hallituksen jäsenten valinnan. Eläkesäätiön säännöt tulisi kirjoittaa siten, että eri henkilöstöryhmät ovat vaalissa tasapuolisesti edustettuina jäseniä valittaessa.

Työnantaja valitsisi hallituksen jäsenet sillä osin kuin valinta ei kuulu toimintapiiriin kuuluville henkilöille.

Mikäli säätiön säännöissä olisi asiasta määräys, voisi hallintoneuvosto valita kaikki hallituksen jäsenet työnantajan ja toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden esityksestä. Tällöin noudatettaisiin soveltuvin osin samaa menettelyä kuin muutenkin hallitusta valittaessa.

Voimassa olevasta laista poiketen pykälän 3 momentissa on säännökset hallituksen jäsenten valinnasta eläkesäätiötä perustettaessa. Ehdotuksen mukaan eläkesäätiön aloitettaessa toimintansa työnantaja valitsee väliaikaisesti hallituksen kaikki jäsenet ja heidän varajäsenensä. Säännös on katsottu tarpeelliseksi käytännön syistä. Vähintään kahden

jäsenen ja heidän varajäsenensä olisi oltava henkilöitä, jotka voivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Säännös on kirjoitettu ehdolliseen muotoon sen takia, että eläkesäätiön toimintaa aloitettaessa sen toimintapiiriin ei välttämättä vielä kuulu ketään karenssisäännöksen johdosta. Näitä henkilöitä valittaessa työnantajan olisi ensin kuultava toimintapiiriin edustajia. Jos työnantajayhteisöön sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia (725/78) tai yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (651/88), työnantajan on ensin kuultava sanotuissa laeissa tarkoitettuja henkilöstön edustajia.

Eläkesäätiön rekisteröimisen jälkeen toimintapiiriä edustavat hallituksen jäsenet on valittava niin pian kuin se käytännössä on mahdollista. Viittaus 3 §:n 2 momenttiin tarkoittaa sitä, että valinta on suoritettava niin pian kuin eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluu niin monta henkilöä, että hallituksen jäsenten valinta on mahdollista.

Säätiössä noudatettavan pariteettiperiaatteen mukaisesti työnantajaa ja toimintapiiriä edustavien jäsenten lukumäärien suhde pitäisi pysyä samana siinäkin tapauksessa, että hallitukseen kuuluisi enemmän kuin viisi jäsentä. Pykälän 4 momentissa on säännös, jonka mukaan eläkesäätiön säännöissä olisi otettava huomioon, että eri osapuolia edustavien jäsenten lukumäärien suhde pysyy kohtuullisessa määrin samanlaisena kaikissa tilanteissa.

Hallituksen jäsenten toimikausi on voimassa olevan lain mukaan enintään kolme vuotta kerrallaan. Lakiehdotuksen käsiteltävänä olevan pykälän 5 momentin mukaan toimikausi päättyisi viimeistään neljäntenä tilikautena. Toimikausi päättyisi joko uusien jäsenten valintaan tai tilikauden päättymiseen. Muiden hallituksen jäsenten asemasta poiketen eläkesäätiön säännöissä voitaisiin määrätä, että eläkesäätiön asiamies kuuluu hallitukseen ilman valintamenettelyä.

Pykälän 6 momentin mukaan hallituksen varajäseniin sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin varsinaisiin jäseniin silloin, kun he toimivat varsinaisten jäsenten tilalla.

18 §. Pykälä sisältää pakottavan säännöksen eläkesäätiön asiamiehestä. Nykyisessä laissa ei ole asiamiestä koskevia säännöksiä. Eräissä eläkesäätiöissä on kuitenkin ollut sääntömääräisesti toimihenkilönä asiamies, josta on voitu käyttää erilaisia nimityksiä.

Jokaisessa eläkesäätiössä on lakiehdotuk-

sen mukaan oltava asiamies. Tarkoituksena on, että eläkesäätiössä aina on henkilö, joka hoitaa eläkesäätiön asioita lakiin perustuvan vastuun alaisena. Asiamiestä koskeva säännös vastaa vakuutuskassalain toimitusjohtajaa koskevaa säännöstä. Toimitusjohtajan nimike ei kuitenkaan luontevasti sovellu eläkesäätiötoimintaan toiminnan luonteen vuoksi. Säännöissä voidaan tosin määrätä, että asiamiehestä käytetään nimitystä toimitusjohtaja tai muuta sopivaa nimitystä, kuten eläkesäätiön johtaja tai eläkeasiain johtaja.

Säätiöiden säännöissä nykyään olevat asiamiestä koskevat määräykset eivät sellaisenaan muuta tehtävän hoitajaa laissa tarkoitetuksi asiamieheksi, vaan asiamies on valittava uudestaan uuden lain tultua voimaan. Jos eläkesäätiöllä on sääntöjen määräyksen perusteella toimihenkilöitä muilla nimikkeillä, he voivat jatkaa entisissä tehtävissään, jos tehtävät eivät ole ristiriidassa asiamiehen lakisääteisten tehtävien kanssa.

Asiamiehen nimittää hallitus. Jos eläkesäätiössä on hallintoneuvosto, eläkesäätiön säännöissä voitaisiin määrätä, että asiamiehen nimittää hallintoneuvosto.

19 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset eläkesäätiön hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä asiamiehen asuinpaikka-vaatimuksista. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaantulon yhteydessä nykyistä eläkesäätiölakia muutettiin siten, että vähintään puolella eläkesäätiön hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella. Ehdotettu säännös vastaa sisällöltään nykyistä lakia. Sosiaali- ja terveysministeriöllä edelleenkin olisi mahdollisuus myöntää eläkesäätiölle poikkeuslupa hallituksen jäsenen ja asiamiehen asuinpaikasta.

Pykälän 2 momentin mukaan vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakielltoon määrätty henkilö ei voisi olla hallituksen jäsenenä eikä asiamiehenä.

20 §. Pykälä sisältää säännökset eläkesäätiön hallituksen jäsenen vapaaehtoisesta eroamisesta ja hänen erottamisestaan. Ehdotetut säännökset vastaavat muuta yhteisölaainsäädäntöä.

Hallituksen jäsenen vapaaehtoisesta eroamisesta ei nykyinen laki sisällä säännöksiä. Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen jäsen voisi milloin tahansa erota toimestaan ilmoitettuaan asiasta eläkesäätiön hallitukselle. Ilmoitus hallitukselle on katsottu riittäväksi eikä erillistä ilmoitusta hallintoneuvos-

tolle tarvitse tehdä, vaikka hallintoneuvoston tehtävänä olisikin uuden hallituksen jäsenen valinta. Hallitus ilmoittaa hallintoneuvostolle tarpeesta valita uusi hallituksen jäsen.

Hallituksen jäsenyys on luottamustoimi, josta jäsen voi milloin tahansa erota ilmoittamatta eroamiseen erityistä syytä. Eroamisilmoitusta ei tarvitse tehdä hallituksen kokouksessa, vaan hallitukselle osoitettu kirjallinen eroamisilmoitus riittää. Eläkesäätiön sääntöihin voitaisiin nykyisen käytännön mukaisesti ottaa määräys, jonka mukaan toimintapiiriin valitsema hallituksen jäsen eroaa samalla hallituksesta, kun työsuhte eläkesäätiön työnantajana päättyy.

Hallituksen jäsenen voi erottaa se, joka on hänet valinnut. Toisin sanoen toimintapiiriä edustavan hallituksen jäsenen voisivat erottaa ainoastaan toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja työnantajaa edustavan jäsenen työnantaja. Erottamista koskevaa päätöstä ei tarvitse perustella.

Jos hallituksen jäsenen toimi joutuu kesken toimikauden avoimeksi eli jos jäsen kuolee, eroaa tai erotetaan taikka jos hän ei enää täytä laissa asetettuja kelpoisuusvaatimuksia, tulisi hänen tilalleen tehtävää hoitamaan 2 momentin mukaan varajäsen. Varajäsen ei muutu tällöin varsinaiseksi jäseneksi, mutta häneen sovelletaan varsinaisen jäsenen oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä. Jollei varajäsentä ole, hallituksen muiden jäsenten olisi huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Uutta jäsentä ei kuitenkaan tarvitsisi valita, jos jäljellä oleva hallitus varajäsenet mukaan luettuina edelleenkin on päätösvaltainen. Pariteettiperiaatteen mukaisesti tällöin olisi kuitenkin edellytyksenä, että hallituksessa olisi edelleenkin edustettuina sekä työnantaja että toimintapiiriin kuuluvat henkilöt.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuutena on ryhtyä toimenpiteisiin siinä tapauksessa, ettei eläkesäätiöllä ole eläkesäätiörekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta. Ministeriön toimivalta on lakiehdotuksessa ulotettu myös siihen tapaukseen, ettei eläkesäätiöllä ole rekisteriin merkittyä asiamiestä. Ministeriön olisi ensin kehotettava joko muita hallituksen jäseniä tai hallintoneuvostoa korjaamaan asia. Jos kehotusta ei noudateta, ministeriön olisi määrättävä yksi tai useampi toimitsija hoitamaan eläkesäätiön asioita, kunnes hallitus tai asiamies on valittu ja merkitty rekis-

teriin.

Pykälän 4 momentissa on mainittu ne henkilöt, jotka voivat tehdä 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa hakemuksen ministeriölle. Hakemus ei ole edellytyksenä toimenpiteisiin ryhtymiselle, vaan ministeriön on ryhdyttävä pykälässä säädettyihin toimenpiteisiin oma-aloitteisestikin, mikäli asiantila on muutoin ministeriön tiedossa.

21 §. Pykälä sisältää hallituksen puheenjohtajaa koskevat säännökset. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä, vaan puheenjohtajaa koskevat määräykset on yleensä sisällytetty eläkesäätiön sääntöihin.

Puheenjohtajan valitseminen kuuluu 1 momentin mukaan yleensä hallitukselle itselleen. Hallitusta valittaessa voitaisiin kuitenkin päättää toisinkin eli myös hallintoneuvosto voisi valita puheenjohtajan. Myös eläkesäätiön säännöissä voitaisiin antaa määräyksiä puheenjohtajan valitsemisesta. Ehdotuksen mukaan eläkesäätiön asiamies voitaisiin aina valita hallituksen puheenjohtajaksi. Hallitukseen voitaisiin valita myös varapuheenjohtaja, vaikka nimenomaista säännöstä siitä ei ehdotuksessa olekaan. Varapuheenjohtaja valittaisiin tällöin samalla tavalla kuin puheenjohtaja. Sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja olisi valittava hallituksen varsinaisten jäsenten keskuudesta. Hallituksella voisi myös olla useita varapuheenjohtajia.

Hallituksen puheenjohtajan erityistehtävänä on 2 momentin mukaan huolehtia hallituksen koollekutsumisesta. Yksikin hallituksen jäsen tai asiamies voivat vaatia hallituksen kokoontumista. Momentissa on lisäksi asiamiehelle annettu oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa hallituksen kokouksissa siinä tapauksessa, että asiamies ei ole hallituksen jäsen. Hallitus voisi yksittäistapauksissa evätä läsnäolo-oikeuden. Epääminen ei saisi kuitenkaan tapahtua niin usein, että läsnäolo-oikeus muuttuu näennäiseksi.

22 §. Pykälä sisältää hallituksen kokouksessa pidettävää pöytäkirjaa koskevat säännökset. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä.

Esillä oleva pykälä asettaa velvoitteen laatia hallituksen kokouksesta pöytäkirja. Pöytäkirjan muodosta ei lakiin ole otettu tarkempia säännöksiä, joten se voi olla esimerkiksi lyhyehkö päätöspöytäkirja. Hallituksen puheenjohtaja ja pöytäkirjan laatija allekirjoittavat pöytäkirjan, ellei eläkesäätiön säännöissä toisin määrätä. Pöytäkirjan tarkasta-

misesta ei ole otettu erillistä säännöstä lakiin, joten muuta pöytäkirjan tarkastamista ei välttämättä tarvita. Eläkesäätiön säännöissä voidaan kuitenkin määrätä pöytäkirjan tarkastamistavasta tai eläkesäätiön hallitus voi siitä erikseen päättää. Hallitus voi siten päättää, että kaikki kokouksessa läsnä olevat hallituksen jäsenet allekirjoittavat pöytäkirjan.

Hallituksen jäsenellä olisi aina oikeus saada eriyvä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan. Sama oikeus olisi myös eläkesäätiön asiamiehellä, vaikka hän ei olisikaan hallituksen jäsen.

23 §. Pykälä sisältää säännökset hallituksen päätösvaltaisuudesta sekä hallituksen päätökseltä vaadittavasta määränemmistöstä. Vastaavia säännöksiä ei ole voimassa olevassa laissa. Eläkesäätiöiden säännöt kuitenkin yleensä sisältävät asiaan liittyviä määräyksiä.

Pykälän 1 momentissa asetetaan hallituksen päätösvaltaisuuden edellytykseksi, että kokouksessa on saapuvilla enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä tai varajäsenistä. Tätä vaatimusta voidaan tiukentaa eläkesäätiön sääntöjen määräyksin. Nykyisin eläkesäätiöiden säännöissä on yleensä määräys, jonka mukaan eläkesäätiön hallitus on päätösvaltainen vain täysilukuisena, kun kysymyksessä on eläkesäätiön purkaminen, sen vastuun siirtäminen tai eläkesäätiön sulautuminen toiseen eläkesäätiöön. Päätösvaltaisuus lasketaan hallituksen varsinaisten jäsenten lukumäärän perusteella.

Päätöksenteolle asetetaan lisäksi vaatimus, jonka mukaan kaikille hallituksen jäsenille tai varajäsenille on varattava tilaisuus osallistua kokoukseen, mikäli se on käytännössä mahdollista. Varajäsenet osallistuvat hallituksen kokoukseen vain siinä tapauksessa, että varsinainen jäsen on estynyt saapumasta kokoukseen. Tilaisuuden varaaminen tarkoittaa sitä, että jokaiselle hallituksen jäsenelle annetaan tieto kokouksen ajasta ja paikasta, mutta toisaalta ei sitä, että kokousajankohdan tai paikan tulisi soveltua jokaiselle hallituksen jäsenelle. Pykälässä oleva sanonta "mahdollisuuksien mukaan" ei tarkoita esimerkiksi sitä, että jollekin hallituksen jäsenelle unohdetaan lähettää kokouskutsu. Tällaisessa tapauksessa hallitusta ei ole kutsuttu laillisesti kokoon.

Yhteisölain säädäntöä vastaavalla tavalla ehdotukseen ei sisälly yksityiskohtaisia pakkotavia säännöksiä hallituksen kokouksen

koollekutsumistavasta ja -ajasta. Hallituksessa käsiteltävät asiat saattavat olla niin kiireellisiä, että laissa olevat pakottavat säännökset saattaisivat estää tärkeän kokouksen pitämisen. Eläkesäätiön sääntöihin voitaisiin asiasta ottaa määräyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallitus ratkaisisi asian yleensä enemmistöpäätöksin. Eläkesäätiön sääntöihin voitaisiin kuitenkin ottaa määräys, jonka mukaan päätöksentekoon tietyissä asioissa vaaditaan määränenmistö. Jos äänet jakautuvat tasan, voittaa puheenjohtajan kannattama mielipide.

24 §. Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen ja asiamiehen esteellisyydestä. Säännös koskee 26 §:n nojalla myös muita henkilöitä, joilla on eläkesäätiön nimenkirjoitusoikeus. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä.

Esteellisyys voi tulla kyseeseen erityisesti päätettäessä eläkesäätiön sääntöjen mukaisen etuuskien myöntämisestä, mutta myös esimerkiksi asianomaisen henkilön ja eläkesäätiön välisistä sopimuksista johtuen. Esteellisyys ei edellytä selvitystä tosiasiallisen eturistiriidan olemassaolosta, vaan riittää se, että ristiriita todetaan mahdolliseksi. Esteellisyysäännös koskee muitakin tilanteita kuin vain eläkesäätiön hallituksen kokouksia.

25 §. Eläkesäätiön toimielinten välinen työnjako on lakiehdotuksessa säännelty pääasiassa samalla tavalla kuin yhteisöoikeudessa. Hallintoneuvoston tehtävät luetellaan 30 §:ssä. Muutoin eläkesäätiön asiat kuuluvat hallitukselle ja asiamiehelle ilman asiasta kulloinkin olevaa erityistä säännöstäkin.

Esillä olevassa pykälässä säädetään hallituksen ja asiamiehen välisestä työnjaosta.

Hallitus on eläkesäätiön ylin toimielin. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös hallituksen tehtävistä. Hallituksen tehtävänä on huolehtia eläkesäätiön hallinnon ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Eläkesäätiön hallitukselle kuuluvat periaatteessa kaikki tehtävät, ellei lakiin tai eläkesäätiön sääntöihin sisälly toisenlaisia säännöksiä tai määräyksiä. Yleissäännöksen lisäksi laissa on useita erityissäännöksiä, joiden mukaan tietty tehtävä kuuluu nimenomaan hallitukselle.

Eläkesäätiön asiamies huolehtii eläkesäätiön juoksevasta hallinnosta hallituksen valvonnan alaisena ja tämän antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Juoksevan hallinnon rajat määräytyvät eläkesäätiön toiminnan laajuuden ja yhteisöissä muodostuneen

käytännön nojalla.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena ei ole muuttaa hallitukselle nykyisen lainsäädännön nojalla kuuluvia tehtäviä. Hallituksen tehtävistä on nykyisin yleissäännös eläkesäätiölain 9 §:ssä. Mainitun lainkohdan 2 momentin mukaan eläkesäätiön säännöissä voidaan päättamisvaltaa eläkesäätiön asioissa uskoa erityiselle hallintoelimelle. Tehtävien delegointi ei lain mukaan kuitenkaan vähennä hallitukselle kuuluvia velvollisuuksia tai vastuuta.

Lakiehdotukseen ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa edellä selostetun kaltaista delegointisäännöstä. Ilman nimenomaista säännöstäkin hallitus voisi edelleenkin jakaa tehtäviä jäsentensä kesken ja antaa niitä myös hallitukseen kuulumattomien henkilöiden toimeksi. Tehtävien antaminen ulkopuolisille ei edellytä eläkesäätiön säännöissä olevaa valtuutusta.

Nykyisen käytännön mukaan eläkesäätiöt ostavat palvelutoimistoilta erilaisia palveluja. Myös työnantajayhtiön palveluksessa olevat henkilöt hoitavat käytännössä joitakin eläkesäätiöiden asioita. Lakiehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa käytäntöä tältä osin. Palvelutoimistojen palveluiden osto tai muiden eläkesäätiön ulkopuolisten henkilöiden käyttö eläkesäätiön asioiden hallinnoimisessa ei kuitenkaan vähennä hallituksen ja asiamiehen laissa säädettyä vastuuta tehtävien hoitamisessa.

Pykälän 2 momentissa säädetään hallituksen ja asiamiehen tehtävänjaosta eläkesäätiön kirjanpidon ja varainhoidon osalta. Hallituksen tehtävänä on valvonnan asianmukainen järjestäminen. Päävastuu kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varojen hoidon luotettavasta järjestämisestä olisi asiamiehellä.

26 §. Pykälä sisältää säännökset eläkesäätiön edustamisesta sekä eläkesäätiön nimenkirjoittajista.

Hallituksella on 1 momentin nojalla yleinen kelpoisuus edustaa eläkesäätiötä ilman eri toimeksiantoa. Tätä yleistä toimivaltaa rajoittavat lain pakottavat säännökset hallituksen ja asiamiehen välisestä työnjaosta ja eläkesäätiön säännöissä mahdollisesti olevat määräykset. Asiamiehen oikeudesta edustaa eläkesäätiötä säädetään ehdotuksen 27 §:ssä.

Säätiön hallituksella olisi aina oikeus eläkesäätiön nimen kirjoittamiseen. Selvitysmiesten oikeudesta kirjoittaa eläkesäätiön nimi suoritustilan aikana säädetään 83 §:ssä.

Eläkesäätiön säännöissä on mainittava,

kenellä on oikeus kirjoittaa eläkesäätiön nimi (9 § 14 kohta). Eläkesäätiön säännöissä voitaisiin ehdotuksen 26 §:n 1 momentin mukaan määrätä, että nimen kirjoittamisoikeus voidaan hallituksen lisäksi myöntää tietyssä asemassa oleville henkilöille. Tällainen asemakohtainen nimenkirjoittamisoikeus voitaisiin antaa hallituksen jäsenelle ja asiamiehelle. Eläkesäätiön säännöissä voitaisiin lisäksi määrätä, että hallitus voi antaa nimenkirjoittamisoikeuden nimetyille henkilöille. Tällaisia henkilöitä ovat hallituksen jäsenen ja asiamiehen lisäksi lähinnä eläkesäätiön palveluksessa olevat toimihenkilöt.

Nimenkirjoittajan osalta olisi voimassa, mitä hallituksen jäsenen ja asiamiehen toimikelpoisuudesta sekä esteellisyydestä säädetään. Samoin kuin asiamiehen, myös hallituksen ulkopuolisen nimenkirjoittajan asuinpaikan olisi oltava Euroopan talousalueella, ellei sosiaali- ja terveysministeriö ole myöntänyt asuinpaikasta poikkeuslupaa. Vähintään yhdellä eläkesäätiön nimenkirjoittamiseen oikeutetulla henkilöllä olisi kuitenkin oltava asuinpaikka Suomessa, jotta esimerkiksi haasteen vastaanottaminen olisi mahdollista.

Pykälän 2 momentissa olevan säännöksen perusteella eläkesäätiön nimenkirjoittamisoikeutta voitaisiin rajoittaa vain siten, että kahdella tai useammalla henkilöllä on ainoastaan yhdessä oikeus kirjoittaa eläkesäätiön nimi. Koska muunlaista rajoitusta ei saa merkitä eläkesäätiörekisteriin, ei nimenkirjoittajan edustamisoikeutta voitaisi vastaisuudessa rajoittaa esimerkiksi eläkesäätiön säännöissä määrättyihin tiettyihin asioihin.

Oikeus nimenkirjoittamiseen lakkaa, kun asianomainen eroaa tai erotetaan siitä asemasta, jonka perusteella hänellä on nimenkirjoitusoikeus. Mikäli oikeus nimenkirjoittamiseen on perustunut hallituksen päätökseen, on nimenkirjoitusoikeus näissä tapauksissa peruutettava uudella päätöksellä. Pykälän 3 momentin nojalla hallitus voisi milloin tahansa peruuttaa nimenkirjoittajalle antamansa valtuutuksen. Vilpittömässä mielessä olevaan kolmanteen henkilöön peruuttamisella olisi oikeudellista merkitystä vasta sen jälkeen, kun siitä on tehty merkintä eläkesäätiörekisteriin.

27 §. Pykälässä säännellään asiamiehen yleinen kelpoisuus edustaa eläkesäätiötä. Tämä oikeus on rajoitettu ainoastaan niihin toimiin, jotka 25 §:ssä säädetään kuuluviksi asiamiehelle. Asiamiehellä voisi lisäksi olla

eläkesäätiön nimenkirjoittamisoikeus muissakin tapauksissa, mutta tämä ei lakiehdotuksen mukaan ole pakollista.

28 §. Pykälä sisältää säännökset hallitusta ja muita eläkesäätiön edustajia koskevasta toimivallan rajoituksista.

Pykälän 1 momenttiin sisältyy yhteisölain säädäntöä vastaava yleislauseke, jolla hallitusta, asiamiestä ja nimenkirjoittajia kielletään ryhtymästä sellaiseen toimenpiteeseen, josta saattaa syntyä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvalla tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua eläkesäätiön tai toisen toimintapiiriin kuuluvan henkilön kustannuksella. Yleislausekkeella on merkitystä eläkesäätiön tehdessä hankinta-, myynti- tai muita sopimuksia jonkun eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvan tai eläkesäätiön johtoon kuuluvan henkilön kanssa. Säännös koskee ulkopuolisten oikeustoimien lisäksi eläkesäätiön sisäisiin asioihin liittyviä päätöksiä. Tässä ei kuitenkaan tarkoiteta eläkehakemuksen ratkaisemista, jossa on usein kyse tulkinnanvaraisesta tilanteesta.

Pykälän 2 momentti koskee päätösten täytäntöönpanoa. Säännös koskee varsinaisten päätösten lisäksi myös ylemmän toimielimen antamien muiden määräysten noudattamista. Täytäntöönpanevan toimihenkilön tai elimen on tutkittava tehdyn päätöksen laillisuus. Ilman laissa olevaa nimenomaista säännöstäkin on selvää, että lain ja eläkesäätiön sääntöjen ohella tällöin on otettava huomioon myös muut asianmukaisesti annetut määräykset kuten esimerkiksi valvontaviranomaisen antamat päätökset ja määräykset.

Jos ylemmän toimielimen päätös on lainvastaisena pätemätön, ei sitä saa panna täytäntöön. Moitteenvaarainen päätös on pantavissa täytäntöön, ellei sitä ole moitittu.

29 §. Lakiehdotuksen 29 ja 30 §:ään on sisällytetty useimmat eläkesäätiön hallintoneuvostoa koskevat säännökset. Säätely vastaa pääasiassa yhteisölainsäädännössä noudatettuja periaatteita. Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa ei ole hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä ja toiminnassa olevissa eläkesäätiöissä hallintoneuvosto on suhteellisen harvinainen toimielin.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoneuvoston perustaminen on jätetty sosiaali- ja terveysministeriön harkinnasta riippuvaiseksi. Eläkesäätiön toiminnalta edellytetään tiettyä laajuutta, jotta sillä voisi olla hallintoneuvosto. On selvää, ettei hallintoneuvoston perustaminen aivan pieniin eläkesäätiöihin

ole tarpeellista. Lain edellyttämä toiminnan laajuuden kriteeri hallintoneuvoston perustamiselle täyttyy yleensä esimerkiksi suurten konsernien eläkesäätiöissä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoneuvoston jäsenen vähimmäismäärä olisi viisi. Hallintoneuvoston tehtävät, sen jäsenten lukumäärä, jäsenten toimikausi sekä valitsemistapa on mainittava eläkesäätiön säännöissä (9 §:n 12 kohta). Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja asiamiehen hoitamaa eläkesäätiön hallintoa (30 §). Hallintoneuvoston riippumattomuuden turvaamiseksi on ehdotuksessa kielletty hallituksen jäsentä tai asiamiestä toimimasta hallintoneuvoston jäsenenä.

Pykälän 3 momentissa säädetään hallintoneuvoston kokoonpanosta ja jäsenten valitsemisesta. Eläkesäätiötoiminnassa noudatettavan pariteettiperiaatteen mukaisesti hallintoneuvoston valitsemiseen osallistuisivat yhtäältä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja toisaalta eläkesäätiöön kuuluva työnantaja. Ehdotuksen mukaan toimintapiiri valitsisi hallintoneuvostoon yhteensä vähintään kaksi jäsentä. Eläkesäätiön säännöissä toimintapiiriä edustavien jäsenten määrää voitaisiin lisätä mutta ei vähentää. Myös eläkesäätiöstä eläkettä saavat henkilöt voisivat osallistua vaaliin, mikäli he eläkesäätiön sääntöjen mukaan kuuluvat toimintapiiriin. Toimintapiiriä edustavien jäsenten valintaan sovelletaan vastaavasti, mitä hallituksen heitä edustavien jäsenten valinnasta säädetään 17 §:n 2 momentissa.

Työnantaja valitsee ne hallintoneuvoston jäsenet, joiden valinta ei kuulu toimintapiiriin kuuluville henkilöille. Pariteettiperiaatteen mukaisesti ehdotuksessa on säännös, jonka mukaan työnantajaa ja toimintapiiriä edustavien jäsenten lukumääräsuhteet hallintoneuvostossa tulisi pysyä kohtuullisessa määrin samana siinäkin tapauksessa, että hallintoneuvostoon tulisi kuulumaan enemmän kuin viisi jäsentä.

Pykälän 4 momentissa säädetään hallintoneuvoston jäsenen ja varajäsenen toimikaudesta, vaalikelpoisuudesta, eroamisesta ja erottamisesta. Nämä määräytyisivät hallituksen jäsentä koskevien säännösten mukaisesti. Lisäksi erät muut hallitusta ja sen jäseniä koskevat säännökset olisivat soveltuvin osin voimassa myös hallintoneuvostoon nähden. Hallintoneuvostolla tulee siten olla puheenjohtaja. Puheenjohtajan valinnasta ja tehtävistä on voimassa, mitä hallituksen puheen-

johtajasta säädetään. Hallintoneuvoston kokouksesta on laadittava pöytäkirja vastaavasti kuin hallituksen kokouksista. Hallintoneuvoston päätösvaltaisuudesta sekä päätökseltä vaadittavasta määränemmistöstä on vastaavasti voimassa, mitä hallituksen osalta on säädetty. Hallintoneuvoston jäsenet ovat myös samojen esteellisyyssäännösten alaisia kuin hallituksen jäsenet.

30 §. Pykälässä mainitaan hallintoneuvoston tehtävät. Hallintoneuvostolle kuuluisivat pykälän 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä muualla laissa on säädetty, aina hallituksen ja asiamiehen hoitaman hallinnon valvonta, eläkesäätiön tilinpäätöksen vahvistaminen ja tilintarkastajien valitseminen työnantajan ja toimintapiiriin kuuluvien esityksestä. Asiamiehen nimittäminen voitaisiin eläkesäätiön sääntöjen määräyksen perusteella antaa hallintoneuvoston tehtäväksi (18 §). On myös luontevaa, että päätös eläkesäätiön sääntöjen muuttamisesta kuuluu hallintoneuvostolle. Hallintoneuvoston tehtäväkenttää ei säännöissä saa kuitenkaan laajentaa niin paljon, että sen ja eläkesäätiön muiden toimielinten tehtävistä syntyisi epäselvyyttä. Hallintoneuvosto esimerkiksi ei saa osallistua eläkesäätiön operatiiviseen johtoon tai juoksevien hallintotoimien hoitamiseen, jotka tyypillisesti ovat hallituksen tai asiamiehen tehtäviä. Muitakaan sellaisia tehtäviä, jotka lain perusteella kuuluvat muille toimielimille, ei voitaisi antaa hallintoneuvostolle.

Hallintoneuvoston päätehtävänä oleva hallituksen ja asiamiehen hoitaman eläkesäätiön hallinnon valvonta tapahtuu näiden toimielinten antamien selvitysten perusteella. Hallitus olisi pykälän 2 momentin perusteella velvollinen antamaan hallintoneuvostolle sen tehtävien täyttämiseen tarpeelliset tiedot. Hallintoneuvoston jäsenen olisi pyydettävä nämä tiedot hallintoneuvoston kokouksessa. Hallintoneuvosto voisi myös aina antaa hallitukselle ohjeita asioista, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä (3 momentti).

4 luku. Tilintarkastus

Luku sisältää ne tilintarkastusta koskevat säännökset, joita tilintarkastuslain säännösten lisäksi sovellettaisiin eläkesäätiöiden tilintarkastukseen. Luvussa olisi tilintarkastusta koskevia täydentäviä säännöksiä, muun muassa säännökset tilintarkastajien lukumää-

rästä, toimikaudesta ja valitsemisesta.

31 §. Pykälässä on säännös tilintarkastuslain soveltamisesta eläkesäätiön tilintarkastukseen. Tilintarkastuslakia sovellettaisiin 1 momentin mukaisesti yleislakina.

Tilintarkastajia olisi 2 momentin mukaan oltava vähintään kaksi. Tarkemmin lukumäärästä olisi määrättävä säännöissä (9 §). Vähimmäismäärävaatimus on sama kuin nykyisen lain 11 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa on myös säännös tilintarkastajien ja varatilintarkastajien valitsemisesta. Momentin mukaan toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsisivat ainakin yhden tilintarkastajan ja hänelle varatilintarkastajan. Työnantaja valitsisi loput tilintarkastajat varatilintarkastajineen. Valitsemistavasta olisi eläkesäätiön säännöissä oltava tarkemmat määräykset (9 §). Jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, sen tehtävänä olisi valita tilintarkastajat (30 §). Siinäkin tapauksessa toimintapiiriin kuuluvat ja työnantaja tekisivät hallintoneuvostolle oman esityksensä, jonka perusteella hallintoneuvosto tekisi valintansa.

Varatilintarkastajien ei tarvitsisi olla henkilökohtaisia. Toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden valitseman tilintarkastajan tilalle voisi kuitenkin tulla vain toimintapiiriin kuuluvien valitsema varatilintarkastaja ja työnantajan valitseman tilintarkastajan tilalle työnantajan valitsema varatilintarkastaja. Eläkesäätiön säännöissä voitaisiin kuitenkin määrätä, että varatilintarkastajat ovat henkilökohtaisia.

Pykälän 3 momentissa on säännökset väliaikaisten tilintarkastajien valinnasta. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että eläkesäätiön perustamisesta tehtävään 13 §:n mukaiseen ilmoitukseen on saman pykälän 2 momentin mukaan liitettävä tilintarkastajien todistus siitä, että peruspääomaa koskevia säännöksiä on noudatettu. Työnantaja valitsee kaikki väliaikaiset tilintarkastajat. Toimintapiiriä edustavia tilintarkastajia valitessaan työnantajan on kuitenkin kuultava henkilöstön edustajia. Jollei työnantajayhteisöön sovelleta yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia tai vastaavaa julkisen alan lakia, työnantajan on kuultava henkilöstön kokouksessaan valitsemia edustajia. Eläkesäätiön rekisteröimisen jälkeen on toimintapiiriä edustava tilintarkastaja ja hänen varatilintarkastajansa valittava niin pian kuin se käytännössä on mahdollista. Viittaus 3 §:n 2 momenttiin tarkoittaa sitä, että valinta on suoritettava niin pian kuin eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluu

niin monta henkilöä, että tilintarkastajien valinta on mahdollista.

Jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, yhteisön on tilintarkastuslain 15 §:n mukaan ilmoitettava, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Päävastuullisen tilintarkastajan tilalle yhteisö voisi tarvittaessa nimetä toisen, saman yhteisön palveluksessa olevan tilintarkastajan. Tästä syystä tilintarkastusyhteisölle ei olisi tarpeen valita varatilintarkastajaa. Säännös tästä on pykälän 4 momentissa. Säännös ei kuitenkaan estä varatilintarkastajan valitsemista myös tilintarkastusyhteisölle, jos niin halutaan menetellä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että varatilintarkastajista olisi voimassa, mitä varsinaisista tilintarkastajista säädetään.

32 §. Pykälässä säädettäisiin tilintarkastajan toimikaudesta.

Tilintarkastajan toimikausi olisi määrättävä eläkesäätiön säännöissä (9 §). Tilintarkastaja voitaisiin valita tehtävänsä joko määräajaksi tai toistaiseksi. Määräajan pituutta ei säänneltäisi.

Jos tilintarkastaja valittaisiin määräajaksi, hänen tehtävänsä päättyisi sen hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksen lopussa, jossa käsitellään hänen toimikauteensa sisältyvän viimeisen tilikauden tilintarkastuskertomus. Tilintarkastajan tehtävä ei rajoitu vain valmistuneen tilinpäätöksen tarkastamiseen, vaan hänen on tilikauden aikanakin huolehdittava tarkastuksesta. Tästä syystä hänen on toimikauteensa sisältyvän viimeisen tilikauden päättymisenkin jälkeen suoritettava tarvittavia tarkastustehtäviä.

Jos tilintarkastaja valittaisiin toistaiseksi, hänen tehtävänsä päättyisi silloin, kun uusi tilintarkastaja on valittu hänen tilalleen. Tämä voisi tapahtua kesken tilikauttakkin.

33 §. Pykälässä säädettäisiin tilintarkastajan pätevyysvaatimuksista sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa on säädetty.

Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa ei pätevyysvaatimuksista ole säännöksiä. Sen sijaan sosiaali- ja terveysministeriön eläkesäätiöille antamissa kirjanpito-ohjeissa on määrätty, että eläkesäätiöissä vähintään yhdellä tilintarkastajalla on oltava Keskuskaupparekisterin tai kaupparekisterin hyväksymä (KHT tai HTM) pätevyys. Tätä ohjetta vastaava säännös olisi pykälän 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa olisi tilintarkastajan pätevyysvaatimusta koskeva poikkeussäännös. Säännöksen mukaan sosiaali- ja ter-

veysministeriö voisi eläkesäätiön hakemuksesta erityisestä syystä suostua siihen, että eläkesäätiö saa KHT- tai HTM-tilintarkastajan sijaan valita muun tilintarkastajan. Poikkeuslupa myönnetään vain silloin, kun KHT- tai HTM-tilintarkastajaa ei ole saatavissa. Luvan myöntäminen ei kuitenkaan saisi merkitä tilintarkastuksen tason laskua. Tästä syystä poikkeuslupan perusteella valitun tilintarkastajan olisi kuitenkin täytettävä tilintarkastuslain 10, 23 ja 24 §:ssä mainitut yleiset kelpoisuusehdot. Sosiaali- ja terveysministeriön lupa voisi olla määräaikainen tai toistaiseksi jatkuva.

Suosittelavaa olisi, että eläkesäätiön tilintarkastajaksi valittaisiin henkilö, joka samanaikaisesti on myös työnantajayhteisön tilintarkastaja. Tällainen suositus on voimassa olevissa sosiaali- ja terveysministeriön eläkesäätiöille antamissa kirjanpito-ohjeissa.

34 §. Eläkesäätiön tilintarkastajaan sovelletaan tilintarkastuslain 23 ja 24 §:n esteellisyysäännöstä. Tilintarkastuslain 23 §:n mukaan tilintarkastajana ei saa olla henkilö, jolla ei ole edellytyksiä riippumattoman tarkastuksen toimittamiseen. Saman lain 24 §:ssä on esimerkinomainen luettelo tilanteista, joissa riippuvuussuhde on olemassa. Riippuvuussuhde on esimerkiksi silloin, jos tilintarkastaja on eläkesäätiön työsuhteessa tai muutoin alistussuhteessa.

Eläkesäätiö toimii työnantajan yhteydessä. Tästä syystä pykälässä on säädetty, ettei tilintarkastajana saisi olla eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan tai työnantajan osakeyhtiölain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa tähän työnantajaan oleva henkilö tai hänen 2 kohdassa mainitut lähisukulaisensa tai vastaavat henkilöt. Voimassa olevan eläkesäätiölain 11 §:ssä on nimenomaan säädetty, että ainakin yhden tilintarkastajan ja hänen varamiehensä on oltava eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluva työntekijä. Säännös merkitsee sen vuoksi muutosta nykytilanteeseen.

Tilintarkastajana ei voisi 3 kohdan mukaan toimia myöskään liiketoimintakieltoon määrätty henkilö.

35 §. Pykälässä säädettäisiin tapauksista, joissa sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä eläkesäätiölle tilintarkastaja.

Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön olisi määrättävä eläkesäätiölle tilintarkastaja, jos tilintarkastajaa ei ole valittu tämän lain mukaisesti tai tilintarkas-

tajalla ei ole tilintarkastuslain 10 §:ssä tarkoitettua yleistä kelpoisuutta tai hän on tilintarkastuslain 23 tai 24 §:n mukaan tai tämän lain 34 §:n mukaan esteellinen tai eläkesäätiön sääntöihin otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä on rikottu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisen edun vuoksi, että ilmoituksen ministeriölle saa tehdä kuka tahansa. Hallituksella on erityinen velvollisuus ilmoittaa kelpoisuusehdot täyttävän tilintarkastajan puuttumisesta, jolle se, jolle tilintarkastajan valitseminen normaalisti kuuluu, viivytyksettä suorita valintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä tilintarkastajan, vaikka sille olisikaan tehty erillistä ilmoitusta. Jos ministeriö valvontatehtäviä hoitaessaan havaitsee puutteen, sen on määrättävä eläkesäätiölle tilintarkastaja.

Pykälän 3 momentin mukaan ministeriön on ennen kuin se määrää tilintarkastajan kuultava eläkesäätiön hallitusta. Tarkoituksena on, että ennen kuin ministeriö määrää tilintarkastajan, on sille, jonka velvollisuutena tilintarkastajan valitseminen on, annettava mahdollisuus valita kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja. Ministeriön määräys on voimassa siihen asti, kunnes eläkesäätiölle on säädettyssä järjestyksessä valittu tilintarkastaja ministeriön määräämän tilalle.

36 §. Pykälä sisältää ministeriön valvonta-oikeuteen liittyviä säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tilintarkastuskertomuksesta tarkempia määräyksiä.

Tilintarkastajien tehtävä ei rajoitu vain tilinpäätöksen tarkastamiseen, vaan he huolehtivat tarkastuksesta tilikauden ajanakin. Pykälän 2 momentissa eläkesäätiölle asetettaisiin velvollisuus toimittaa ilman eri pyyntöä sosiaali- ja terveysministeriölle tällaisesta tilikauden aikana suoritetusta tarkastuksesta laaditut ja eläkesäätiön hallitukselle luovutetut raportit ja tarkastusmuistiot.

5 luku. Tilinpäätös

Lakiehdotuksen tilinpäätöstä koskevat säännökset ovat suurelta osin uusia verrattuna nykyisen lain säännöksiin. Ehdotuksessa on täsmälliset ohjeet tilinpäätöksen sisällöstä sekä siihen liitettävistä selvityksistä. Tilinpäätöksen luottavuuden lisäämiseksi on tilinpäätöksessä annettava sellaisia tietoja, joiden perusteella eri vuosien tuloksia pystytään

vertailemaan tai jotka muulla tavoin ovat merkitykseltään huomattavia.

Ehdotus sisältää säännökset myös toimintakertomuksen sisällöstä, josta nykyisin on määrätty vain sosiaali- ja terveysministeriön antamissa kirjanpito-ohjeissa.

Eläkesäätiöille ei ole ehdotuksessa asetettu velvollisuutta laatia konsernitilinpäätöstä, koska eläkesäätiö ei voi harjoittaa liiketoimintaa. Konsernitilinpäätöksen nimenomaisena tarkoituksena on antaa kokonaiskuva yrityksen liiketoiminnasta. Eläkesäätiötä ei myöskään voida sisällyttää yhteisön konsernitilinpäätökseen, koska osakeyhtiöläkää koskevan muutosehdotuksen mukaan konserniin sisällytetään yhteisöt, mutta ei eläkesäätiöitä.

37 §. Pykälä sisältää säännökset eläkesäätiön tilikaudesta, tilinpäätöksen sisällöstä sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta antaa määräyksiä tilinpäätöstä koskevista asioista.

Pykälän 1 momentissa määritellään eläkesäätiön tilikausi. Voimassa olevan eläkesäätiölain mukaan eläkesäätiön tilinpäätös on laadittava vuosittain. Muita säännöksiä laissa ei ole eläkesäätiön tilikaudesta, mutta käytännössä useimmissa eläkesäätiöissä tilikautena on kalenterivuosi. Muutamilla lisäetusäätiöillä tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, koska tilikausi on haluttu samaksi kuin työnantajayhtiöllä. Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden tilikautena on aina kalenterivuosi, koska vastuunjakolaskelmat eri eläkelaitosten kesken tehdään kalenterivuosittain. Vakuutusyhtiöillä ja vakuutuskassoilla tilikautena on kalenterivuosi.

Tilikautta ei ole katsottu tarpeelliseksi muuttaa lakiehdotuksessa kalenterivuodeksi, vaan nykyinen käytäntö voisi jatkua myös uuden lain mukaan. Tilikausi voisi olla tarkoituksenmukaisuussyistä kahtatoista kuukautta pitempi tai lyhyempi eläkesäätiön toiminnan alkaessa tai loppuessa taikka tilinpäätösajankohtaa muutettaessa, kuitenkin enintään 18 kuukautta.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta. Tilinpäätös käsittäisi tuloslaskelman, taseen, niiden liitteet ja toimintakertomuksen.

Eläkesäätiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan ensisijaisesti eläkesäätiölakia ja sosiaali- ja terveysministeriön antamia määräyksiä. Näiden lisäksi sovelletaan yleistä kirjanpitolainsäädäntöä.

Tämä periaate on ilmaistu pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa poikkeuksia 1 momentissa säädetystä tilikauden pituudesta. Poikkeusmahdollisuus ei kuitenkaan koske työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä.

38 §. Pykälässä säädetään tilinpäätöksen päiväämisestä ja allekirjoittamisesta sekä hallituksen jäsenten tai asiamiehen eriyvän mielipiteen merkitsemisestä tilinpäätökseen. Pykälässä säädetään myös tilinpäätökseen sisällytettävästä edellisestä tilikautta koskevasta tuloslaskelmasta ja taseesta sekä tilinpäätösasiakirjojen luovuttamisesta tilintarkastajille.

Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen ja asiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava tilinpäätös. Hallituksen osalta ei vaadita hallituksen kaikkien jäsenten allekirjoitusta, vaan kulloinkin istuvan päätösvaltaisen hallituksen allekirjoitukset riittävät. Jos tilinpäätöksestä ilmenee erimielisyyttä, voivat hallituksen jäsenet ja asiamies saada lausumansa liitetyksi tilinpäätökseen.

Hallituksen toimikausi päättyy yleensä kalenterivuoden lopussa. Uusi hallitus hyväksyy siten tilinpäätöksen edellisen hallituksen viimeisen tilikauden osalta. Vaikka uusi hallitus hyväksyy ja allekirjoittaa tämän tilinpäätöksen, se ei kuitenkaan ole vastuussa siitä. Vastuu on kyseisen tilinpäätöksen osalta edellisellä hallituksella.

Tilinpäätöksen luettavuuden lisäämiseksi ehdotetaan 2 momentissa, että tilinpäätökseen on sisällytettävä myös edellisen tilikauden tuloslaskelma ja tase. Eläkesäätiö voi jostakin syystä muuttaa tuloslaskelman tai taseen erittelyä tilikauden aikana. Jos näin on tapahtunut, on aikaisemman tilinpäätöksen tietoja muutettava siten, että vanha ja uusi tilinpäätös ovat keskenään vertailukelpoisia.

Käsiteltävänä olevan pykälän 3 momentissa säädetään eräistä määräajoista. Ehdotuksen mukaan tilinpäätös on luovutettava tilintarkastajille viimeistään neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Tilintarkastajien on puolestaan annettava tilintarkastuskertomus hallitukselle kuukauden kuluessa siitä, kun he ovat saaneet tilinpäätöksen tarkastettavakseen.

39 §. Tässä pykälässä säädetään velvollisuudesta antaa eräitä tuloslaskelmaan ja taseeseen liittyviä lisätietoja ja erityisselvityk-

siä. Jos tiedot ja selvitykset eivät sisälly tuloslaskelmaan ja taseeseen, ne on annettava liitteiden muodossa. Tietojen antamista yksinomaan toimintakertomuksessa ei pidettäisi riittävänä.

Pykälän 1 kohdan mukaan eläkesäätiön omistamat osakeyhtiöiden osakkeet ja osuudet eri yrityksissä on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla eriteltyinä. Kun ministeriö antaa eläkesäätiön tuloslaskelmasta ja taseesta muutoinkin yksityiskohtaiset määräykset, voidaan tässäkin kohdassa tarkoitettu ilmoittamisvelvollisuus jättää näiden määräysten varaan.

Tarkoituksena on, että osakkeet ja osuudet eritellään vertailukelpoisuuden lisäämiseksi samalla tavalla kuin vakuutusyhtiöt ja vakuutuskassat jo nykyisin tekevät.

Pykälän 2 kohta sisältää säännöksen, jonka mukaan tilinpäätöksessä tapahtuneista huomattavista muutoksista on annettava erityinen selostus. Säännöksellä pyritään siihen, että eri tilivuosien tilinpäätöksiä voitaisiin vertailla keskenään.

40 §. Pykälässä säädetään siitä, miten eläkesäätiön hallintoelintensä jäsenille ja eräille heidän lähisukulaisilleen mahdollisesti antamat lainat ilmoitetaan tilinpäätöksessä.

Jos lainat ylittävät sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman markkamäärän, ne on eriteltävä taseen liitteissä sen mukaisesti kuin ministeriö kirjanpitoa koskeissa määräyksissään ja ohjeissaan tarkemmin määrää. Säännöksen tarkoituksena on väärinkäytösten estäminen myönnettäessä lainoja hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille, eläkesäätiön asiamiehelle tai näiden lähisukulaisille.

41 §. Pykälässä säädetään siitä, mitä eläkesäätiön toimintakertomuksen on sisällettävä.

Toimintakertomuksen tarkoitus on täydentää tuloslaskelmaa ja tasetta tiedoilla sellaisista tärkeistä seikoista, jotka eivät ilmene muista tilinpäätösasiakirjoista. Kertomuksen tarkoituksena on myös helpottaa tuloslaskelman ja taseen lukemista.

Toimintakertomus on laadittava hyvän kirjanpitoavan mukaisesti ja siinä on annettava tietoja eläkesäätiön tilan ja toiminnan arvioinnin kannalta tärkeistä seikoista, jotka eivät ilmene tuloslaskelmasta tai taseesta. Myös muista eläkesäätiön kannalta olennaisista tapahtumista on tehtävä selkoa. Jos esimerkiksi eläkesäätiön toimintapiiri laajenee tai eläkesäätiö ryhtyy myöntämään etuuksia, jotka merkittävällä tavalla lisäävät eläke- ja

muita menoja, on näitä seikkoja selostettava toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksessa on annettava myös selostus eläkesäätiön ja eläkesäätiön kuuluvan työnantajan välisistä merkittävistä toimista, esimerkiksi kaupoista, vaihdoista ja vastaavista. Koska myös sellaiset seikat, jotka ovat sattuneet tilinpäätöspäivän jälkeen, saattavat olennaisella tavalla vaikuttaa eläkesäätiön tilaan ja asemaan, on näitäkin selostettava toimintakertomuksessa.

Vakuutuskassalain mukaan vakuutuskassan toimintakertomukseen on sisällytettävä rahoituslaskelma, josta ilmenee kassan varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Eläkesäätiölakiin ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa vastaavaa säännöstä, koska eläkesäätiön varojen hankinta ja niiden käyttö käyvät riittävän selkeästi ilmi muusta tilinpäätösaineistosta.

42 §. Käsiteltävänä olevan luvun 37 §:n 3 momentissa säädetään sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta antaa vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvia määräyksiä eläkesäätiön kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Kyseessä olevan pykälän mukaan ministeriöllä on lisäksi oikeus antaa määräyksiä ja lausuntoja luvun säännösten soveltamisesta, jotta eläkesäätiöt toimisivat näiltä osin yhdenmukaisesti. Säännös vastaa vakuutusalan yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

6 luku. Eläkevastuu ja sen kattaminen

Luku sisältää eläkevastuun ja vastuuvajauksen määritelmän. Luku sisältää myös eläkevastuun kattamista koskevat säännökset.

43 §. Pykälä sisältää eläkesäätiön eläkevastuuseen liittyvät säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön sääntöjen mukaisista sitoumuksista aiheutuva vastuu kirjattaisiin eläkevastuuksi kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkevastuu olisi laskettava sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti. Eläkevastuuseen olisi sisällytettävä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista aiheutuva vastuu 1 kohdan mukaisesti ja vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista aiheutuva vastuu 2 kohdan mukaisesti täsmennetty nykyistä säännöstä. Ministeriön määräyksissä olisi tarpeellisilta osin myös otettava huomioon Euroopan unionin vakuutusalan koskevien direktiivien aiheuttamat muutokset eläkevakuutustoimintaan.

Vastaisten eläkkeiden vastuuta laskettaessa olisi otettava huomioon myös toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden ansaitsemat vapaakirjat ja jo eläkkeellä olevien henkilöiden ja heidän edunsaajiensa vastaiset eläkkeet ja muut etuudet. Tältä osin on vain täsmennetty nykyistä säännöstä kohdan 2 mukaisesti. Alkaneisiin eläkkeisiin luetaan myös ne eläkkeet ja muut etuudet, joihin oikeus on syntynyt ennen tilinpäätöshetkeä, mutta jotka eivät ole vielä tilinpäätöshetkellä tiedossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut eläkesäätiölain perusteella tarkemmat määräykset siitä, miten eläkevastuu on laskettava. Laskettaessa muuta kuin työntekijäin eläkelain mukaisesta eläketurvasta aiheutuva eläkevastuuta toimintapiiriin kuuluvien osalta etuuden on tähän asti katsottu karttuvan suoraviivaisesti eläkekään mennessä. Jos kuitenkin sääntöjen mukainen täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika täyttyy jo ennen eläkekään, eläkkeen on katsottu karttuvan jo tässä ajassa. Tämä laskentatapa otettiin käyttöön vuonna 1962, kun eläkevastuun laskemismääräykset uusittiin työntekijäin eläkelain voimaantulon vuoksi.

Laskentatapa ei vastaa vapaaehtoisessa ryhmäeläkevakuutuksessa sittemmin yleisesti omaksuttuja periaatteita. Eläkevakuutuksessa vakuutusmaksut määrätään pääsääntöisesti siten, että eläke tulee kustannetuksi eläkekään mennessä. Myös eläkekassoissa noudatetaan samaa periaatetta.

Oikeus vanhuuseläkkeeseen syntyy vasta eläkeiässä työsuhteen jatkuttua siihen asti riippumatta siitä, onko täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika saavutettu ennen eläkekään. Siksi ei ole perusteluja nykyiselle eläkevastuun ennenaikaiselle karttumiselle.

Eläkesäätiöiden eläkevastuun laskemisessa pitäisikin siten siirtyä samaan käytäntöön kuin muussa eläkevakuutuksessa. Kun lisäksi otetaan huomioon, että eläkevastuun kattamissäännöksiä ehdotetaan tiukennettavaksi, merkitsisi nykyisen laskentatavan säilyttäminen myös käytännössä eläketurvan kustannusrasituksen aikaistumista vakuutusvaihtoehtoon verrattuna. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaankin lisättäväksi säännös, jonka mukaan eläkkeen katsotaan eläkevastuuta laskettaessa karttuvan eläkekään mennessä. Eläkevastuun tulee kuitenkin olla aina vähintään saman suuruinen kuin mikä olisi henkilölle myönnettävän vapaakirjan eläkevastuu, jos henkilö olisi lakannut kuulumasta toimintapiiriin laskentahetkellä.

Jos henkilön vakuutussuhde päättyy ennen eläkekään, hänelle voi eläkesäätiön sääntöjen mukaan jäädä oikeus vapaakirjaan. Vapaakirjaoikeutta koskevat säännöt ovat hyvin vaihtelevia eikä useissa eläkesäätiöissä vapaakirjaoikeutta ole ollenkaan. Milloin oikeus vapaakirjaan on, lasketaan eläkevastuu muodostetun vapaakirjan perusteella.

Vakuutussuhteella tarkoitetaan perustetta, yleensä työsuhdetta, jonka vuoksi eläketurva on järjestetty. Eläkesäätiön säännöissä on määrätty, keitä henkilöitä eläkesäätiössä järjestetty eläketurva koskee.

Uutta eläkevastuun laskemistapaa alettaisiin noudattaa heti lain voimaantulua. Niiden eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden osalta, joilla eläkkeeseen oikeuttava aika eläkekään laskettuna on pitempi kuin sääntöjen mukainen täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika, eläkevastuu muodostuisi vakuutussuhteen kestäessä nykyistä pienemmäksi kuitenkin siten, että ero pienenis vakuutussuhteen jatkuessa ja työntekijän siirtyessä vanhuuseläkkeelle eläkevastuu olisi nykyisen suuruinen. Eläkesäätiön toiminnan jatkuessa muutoksella ei olisi työntekijän kannalta merkitystä. Eläkevastuun määrä ei muuttuisi muiden toimintapiiriin kuuluvien osalta. Muutos ei myöskään vaikuttaisi vapaakirjoista muodostuvan eläkevastuun määrään eikä jo eläkkeellä olevien eläkevastuuseen.

Eläkesäätiötä purettaessa eläkesäätiön varat jaetaan sääntöjen määrittelemä etuoikeusjärjestys huomioon ottaen eläkkeensaajien, vapaakirjaan oikeutettujen ja toimintapiiriin kuuluvien kesken eläkevastuuosuuksien mukaisessa suhteessa. Muiden kuin eläkkeensaajien osuus eläkesäätiön varoista voi esitetyn muutoksen johdosta muuttua. Eläkesäätiössä ei kuitenkaan ole rahastoituja etuuksia, vaan eläkevastuu lasketaan työsuhteessa olevien osalta kulloinkin tiedossa olevien palkkojen ja muiden tietojen perusteella. Jako-osuudet muuttuvat myös useimmiten uuden eläkkeen alkaessa, koska eläkkeensaajilla on etuoikeus eläkesäätiön varoihin. Vastuuvajausmahdollisuus puolestaan aiheuttaa sen, että eläkesäätiön varat riittävät eläkevastuun kattamiseen eri tavoin eri ajankohtina. Näin ollen ei voida katsoa kenenkään etuja loukattavan uuteen laskemistapaan siirryttäessä.

Muutoksen vuoksi eläkevastuu muodostuisi siis lain voimaantulohetkellä nykyiseen verrattuna pienemmäksi niiden toimintapiiri-

riin kuuluvien osalta, joilla eläkkeeseen oikeuttava aika eläkeikään laskettuna on pitempi kuin sääntöjen mukainen täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika. Tämä merkitsisi, että niissä eläkesäätiöissä, joissa eläkevastuu on kokonaan tai lähes kokonaan katettu, vastuun katteena olevia varoja vapautuisi. Muissa eläkesäätiöissä vastuuvajaus pienenesi. Lain voimaantulosäännöksen mukaan vapautuvat varat käytettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti edelleen muun kuin työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kustantamiseen. Mikäli mainittuja varoja olisi jäljellä viiden vuoden kuluttua lain voimaantulosta, saataisiin nämä varat käyttäen työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kustantamiseen tai palauttaa työnantajalle.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkesäätiöllä voi olla vastuuvajaus. Säännös on saman sisältöinen kuin voimassa olevassa eläkesäätiölaissa.

44 §. Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön antamien määräysten mukaisesti. Näitä laskemisperusteita joudutaan aika ajoin tarkistamaan vastaamaan muuttunutta tilannetta. Viime vuosikymmeninä tehdyt kuolevuus- ja työkyvyttömyysperusteiden muutokset ovat merkinneet samalla sitä, että uudet perusteet ovat johtaneet aikaisempaa suurempaan eläkevastuuseen. Silloin kun laskemisperusteiden muutos merkitsisi huomattavaa eläkevastuun korottumista, olisi kohtuullista, että korotus voitaisiin jaksottaa useammalle vuodelle. Siksi pykälässä ehdotetaan, että ministeriö voisi myöntää eläkesäätiölle luvan näin menetellä. Lupa voitaisiin myöntää enintään kymmenen vuoden määräajaksi, jona aikana erotus olisi kurottava umpeen. Tämä säännös koskee vain muusta kuin työntekijäin eläkelain mukaisesta eläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun laskemistapaa.

Sitä, missä suhteessa eläkkeensaajien, vaapakirjan saaneiden ja toimintapiiriin kuuluvien etuuksista aiheutuvaa vastuuta pienennettäisiin, ministeriö tarkastelisi tilanteesta riippuen tapauskohtaisesti.

45 §. Pykälä sisältää kannatusmaksujen suorittamista koskevat säännökset. Pykälän 1 momentissa ovat B-eläkesäätiöt ja AB-eläkesäätiön B-osastoa koskevat säännökset ja 2 momentissa A-eläkesäätiöt ja AB-eläkesäätiön A-osastoa koskevat säännökset. Pykälässä on myös säännökset A-eläkesäätiön ylikatteen palauttamisesta työnantajalle.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että työnantajan olisi suoritettava vuosittain kannatusmaksuja tai asetettava katteeksi hyväksyttäviä vakuuksia vastuuvajauksen täyttämiseksi niin paljon, että ne yhdessä eläkesäätiön muiden tuottojen kanssa riittävät kattamaan eläkkeistä aiheutuneet suoritukset, muut kulut sekä eläkevastuun vuotuisen muutoksen. Muita kuluja ovat esimerkiksi hoitokulut ja sijoitustoiminnan kulut. Kannatusmaksuilla tarkoitetaan kaikkia työnantajan suorituksia eläkesäätiölle. Kannatusmaksut olisi suoritettava tai vakuudet asetettava kolmannesvuosittain. Työnantajalla olisi oikeus suorittaa kannatusmaksuja tai asettaa vakuuksia useamminkin. Voimassa olevassa laissa on vastaava säännös.

Pykälän 2 momentissa ovat lisäeläketurvaa koskevat vastaavat säännökset. Kannatusmaksuja olisi maksettava tai vakuuksia asetettava vuosittain vähintään siten, että ne yhdessä muiden varojen ja vakuuksien kanssa riittävät eläkevastuun kattamiseen.

Vaikka työnantajalla onkin mahdollisuus suorittaa kannatusmaksut useina eri omaisuuslajeina, rahana olisi kuitenkin suoritettava niin paljon, että eläkesäätiön maksuvalmius turvataan. Tästä on säännös pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin A-eläkesäätiön ylikatteen palauttamisesta.

Ylikatetilanteita syntyy erityisesti niissä tilanteissa, joissa työnantajan pyrkimyksenä on jatkuvasti pitää eläkesäätiön eläkevastuu täysin katettuna. Tällaiset ylikatetilanteet esiintyvät kahdessa muodossa. Ensinnäkin ylikatetta esiintyy eläkesäätiön tilinpäätöksessä siten, että taseen mukaan eläkesäätiössä on enemmän varoja kuin eläkevastuuta. Toiseksi ylikatetta esiintyy myös siten, että eläkesäätiön varojen käyvät arvot ovat suuremmat kuin sen kirjanpitoarvot. Mikäli tällöin eläkesäätiön kirjanpidon mukaan sen varat ovat yhtä suuret kuin eläkevastuu, on eläkesäätiössä todellisuudessa ylikatetta.

Ylikatetta syntyy erityisesti yritysjärjestelyjen yhteydessä, jolloin osia yhtiöistä joko myydään taikka toiminnassa olevista yhtiöistä muodostetaan uusia yhtiöitä. Jos eläkesäätiön eläkevastuu on ollut täyteen katettu ja sen työnantaja myy suuren osan toiminnastaan, syntyy mitä todennäköisimmin ylikatetilanne. Jos suljetun eläkesäätiön eläkevastuu on täyteen katettu ja toimintapiiri merkittävästi pienenee, syntyy myös ylikatetta. Ylikatetilanne saattaa syntyä myös pienessä

eläkesäätiössä, jos esimerkiksi suurta eläkettä saava kuolee ennakkoihtua aikaisemmin ja eläkevastuuta hänen osaltaan vapautuu.

Eläkesäätiön ylikate on eläkesäätiön veronalaista tuloa. Tuloveron lisäksi eläkesäätiö joutuu suorittamaan siitä varallisuusvero, koska eläkesäätiö ei ole vapautettu sanotun veron suorittamisesta.

Pykälän 4 momentissa olevan ehdotuksen mukaan ylikate voitaisiin sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella pykälässä säädetyin edellytyksin palauttaa työnantajalle. Tämä olisi mahdollista, jos A-eläkesäätiön 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisen säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioitaisiin tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen määrän.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi 5 momentin mukaan tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta. Kyseeseen tulisivat lähinnä määräykset kannatusmaksuerien suorittamisajankohdasta ja erien suuruudesta.

46 §. Voimassa olevan lain 7 e §:ssä säädetään työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden eläkevastuun kattamisesta. Katesäännökset ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan TEL-yhtiöiden muuttuneita säännöksiä ottaen kuitenkin huomioon eläkesäätiöiden toiminnasta johtuvat erityispiirteet.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön on katettava eläkevastuun bruttomäärä. Eläkevastuun bruttomäärällä tarkoitetaan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisesta eläketurvasta ja mainitun lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidyistä lisietuuksista aiheutuvaa 43 §:n mukaista eläkevastuuta, työntekijäin eläkeasetuksen 16 §:n mukaista velkaa vastuunjakoon ja sosiaali- ja terveysministeriön määrittämiä muita eläkevastuuseen rinnastettavia eriä.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkevastuun bruttomäärää katettaessa olisi huolehdittava katteeseen kuuluvien varojen ja sitoumusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta. Momentti vastaa vakuutusyhtiöitä koskevaa vakuutusyhtiölain 10 luvun 3 §:n 2 momenttia. Eläkevastuun bruttomäärän kattamista koskevia kyseessä olevan pykälän muiden momenttien säännöksiä ja 6 momentissa tarkoitettua asetusta on sovellettava ottamalla huomioon yleissäännöksessä asetetut vaatimukset. Yleissäännöksen vaatimusten perusteella

voitaisiin todeta, että eläkesäätiön eläkevastuun bruttomäärän kate, joka sinänsä noudattaisi kyseessä olevan pykälän muita säännöksiä ja 6 momentissa tarkoitettua asetusta, olisi kuitenkin esimerkiksi katteen kokonaisuus huomioon ottaen ristiriidassa 2 momentin sisältämän yleissäännöksen kanssa. Tällainen ristiriita voisi syntyä esimerkiksi katteena olevien varojen vaikeasta rahaksi muutettavuudesta tai katteena olevien sitoumusten heikosta tuotosta.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkesäätiön olisi katettava eläkevastuun bruttomäärä pykälässä säädetyin sellaisin varoin ja sitoumuksin, jotka käypään arvoon tai sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien perusteiden mukaan muutoin arvostettuina riittävät kattamaan eläkevastuun bruttomäärän, josta ensin on vähennetty momentissa luetellut erät. Ehdotus merkitsee sitä, että kyseessä olevan pykälän ja sen 6 momentissa tarkoitettua asetuksen säännösten mukaisesti katettava määrä rajoittuu eläkevastuun määrään edellä tarkoitettujen vähennysten jälkeen.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi sallia tai määrätä, että tietyt katteeseen kuuluvat varat ja sitoumukset arvostetaan niiden käyvästä arvosta poikkeavasti. Esimerkiksi joukkovelkakirjalainojen käyvät arvot vaihtelevat korkotason muutoksia seuraten. Tarkoituksenmukaisena ei voida pitää, että tällaiset muutokset välttämättä vaikuttaisivat niihin arvoihin, joihin joukkovelkakirjalainat on arvostettu eläkesäätiön eläkevastuun bruttomäärän katteena. Ehdotuksen mukaan ministeriö voisi sallia, että tällaisten katteeseen kuuluvien varojen arvoja ei alenneta niiden uusiin käypiin arvoihin, tai vastaavasti kieltää niiden arvojen korottamisen uusiin käypiin arvoihin.

Samanaikaisesti momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä, että katteeseen luettavat varat lasketaan käyvästä arvosta poikkeavasti. Esimerkiksi kiinteistöjen ja osakkeiden osalta, joiden arvot vaihtelevat, tietty varmuusmarginaali voi olla tarpeen. Ministeriö voisi tämän momentin mukaan määrätä käypää arvoa alemman arvon, josta tällaiset varat voidaan sijoittaa katteeseen. Sääntely ei eläkesäätiöiden osalta merkitsisi muutosta nykytilanteeseen. Vakuutusyhtiöillä vastaavat marginaalit poistettiin lainmuutoksen (389/95) yhteydessä, mutta toisaalta eläkesäätiöillä ei ole vastaavia toimintatapaaomaan liittyviä vaatimuksia kuin va-

kuutusyhtiöillä. Neutraliteettisyydestä ministeriön määräyksissä tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota määrättävien varuuskannan kohtuullisuuteen.

Ministeriö voisi antaa 4 momentin mukaisen päätöksen joko yksittäisen eläkesäätiön osalta tai koskemaan kaikkia eläkesäätiöitä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin niistä varoista ja sitoumuksista, joilla eläkevastuun bruttomäärä on katettava. Luettelo ei ole tyhjentävä vaan sosiaali- ja terveysministeriö voi hyväksyä katteeseen muitakin varoja ja sitoumuksia.

Ehdotettuun 5 momenttiin sisältyvä luettelo on voimassa olevan lain 7 b §:n mukaista luetteloa laajempi. Muutos ei tässä suhteessa kuitenkaan ole käytännössä kovin merkittävä, etenkin kun otetaan huomioon, että voimassa olevan 7 b §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan katekelpoisia ovat tuossa momentissa erikseen mainittujen arvopapereiden ja sitoumusten lisäksi myös muut arvopaperit ja sitoumukset, jotka niiden laatuun ja varmuuteen nähden voidaan rinnastaa voimassa olevan lain 7 b §:n 2 momentin 1—4 kohdassa mainittuihin sitoumuksiin ja jotka sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyy katteeseen. Asiallisesti merkittävänä muutoksena voidaan pitää sitä, että ehdotetussa 5 momentissa ei edellytetä, että katekelpoisilla varoilla olisi jokin liittymä Suomen tai muuhun nimeltä mainittuun valtioon tai että tällaisen liittymän puuttuessa varojen ja sitoumusten katekelpoisuuden ehtona olisi sosiaali- ja terveysministeriön suostumus. Momentissa tarkoitettussa asetuksessa voitaisiin kuitenkin säätää rajoituksista.

Pykälän 6 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi eläkesäätiön hakemuksesta hyväksyä eläkevastuun bruttomäärän katteeksi muitakin kuin 5 momentissa tarkoitettuja varoja ja sitoumuksia. Aikaisempaa sääntelyä vastaavalla tavalla lupa voidaan myöntää vain, mikäli nämä niiden laatuun ja varmuuteen nähden voidaan rinnastaa 5 momentissa lueteltuihin varoihin. Aikaisemmasta sääntelystä poiketen lupa voi olla vain määräaikainen.

Pykälän 7 momentin mukaan katteeseen kuuluvat varat ja sitoumukset on luetteloitava ja säilytettävä erillään 47 §:ssä tarkoitusta katteesta ja eläkesäätiön muista varoista ja sitoumuksista. Säännös vastaa voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 8 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräyk-

set tämän pykälän soveltamisesta.

47 §. Pykälä sisältää vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun kattamista ja katteena olevien varojen luettelointia koskevat säännökset.

Voimassa olevan lain 7 b §:ssä säädetään vapaaehtoisten lisätujen kattamisesta. Säännöksen mukaan eläkesäätiön on katettava vähintään 75 prosenttia siitä eläkevastuusta, joka aiheutuu jo eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneista eläkkeistä sekä heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista. Muita etuuksia ovat esimerkiksi eläkesäätiöiden myöntämät hautausavustukset ja kuntoutusetuudet. Tätä koskeva säännös tuli voimaan huhtikuussa 1991. Lain voimaantulosäännöksen mukaan eläkesäätiöiden tuli täyttää kattamisvaatimus yhdeksän vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Työsuhteessa olevien ja vapaakirjan saaneiden eläketurvasta aiheutuvaa eläkevastuuta ei ole tarvinnut pakollisesti kattaa.

Pykälän 1 momentin mukaan A- ja AB-eläkesäätiön on katettava kokonaisuudessaan vapaaehtoisista lisäeläkkeistä ja muista etuuksista aiheutuva eläkevastuunsa. Säännös sisältää merkittävän muutoksen voimassa olevaan säännökseen, jonka mukaan vain alkaneista eläkkeistä on tullut osa kattaa. Kattamisvelvollisuuden laajentaminen on tärkeää ottaen huomioon turvaavuusperiaatteen, jonka mukaan eläkesäätiöiden säännöissä määrättyjen etuuksien maksamisen eläkesäätiön varoista tulee olla täysin turvattu.

Pykälän 2 momentin mukaan vapaaehtoisista lisäetuksista aiheutuvan eläkevastuun kattamiseen sovellettaisiin vastaavasti, mitä 46 §:n 2—6 momentissa säädetään eläkevastuun bruttomäärän kattamisesta. Mainitun pykälän 5 momentin 8 kohdassa tarkoitettua ainoastaan TEL-toimintaan olennaisesti liittyvää saamista vastuunjaosta koskevaa säännöstä ei kuitenkaan sovelleta.

Vapaaehtoisista lisäetuksista aiheutuvan eläkevastuun katteesta on 75 prosenttia oltava sellaisia varoja ja sitoumuksia, jotka voidaan hyväksyä työntekijäin eläkelain mukaisesti toiminnasta aiheutuvan eläkevastuun katteeseen. Tähän momenttiin perustuvan vaatimuksen mukaan säädetty osuus lisätuja koskevasta eläkevastuusta katettaisiin yhtä turvaavin varoin ja sitoumuksin kuin lakisääteisen vakuutuksen eläkevastuu ja siten varmistettaisiin turvaavuusperiaatteen toteutuminen vastaavasti myös lisäetuuksien osalta.

Lopulle 25 prosentille katteesta on tarkoitus määrittää asetuksessa lievemmat säännökset.

Täysi kattamisvaatimus saattaa olla eläkesäätiölle kohtuuton siinä tapauksessa, että eläkesäätiön sääntöjen mukaan ennen eläkesäätiön perustamista suoritettu palvelusaika otetaan huomioon eläkettä määrättäessä. Pykälän 3 momentissa on poikkeussäännös, jonka mukaan mainittuun palvelusaikaan perustuva muu kuin TEL:n mukainen eläkevastuu voidaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella kattaa 47 §:n mukaisesti enintään viiden vuoden kuluessa eläkesäätiön perustamisesta lukien. Mainittu palvelusaika voi perustua joko eläkesäätiöön kuuluvalla työntantajalle tai muulle työntantajalle suoritettuun palvelukseen. Eläkesäätiön on hakemuksessaan ministeriölle esitettävä suunnitelma, minkä mukaan eläkevastuu on tarkoitus kattaa. Ministeriö tutkii mainitun suunnitelman suostumusta harkitessaan.

Pykälän 4 ja 5 momentti sisältävät vastaavat säännökset, jotka ovat 46 §:n 6 ja 7 momentissa, koskien katteena olevien varojen ja sitoumusten luettelointia ja säilytystä sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeutta antaa tarkempia määräyksiä pykälän soveltamisesta.

48 §. Pykälässä säädettäisiin B ja AB-eläkesäätiön velvollisuudesta turvata eläkesäätiössä vakuutetut etuudet laajemmin kuin 46 §:n mukainen katesäännöstö vaatii. Säännös vastaa voimassa olevan lain 7 f §:ssä olevaa säännöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön olisi ensi sijassa työntajan asettamalla vakuudella järjestettävä työntekijän eläkelain vähimmäisehtojen mukainen toimintansa siten, että syntyy vakuutettuja etuuksia turvaava suhde eläkesäätiön sitoumusten ja vastuukyvyn välillä. Vakuuden olisi oltava 46 §:ssä tarkoitettuja katekelpoisia varoja ja sitoumuksia, esimerkiksi pankkitakaus. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi harkintansa mukaan antaa eläkesäätiölle luvan käyttää muitakin keinoja kuin vakuutta vakuutettuja etuuksia turvaavan suhteen luomiseksi.

Pykälässä säädetty vakuus on tarkoitettu täydentämään 46 §:n mukaista katesäännöstä ja turvaamaan vakuutettuja etuuksia varsinaisen katteen lisäksi. Ylimääräistä vakuutta voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun työntajaa jättää kannatusmaksut suorittamatta tai jos eläkesäätiön eläkevastuu toteutuu laskettua suurempana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 mo-

mentin mukaisen vakuuden määrästä. Vakuuden määrä olisi neljä kahdestoistaosaa eläkesäätiön vuoden vastuumenoista. Vakuuden määrän ei kuitenkaan tarvitsisi olla enempää kuin 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määrästä, mutta sen olisi kuitenkin oltava aina vähintään 500 000 markkaa. Markkamääräinen alaraja on tarpeen sen vuoksi, että eläkesäätiöllä jo toiminnan alkuvaiheessa olisi riittävä vakuus ja että kaikkien pienimmillä eläkesäätiöillä vakuus katkaisi paremmin vastuumenon vuosittaisen vaihtelun.

Momentissa määriteltäisiin myös vuoden vastuumenon käsite, jolla tarkoitettaisiin eläkkeistä tilivuonna aiheutuneiden suoritus-ten ja eläkevastuun muutoksen yhteismäärää.

Pykälän 3 momentissa on säännös siitä, millä tavalla vakuutta olisi kartutettava uudessa, tämän lain voimaantulon jälkeen toimintansa alkavassa eläkesäätiössä. Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn eläkesäätiön osalta velvollisuudesta kartuttaa vakuus vastaamaan lain säännöksiä säädettäisiin lain siirtymäsäännöksissä.

Ehdotuksen mukaan uuden eläkesäätiön toiminnan alkaessa vakuus olisi heti asetettava vähintään 500 000 markan suuruisena. Jos vastuumenoihin tai eläkevastuun määrään suhteutettu 2 momentin mukainen vakuuden vähimmäismäärä ylittää mainitut 500 000 markkaa, olisi vakuutta asteittain kartutettava vähimmäismääräänsä neljän vuoden kuluessa. Kartuttaminen tapahtuisi siten, että kunkin kalenterivuoden lopussa vakuuden arvon olisi oltava vähintään eläkesäätiön toiminnan alkamisen jälkeen päättyneiden kalenterivuosien lukumäärän osoittama määrä neljäsosia vakuuden vähimmäismäärästä.

Vakuuden vähimmäismäärä ei pysy koko ajan samana, vaan se muuttuu samassa suhteessa kuin eläkesäätiön vastuumenot tai eläkevastuun määrä muuttuvat. Jos vastuumenot tai eläkevastuun määrä pienenevät, myös vakuuden vähimmäismäärä alenee. Kun aikaisemmin asetettu vakuus ylittää sille asetetun vähimmäismäärän, olisi ylimääräinen osa vakuudesta palautettava. Vakuuden palauttaminen ei tapahtuisi automaattisesti, vaan vain siinä tapauksessa, että vakuuden asettaja sitä vaatii. Pykälän 4 momentissa on tämän sisältöinen säännös.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, mihin tarkoitukseen vakuutta voidaan käyttää. Vakuus on nimenomaisesti tarkoitettu

vakuutettujen etuuksien turvaksi varsinaisen katteen lisäksi. Tämän käyttötarkoituksen vuoksi vakuutta ei saataisi käyttää eläkesäätiön muiden kuin eläketurvasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen. Toisaalta eläkevastuun katteena olevat varat ovat ensisijainen ja vakuus vasta toissijainen keino turvata vakuutetut etuudet. Siten vakuutta voitaisiin käyttää vasta sen jälkeen, kun kate ei riitä eläketurvasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen. Koska pykälä koskee vain eläkesäätiön työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaista toimintaa, vakuutta voitaisiin vastaavasti käyttää vain mainitusta eläketurvasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen.

Pykälän 6 momentin mukaan edellä mainittua 500 000 markan määrää voitaisiin asetuksella muuttaa yleisessä hintatasossa tapahtunutta kehitystä vastaavasti.

Pykälän 7 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

7 luku. Etuuden maksaminen ja eläkesäätiön vastuun rajoittaminen

Lakiehdotuksen tässä luvussa on säännöksiä eläkesäätiön vastuusta siinä tapauksessa, että eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluva henkilö tai muu edunsaaja on jättänyt noudattamatta hänelle lain tai eläkesäätiön sääntöjen mukaan kuuluvia velvollisuuksia. Luku sisältää myös säännöksiä toimintapiiriin kuuluvan henkilön ja edunsaajan tiedonantovelvollisuudesta ja sen laiminlyönnistä, vakuutustapahtuman aiheuttamisesta sekä syyntaakettomuudesta ja pakkotilasta.

Lisäksi luvussa säädetään eräistä etuuden maksamiseen liittyvistä seikoista, kuten etuuden hakemisesta, maksamisesta, takaisin perimisestä ja vanhentumisesta, viivästyskorotuksesta sekä eläkesäätiön oikeudesta kuittaa liikaa maksettu etuus myöhemmin maksettavista suorituksista. Luvussa on myös säännös eräiden luvussa esiintyvien markkamäärien sitomisesta indeksiin.

Vastaavia säännöksiä ei sisälly voimassa olevaan lakiin. Luvun säännökset koskevat 49 §:n nojalla eläkesäätiöiden harjoittamaa muuta kuin lakisääteistä toimintaa.

49 §. Luku sisältää useita sellaisia säännöksiä, joista on olemassa omat erityissäännöksensä työntekijäin eläkelaisa ja jotka siis koskevat kyseisen lain mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä. Tästä syystä on

perusteltua, että käsiteltävänä olevan luvun säännökset rajataan koskemaan ainoastaan eläkesäätiön myöntämiä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä.

50 §. Pykälä sisältää etuuksien hakemiseen ja tietojenantovelvollisuuteen liittyviä säännöksiä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä. Eläkesäätiöiden säännöt sisältävät yleensä etuuksien hakemiseen liittyviä tarkentavia määräyksiä. Eläkesäätiöt voivat yleensä myös antaa sääntöjensä nojalla tarkempia ohjeita etuuksien hakemisesta ja hakijalta vaadittavista selvityksistä. Eläkesäätiöiden harjoittaman lakisääteisen toiminnan osalta on otettava huomioon, mitä työntekijäin eläkelain 17—17 b ja 19 b—19 d §:ssä ja työntekijäin eläkeasetuksen 11—12 f §:ssä säädetään.

Eläkesäätiön etuutta on pykälän mukaan haettava kirjallisesti. Menettely edellyttää erillistä hakemusta, jonka hakija allekirjoittaa.

Pykälän yhtenä tarkoituksena on täsmentää ja rajoittaa etuuden hakijan selvitysvelvollisuutta. Hakijan olisi esitettävä eläkesäätiölle sen vastuun arvioimiseksi tarpeelliset asiakirjat ja tiedot. Näiden perusteella eläkesäätiön olisi voitava todeta, onko hakija oikeutettu sääntöjen mukaiseen etuuteen. Nykyistä käytäntöä vastaavalla tavalla eläkesäätiön säännöissä voitaisiin edelleen määrätä, millaisia selvityksiä tarvitaan.

Ehdotuksen mukaan etuuden hakijan velvollisuutena olisi antaa vain sellaisia selvityksiä, joita häneltä voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon myös eläkesäätiön mahdollisuus hankkia selvitys. Jos selvitys on eläkesäätiön asiantuntemuksen, kokemuksen ja organisaation huomioon ottaen suhteellisen helposti eläkesäätiön itsensä hankittavissa, tulisi näin menetellä siitä huolimatta, että myös etuuden hakijan olisi mahdollista hankkia selvitystä.

Pykälän 2 momentissa eläkesäätiön työnantaja velvoitetaan antamaan eläkesäätiölle kaikki ne hallussaan olevat tiedot, jotka ovat tarpeen eläkesäätiölain täytäntöönpanemiseksi. Tietojenantovelvollisuus koskee esimerkiksi toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärää, henkilötietoja, palkkatietoja, työsuhteiden kestoa ja yleensä muita sellaisia seikkoja, joiden perusteella eläkesäätiö voi laskea vastuunsa ja tehdä etuuksien myöntämistä tai epäämistä koskevia päätöksiä. Säännös vastaa työntekijäin eläkelain 17 §:n 1 momenttia.

Jotta eläkkeiden yhteensovitus olisi mahdollista, pykälän 3 momentissa muut vakuutus- ja eläkelaitokset velvoitetaan antamaan pyynnöstä eläkesäätiölle yhteensovituksen suorittamista varten hallussaan olevat asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot. Tiedot on annettava maksutta. Säännös vastaa työntekijäin eläkelain 17 §:n 2 momenttia ja 17 a §:n 3 momenttia.

51 §. Pykälä sisältää työntekijäin eläkelain 19 b §:ää vastaavan säännöksen sitä tilannetta varten, että eläkkeen hakija ei itse kykene alaikäisyytensä tai sairauden taikka muun syyn takia hakemaan eläkettä, eikä hänellä ole holhoojaa tai uskottua miestä. Tällöin eläkkeen hakijasta pääasiallisesti huolehtiva muu henkilö edunvalvojana voisi käyttää eläkkeen hakijan puhevaltaa eläkesäätiötä kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan lähiomainen tai joku muu henkilö voisi lisäksi nostaa eläkkeen 1 momentin mukaisin edellytyksin.

52 §. Lakiehdotuksen 50 §:ssä säädetään etuuden hakijan velvollisuudesta antaa tietoja etuutta haettaessa. Käsiteltävänä olevassa pykälässä säädetään eläkkeensaajan velvollisuudesta antaa tietoja eläkkeelläoloaikana. Pykälä vastaa sisällöltään työntekijäin eläkelain 17 a §:ää.

Pykälän 1 momentissa on yleissäännös eläkkeensaajan velvollisuudesta antaa eläkesäätiölle tietoja muutoksista, jotka vaikuttavat eläkeoikeuteen ja eläkkeen määrään.

Pykälän 2 momentissa tietojenantovelvollisuus on yksilöity. Eläkesäätiö voi ensinnäkin vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja selvityksen siitä, että hän edelleenkin täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Selvitys voi koskea esimerkiksi sitä, onko eläkkeensaajalla ansiotuloja ja kuinka paljon hän työskentelee. Eläkkeensaaja saattaa olla myös velvollinen osoittamaan uudella lääkärintodistuksella, että hän edelleenkin on eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvytön.

Jos eläkkeensaaja ei toimita vaadittuja selvityksiä eläkesäätiön määräämässä kohtuullisessa ajassa, eläkkeen suorittaminen voidaan keskeyttää, kunnes selvitys on toimitettu.

53 §. Pykälä sisältää säännöksen eläkkeen suorittamisesta takautuvalta ajalta ja muiden etuuksien hakemiseen liittyvästä määräajasta. Eläkesäätiön toiminnan suojaksi on tarpeen asettaa enimmäisaika, jolta eläkettä suoritetaan taannehtivasti, ja muiden etuuksien osalta määräaika niiden hakemisesta. Muu-

toin eläkesäätiö saattaa joutua suorittamaan kohtuuttoman suuria kertamaksuja. Työntekijäin eläkelaisissa on vastaavat säännökset työkyvyttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön eläkettä ei suoriteta takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta. Eläkesäätiön säännöissä kuuden kuukauden määräaika voidaan pidentää esimerkiksi siten, että eläkettä suoritetaan hake-
mista edeltäneen vuoden ajalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään muiden etuuksien kuin eläkkeiden hakemiseen liittyvästä määräajasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä, mutta eläkesäätiöiden sääntöihin saattaa sisältyä etuuksien hakemiseen liittyviä määräaikoja. Pääsäännön mukaan etuutta on haettava oikeuden menettämisen uhalla kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun oikeus etuuteen on syntynyt. Etuuden hakuajaa voidaan eläkesäätiön säännöissä pidentää, mutta lyhentäminen ei ole mahdollista.

Etuuden myöntämiseen sovellettaisiin kohtuullisuusharkintaa, jos hakemus on myöhästynyt. Kohtuullisuusharkintaa voitaisiin soveltaa silloinkin, kun etuuden hakemisaika säännöissä on laissa edellytettyä vähimmäisaikaa pitempi.

54 §. Pykälä koskee pienten eläkkeiden maksamista kertasuorituksena eläkkeensaajalle. Pykälässä oleva kuukausieläkkeen 100 markan enimmäismäärä on lakiehdotuksen 63 §:ssä sidottu TEL-indeksiin. Työntekijäin eläkelain 19 b §:n 4 momentissa on säädetty vastaavasta menettelystä lakisääteisten eläkkeiden osalta. Eläkkeensaajan suostumuksella 200 markkaa pienempi eläke voitaisiin ehdotuksen mukaan maksaa kertasuorituksena. Kuten lakisääteisissä eläkkeissä myös vapaaehtoisissa lisäeläkkeissä kertasuoritus tulisi laskettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

55 §. Pykälä sisältää etuuden suorittamisen viivästymisestä aiheutuvan etuuden korotukseen liittyvät säännökset. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia säännöksiä.

Eläkesäätiöiden harjoittamassa lakisääteisessä toiminnassa viivästyskorotus on määrätynyt työntekijäin eläkelain 19 d §:n nojalla. Työntekijäin eläkelain 19 d § on muutunut korkolain muuttamisen johdosta 1 päivästä toukokuuta 1995 lukien.

Pykälän 1 momentissa säädetty etuuden

viivästyksen johdosta maksettava etuuden korotus vastaa asiasisällöltään työntekijän eläkelain 19 d §:ää. Vuotuinen etuudenkorotus olisi korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukainen. Viivästysaika alkaisi, kun on kulunut kolme kuukautta sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana etuuden hakija on jättänyt eläkesäätiölle hakemuksensa ja antanut riittävät tiedot eläkesäätiölle asian ratkaisemiseksi. Riittävillä tiedoilla tarkoitetaan muun muassa sitä, että eläkesäätiö on saanut tarvittavat tiedot lisäeläkkeen rajoittamisesta huomioon otettavista eläkkeistä ja korvauksista sekä niiden määristä. Myöhemmin suoritettavalle etuuserälle korotus kuitenkin lasketaan eräpäivästä.

Etuuden korotusta ei kuitenkaan pykälän 2 momentin mukaan jouduttaisi maksamaan, jos viivästys johtuu etuudensaajasta johtuvasta syystä tai jos etuuden suorittamiselle on olemassa niin sanottu ylivoimainen este. Alle 25 markan suuruista etuuden korotusta ei tarvitsisi maksaa. Markkamäärä on sidottu 63 §:n nojalla TEL-indeksiin.

Pykälän 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa määräyksiä pykälän soveltamisesta. Vastaava säännös on työntekijän eläkelain 19 d §:n 5 momentissa.

56 §. Lisäeläkesäätiöiden säännöissä on yleensä määräys, jonka mukaan oikeutta lisäeläkkeenä myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen ei ole sellaisen sairauden vuoksi, joka on ilmennyt ennen työsuhteen alkamista, taikka sellaisen vian tai vamman vuoksi, joka on saatu ennen sanottua ajan-kohtaa. Rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta siinä tapauksessa, että työsuhde on yhtäjaksoisesti jatkunut vähintään kaksi vuotta.

Lakiehdotuksen käsiteltävänä olevaan pykälään on otettu saman sisältöiset säännökset. Rajoitusta ei kohtuuden vuoksi kuitenkaan sovellettaisi siinä tapauksessa, että työsuhde on yhtäjaksoisesti jatkunut vähintään kaksi vuotta.

57 §. Pykälää sovelletaan silloin, kun etuuden hakija on vilpillisesti antanut eläkesäätiölle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä etuuden saamiseen tai suuruuteen. Säännös koskee paitsi etuuden hakijaa myös hänen edustajansa.

Vilpillisuus edellyttää tietoisuutta tiedon virheellisyydestä, sen merkityksestä eläkesäätiölle ja tarkoitusta tämän menettelyn avulla saada korvausta. Pykälä koskee sekä

etuuden suorittamisen perustetta että sen määrää.

Ehdotuksen mukaan etuus voidaan joko evätä tai sitä alentaa sen mukaan, kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista. Pykälässä tarkoitettuna olosuhteena otettaisiin huomioon lähinnä menettelyn törkeysaste ja ne henkilökohtaiset syyt, jotka ovat vaikuttaneet vilpin käyttöön.

Oikeus etuuden epäämiseen tai määrän alentamiseen syntyy suoraan lain nojalla. Tässä pykälässä ei edellytetä, että asiasta on eläkesäätiön säännöissä määräys.

58 §. Pykälän säännökset antavat eläkesäätiölle mahdollisuuden eräissä erityistilanteissa joko kokonaan evätä sääntöjen mukainen etuus tai myöntää etuus alennettuna.

Pykälän 1 momentissa on vakuutusosalalla yleisesti hyväksytty periaate, jonka mukaan eläkesäätiö on vastuusta vapaa, jos toimintapiiriin kuuluva tai etuudensaaja on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman. Tahallisuudelta edellytetään yleensä sitä, että asianomainen henkilö on mieltänyt vakuutustapahtuman välttämättä seuraavan toiminnastaan. Sen sijaan ei vaadita, että teon tekijä on nimenomaan pyrkinyt vakuutustapahtuman aikaansaamiseen, eikä myöskään sitä, että tapahtuma on aiheutettu tarkoituksella saada korvausta. Säännös koskee vain asianomaiselle itselleen maksettavaa etuutta, joten perhe-eläkkeen tai hautausavustuksen alentaminen taikka epääminen ei voi tulla kyseeseen.

Pykälän 2 momentissa säädetään vakuutustapahtuman aiheuttamisesta törkeällä tuotamuksella ja sen seuraamuksista. Ehdotuksen mukaan etuus voidaan joko kokonaan evätä tai jo myönnetyn etuuden suorittaminen keskeyttää. Etuutta voidaan vaihtoehtoisesti myös alentaa. Etuuden epääminen kokonaisuudessaan tulisi kysymykseen yleensä silloin, kun toiminta on ollut niin huolimaton, että se lähenee tahallisuutta. Muissa tapauksissa etuutta sen sijaan olisi ensisijaisesti soviteltava.

Sovittelu olisi toteutettava sen mukaan, kuin olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena. Lähinnä tulisi pitää silmällä vakuutustapahtuman sattumiseen liittyviä olosuhteita. Mitä moitittavammasta menettelystä on kysymys, sitä enemmän korvausta olisi alennettava. Vastaavasti kuin pykälän 1 momenttia, myös 2 momenttia sovelletaan vain sitä etuudensaajaa kohtaan, jonka toiminnasta on kysymys.

Pykälän 3 momentin nojalla 2 momentissa säädettyä menettelyä noudatetaan myös silloin, kun etuudensaaja suoranaisesti estää parantumistaan taikka ei suostu lääkärin määräämään tutkimukseen tai hoitoon, vakavaa terveydellistä vahingonvaaraa aiheuttavaa toimenpidettä lukuun ottamatta. Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta työntekijäin eläkelain 8 b §:ssä asia on säännelty.

59 §. Pykälässä säädetään alaikäisyyden, syyntakeettomuuden ja pakkotilan vaikutuksista etuuksien myöntämiseen.

Rikosoikeudellisesti syyntakeetonta kohtaan ei voitaisi vedota 58 §:n 1 momentin säännökseen, jossa säädetään vakuutustapahuman aiheuttamisen vaikutuksesta etuuksien myöntämiseen. Mielentilan vuoksi syyntakeettomuus voi aiheutua esimerkiksi korkean iän aiheuttamasta vanhuudenheikkoudesta. Sen sijaan voimakaskaan humalatilalla ei tee henkilöstä rikosoikeudellisessa mielessä syyntakeetonta.

Rikoslain 3 luvun 10 §:n mukaan pakkotilalla tarkoitetaan sellaista tilannetta, jossa henkilö pelastaakseen itseään tai toista henkilöä taikka omaisuutta pakottavasta tilanteesta on tehnyt rangaistavan teon. Ehdotettu säännös on kuitenkin laajempi kuin rikosoikeudellisen pakkotilan käsite.

Ehdotuksen mukaan luvun 58 §:n 1 momentin säännöksiin ei myöskään voitaisi vedota, jos henkilön tai omaisuuden vahingoittumisen estämiseksi on toimittu sellaisissa olosuhteissa, että toimenpide on puolustettavissa. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun henkilö vammautuu koettaessaan pelastaa toista henkilöä tulipalosta.

60 §. Työntekijäin eläkelain 8 b §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan eläke tai osa siitä voidaan jättää maksamatta siltä ajalta, jonka eläkkeensaaja on kärsimässä vapausrangaistusta taikka on pakkolaitoksessa. Työntekijäin eläkelain 19 a §:n 2 momentin mukaan eläke tai osa siitä voidaan maksaa sosiaalilautakunnan esityksestä lautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja on velvollinen osallistumaan.

Lakiehdotuksen käsiteltävänä olevaan pykälään on otettu vastaavan sisältöinen säännös. Ehdotetun säännöksen sisältöinen määräys sisältyy yleisesti eläkesäätiöiden sääntöihin.

61 §. Nykyisen tilanteen selkiinnyttämi-

seksi pykälään on otettu säännös, jonka mukaan eläkesäätiön eläke tai muu etuus voidaan maksaa myös Euroopan talousalueen ulkopuolella olevaan valtioon. Eläkesäätiön säännöissä tämä mahdollisuus voitaisiin kuitenkin poistaa.

62 §. Pykälä koskee aiheettomasti maksetun etuuden takaisin perimistä. Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa asiaa ei ole säännelty. Työntekijäin eläkelain 17 b §:ssä on takaisin perinnästä ehdotetun lain mukainen säännös.

Perusteettomasti maksettu etuus voi johtua etuuspäätöksen virheellisyydestä tai etuuden maksatuksessa tapahtuneesta virheestä. Aiheettomasti maksetun etuuden palauttamista koskevista yleisistä periaatteista seuraa, että liikaa maksettu määrä on perittävä takaisin. Pykälän 1 momentissa on näiden periaatteiden mukainen säännös.

Joissakin tilanteissa etuuden takaisin periminen saattaa olla etuuden saajan kannalta kohtuutonta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi etuuden saajan varallisuus ja kulunut aika.

Pykälän 2 momentissa on etuuden takaisin perimättä jättäminen tehty mahdolliseksi kohtuussyistä. Lisäksi edellytyksenä on, että etuuden maksaminen ei ole johtunut etuudensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Vähäinen etuus voidaan aina jättää perimättä takaisin.

Eläkesäätiön tekemä takaisinperintäpäätös ei ole sellainen ulosottolain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu päätös, jonka nojalla voitaisiin ryhtyä ulosottoon. Mikäli edunsaaja ei ole vapaaehtoisesti suostunut palauttamaan liikaa maksettua etuutta eikä myöskään ole hyväksynyt liikaa maksetun määrän kuittaamista vastaisista suorituksista, käytettäväksi jää lähinnä kanne käräjäoikeudessa ja oikeudenkäynnin jälkeinen ulosotto. Menettely on tarpeettoman monimutkainen erityisesti tilanteissa, joissa virheellisen suorituksen saanut henkilö on eläkesäätiössä etuudensaajana perusteettoman suorituksen jälkeenkin.

Pykälän 3 momentissa mahdollistettaisiin eläkesäätiön myöntämän perusteettoman edun kuittaaminen vastaisista suorituksista. Kuittaaminen koskee sekä päätösvirheiden että maksatusvirheiden johdosta maksettua perusteettomia etuuksia. Momentin toinen virke sisältää eläke-eristä suoritettavaa kuittaamista koskevan rajoituksen, koska tarkoituksena ei ole kohtuuttomasti huonontaa eläkkeensaajan toimeentuloa sinä aikana kun

kuittaus eläkkeestä tapahtuu. Kuitattava määrä voisi olla enintään kuudennes siitä nettoeläkkeestä, johon kuittaus kohdistuu. Menettely vastaa valtion eläkelain 25 §:ssä, kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 11 §:ssä sekä työntekijäin eläkelain 17 b §:ssä säädettyä menettelyä.

63 §. Pykälä sisältää säännöksen eräiden kyseessä olevassa luvussa säädettyjen markkamäärien sitomisesta TEL-indeksiin. Säännös koskee kertasuorituksena maksettavan vanhuus- ja perhe-eläkkeen sekä vapaakirjaan perustuvan työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärää sekä viivästysajalta maksettavan etuuden korotuksen vähimmäismäärää. Lain voimaantulosäännöksissä ehdotetaan säädettäväksi, minkä vuoden indeksiin kyseiset markkamäärät sidotaan.

8 luku. Eläkesäätiöiden valvonta

Eläkesäätiöiden toiminnan valvonta kuuluu voimassa olevan lain mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Valvontaa koskevat säännökset sisältyvät eläkesäätiölain 7 lukuun. Eläkesäätiölain 34 a §:n perusteella lakisääteistä toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden valvontatehtäviä on valtioneuvoston päätöksellä (1667/92) siirretty eläketurvakeskukselle. Ministeriö on valvonut eläkesäätiöitä käytännössä etupäässä sille toimitettujen tilastokertomusten ja muiden asiakirjojen perusteella. Eläkesäätiön sääntöjen ja niiden muutosten vahvistaminen on myös ollut eräs keino valvoa eläkesäätiöitä. Varsinainen eläkesäätiöissä tapahtuva tarkastaminen ministeriön toimesta on jäänyt vähäiseksi, koska ministeriön henkilöstömäärä on tätä toimintaa rajoittanut. Sen sijaan eläketurvakeskus tarkastaa säännöllisesti lakisääteistä toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä.

Luku sisältää eläkesäätiöiden valvontaa koskevat säännökset. Sosiaali- ja terveysministeriön valvontaoikeus säilyisi lakiehdotuksen mukaan nykyisen laajuksena. Ministeriön valvontatehtäviä on täsmennetty voimassa olevaan lakiin verrattuna. Ministeriön tämän luvun nojalla antaman päätöksen tai määräyksen täytäntöönpanokelpoisuudesta säädettäisiin 133 §:ssä.

64 §. Pykälän 1 momentti sisältää yleissäännöksen siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö valvoo eläkesäätiöiden toimintaa. Ministeriölle säädettäisiin myös nimenomainen oikeus antaa eläkesäätiöille niiden toimintaa koskevia määräyksiä. Tämä ei kui-

tenkaan merkitsisi muutosta nykyiseen käytäntöön, koska tällaisen valtuuden on katsottu sisältyvän ministeriön yleiseen valvontatehtävään.

Nykyisen lain 34 a §:n perusteella eräitä eläkesäätiöiden TEL-toimintaan liittyviä valvontatehtäviä on valtioneuvoston päätöksellä siirretty eläketurvakeskukselle. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 16 päivänä kesäkuuta 1995 työryhmän, joka parhaillaan valmistelee hallinnolliseen ja taloudelliseen valvontaan liittyvien tehtävien siirtoa eläketurvakeskukselta sosiaali- ja terveysministeriölle. Eläketurvakeskuksen ohjesäännön (431/61) mukaan Eläketurvakeskuksen tehtävänä on muiden sille määrättyjen tehtävien lisäksi antaa tietoja, selvityksiä ja neuvoja työntekijäin ja yrittäjien eläkelakien soveltamisesta. Eläketurvakeskus selvittää yksityisen sektorin eläkelaitosten keskinäisen vastuun maksetuista eläkkeistä työntekijäin eläkelaisissa olevan säännöksen perusteella. Lisäksi eläketurvakeskus pitää valtakunnallista työsuhde- ja eläketapahtumarekisteriä. Eläketurvakeskuksen tehtävät huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että lakisääteisen toiminnan osalta vastaava valvonta kuuluu edelleen eläketurvakeskukselle. Sen vuoksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden valvontatehtäviä voitaisiin siirtää mainitun lain mukaisen toiminnan osalta eläketurvakeskukselle. Olisi tarkoituksenmukaista, että tehtävien siirrosta päättäisi sosiaali- ja terveysministeriö eikä valtioneuvosto niin kuin nykyisin. Siirrosta huolimatta eläkesäätiötoiminnan yleinen valvontavalta säilyisi ministeriöllä kaikkien eläkesäätiöiden osalta.

65 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön velvollisuudesta antaa tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle ja eläketurvakeskukselle.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön pitäisi vuosittain toimittaa ministeriölle tilinpäätös ja tilintarkastajien siitä antama lausunto, sekä vahvistetun kaavan mukainen tilastokertomus. Sama velvollisuus eläkesäätiöllä on ollut nykyisinkin. Asiakirjat olisi toimitettava viiden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, eli yleensä toukokuun loppuun mennessä. Ministeriö voisi myös määrätä jonkun muun myöhemmän ajankohdan.

Edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi eläkesäätiön olisi 2 momentin mukaan annettava ministeriölle kohtuullisessa ajassa muita-

kin valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Tämä säännös vastaa voimassa olevan lain 25 §:ssä olevaa säännöstä.

Kun eläketurvakeskus suorittaa eräitä sosiaali- ja terveysministeriön toimintaan verrattavia valvontatehtäviä, on tärkeää, että myös sillä on ministeriön ohella oikeudet tietojen saantiin valvomiltaan eläkesäätiöiltä. Pykälän 3 momentissa on tämän periaatteen mukainen säännös. Asiasta säädetään nykyisin mainitussa valtioneuvoston päätöksessä, jolla eräitä eläkesäätiöiden valvontaa koskevia tehtäviä on siirretty eläketurvakeskukselle.

66 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ministeriön tarkastusoikeudesta. Tätä oikeutta on ehdotuksessa täsmennetty nykyiseen lakiin verrattuna siten, että ministeriön edustajalla olisi nimenomainen oikeus olla läsnä eläkesäätiön päättävien toimielinten kokouksissa. Hän ei kuitenkaan saisi osallistua päätöksentekoon. Lisäksi ministeriölle on 4 momentissa annettu oikeus erityisistä syistä ottaa haltuunsa tarkastuksen alaisia asiakirjoja. Säännös tarkoittaa esimerkiksi hallituksen tai muiden eläkesäätiön toimielinten pöytäkirjoja, sijoitustoimintaan liittyviä asiakirjoja, mutta myös yksittäisiin eläkepäätöksiin liittyviä asiakirjoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erityisen tarkastuksen suorittamisesta. Ministeriö voisi määrätä erityisen tarkastuksen toimitettavaksi eläkesäätiön toiminnasta tietyltä päättyneeltä ajanjaksolta taikka tietyistä toimenpiteistä tai seikoista. Tarkastus voitaisiin määrätä koskemaan eläkesäätiön hallintoa tai kirjanpitoa. Eläkesäätiön vakavaraisuutta koskevien seikkojen varmistamiseksi voidaan normaalin tarkastuksen lisäksi tarvita myös yksityiskohtaisempaa tietoa. Tällöin ministeriö voisi määrätä esimerkiksi KHT-tilitarkastajan tai kiinteistöjen arvostamisen osalta muun asiantuntijan suorittamaan erityisen tarkastuksen tarvittavalta osin. Kyseessä olisi normaaliin tarkastustoimintaan verrattuna poikkeuksellinen toimenpide, joka suoritettaisiin eläkesäätiön kustannuksella.

Ennen määräyksen antamista ministeriön olisi kuultava eläkesäätiön hallitusta ja, jos tarkastus koskisi tietyn henkilön toimenpiteitä, tätä henkilöä. Erityinen tarkastus olisi toimitettava, jos siihen katsottaisiin olevan painavia syitä. Ministeriö voisi määrätä yhden tai useamman tarkastajan.

Pykälän 3 momentin mukaan, mitä tilintarkastajasta on säädetty 34, 112—113 ja 128 §:ssä sekä tilintarkastuslain 10, 15,

21—25 ja 44 §:ssä, sovellettaisiin vastaavasti 2 momentissa tarkoitettuun tarkastajaan.

67 §. Pykälässä säädettäisiin niistä pakotteista, joita sosiaali- ja terveysministeriö voi käyttää eläkesäätiötä vastaan. Jos eläkesäätiö menettelee lain, eläkesäätiön sääntöjen tai ministeriön antamien määräysten vastaisesti, ministeriön olisi ensi vaiheessa 1 momentin mukaan kehotettava eläkesäätiötä korjaamaan asia määräajassa. Määräajan olisi oltava kohtuullinen.

Pykälän 2 momentin mukaan ministeriöllä olisi oikeus kieltää edellä 1 momentissa mainittuja seikkoja koskevan päätöksen täytäntöönpano tai, jos päätös on jo ehditty panna täytäntöön, vaatia eläkesäätiötä ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 26 §:ssä. Momentissa mainittu muu hallintoelin on esimerkiksi eläkesäätiön asiamies.

Jos on epäiltävissä, ettei eläkesäätiö noudata ministeriön kehotusta tai kieltoa, ministeriö voisi 3 momentin mukaan asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakko soveltuu käytettäväksi silloin, kun virheellinen menettely tai laiminlyönti on niin vähäinen, ettei sen vuoksi ole tarvetta käyttää ankarampia pakkokeinoja. Tällainen mahdollisuus on myös voimassa olevassa laissa (26 §). Päätökseen, jolla uhkasakko asetetaan, ei voitaisi hakea muutosta valittamalla, koska päätös ei vielä velvoita eläkesäätiötä maksamaan uhkasakkoa. Vasta sitten, kun eläkesäätiö ei uhkasakon uhallakaan tee ministeriön vaatimaa oikaisua, uhkasakko tuomittaisiin maksettavaksi. Tämä päätös olisi normaalilla tavalla valituskelpoinen.

Uhkasakon maksettavaksi tuomitsemisesta päättäisi Uudenmaan lääninhallitus, koska olisi tarkoituksenmukaista, että uhkasakkoasioita käsittelee vain yksi lääninhallitus eläkesäätiön kotipaikasta riippumatta. Asia tulisi lääninhallituksessa vireille ministeriön pyynnöstä. Ministeriö toimittaisi lääninhallitukselle selvityksen eläkesäätiölle antamastaan määräyksestä sekä sen tehosteeksi antamastaan uhkasakosta. Samalla ministeriö pyytäisi uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi määräyksen laiminlyönnin johdosta.

Siltä varalta, ettei eläkesäätiö noudata ministeriön antamaa kehotusta tai kieltoa mahdollisesta uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta huolimatta, 4 momentissa säädettäisiin, että ministeriö voisi määrätä eläkesäätiön toiminnan osittain lopetettavaksi tai eläkesäätiön purettavaksi.

Ministeriöllä on periaatteessa vapaa harkintavalta arvioitaessa, milloin virheellinen menettely tai laiminlyönti on sen laatuinen, että toiminta voidaan määrätä lopetettavaksi tai eläkesäätiö purettavaksi. Harkintavaltaa rajoittaa kuitenkin suhteellisuusperiaate, jonka mukaan käytettävän pakkokeinon on oltava oikeassa suhteessa virheelliseen menettelyyn. Toisin sanoen aivan vähäisistä rikkeistä niin raskasta pakkokeinoa kuin toiminnan lopettamista ei saisi käyttää. Sanottua toimenpidettä sovellettaisiin yleensä vain poikkeustapauksissa esimerkiksi silloin, kun laiminlyöntien vuoksi vakuutettuja etuuksia ei enää voida turvata. Objektiveettiperiaatteen mukaan taas vapaa harkinta ei oikeuta mielivaltaan, vaan pakkokeinon on oltava aina objektiivisesti perusteltavissa ja puolustettavissa. Säännös antaa ministeriölle laajemmat mahdollisuudet harkita eläkesäätiön toiminnan jatkumista kuin voimassa olevan eläkesäätiölain 29 §:n 1 momentissa oleva säännös.

Selvyyden vuoksi momentissa on vielä säännös, jonka mukaan eläkesäätiötä ministeriön päätöksellä purettaessa olisi soveltuvin osin noudatettava, mitä eläkesäätiön purkamistilanteita varten yleensäkin 10 luvussa säädetään.

68 §. Pykälä sisältäisi säännökset sosiaali- ja terveysministeriön toimivaltuuksista siinä tapauksessa, ettei eläkesäätiön hallitus hoida tehtäviään. Pykälän sisältämä säännös on myös voimassa olevan eläkesäätiölain 26 a §:ssä.

Pykälän 1 momentissa on säilytetty sosiaali- ja terveysministeriön oikeus määrätä yksi tai useampi toimitsija hoitamaan eläkesäätiön asioita siinä tapauksessa, ettei eläkesäätiön hallitus hoida tehtäviään. Toimitsijat tulisivat hallituksen sijaan ja heillä olisi hallituksen toimivalta ja vastuu. Toimitsijat hoitaisivat eläkesäätiön asioita siihen asti, kunnes hallitus ryhtyy uudelleen hoitamaan tehtäviään.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkesäätiön olisi maksettava toimitsijoille palkkio sekä korvattava heidän kustannuksensa. Palkkion olisi oltava kohtuullinen tehtyyn työhön nähden. Koska eläkesäätiön ja toimitsijoiden välille saattaa syntyä erimielisyyttä palkkion perusteista ja suuruudesta, sosiaali- ja terveysministeriön olisi ensin hyväksyttävä maksettava määrä. Jos eläkesäätiön tila on taloudellisesti niin huono, etteivät sen varat riitä palkkion ja korvauksen maksuun, ha-

lukkaiden toimitsijoiden saaminen voi olla vaikeaa. Tästä syystä ehdotetaan, että puuttuva osa maksettaisiin niistä varoista, jotka valtio perii eläkesäätiöiltä vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi.

Tämän pykälän valtuuksia käytettäisiin vasta sinä tapauksessa, etteivät 67 §:ssä taroitettut sanktiot tehoa.

69 §. Tässä pykälässä annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriölle oikeus kieltää eläkesäätiötä luovuttamasta tai panttaamasta eläkesäätiön hallinnassa olevaa omaisuutta. Eläkesäätiön hallinnassa olevalla omaisuudella tarkoitetaan paitsi eläkesäätiön omistamaa omaisuutta, myös vuokrasopimuksen perusteella sen hallinnassa olevaa omaisuutta. Säännöstä sovellettaisiin, jos ministeriö katsoo eläkesäätiön joutuneen tai olevan joutumassa sellaiseen tilaan, että se on purettava. Säännös on katsottu tarpeelliseksi vakuutettujen etuuksien turvaamiseksi purkutilanteissa. Edellä tarkoitettu luovutuskielto ei estä eläkesäätiötä maksamasta eläkkeitä ja muita etuuksia.

9 luku. Eläkesäätiörekisteri

Lukuun sisältyvät eläkesäätiön rekisteröimiseen liittyvät säännökset. Voimassa olevassa laissa vastaavat säännökset ovat 5 luvussa ja lain täytäntöönpanoasetuksessa.

Nyt tehtävä ehdotus eläkesäätiörekisteriksi perustuu siihen, että eläkesäätiöiden rekisteröimiskäytäntö säilytettäisiin pääpiirteissään ennallaan.

70 §. Pykälän 1 momentissa säädetään rekisteröintiä koskevasta yleisperiaatteesta, jonka mukaan eläkesäätiöitä koskevat ilmoitukset sekä eri viranomaisten päätökset ja tiedonannot merkitään sosiaali- ja terveysministeriössä pidettävään eläkesäätiörekisteriin.

Rekisterinpitäjänä sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä tavasta, jolla rekisteri-ilmoitukset tulee tehdä. Tämä periaate on lausuttu pykälän 2 momentissa.

Säätiöistä saatavien tietojen merkitseminen rekisteriin tapahtuu julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Tällä periaatteella on paitsi valvonnallisia päämääriä, myös merkitystä kolmansien henkilöiden, kuten eläkesäätiön sopimuskumppaneiden ja velkojen kannalta. Velkojille saattaa olla olennaisen tärkeää saada tietää esimerkiksi se, että eläkesäätiö on selvitystilassa. Rekisteritietojen julkisuuden varmistamiseksi ehdotetaan pykälän 3

momentissa, että eläkesäätiörekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista on jokaisella oikeus saada tieto. Jokainen voi käydä katsomassa rekisteriin kuuluvia asiakirjoja, pyytää niistä otteita ja saada valokopioita sekä myös pyytää tietoja puhelimitse.

71 §. Eläkesäätiörekisteriin tehtävät ilmoitukset jaetaan lakiehdotuksessa perusilmoituksiin ja muutosilmoituksiin kaupparekisterilain (129/79) mukaisella tavalla.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mitä eläkesäätiön perustamista koskevan perusilmoituksen on sisällettävä. Vastaava säännös voimassa olevassa laissa on eläkesäätiölain 15 §:ssä. Perusilmoitus poikkeaa voimassa olevasta laista lähinnä eläkesäätiön nimeen, postiosoitteeseen, asiamieheen, hallintoneuvostoon ja toimielinten jäsenten henkilötunnukseen liittyvien kohtien osalta. Uutta on myös se, että eläkesäätiön nimen jälkeen ei enää merkittäisi eläkesäätiön rekisteröintiä osoittavia kirjainyhdistelmiä "s.r." tai "r.s.".

Luonnollisista henkilöistä merkitään rekisteriin pykälän 2 momentin mukaan täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite ja kansalaisuus. Ilman henkilötunnusta rekisteriviranomainen ei pysty tarkistamaan, onko eläkesäätiörekisteriin ilmoitettu henkilö täysivaltainen tai onko hän liiketoimintakiellossa. Henkilötunnusvaatimus estää myös tekaistujen henkilöiden merkitsemistä rekisteriin ja mahdollistaa samannimisten henkilöiden erottamisen toisistaan. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, rekisteriin merkitään henkilön syntymäaika.

Jos eläkesäätiöön kuuluva työnantaja on oikeushenkilö, merkitään pykälän 3 momentin mukaan eläkesäätiörekisteriin oikeushenkilön toiminimi, rekisterinumero ja rekisteri, johon se on merkitty.

Pykälän 4 momentin mukaan eläkesäätiön perustamista koskeva ilmoitus olisi hallituksen jokaisen varsinaisen jäsenen allekirjoitettava. Varsinaisen jäsenen ollessa estyneenä voisi varajäsen allekirjoittaa ilmoituksen.

72 §. Pykälän 1 momentissa säädetään muutosilmoituksesta. Eläkesäätiön on tehtävä ilmoitus rekisteriin, jos asiantilassa, josta on aikaisemmin tehty merkintä rekisteriin, tapahtuu muutos. Ilmoitus on vähintään yhden hallituksen jäsenen tai asiamiehen allekirjoitettava.

Voimassa olevan lain mukaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama sääntöjen

muutos on ministeriön viran puolesta merkittävä rekisteriin ilman eri ilmoitusta. Vastaavalla tavalla pykälän 2 momentissa asetetaan ministeriölle velvollisuus viran puolesta merkitä rekisteriin sääntöihin vahvistettu muutos, vaikka erillistä ilmoitusta ei tehtäisikään.

Merkintä olisi tehtävä myös silloin, kun ministeriö määrää toimitsijan hoitamaan eläkesäätiön asioita, eläkesäätiön toiminnan lopetettavaksi tai eläkesäätiön purettavaksi sekä silloin, kun eläkesäätiötä kielletään luovuttamasta tai panttaamasta hallinnassaan olevaa omaisuutta.

73 §. Koska eläkesäätiörekisteriin tehtävistä merkinnöistä ei kuuluteta eikä myöskään ilman erillissäännöstä ilmoiteta eläkesäätiölle, on lakiehdotukseen otettu säännös, jonka mukaan perusilmoituksen merkitsemisestä rekisteriin sosiaali- ja terveysministeriön on viivytyksettä ilmoitettava asianomaiselle eläkesäätiölle. Ilmoitus olisi myös tehtävä kaikista rekisteriin tehdyistä muutoksista. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa eläkesäätiölaissa.

74 §. Eläkesäätiön sopimuskumppaneiden kannalta on tärkeää tietää eläkesäätiön taloudellisesta tilanteesta, varsinkin jos se on niin huono, ettei eläkesäätiö pysty vastaamaan sitoumuksistaan. Tällaiset tiedot on helposti tarkistettavissa eläkesäätiörekisteristä. Sen vuoksi tässä pykälässä on säännös, jonka mukaan tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittävaksi, jos eläkesäätiön velkojille on annettu julkinen haaste, kun eläkesäätiö on luovuttanut omaisuutensa konkurssiin tai sen omaisuus on määrätty luovutettavaksi konkurssiin. Tuomioistuimen olisi tehtävä ilmoitus myös silloin, kun konkurssi on varojen vähäisyyden vuoksi päätetty jättää sillensä tai kun päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu. Säännös vastaa kaupparekisterilain 19 §:n 1 momenttia.

75 §. Pykälä sisältää voimassa olevan eläkesäätiölain 14 §:n 3 momentin mukaisen säännöksen, jonka mukaan jos rekisteröintiä ei voida suorittaa, ministeriön on annettava päätös, jolla rekisteröiminen evätään. Jos rekisteröintiä ei voida suorittaa ilmoituksen tai siihen liitettyjen asiakirjojen puutteellisuudesta, ilmoituksen tekijälle on ennen rekisteröinnin epäämistä varattava tilaisuus ilmoituksen täydentämiseen tai oikaisemiseen. Tämä hyvään hallintotapaan kuuluva

periaate on nimenomaisesti mainittu hallintomenettelylain 9 §:ssä. Jos rekisteröimiselle on olemassa muita esteitä, ilmoituksen tekijälle on vastaavalla tavalla annettava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta.

Samalla kun ministeriö antaa hylkäävän päätöksen rekisteröinti-ilmoitukseen, ilmoitukseen liitettyt asiakirjat on palautettava eläkesäätiölle. Rekisteröinnin epäämisestä voidaan normaalilla tavalla valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

76 §. Tässä pykälässä säädetään kaupparekisterilain 23 §:ää vastaavalla tavalla tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa lainvoiman saaneesta ratkaisustaan, jossa on todettu, että jokin rekisteröity päätös on pätemätön tai jokin eläkesäätiörekisteriin merkitty tieto ei ole oikea. Kun sosiaali- ja terveysministeriö on saanut tiedon tästä tuomioistuimen lainvoimaisesta ratkaisusta, ministeriön on poistettava merkintä rekisteristä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavan sisältöistä säännöstä.

77 §. Sosiaali- ja terveysministeriöllä eläkesäätiörekisterin pitäjänä on oltava oikeus määrätä rekisterin muodostamisesta, kehittämisestä ja yleensä rekisterin käytännön hoidosta. Tämä periaate on lausuttu julki kyseessä olevassa pykälässä.

10 luku. Selvitystila ja purkaminen

Luku sisältää yhteisölaainsäädäntöä vastaavat säännökset eläkesäätiön selvitystilasta ja purkamisesta.

Voimassa olevan eläkesäätiölain 20 §:n säännöksen perusteella eläkesäätiön selvitystilaan ja konkurssiin sovelletaan soveltuvin osin vakuutuskassalain kyseisiä säännöksiä. Vaikka vakuutuskassalaissa on avustuskassalakia yksityiskohtaisemmat säännökset, tilanne ei eläkesäätiöiden kannalta ole ollut tyydyttävä.

Eläkesäätiön purkaminen, joka merkitsee eläkesäätiön toiminnan ja olemassaolon päättymistä, voi tapahtua joko selvitys- tai sulautumismenettelyn avulla. Lisäksi purkaminen voi tapahtua konkurssin seurauksena.

Selvitystila päättyy yleensä eläkesäätiön purkamiseen, mutta se voi päättyä myös siihen, että eläkesäätiö asetetaan konkurssiin tai että se sulautuu toiseen eläkesäätiöön. Jos selvitystilaan asettaminen on tapahtunut vapaaehtoisella päätöksellä, selvitystila voi päättyä siihen, että työnantaja päättää jatkaa eläkesäätiön toimintaa.

78 §. Pykälä sisältää eläkesäätiön sekä pakolliseen että vapaaehtoiseen purkamiseen liittyviä säännöksiä.

Pykälän 1 momentti koskee tilanteita, joissa eläkesäätiön purkamiseen on pakko ryhtyä.

Momentin 1 kohta koskee tilanteita, joissa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien lukumäärä ei täytä lain tai eläkesäätiön sääntöjen asettamia vaatimuksia. Tämän lain 3 §:n mukaan työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön toimintapiiriin pitää kuulua vähintään 300 henkilöä ja lisäeläkesäätiön toimintapiiriin vähintään 30 henkilöä.

Ehdotettu säännös on eläkesäätiöiden valvonnan kannalta tarkoituksenmukainen, koska valvontaviranomaisena toimiva sosiaali- ja terveysministeriö pystyisi tilastokertomusten avulla seuraamaan eläkesäätiöiden toimintapiiriin kuuluvien lukumäärätietoja vuodenvaihteiden tilanteen mukaisesti. Mikäli eläkesäätiö ei ole ryhtynyt lain edellyttämiin purkutoimiin, ministeriö voisi valvontatoimena kehottaa eläkesäätiötä tekemään lain edellyttämän päätöksen eläkesäätiön toiminnan lopettamisesta.

Momentin 2 kohdan mukaan eläkesäätiö on purettava, jollei se pysty kattamaan eläkevastuitaan 6 luvun mukaisesti tai järjestämään 48 §:ssä tarkoitettua vakuutusta.

Momentin 3 kohdan mukaan eläkesäätiö on purettava, jos työnantaja lopettaa toimintansa kokonaan tai sen osan toimintaansa, jonka piirissä toimivia henkilöitä varten eläkesäätiö on olemassa.

Pykälän 2 momentti liittyy 1 momentin 1 kohdassa olevaan säännökseen, jonka nojalla eläkesäätiön toimintaa on toimintapiiriin kuuluvien lukumäärän pienenemisestä huolimatta mahdollista jatkaa, jos toimintapiiriin kuuluvien lukumäärä todennäköisesti seuraavan neljän kuukauden aikana täyttää lain tai sääntöjen mukaisen vähimmäismäärän. Sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella eläkesäätiö voisi toimia tällaisessa tilanteessa enintään yhden kalenterivuoden. Jollei toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä tämän jälkeenkään ole noussut vaadittavaan vähimmäismäärään, eläkesäätiö olisi purettava. Edellytyksenä ministeriön suostumuksen antamiselle on kuitenkin, etteivät vakuutetut etuudet vaarannu.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa eläkesäätiölle luvan jatkaa toimintaansa, vaikka työnantaja

lopettaa toimintansa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Perusteena luvan antamiselle voisi olla se, että toimintapiiriin kuuluvien lukumäärä ei enää lisäännä ja eläkesäätiöllä on riittävästi varoja selviytyäkseen vastuutaan.

Pykälän 4 momentti koskee eläkesäätiön vapaaehtoista purkamista. Eläkesäätiö voi koska tahansa päättää purkamisesta, eikä selvitystilan asettamiseen tällöin vaadita mitään erityisiä perusteita.

79 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön selvitystilapäätöksen tekemisestä ja selvitystilan alkamisesta. Pykälä sisältää myös säännökset sen tilanteen varalta, ettei eläkesäätiö tee purkamispäätöstä, vaikka purkamiseen olisi olemassa pakottava peruste.

Päätöksen eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan tekee yleensä eläkesäätiön hallitus. Jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, se tekee päätöksen, jos sellaisen päätöksen tekeminen on säännöissä määrätty hallintoneuvoston tehtäväksi. Päätösvaltaisen toimielimen yksinkertainen enemmistöpäätös riittää, jollei säännöissä vaadita määränemmistö-päätöstä.

Selvitystila alkaa yleensä sinä päivänä, jona selvitystilapäätös tehdään. Jos eläkesäätiön purkaminen tapahtuu vapaaehtoisesti, hallitus tai hallintoneuvosto voisi määrätä selvitystilan alkavaksi myöhemmänäkin ajan-kohtana.

Jollei eläkesäätiö tee päätöstä selvitystilaan asettamisesta, vaikka päätös olisi lain tai eläkesäätiön sääntöjen mukaan tehtävä, eläkesäätiö voitaisiin 2 momentin mukaan asettaa selvitystilaan sosiaali- ja terveysministeriön määräyksellä. Ministeriön oikeudesta määrätä eläkesäätiö purettavaksi on säännös ehdotuksen 67 §:ssä. Asiaa koskevan hakemuksen on ministeriölle velvollinen tekemään hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai asiamies. Hakemuksen on oikeutettu tekemään myös eläkesäätiön tilintarkastaja.

Jollei eläkesäätiötä aseteta selvitystilaan tai kukaan ei tee sitä koskevaa hakemusta ministeriöön, vaikka eläkesäätiön pakollisen purkamisen edellytykset ovat olemassa, ministeriön on ryhdyttävä toimenpiteisiin oma-aloitteisesti. Tästä on säännös pykälän 3 momentissa. Ministeriön on kuultava eläkesäätiön hallitusta tai asiamiestä, jollei toimikelpoista hallitusta ole, ennen kuin se tekee päätöksen eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan.

80 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön

toimielimistä selvitystilan aikana.

Samalla kun hallitus tai hallintoneuvosto päättää selvitystilaan asettamisesta, sen on 1 momentin mukaisesti valittava vähintään yksi selvitysmies, joka selvitystilan aikana hoitaa eläkesäätiön asioita hallituksen, mahdollisen hallintoneuvoston ja asiamiehen sijasta. Selvitysmiesten lukumäärä on vapaasti valittavissa eikä esimerkiksi eläkesäätiön sääntöjen määräyksiä hallituksen jäsenien lukumäärästä voida soveltaa. Hallituksen jäsen ja asiamies voidaan valita selvitysmieheksi. Sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus määrätä hallituksen tai hallintoneuvoston valitsemien selvitysmiesten lisäksi yksi selvitysmies. Jos eläkesäätiö on jo selvitystilassa, eikä sillä ole toimikelpoista selvitysmiestä, ministeriön on se määrättävä.

Jos ministeriö 67 §:n perusteella määrää eläkesäätiön selvitystilaan, sen on 2 momentin mukaan samalla määrättävä yksi tai useampi selvitysmies.

Pykälän 3 momentista käy ilmi periaate, jonka mukaan selvitysmiehet ovat yleensä samassa asemassa kuin eläkesäätiön hallituksen jäsenet. Selvitysmiesten asema vastaisi myös asiamiehen ja mahdollisen hallintoneuvoston jäsenten asemaa. Selvitysmiehiin ei kuitenkaan sovellettaisi esimerkiksi hallituksen toimikautta koskevia säännöksiä. Selvitysmiesten tehtävät tähtäävät pääsääntöisesti eläkesäätiön purkamiseen. Sen lisäksi selvitysmiesten on huolehdittava selvitystilan aikana niistä muista tehtävistä, jotka kuuluisivat hallitukselle, hallintoneuvostolle ja asiamiehelle. Selvitysmiehet pitävät kokouksia ja laativat niistä pöytäkirjat.

Pykälän 4 momentissa on säännös selvitysmiehille maksettavasta palkkiosta. Selvitysmiehille syntyvät kustannukset voitaisiin suorittaa eläkesäätiöstä laskua vastaan heti. Laskut olisi kuitenkin jälkikäteen esitettävä ministeriölle hyväksyttäväksi samalla, kun pyydetään ministeriötä hyväksymään selvitysmiesten palkkio. Selvitysmiesten palkkion olisi oltava tehtyyn työhön nähden kohtuullinen.

Pykälän 5 momentista käy ilmi, ettei tilintarkastajien tehtävä lakkaa eläkesäätiön jouduessa selvitystilaan. Tilintarkastajan tehtävä jatkuu selvitystilan ajan, vaikka tilintarkastaja olisi aikanaan valittu määräajaksi ja määräaika päättyisi selvitystilan aikana. Jos tilintarkastaja eroaa, tulee esimerkiksi esteelliseksi, ministeriön on määrättävä uusi tilintarkastaja. Selvitysmiesten velvollisuutena

olisi ilmoittaa tilintarkastajan puuttumisesta ministeriölle. Ilmoituksen voisi tehdä myös kuka tahansa muu henkilö. Koska eläkesäätiöllä on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa, ministeriön on määrättävä uusi tilintarkastaja eronneen tilalle, vaikka eläkesäätiöllä olisikin vielä yksi kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja.

Selvitystilän asianmukainen sujuminen varmistetaan sillä, että tilintarkastaja lausuu tästä asiasta lausunnossaan.

81 §. Pykälässä säädettäisiin selvitysmiesten velvollisuudesta laatia tilinpäätös selvitystilän alettua.

Ehdotettu sääntely perustuu käytännöllisyyssnäkökohtaan. Kun eläkesäätiö on asetettu selvitystilaan, selvitysmiehet ovat tulleet hallituksen tilalle. Kun myös kirjanpitoaineisto on selvitystilän alettua siirtynyt selvitysmiesten haltuun, on tarkoituksenmukaisempaa, että selvitysmiehet laativat ja allekirjoittavat tilinpäätöksen, vaikkakin se ajallisesti kohdistuu selvitystilaa edeltävään aikaan.

Selvitystilän alettua selvitysmiesten olisi 1 momentin mukaan tehtävä tilinpäätös ajalta, jolta sitä ei vielä ole tehty.

Jos selvitystila alkaa ennen kuin edellisen tilikauden tilinpäätös on tehty, selvitysmiesten on 2 momentin mukaan tehtävä kaksi erillistä tilinpäätöstä.

Vaikka selvitysmiehet tekevätkin tilinpäätöksen, sillä ei ole 3 momentin mukaan merkitystä eläkesäätiön hallituksen vastuun kannalta. Jos selvitysmiehet ovat tehneet tilinpäätöksen useammalta tilikaudelta ja eläkesäätiön hallitus on välillä vaihtunut, kukin hallitus vastaa omasta toimikaudestaan.

82 §. Pykälässä säädettäisiin selvitystilaa koskevien ilmoitusten tekemisestä eläkesäätiörekisteriin.

Eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan ja selvitysmiesten valinnasta selvitysmiesten olisi 1 momentin mukaan tehtävä ilmoitus eläkesäätiörekisteriin. Myös eläkesäätiön nimen kirjoittamisesta olisi ilmoitettava rekisteriin. Selvitysmiehet kirjoittavat eläkesäätiön nimen yhdessä, mutta nimenkirjoittamisesta voidaan päättää toisinkin (83 §). Jos esimerkiksi kukin selvitysmies yksin voi kirjoittaa eläkesäätiön nimen, on tästä tehtävä ilmoitus rekisteriin.

Pykälän 2 momentti koskee sitä tilannetta, että sosiaali- ja terveysministeriö määrää eläkesäätiön selvitystilaan tai määrää sille selvitysmiehiä. Ministeriön olisi kummassa-

kin tapauksessa tehtävä asiasta merkintä eläkesäätiörekisteriin oma-aloitteisesti ilman erillistä ilmoitusta.

83 §. Pykälä sisältää selvitysmiesten asemaa koskevan yleissäännöksen sekä säännöksen eläkesäätiön nimen kirjoittamisesta.

Pykälän 1 momentissa on yleissäännös selvitysmiesten tehtävistä. Selvitysmiehet hoitavat selvitystilän aikana hallitukselle, mahdolliselle hallintoneuvostolle ja asiamiehelle kuuluvat tehtävät. Selvitysmiesten on muun muassa ratkaistava eläkettä ja muita etuuksia koskevat hakemukset. Selvitysmiesten on ratkaistava ensinnäkin selvitystilän alkaessa vireillä olleet hakemukset. Selvitysmiesten on ratkaistava myös ne selvitystilän alkamisen jälkeen vireille tulleet hakemukset, jotka perustuvat ennen vakuutustoiminnan luovuttamista sattuneisiin tai sattuviin eläke- tai muihin vakuutustapahtumiin. Selvitysmiesten on ratkaistava myös eläkkeiden ja muiden etuuksien vähentämistä ja lakkauttamista koskevat asiat. Hakemusten ratkaisussa selvitysmiehillä on mahdollisuus käyttää apunaan asiantuntijoita. Selvitysmiesten on myös huolehdittava siitä, että eläkkeet ja muut etuudet maksetaan selvitystilän aikana 85 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentti sisältää pääsäännön, jonka mukaan eläkesäätiön nimen selvitystilän aikana kirjoittavat selvitysmiehet yhdessä. Pykälässä on kuitenkin annettu mahdollisuus, että selvitysmiehiä asetettaessa voidaan nimenkirjoittamisesta päättää toisinkin. Jos on valittu useita selvitysmiehiä, saattaa olla tarkoituksenmukaista, että nimenkirjoitusoikeudesta määrätään esimerkiksi siten, että nimen kirjoittaa kaksi selvitysmiestä yhdessä. Nimenkirjoitusoikeudesta voidaan päättää myös niin, että kukin selvitysmies kirjoittaa eläkesäätiön nimen yksin. Pykälä ei aseta estettä myöskään sille, että nimenkirjoitusoikeus annettaisiin muullekin henkilölle kuin selvitysmiehelle. Vaikkakaan tähän ei liene yleistä tarvetta, nimenkirjoitusoikeus saattaa joskus olla aiheellista myöntää esimerkiksi henkilölle, joka selvitysmiesten apuna hoitaa eläkesäätiön purkamista olematta kuitenkaan itse selvitysmies.

Nimenkirjoitusoikeutta koskeva päätös koskee myös ministeriön asettamaa selvitysmiestä. Käytännössä eläkesäätiö asettaa ensin selvitysmiehen ja ministeriö asettaa omansa myöhemmin. Koska nimenkirjoitusoikeus alkaa selvitysmiehen asettamispäivästä, ministeriön asettama selvitysmies tulee

tässä tilanteessa nimenkirjoittajaksi myöhemmin. Tällöin ministeriön on samalla määrättävä, miten uusi selvitysmies kirjoittaa eläkesäätiön nimen.

Vaikka selvitysmiehet tulevat hallituksen tilalle, lakiehdotuksen 26 §:ssä tai eläkesäätiön säännöissä olevia hallitusta koskevia nimenkirjoitussäännöksiä ei voitaisi soveltaa.

84 §. Selvitysmiesten ensimmäisiä tehtäviä ovat 82 §:n mukaisen ilmoituksen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriölle sekä julkisen haasteen hakeminen eläkesäätiön velkojille. Selvitysmiesten toiminnan on tähdättävä eläkesäätiön toiminnan selvittämiseen ja lopettamiseen. Selvitysmiesten on tätä varten haettava viipymättä julkinen haaste eläkesäätiön velkojille.

85 §. Pykälässä on säännökset eläkkeiden ja muiden etuuksien maksamisesta selvitystilan tai konkurssin aikana.

Selvitystilan aikana on suoritettava kaikki ne eläkkeet ja etuudet, jotka sinä aikana erääntyvät maksettaviksi. Merkitystä ei ole sillä, onko etuutta haettu tai päätös sen myöntämisestä annettu ennen tai jälkeen selvitystilan alkamisen. Sen sijaan eläkesäätiön konkurssitilan aikana etuuksien maksamista on rajoitettu. Konkurssin alkamispäivänä tai sen jälkeen maksettavaksi erääntynyt eläke tai muu etuus on maksettava, jos oikeus etuuteen on syntynyt ennen konkurssin alkamispäivää. Maksu suoritetaan kyseisten etuuksien katteena olevista varoista.

86 §. Pykälä sisältää säännökset eläkesäätiön saatavien irtisanomisesta.

Pykälän 1 momentissa on säännös siltä varalta, ettei eläkesäätiöllä ole käteisiä varoja eläkkeitä, muita etuuksia tai hoitokuluja varten, mutta sillä on kuitenkin saatavaa työnantajalta. Tällaisessa tilanteessa eläkesäätiö voi irtisanoa edellä mainittuihin menoihin tarvittavan määrän suoritettavaksi välittömästi irtisanomisen jälkeen.

Pykälän 2 momentti koskee saatavien irtisanomista muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Sen jälkeen kun sopimus vakuutustoiminnan luovuttamisesta (88 §) on tehty, eläkesäätiö voi irtisanoa minkä tahansa saatavansa niin, että irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Näin voidaan menetellä siitä huolimatta, että irtisanottavalle lainalle olisi aikanaan sovittu pitempi irtisanomisaika.

87 §. Pykälässä säädettäisiin tilinpäätöksestä selvitystilan aikana.

Selvitysmiesten velvollisuutena on laatia

tilinpäätös kultakin tilikaudelta. Ehdotettu neljän kuukauden määräaika on sama kuin hallitukselle 38 §:ssä asetettu vastaava aika.

Eläkesäätiön selvitystila olisi pyrittävä saamaan päätökseen kahden vuoden kuluessa selvitystilan alkamisesta. Selvitysmiesten on toimintakertomuksessaan ilmoitettava syyt selvitystoimien viivästymiseen, mikäli selvitystila pitkittyy.

88 §. Ehdotuksen mukaan lähtökohtana on, että eläkesäätiön varoilla turvataan ensisijaisesti toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien etuudet. Vasta sen jälkeen varoja käytettäisiin muihin tarkoituksiin, esimerkiksi velkojen maksuun. Pykälä sisältäisi säännökset eläkesäätiössä järjestettyjen eläke- ja muiden etuuksien uudelleen järjestämisestä eläkesäätiön purkamistilanteessa.

Pykälän 1 momentissa on pääsääntö, jonka mukaan eläkesäätiössä järjestettyjä eläke- ja muita etuuksia vastaavat etuudet olisi järjestettävä jossain muussa vakuutuslaitoksessa. Etuudet on järjestettävä siltä osin kuin ne perustuvat vakuutussuhteeseen, joka on jatkunut ennen selvitystilan alkamista. Jos etuus on markkamääräisesti niin pieni, ettei sillä ole merkitystä sen tilanteen varalta, jota varten etuus on järjestetty, se voidaan maksaa rahana kertasuorituksena. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa määrän, jota pienempi määrä voidaan maksaa kertasuorituksena.

Pykälän 2 momentissa on säännös sen erityistilanteen varalta, että eläkesäätiö lopetetaan työnantajan toiminnan päättymisen takia. Tällaisessa tilanteessa on turvattava myös niiden etuudet, joiden vakuutussuhde on päättynyt joko irtisanomiseen tai irtisanoutumiseen vuoden kuluessa ennen kuin työnantaja lopetti toimintansa. Etuudet on turvattava siinäkin tapauksessa, ettei eläkesäätiössä ole vapaakirjaoikeutta. Säännöstä ehdotetaan kohtuussyistä. Taloudellisten edellytysten huonontuessa työnantaja usein vähentää henkilökuntaansa irtisanomisilla ja toisaalta henkilöt saattavat työn päättymisen pelossa omasta aloitteestaan hakeutua muualle. Koska vakuutussuhde näin ollen päättyy työnantajasta johtuvista syistä, olisi kohtuullista, että myös näiden henkilöiden etuudet turvattaisiin. Säännöksen soveltaminen ei tulisi kyseeseen työntekijäin eläkelain mukaisten etuuksien kohdalla, koska ne on jo kyseisen lain perusteella turvattava myös tällaisessa tilanteessa.

Jollei eläkesäätiö saa aikaan kohtuullista sopimusta etuuksien ostosta toisen eläkesäätiön, eläkekassan tai vakuutusyhtiön kanssa, varat jaettaisiin 3 momentin mukaan eläkevastuuosuuksien mukaisessa suhteessa niille, joilla on eläkesäätiön sääntöjen mukaan siihen oikeus. Sopimusten kohtuullisuuden arkitsee viime kädessä sosiaali- ja terveysministeriö, jonka hyväksyminen vaaditaan myös varojen jakoon. Momenttia ei sovellettaisi työntekijäin eläkelain mukaiseen vastuuseen, koska sen mukaisia eläkevastuuosuuksia ei voida luovuttaa rahana, vaan ne on käytettävä aina vastaavan järjestelyn ottamiseen toisesta eläkelaitoksesta.

Pykälän 4 momentissa on säännös siltä varalta, etteivät eläkesäätiön varat riitä etuuksien täysimääräiseen turvaamiseen. Myös tämä säännös tulisi kyseeseen vain lisäetuuksien kohdalla. Säännöksen mukaan ensin olisi turvattava jo eläkkeellä olevien henkilöiden alkanee eläkkeet sekä heidän ja heidän edunsaajiensa vastaiset eläkkeet ja muut etuudet. Tähän tarkoitukseen ei voitaisi kuitenkaan käyttää niitä varoja, jotka eläkevastuun kattamista koskevien vähimmäisvaatimusten mukaisesti ovat toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden etuuksista aiheutuvan eläkevastuun katteena, koska samassa momentissa olevan säännöksen mukaan nämä varat olisi käytettävä näiden henkilöiden etuuksien turvaamiseen.

Lisäeläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun kattamisaste nousee lain siirtymäsäännöksissä olevan aikataulun mukaisesti. Alkaneista eläkkeistä aiheutuva eläkevastuu tulee kokonaan katetuksi aikaisemmin kuin toimintapiiriin kuuluvien etuudet. Jos eläkesäätiö puretaan siirtymäaikana, ja katetta olisi käypä arvo huomioon ottaen vähintään laissa säädetty määrä, katteesta erotettaisiin ensin toimintapiiriin kuuluvien osuus ja sen jälkeen turvattaisiin eläkkeensaajien etuudet. Tarkoituksena on, että eläkkeensaajat saisivat kattamisastetta vastaavan määrän lisäksi jäljellä olevista varoista niin paljon, että etuudet voitaisiin turvata täysin. Jos varoja jäisi jäljelle sen jälkeen, kun eläkkeensaajien etuudet olisi kokonaan turvattu, ne käytettäisiin toimintapiiriin kuuluvien etuuksien turvaamiseen.

Jos eläkesäätiössä ei olisi varoja niin paljon, että etuudet voitaisiin turvata kattamisastetta vastaavasti, etuuksia olisi alennettava. Etuudet, niin alkanee eläkkeet kuin toimintapiiriin kuuluvienkin etuudet, olisi

silloin turvattava 47 ja 146 §:n mukaisen kattamisvaatimuksen mukaisessa suhteessa.

Jos varoja jäisi vielä sen jälkeen, kun eläkesäätiö olisi suorittanut velkansa ja täyttänyt muutkin sitoumuksensa, ne käytettäisiin pykälän 5 momentin mukaan eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla eläkkeen ja muiden etuuksien sekä toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuksien turvaamiseen. Tällaiset määräykset ovat säännöissä määrättävissä ja ne voivat siis vaihdella eläkesäätiöittäin.

Pykälän 6 momentissa on säännös, jonka mukaan 1 momentin toisessa virkkeessä ja 2—4 momentissa säädettyä ei sovelleta työntekijäin eläkelain mukaiseen toimintaan.

89 §. Pykälä sisältää säännökset sellaisen tilanteen varalta, jossa selvitystilassa oleva eläkesäätiö ei jostain syystä tee sopimusta vakuutustoiminnan luovuttamisesta toisen eläkesäätiön tai -kassan tai vakuutusyhtiön kanssa. Jottee selvitystilaa tarpeettomasti pitkitetä, pykälässä säädettäisiin erityistoimista tällaisessa tilanteessa. Tätä säännöstä ei sovellettaisi 3 momentin mukaan työntekijäin eläkelain mukaiseen toimintaan.

Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön olisi määrättävä ajankohda, johon mennessä sopimus on tehtävä. Jollei sopimusta siitä huolimatta saada aikaan, omaisuus muutettaisiin rahaksi ja jaettaisiin niille, joilla eläkesäätiön sääntöjen perusteella on siihen oikeus.

Pykälän 2 momentissa on säännökset selvitysmiesten velvollisuudesta laatia luettelo jaossa noudatettavista suhdeluviista, luettelon nähtävillä pitämisestä sosiaali- ja terveysministeriössä ja nähtävilläoloa koskevasta ilmoittamisesta sekä oikeudesta hakea ministeriöltä oikaisua mainittuihin suhdelukuihin.

90 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön velkojen maksamisesta sekä jäljelle jäävän eläkesäätiön omaisuuden jakamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan omaisuuden jakamiseen, lukuunottamatta etuuksien turvaamista 88 §:n mukaan, saataisiin ryhtyä vasta julkisen haasteen paikalletulopäivän jälkeen. Jäljelle jääneillä varoilla maksetaan ensin kaikki tiedossa oleva eläkesäätiön velka tai erotetaan varat myöhempää suorittamista varten esimerkiksi rahalaitokseen omalle talletustilalle.

Ehdotuksen 48 §:n mukaista vakuutta ei ole tarkoitettu käytettäväksi muuhun kuin työntekijäin eläkelain mukaisesta eläketur-

vasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen. Koska ehdotuksen 88 §:n nojalla vakuutta saatettaisiin joutua käyttämään muuhinkin eläkesäätiön suorituksiin, on pykälän 2 momentissa tämän estämiseksi säännös, jonka mukaan vakuus on palautettava asettajalleen siltä osin, kuin sitä ei ole käytetty varsinaiseen tarkoitukseensa.

Pykälän 3 momentin mukaan jäljelle jääneet varat käytetään eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla. Säännöissä voidaan määrätä esimerkiksi, että jäljelle jääneet varat palautetaan toimintapiiriin kuuluneiden sosiaaliseen toimintaan.

91 §. Pykälä sisältää säännökset toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien etuoikeudesta selvitystilassa olevan eläkesäätiön varoihin.

Pykälän mukaan olisi toimintapiiriin kuuluvilla ja kuuluneilla henkilöillä sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajilla osuukseen eläkevastuuseen keskenään samanlainen etuoikeus eläkesäätiön omaisuuteen kuin irtaimen pantin haltijalla. Kyseinen etuoikeus ei kuitenkaan huononna käteispannin eikä omaisuuden vahvistetun kiinnityksen haltijan oikeutta.

AB-eläkesäätiössä kyseisillä henkilöillä on etuoikeus sen osaston varoihin, johon hän kuuluu. Vastaavasti yhteiseläkesäätiössä toimintapiiriin kuuluvilla ja kuuluneilla on oikeus sen työnantajan varoihin, jonka palveluksessa hän on. Yhteiseläkesäätiössä, jossa noudatetaan tasaavaa järjestelmää, etuoikeus eläkesäätiön varoihin määräytyy saman työnantajan eläkevastuusuoksien mukaisessa suhteessa.

92 §. Pykälä sisältää lopputilitystä koskevat säännökset.

Selvitysmiesten saatua selvitystehtävän suoritetuksi, heidän olisi 1 momentin mukaan laadittava selvitysmenettelystä lopputilitys. Lopputilitys muodostuu koko selvitysmenettelyn käsittävältä ajalta annettavasta kertomuksesta, johon sisältyy myös selostus eläkesäätiön varojen jaosta. Kertomukseen on liitettävä tilinpäätöksiä koskevat asiakirjat koko selvitystilan ajalta. Kertomuksen johdosta on suoritettava tilintarkastus. Lopputilitys liitteineen ja tilintarkastuskertomus olisi toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastaavalla tavalla kuin perustamisesta on tehtävä ilmoitus patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin tehtävää merkintää varten, on myös eläkesäätiön lakkaamisesta

ilmoitettava patentti- ja rekisterihallitukselle.

Toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien olisi saatava tietää selvitysmenettelyn päättymisestä ja lopputilityksen antamisesta. Tieto on tarpeen esimerkiksi siltä varalta, että joku tahtoisi sitä moittia. Jotta edellä mainituilla henkilöillä olisi tosiasiallinen mahdollisuus saada asiasta tieto, siitä olisi ilmoitettava eläkesäätiön kotipaikkakunnalla ilmestyvässä sanomalehdessä. Tästä on säännös 2 momentissa. Selvitysmiesten harkittavaksi jäisi, minkä lehden avulla tieto lopputilityksen antamisesta saadaan mahdollisimman monen henkilön tietoon.

93 §. Pykälä koskee selvitysmiesten antaman lopputilityksen moittimista. Koska lopputilitykseen sisältyy myös selostus eläkesäätiön omaisuuden jaosta, moiteoikeus koskisi samalla myös sitä.

94 §. Pykälä sisältää säännökset eläkesäätiön purkamisajankohdasta sekä lopputilitykseen liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä.

Kun lopputilityksestä on kuulutettu eikä kolmen kuukauden kuluessa siitä ole nostettu kannetta eläkesäätiötä vastaan, eläkesäätiö katsotaan 1 momentin mukaan puretuksi. Purkamispäivä olisi kyseisen kolmen kuukauden ajan päättymispäivää seuraava päivä. Jos kanne on nostettu, eläkesäätiö katsotaan puretuksi, kun asia on ratkaistu ja ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi. Ministeriö tekisi eläkesäätiörekisteriin merkinnän eläkesäätiön purkamisesta. Merkinnän tekemistä varten selvitysmiesten on toimitettava ministeriöön tieto eläkesäätiön purkautumisesta eli tieto joko siitä, ettei kannetta ole nostettu, tai että kanne on lainvoimaisesti ratkaistu.

Pykälän 2 momentin mukaan lopputilitykseen liittyvät asiakirjat, eläkesäätiön hallintoelinten kokouspöytäkirjat, eläkepäätöksiin liittyvät asiakirjat sekä muut eläkesäätiön toimintaan olennaisesti liittyvät asiakirjat olisi säilytettävä kymmenen vuotta sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla. Toimintaan olennaisesti liittyvillä asiakirjoilla tarkoitetaan esimerkiksi sijoitustoimintaan liittyviä asiakirjoja. Ministeriö antaa tarkemmat ohjeet asiakirjojen säilyttämisestä.

95 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön selvitystilan lopettamisesta ja eläkesäätiön purkamisesta sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä. Yksinkertaistettu purkamismenettely on tarkoituksenmukainen toimenpide silloin, kun eläkesäätiöllä on varoja niin vähän, etteivät ne riitä edes selvityskulujen

suorittamiseen.

Jolleivät eläkesäätiön varat riittä selvityskuluihin, selvitysmiehet voisivat ilmoittaa asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö voi saatuaan selvitysmiesten ilmoituksen määrätä selvitystilan lopetettavaksi ja eläkesäätiön puretuksi. Tällöin ei noudatetaisi tämän luvun tilinpäätöksen laatimista, julkista haastetta eikä lopputilitystä ja sen moittimista koskevia säännöksiä.

Jos purkamismenettely aiheuttaa kustannuksia, joita ei voida kattaa selvitystilassa olevan eläkesäätiön varoista, loppuosa selvityskuluista maksettaisiin vakuutustarkastuksen kustantamiseksi annetun lain (479/44) nojalla eläkesäätiöiltä perityistä varoista. Ministeriö poistaa tämän jälkeen eläkesäätiön rekisteristä ilman selvitysmiesten eri ilmoitusta.

96 §. Pykälässä säädettäisiin selvitystilan jatkamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan selvitystilaa voitaisiin jatkaa tietyissä tilanteissa sen jälkeen, kun eläkesäätiö on purettu. Selvitystä voitaisiin ensinnäkin jatkaa, jos eläkesäätiölle tulee uusia varoja. Selvitystilaa voitaisiin muulloinkin jatkaa, jos se olisi tarpeen. Eläkesäätiön purkamisen jälkeen voi esimerkiksi tulla ilmi, että selvitysmies on syyllistynyt väärinkäyttöön, jolloin selvitystilaa jatketaan ja tarvitaan uusi selvitysmies edustamaan eläkesäätiötä oikeudenkäynnissä.

Koska eläkesäätiö on jo purettu, sillä ei ole toimikelpoisia selvitysmiehiä. Tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriön on 1 momentin mukaan määrättävä vähintään yksi selvitysmies joko omasta aloitteestaan tai erillisestä hakemuksesta sen mukaan kuin 80 §:n 1 momentissa säädetään.

Selvitystilan jatkaminen ei ole mielekästä, jos eläkesäätiölle tulevien uusien varojen määrä jää vähäiseksi. Pykälän 2 momentti sisältää tästä syystä säännöksen, jonka nojalla varojen käytöstä voitaisiin päättää ilman jatkettua selvitystilaakin. Selvitysmiehet voisivat hakea tällaista päätöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä. Varat määrätään tällöin joko valtiolle tai ne voidaan vaihtoehtoisesti käyttää johonkin eläkesäätiön toimintaan läheisesti liittyvään tarkoitukseen.

97 §. Pykälässä säädettäisiin selvitystilan lopettamisesta työnantajan päätöksellä. Päätöksen tekee työnantaja, koska selvitysmiehet eivät toiminnan luonteen vuoksi voi tällaista päätöstä tehdä eikä hallitusta ole.

Pykälän 1 momentin mukaan työnantaja

voisi päättää selvitystilan lopettamisesta ja eläkesäätiön toiminnan jatkamisesta silloin, kun eläkesäätiö on asetettu selvitystilaan vapaaehtoisesti. Päätöstä selvitystilan lopettamisesta ei kuitenkaan saisi tehdä ennen kuin tilintarkastajat ovat antaneet asiasta lausuntonsa.

Selvitystilan lopettamispäätöstä ei saa tehdä, jos selvitystilan aikana on syntynyt myös lakiin perustuva purkamisperuste ja peruste on edelleen voimassa. Sama koskee tilannetta, jossa eläkesäätiön omaisuutta on ehditty jakaa, tai jos eläkesäätiö on jo luovuttanut vakuutustoimintansa toiselle vakuutuslaitokselle.

Kun selvitystila lopetetaan ja eläkesäätiön toimintaa päätetään jatkaa, eläkesäätiölle on 2 momentin mukaan valittava sen sääntöjen mukaisesti hallitus sekä säännöistä riippuen myös hallintoneuvosto. Tästä huolehtiminen on työnantajan velvollisuus.

Pykälän 3 momentin mukaan selvitysmiesten on ilmoitettava eläkesäätiörekisteriin selvitystilan lopettamista koskevasta päätöksestä ja uuden hallituksen ja mahdollisen hallintoneuvoston valitsemisesta. Eläkesäätiö voisi jatkaa toimintaansa vasta sen jälkeen, kun asianomaiset rekisterimerkinnot on tehty. Velkojien suojaksi momentissa lisäksi säädettäisiin, että velkojille mahdollisesti jo haettu julkinen haaste jää vaikutuksetta, kun selvitystila on lopetettu.

98 §. Pykälä sisältää eläkesäätiön konkurssia koskevia erityissäännöksiä. Muutoin eläkesäätiön konkurssiin sovelletaan yleisiä konkurssisäännöksiä.

Eläkesäätiön omaisuus voitaisiin 1 momentin mukaan luovuttaa konkurssiin ainoastaan hallituksen päätöksen perusteella. Hallintoneuvosto ei tällaista päätöstä voisi tehdä. Jos eläkesäätiö on selvitystilassa, konkurssiin asettaminen tapahtuisi selvitysmiesten päätöksen perusteella. Konkurssissa olevaa eläkesäätiötä edustavat hallitus ja asiamies tai ennen konkurssin alkamista valitut selvitysmiehet. Estettä ei ole siihen, että konkurssin aikana valitaan uusia hallituksen jäseniä tai selvitysmiehiä. Hallituksen jäseniä tai selvitysmiehiä voidaan myös vaihtaa toisiin mainittuna aikana.

Ehdotuksen 74 §:n mukaan tuomioistuimien velvollinen ilmoittamaan sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiön asettamisesta konkurssiin. Tuomioistuimen olisi lisäksi 2 momentin mukaan ministeriön niin esittäessä määrättävä yksi henkilö uskottuna miehenä

osallistumaan konkurssipesän hallintoon.

Pykälän 3 momentin mukaan konkurssitilan aikana olisivat voimassa 88, 89 ja 91 §:n etuoikeussäännökset, jotka koskevat toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien osuutta eläkesäätiön varoihin.

Jos eläkesäätiön velat konkurssin päättyessä ovat varoja suuremmat, eläkesäätiö purkautuu. Purkautumisaikakohta on 4 momentin mukaan hallituksen antama lopputilitys. Eläkesäätiön purkamisesta olisi hallituksen ilmoitettava eläkesäätiörekisteriin. Vähintään yhden hallituksen jäsenen olisi allekirjoitettava ilmoitus.

Jos eläkesäätiöllä on omaisuutta jäljellä konkurssin päättyessä, eläkesäätiö ei purkautu. Pykälän 5 momentin mukaan hallituksen olisi tällöin päätettävä eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan. Jos eläkesäätiö jo oli selvitystilassa, kun se asetettiin konkurssiin, selvitystä olisi jatkettava 96 §:ssä säädetyllä tavalla.

99 §. Ehdotetussa pykälässä on ilmaistu toimintamallin (128/79) 31 §:n 2 momenttia vastaava periaate, jonka mukaan eläkesäätiön nimi on konkurssin tai selvitystilan aikana kirjoitettava muuttunutta asiantilaa koskevin lisäyksin. Pykälän mukaan selvitystilassa olevan eläkesäätiön nimeen olisi lisättävä sana "selvitystilassa" ja konkurssissa olevan eläkesäätiön nimeen sana "konkurssitilassa".

11 luku. Sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen

Lakiehdotuksen 11 luku sisältää sulautumiseen ja vakuutustoiminnan luovuttamiseen liittyvät säännökset. Nykyisin vastuun siirtämiseen ja sulautumiseen liittyviä säännöksiä on eläkesäätiölain 24 §:ssä. Lakiehdotuksessa on pyritty antamaan sulautumisen ja vakuutustoiminnan luovuttamisen osalta täsmälliset säännökset, jotka soveltuvin osin ovat yhtenevät vakuutusyhtiölain 16 luvun ja vakuutuskassalain 12 luvun kanssa. Ehdotuksen 106 ja 107 §:ssä on otettu huomioon myös osakeyhtiölain vastaava sääntely.

Lakiehdotuksessa käytetään termiä "vakuutustoiminnan luovuttaminen". Vakuutustoiminnan luovuttaminen tarkoittaa eläkesäätiön eläkevastuun, sitä vastaavien varojen sekä eläkesäätiön mahdollisten muiden varojen ja velkojen luovuttamista toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle.

Lakiehdotuksessa on yksityiskohtaiset

säännökset sulautumismenettelystä. Sulautumisaikakohta on myös sitovasti määrätty. Sulautumisen helpottamiseksi on lakiin otettu säännös, jonka mukaan eläkesäätiöt voivat sulautua perustamalla kokonaan uuden eläkesäätiön. Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluville henkilöille ja eläkkeensaajille on annettu oikeus saada ennakkotietoa näistä eläkesäätiön toiminnan kannalta olennaisista tapahtumista.

100 §. Pykälän 1 momentissa on yleissääntö, jonka mukaan eläkesäätiö voi tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen eläkesäätiöön tai luovuttaa harjoittamansa vakuutustoiminnan toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle. Vakuutusalan yhteisölakien tapaan toimenpiteeseen on saatava sosiaali- ja terveysministeriön suostumus.

Pykälän 2 momentin mukaan sulautumissopimus on sekä sulautuvaan että vastaanotettavaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan ja eläkesäätiöiden hallitusten tai mikäli eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston hyväksyttävä. Edellä sanottu koskee myös vakuutustoiminnan luovuttamista.

Joissakin tilanteissa voi olla tarkoituksenmukaista, että eläkesäätiö luovuttaa vain osan toiminnastaan toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle. Itse luovuttamismenettelyyn tällä seikalla ei kuitenkaan ole merkitystä, vaan eläkesäätiön on myös silloin noudatettava samaa menettelyä kuin jos koko toiminta luovutettaisiin. Tämä periaate on lausuttu pykälän 3 momentissa.

101 §. Pykälä sisältää säännöksen niin sanotusta kombinaatiosulautumisesta, jossa sulautuminen tapahtuu siten, että sulautuvat eläkesäätiöt muodostavat uuden eläkesäätiön. Tällaista mahdollisuutta ei nykyisessä laissa ole. Uuden eläkesäätiön perustaminen eläkesäätiöt sulauttamalla saattaa olla tarkoituksenmukainen vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun eläkesäätiöiden toiminta etuuksien tai toimintapiirin erilaisuuden vuoksi poikkeaa toisistaan niin paljon, että tavanomaista sulautumissopimusta ei saada aikaan. Säännös vastaa vakuutusyhtiölain 16 luvun 2 §:ää ja vakuutuskassalain 133 §:ää.

Kombinaatiosulautumiseen sovelletaan 100 §:ssä selostettuja sulautumissääntöjä. Tämä periaate on lausuttu pykälän 1 momentissa.

Uuden eläkesäätiön perustamisesta ei tarvitse laatia erillistä perustamiskirjaa, vaan sen korvaa 2 momentin mukaan sulautumissopimus. Sulautumista koskevaan sopimuk-

seen tulee tämän vuoksi sisältyä ehdotus uuden eläkesäätiön säännöiksi. Siitä tulee ilmetä myös eläkesäätiön hallituksen ja muun johdon sekä tilintarkastajien valitsemistapa. Momentissa säädetään myös siitä ajankohdasta, jolloin nämä valinnat on suoritettava. Koska sulautumiseen on saatava sosiaali- ja terveysministeriön suostumus sekä eläkesäätiön säännöille ministeriön vahvistus, ei valintoja näin ollen voida suorittaa ennen kuin sulautumissopimuksen hyväksymisen lisäksi nämä edellytykset on täytetty.

102 §. Eläkesäätiö voi sulautua toiseen eläkesäätiöön tai luovuttaa vakuutustoimintansa toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle taikka vakuutusyhtiölle ainoastaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella. Ministeriön suostumuksen lisäksi sulautuminen edellyttää tuomioistuimen lupaa. Esillä olevassa pykälässä säädetään ministeriön suostumuksen hakemisesta. Säännös vastaa vakuutusyhtiölain 16 luvun 3 §:ää ja vakuutuskassalain 135 §:ää.

Kun sekä sulautuminen että vakuutustoiminnan luovutus ovat eläkesäätiön toiminnassa merkittäviä toimenpiteitä, on lakiehdotuksessa katsottu tarpeelliseksi säätää erityiset määräajat ministeriön suostumuksen ja tuomioistuimen luvan hakemiselle, jotta kohtuullisessa ajassa saadaan tietoa siitä, tuleeko tällainen toimenpide voimaan.

Ministeriön hyväksymistä varten tehtävälle hakemukselle on pykälän 1 momentissa säädetty neljän kuukauden määräaika laskettuna siitä, kun sulautuva tai luovuttava eläkesäätiö ja vastaanottava vakuutuslaitos ovat hyväksyneet sulautumista tai vakuutustoiminnan luovuttamista koskevan sopimuksen. Jos toimenpide vaatii eläkesäätiön sääntöjen muuttamista, muutoksen vahvistamista on haettava samassa ajassa. Sama määräaika koskee uuden eläkesäätiön sääntöjen vahvistamista kombinaatiosulautumisessa.

Pykälän 2 momentissa säädetään yhteisöläkien tapaan ministeriön velvollisuudesta kuuluttaa sulautumista tai vakuutustoiminnan luovuttamista koskevasta hakemuksesta.

Milloin eläkesäätiön eläkevastuu siirretään yksittäisen eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvan henkilön osalta toiseen vakuutuslaitokseen, on kuulusmenettely tarpeettoman raskas. Pykälän 3 momentissa on poikkeussäännös, joka tekee eläkevastuun siirron tällaisessa tapauksessa mahdolliseksi ilman kuulus- ja tiedonantomenettelyä. Edellytyksenä kuitenkin on, että sosiaali- ja ter-

veysministeriö on antanut tähän suostumuksensa. Tällaisesta vakuutustoiminnan osan luovutuksesta on ilmoitettava sille henkilölle, jota asia koskee.

Pykälän 4 momentissa on säännös ministeriön harkintavallan laajuudesta arvioitaessa, voidaanko hakemukseen suostua. Ministeriön harkintavalta on sidottua harkintaa. Suostumus voidaan evätä ainoastaan siinä tapauksessa, että toimenpide loukkaa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien etuja. Säännösehdotus merkitsee sitä, että ministeriö ei voi evätä suostumustaan esimerkiksi sillä perusteella, että sulautuminen tai vakuutustoiminnan luovutus on epätarkoituksenmukainen toimenpide eläkesäätiön kannalta.

Pykälän 5 momentissa säädetään vakuutustoiminnan siirtymisen ajankohdasta. Sulautumisen ajankohdasta on säännös 106 §:ssä. Yleensä vakuutustoiminta siirtyy vastaanottavalle vakuutuslaitokselle luovutussovituksessa määrättyä ajankohtana. Luovutussovituksen osapuolet voisivat siis itse määrätä vakuutustoiminnan siirtymisajankohdan.

Ehdotuksen mukaan ministeriö voisi kuitenkin vakuutustoiminnan luovutuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessään määrätä siirtymiselle muunkin kuin luovutussovituksessa sovitun ajankohdan. Tällä sääntelyllä halutaan estää esimerkiksi sopiminen taannehtivista voimaantuloajoista.

Sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen raukeaa pykälän 6 momentin mukaan, jos ministeriön suostumuksen hakeminen laiminlyödään säädetystä neljän kuukauden määräajassa. Raukeaminen on seurausena myös siinä tapauksessa, että toimenpiteeseen ei saada ministeriön suostumusta.

103 §. Eläkesäätiön sulautumisella ja vakuutustoiminnan luovutuksella on merkitystä paitsi eläkesäätiön itsensä, lisäksi myös kolmansien henkilöiden kannalta. Tästä syystä sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen tulee merkitä eläkesäätiörekisteriin, josta tämä tieto on helposti saatavissa. Ministeriön on ehdotuksen mukaan tehtävä merkintä rekisteriin ilman erillistä ilmoitusta.

104 §. Sulautumisen tapahtuessa on tärkeää varmistaa, että sulautuvan eläkesäätiön velkojat eivät kärsi oikeudenmenetyksiä. Näiden takeiden luomiseen on pyritty kyseessä olevan pykälän säännöksiin, joissa elä-

kesäaatiöille asetetaan velvollisuus hakea tuomioistuimen lupa sulautumiselle. Menettely on pääosin saman sisältöinen kuin osakeyhtiölain 14 luvun 5 §:n 1 momentissa.

Pykälän 1 momentin mukaan sekä sulautuvan että vastaanottavan eläkesäätiön tulee neljän kuukauden määräajassa sosiaali- ja terveysministeriön antamasta suostumuksesta lukien hakea tuomioistuimen lupa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon. Hakemus on tehtävä sulautuvan eläkesäätiön kotipaikan tuomioistuimelle tai kombinaatiosulautumisessa vastaanottavalle eläkesäätiölle säännöissä määrätyn kotipaikan tuomioistuimelle. Hakemukseen on liitettävä selvitys sulautumissopimuksen rekisteröimisestä. Mikäli tuomioistuimen luvan hakeminen laiminlyödään, on seurauksena sulautumisen raukeaminen.

Pykälän 2 momentissa säädetään tuomioistuimen kuulusmenettelystä. Kuulusmenettelyn tarkoituksena on saada tieto sulautumisesta mahdollisimman tehokkaasti eläkesäätiöiden tunnetuille ja tuntemattomille velkojille. Kuulus on pantava tuomioistuimen ilmoitustaululle ja myös kaksi kertaa julkaistava virallisessa lehdessä. Lisäksi tuomioistuimen on oma-aloitteisesti annettava tieto hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriölle ja kaikille tunnetuille velkojille.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen on annettava lupa sulautumiseen, jos on varmistauduttu siitä, että sulautuvan eläkesäätiön velkojat ovat saaneet täyden maksun tai vakuuden saamisistaan taikka että he eivät ole vastustaneet hakemusta. Luvan myöntämisestä tai epäämisestä tuomioistuimen on toimitettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle.

105 §. Pykälän 1 momentissa säädetään tuomioistuimen lupaa koskevasta rekisteri-ilmoituksesta, jonka perusteella puolestaan määräytyy sulautumisen tapahtumisaikakohta (106 §). Sulautumiseen osallistuvien eläkesäätiöiden on ilmoitettava tuomioistuimen luvasta sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman. Mikäli rekisteri-ilmoituksen tekeminen laiminlyödään, on seuraamuksena sulautumisen raukeaminen. Kombinaatiosulautumisessa on tuomioistuimen luvan lisäksi tehtävä ilmoitus uuden eläkesäätiön perustamisesta 71 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Jos sulautuminen raukeaa siitä syystä, että

tuomioistuimen lupaa ei ole määräajassa haettu tai tuomioistuin on evännyt luvan, sosiaali- ja terveysministeriön on pykälän 2 momentin mukaan tehtävä siitä merkintä eläkesäätiörekisteriin sulautuvan eläkesäätiön ilmoituksesta. Myös siinä tapauksessa, että eläkesäätiöt eivät määräajassa tee tuomioistuimen luvasta rekisteri-ilmoitusta, ministeriön on tehtävä rekisteriin merkintä sulautumisen raukeamisesta.

106 §. Pykälässä säädetään sulautumisen ajankohdasta, joka riippuu siitä, onko kyse normaalista sulautumisesta vai kombinaatiosulautumisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan sulautuminen normaalitapauksessa katsotaan tapahtuneeksi silloin, kun tuomioistuimen lupa sulautumiseen on merkitty eläkesäätiörekisteriin. Kombinaatiosulautumisessa vastaanottavan eläkesäätiön on ensin oltava olemassa ennen kuin sulautumisen voidaan katsoa tapahtuneen. Ennen rekisteröimistä eläkesäätiö ei lakiehdotuksen 16 §:n mukaan voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia. Sen vuoksi kombinaatiosulautumisen katsotaan tapahtuneen vasta sitten, kun sekä tuomioistuimen lupa että vastaanottavan eläkesäätiön perustaminen on rekisteröity.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että sulautuvan eläkesäätiön varat, eläkevastuut ja velat siirtyvät vastaanottavalle eläkesäätiölle sekä sulautuvan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajat tulevat vastaanottavan eläkesäätiön toimintapiiriin 1 momentissa mainitulla sulautumishetkellä. Kysymyksessä on yleisseuraanto, eli vastaanottava eläkesäätiö tulee sulautuvan eläkesäätiön sijaan sopimuspuoleksi viimeksi mainitun eläkesäätiön tekemiin sopimuksiin ja muihin velvoitteisiin. Vastaanottavalle eläkesäätiölle ei kuitenkaan siirry sulautuvan eläkesäätiön oikeutta vaatia vahingonkorvausta lakiehdotuksen 109 ja 110 §:n nojalla.

107 §. Pykälässä säädetään eläkesäätiön oikeudesta ja velvollisuudesta lunastaa sellaisen osakeyhtiön osakkeita, jossa eläkesäätiöllä on määräysvalta. Pykälä vastaa pääosin vakuutusyhtiölain 16 luvun 6 §:ää sekä osakeyhtiölain 14 luvun 8 §:ää. Säännös koskee lähinnä muita 4 §:n 4 momentissa tarkoitettuja yhtiöitä kuin asunto-osakeyhtiöitä.

Sääntelyn tarkoituksena on se, että osakeyhtiön hallinnossa olevat riittaisuudet voidaan lunastusmenettelyllä poistaa. Samoin

pykälä on tarkoitettu vähemmistöosakkeenomistajan aseman turvaamiseksi, koska tällaisella osakkaalla on ehdotuksen mukaan oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista.

Pykälän 1 momentin mukaan lunastamisoikeus syntyy, jos eläkesäätiö yksin tai yhdessä sellaisen yhteisön kanssa, jossa eläkesäätiöllä on enemmän kuin puolet osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä taikka vastaava määräamisvalta, omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa osakeyhtiön osakkeista.

Vähemmistöosakkaiden oikeuksien turvaamiseksi ehdotetaan, että lunastettavista osakkeista on suoritettava käypä hinta. Myös vähemmistöosakkailla on oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista, jos momentissa mainittu lunastamisen edellytykset ovat olemassa. Kukin osakkeenomistaja erikseen voi vaatia eläkesäätiötä lunastamaan osakkeensa, vaikka muut vähemmistöosakkeenomistajat eivät olisikaan kiinnostuneita lunastuksesta.

Tarkoituksena on, että lunastamisesta voitaisiin sopia asianomaisten kesken vapaaehtoisella sopimuksella. Mikäli sopimusta ei kuitenkaan saada aikaan, on asiassaattava tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka ratkaisee sen, millaisin ehdoin lunastus tapahtuu. Pykälän 2 momentti koskee tällaista riitatilannetta. Eläkesäätiön on ilmoitettava osakeyhtiön hallitukselle, että lunastamisesta ei ole päästy sopimukseen, jonka jälkeen hallituksen on haettava tuomioistuimelta uskotun miehen määräämistä valvomaan tuntemattomien osakkeenomistajien etuja riidan aikana. Säännöstä voidaan soveltaa myös silloin, kun lunastettavien osakkeiden omistajat eivät halua myötävaikuttaa lunastusmenettelyyn.

Pykälän 3 momentissa säädetään menettelystä, jota on noudatettava sen jälkeen, kun on päästy sopimukseen lunastushinnasta tai kun lunastushintaa koskeva tuomioistuimen päätös on saanut lainvoiman. Momentin mukaan lunastusmenettelyyn sovelletaan soveltuvin osin sitä, mitä osakeyhtiölaissa on säädetty emoyhtiön ja tytäryhtiön välisestä lunastusmenettelystä.

Osakkeenomistajan on luovutettava osakekirja lunastushintaa vastaan kuukauden kuluessa lunastussopimuksen tekemisestä tai tuomioistuimen lainvoimaisesta päätöksestä lukien. Jos osakkeenomistaja ei näin menetele, eläkesäätiön on talletettava lunastushinta ulosotonhaltijan huostaan. Jollei osakkeenomistaja ole riitauttanut lunastusoikeutta tai jos lunastusoikeutta koskeva päätös on

saanut lainvoiman, eläkesäätiöllä on oikeus saada osakekirja antamalla lunastushinnasta vakuus. Osakeyhtiölain säännöksestä poiketen eläkesäätiön antaman vakuuden hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö. Eläkesäätiö katsotaan osakkeen omistajaksi, kun lunastushinnan tallettaminen tai vakuuden asettaminen on tapahtunut. Jollei aikaisempi osakkeenomistaja ole luovuttanut osakekirjaa vuoden kuluessa siitä kun eläkesäätiö on tullut osakkeen omistajaksi, eläkesäätiölle voidaan antaa uusi osakekirja.

Osakeyhtiölain 14 luvun 8 §:n mukaista lunastusmenettelyä ei sovelleta asunto-osakeyhtiöihin (asunto-osakeyhtiölain 3 §). Vastaavalla tavalla myöskään ehdotetun lain lunastusmenettelyä ei pykälän 4 momentin mukaan sovellettaisi asunto-osakeyhtiöihin. Ei olisi kohtuullista, että eläkesäätiöllä olisi oikeus lunastaa asunto-osakeyhtiön jäljellä olevat osakkeet ja siten pakottaa niiden omistajat muuttamaan pois asunnostaan. Myös muissa kuin asunto-osakeyhtiöissä, esimerkiksi kiinteistöosakeyhtiöissä, on osakkeita, jotka tuottavat oikeuden hallita asuinhuoneistoa. Vastaavalla tavalla näitäkään osakkeita ei ehdotuksen mukaan voitaisi lunastaa eläkesäätiölle.

108 §. Pykälä sisältää vakuutusyhtiölain 16 luvun 7 §:n ja osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n mukaisen säännöksen yksinkertaistetusta sulautumismenettelystä tilanteessa, jossa eläkesäätiö omistaa osakeyhtiön koko osakekannan.

Sopimuksesta on eläkesäätiön tehtävä ilmoitus eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi. Sulautumissopimus pannaan täytäntöön noudattaen edellä tässä luvussa olevia säännöksiä sulautumissopimuksen rekisteröimisestä, tuomioistuimen luvan hankkimisesta ja sulautumisen rekisteröimisestä. Tässä pykälässä tarkoitettuun sulautumiseen ei kuitenkaan tarvita sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta.

12 luku. Vahingonkorvausvelvollisuus

Luku sisältää eläkesäätiöitä koskevat erityiset vahingonkorvaussäännökset. Lakiehdotuksen korvaussäännöksissä on omaksuttu samat vastuuperiaatteet kuin yhteisölaeissa. Luvussa säädetäisiin paitsi vahingonkorvausvelvollisuudesta myös korvauskanteen nostamisesta, vastuuvapaudesta sekä kanne-oikeuden vanhentumisesta.

109 §. Pykälässä säädettäisiin eläkesäätiön

hallintoelinten jäsenten vahingonkorvausvelvollisuudesta. Lainkohdan ensimmäinen lause koskee korvausvelvollisuutta eläkesäätiötä ja toinen lause korvausvelvollisuutta toimintapiiriin kuuluvaa ja kuulunutta henkilöä, työnantajaa ja kolmatta henkilöä kohtaan.

Hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten korvausvastuu eläkesäätiötä kohtaan olisi ehdotuksen mukaan yhtä laaja kuin voimassa olevan lain 10 §:ssä säädetty vastuu. Ehdotuksen 80 §:n 3 momentista seuraa, että samoja sääntöjä olisi noudatettava myös eläkesäätiön selvitysmiehiin. Asiamiehen vastuu on ehdotuksen mukaan yhtä laaja kuin muidenkin hallintoelinten jäsenten vastuu eli hän vastaa eläkesäätiölle tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttamastaan vahingosta.

Pykälässä oikeus korvaukseen laajennetaan koskemaan myös toimintapiiriin kuuluvia ja kuuluneita henkilöitä, työnantajaa ja muita henkilöitä. Muuna henkilönä tulee kysymykseen esimerkiksi eläkesäätiön velkoja. Näihin tahoihin kohdistuva korvausvelvollisuus olisi kuitenkin suppeampi kuin itse eläkesäätiöön kohdistuva korvausvastuu. Korvausvelvollisuus syntyy nimittäin vain ehdotetun lain, eläkesäätiön sääntöjen tai sosiaali- ja terveysministeriön määräysten rikkomisesta. Hallintoelinten jäsenet sen sijaan ovat velvollisia korvaamaan eläkesäätiölle kaiken tuottamuksellaan aiheuttamansa vahingon.

Vahingolla lakiehdotuksessa tarkoitetaan yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan korvattavaa vahinkoa. Vahingolla ei tarkoiteta esimerkiksi sitä, että eläkesäätiön myöntämiä etuuksia pienennetään sääntöjä muuttamalla. Vahingolla ei myöskään tarkoitettaisi sitä, että kannatusmaksu jäisi suorittamatta.

Yksi vahingonkorvausvelvollisuuden syntymisen edellytys on, että pykälässä mainittu henkilö on aiheuttanut vahingon hoitaessaan tehtäväänsä. Tehtäväpiiriin rajat määräytyvät lain ja eläkesäätiön sääntöjen perusteella. Mikäli vahinko on aiheutettu muussa kuin tuossa tehtävässä, sovelletaan yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita.

Eläkkeensaajille voidaan aiheuttaa vahinkoa esimerkiksi siten, että eläkesäätiön hallitus luovuttaa eläkesäätiön omistamia osakkeita työnantajan kolmannelta henkilöltä olevan lainan takaisinmaksun vakuudeksi ja ne menetetään. Eläkkeensaaja voisi tällaisessa tilanteessa vaatia vahingonkorvausta eläkkeensä menettämisestä suoraan vahingon aiheuttaneilta hallituksen jäseniltä. Työnanta-

jalle syntyisi vahinkoa tilanteessa, jossa eläkesäätiö panttaa työnantajan eläkesäätiölle antamat lainan vakuudet, eikä työnantaja sen seurauksena saakaan vakuuksiaan takaisin.

110 §. Pykälässä säädettäisiin sellaisen nimenkirjoittajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, joka ei ole työsuhteessa eläkesäätiöön ja jolla ei ole eläkesäätiössä 109 §:ssä mainittua asemaa. Tällä tarkoitetaan eläkesäätiön ulkopuolista, toimeksiannon perusteella toimivaa nimenkirjoittajaa. Nykyisessä laissa ei ole säännöksiä tällaisesta korvausvelvollisuudesta.

Lakiehdotuksessa on nimenkirjoittajalle asetettu nimenomainen vahingonkorvausvelvollisuus eläkesäätiötä, toimintapiiriin kuuluvaa tai kuulunutta henkilöä tai muuta henkilöä kohtaan. Vastuun syntymisen edellytyksenä olisi 109 §:n toisen lauseen mukaisesti, että vahingon aiheuttaja on toiminut vastoin lakia, eläkesäätiön sääntöjä tai sosiaali- ja terveysministeriön määräyksiä. Hallintoelinten vastuuseen nähden nimenkirjoittajan vastuu on kuitenkin sikäli lievempi, että sen syntyminen edellyttää toiminnalta joko tahallisuutta tai törkeää tuottamusta.

Eläkesäätiön palveluksessa olevan työntekijän vahingonkorvausvelvollisuudesta ei säädettäisi tässä luvussa, vaan hänen korvausvelvollisuutensa arvioitaisiin työsopimuslain (320/70) ja vahingonkorvauslain (412/74) säännösten perusteella.

111 §. Pykälässä säädettäisiin korvausvelvollisuuden sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta useamman korvausvelvollisen kesken. Säännös vastaa voimassa olevan lain 10 §:ssä olevaa säännöstä.

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan vahingonkorvausta voidaan sovittelulla, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahinkoa kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet. Jos vahinko on tahallisesti aiheutettu, on kuitenkin täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta. Vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:ssä on sovittelusäännös sitä tilannetta varten, että vahinkoa kärsinyt on myötävaikuttanut vahingon syntyyn tai että muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syynä.

Jos vahingon on aiheuttanut kaksi tai useampi henkilö, sovelletaan korvausvastuun jakautumiseen heidän keskinsä vahingonkorvauslain 6 luvun 2 ja 3 §:ää. Korvausvelvol-

liset vastaavat pääsäännön mukaan yhteisvastuullisesti vahinkoa kärsineelle. Se, jota ei ole tuomittu maksamaan täyttä korvausta, vastaa kuitenkin vain tuomitusta määrästä. Korvausvelvollisten kesken korvaus jaetaan sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi ottaen huomioon kunkin korvausvelvollisen viaksi jäävä syyllisyyden määrä, vahingosta ehkä saatu etu ja muut seikat. Sillä, joka on maksanut vahingonkorvausta yli oman osuutensa, on oikeus saada muilta korvausvelvollisilta, mitä hän on tämän osalta maksanut. Jos joku korvausvelvollisista on maksukyvytön tai hänen oleskelupaikkansa on tuntematon, on kunkin muista korvausvelvollisista maksettava osuutensa vajauksesta.

Pykälän 2 momentissa on tiukennettu korvauksen sovittelumahdollisuutta hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten ja asiamiehen osalta. Korvauksen sovittelu olisi mahdollista vain siinä tapauksessa, että vahingon aiheuttaneiden syyksi jää vain lievä tuottamus. Hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten ja asiamiehen tehtävät ovat sellaisia, että niissä toimivien henkilöiden on oltava tiukemman vastuun alaisena kuin esimerkiksi sellaisen nimenkirjoittajan, joka ei ole samalla edellä mainitussa asemassa. Säännös poikkeaa osakeyhtiölain vahingonkorvausvelvollisuutta koskevista säännöksistä.

112 §. Tässä ja sitä seuraavassa pykälässä säädettäisiin vahingonkorvauskanteen nostamisesta eläkesäätiön lukuun 109, 110 §:n ja tilintarkastajan osalta tilintarkastuslain 44 §:n nojalla. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä siitä, miten korvausvastuu toteutetaan, jos vahinko on aiheutettu toimintapiiriin kuuluvalla tai kuuluneella henkilöllä, työnantajalla tai muulle henkilölle. Näissä tapauksissa vahinkoa kärsinyt voi nostaa kanteen vahingon aiheuttajaa vastaan, jollei asiassa päästä sovintoon tai jollei ole sovittu asian käsittelemisestä välimiesmenettelyssä.

Myös eläkesäätiölle aiheutetun vahingon korvaamisesta voivat osapuolet sopia keskenään. Jollei sovintoon päästä, hallituksen tai hallintoneuvoston olisi 1 momentin mukaan päätettävä, nostetaanko kanne vai ei. Eläkesäätiön säännöissä voidaan tällaisten riitojen käsittelyä siirtää välimiesten ratkaistavaksi.

Jos korvauskanne perustuu rangaistavaan tekoon eikä hallitus tai hallintoneuvosto nosta kannetta, sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus määrätä erityinen asiamies ajamaan kannetta eläkesäätiön lukuun. Ministe-

riön määräämis-oikeus koskee lähinnä tilanteita, joissa on kyseessä tärkeä yleinen etu. Vähäisten rikkeiden vuoksi asiamiehen määräämistä ei yleensä pitäisi käyttää. Erityisellä asiamiehellä on oikeus saada palkkio ja kustannusten korvaus eläkesäätiön varoista. Jos eläkesäätiön varat ovat niin vähäiset, etteivät ne riitä palkkion ja korvauksen maksuun, puuttuva osa maksettaisiin eläkesäätiöltä perittävästä vakuutustarkastusmaksusta.

Konkurssin sattuessa eläkesäätiön oikeus vaatia korvausta 109 ja 110 §:n sekä tilintarkastuslain 44 §:n nojalla siirtyy eläkesäätiöltä konkurssipesälle. Jos eläkesäätiö on luopunut vaatimasta korvausta, sen oikeus korvauksen saamiseen on lakannut. Sen estämiseksi, että eläkesäätiö luopumalla oikeudesta korvaukseen vähän ennen konkurssin alkamista voisi riistää konkurssipesältä mahdollisuuden eläkesäätiön kanneoikeuden käyttämiseen, säädetään pykälän 2 momentissa, että konkurssipesä voisi ajaa kannetta siitä huolimatta, että hallitus tai hallintoneuvosto olisi myöntänyt vastuuvapauden tai hallitus tai hallintoneuvosto päättänyt olla nostamatta kannetta. Edellytyksenä kanteen nostamiselle kuitenkin on, että konkurssihaakemus on jätetty tuomioistuimelle kahden vuoden kuluessa edellä mainitun päätöksen tekemisestä.

113 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläkesäätiön lukuun ajettavien korvauskanteiden erityisistä vanhentumisajoista. Nämä vanhentumisajat ovat lyhyempiä kuin yleinen kanteen nostamiselle asetettu kymmenen vuoden määräaika. Erityiset vanhentumisajat eivät koskisi rangaistavaan tekoon perustuvia korvauskanteita. Niissä kanneoikeus vanhenee aikaisintaan syyteoikeuden kanssa.

Pykälän 2 momentin säännös koskee 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua tapausta, jonka mukaan konkurssipesällä on oikeus ajaa kannetta vastuuvapauden myöntämisestä huolimatta. Jos eläkesäätiön lukuun ajettavan kanteen nostamiselle 1 momentissa säädetty määräaika on kulunut umpeen silloin, kun kanteen nostaminen tulee ajankohtaiseksi, voitaisiin kanne siitä huolimatta nostaa vielä kuukauden kuluessa konkurssissa toimitetusta valvonnasta.

13 luku. Yhteiseläkesäätiöt

Luku sisältää yhteiseläkesäätiöitä koskevat erityissäännökset. Voimassa olevassa eläkesäätiölaissa yhteiseläkesäätiöitä koskee

ainoastaan lain 33 §, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä on ollut varsin laaja harkintavalta ratkaistaessa, milloin eläkesäätiölakia on ollut sovellettava kahden tai useamman työnantajan perustamaan eläkesäätiöön ja mistä seikoista tällaisen eläkesäätiön säännöissä on ollut mainittava.

114 §. Pääsäännön mukaan yhteiseläkesäätiöön sovelletaan paitsi käsiteltävänä olevan 13 luvun säännöksiä myös lakiehdotuksen kaikkia muitakin säännöksiä. Tähän lukuun on siis koottu ainoastaan ne erityissäännökset, joita sovelletaan yhteiseläkesäätiöihin lakiehdotuksen muiden säännösten lisäksi. Mikäli joitakin säännöksiä ei ole tarkoitettu soveltaa yhteiseläkesäätiöihin, on siitä oma säännöksensä tässä luvussa. Lakiehdotuksen 114 § sisältää tämän periaatteen.

115 §. Pykälässä on säännökset siitä, ketkä voivat perustaa yhteiseläkesäätiön. Ehdotuksessa on oikeutta perustaa yhteiseläkesäätiö laajennettu erältä osin verrattuna nykyiseen käytäntöön.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yhteiseläkesäätiön voivat perustaa työnantaja ja sen perustama eläkesäätiö tai -säätiöt yhdessä. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että työnantajan palveluksesta eläkesäätiön palvelukseen siirtyneet henkilöt voisivat edelleen kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Momentin 2 kohdan mukaan yhteiseläkesäätiön voisivat perustaa osakeyhtiölaissa tarkoitettuun konserniin kuuluvat suomalaiset työnantajat. Siten myös kaksi sisarosakeyhtiötä voisivat perustaa yhteiseläkesäätiön, mikä vastaa nykyistä käytäntöä. Momentin 3 kohdan mukaan myös muu kuin kohdassa 2 tarkoitettu työnantaja ja sen määräysvallassa oleva työnantaja tai määräysvallassa olevat työnantajat voivat perustaa yhteiseläkesäätiön. Tällaisilla työnantajilla tarkoitetaan esimerkiksi osuuskuntaa, kommandiittiyhtiötä, avointa yhtiötä tai muuta vastaavaa yhteisöä, jotka voivat omistaa osakeyhtiön tai osakeyhtiölaissa tarkoitettuun konserniin kuuluvat yhtiöt. Sen lisäksi osuuskunta voi omistaa kommandiittiyhtiön tai avoimen yhtiön. Myös kaikki nämä yhteisöt voivat perustaa yhteiseläkesäätiön ilman pykälän 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tarkoituksenmukaisuusharkintaa.

Osakeyhtiölakiin on ehdotettu muutoksia muun muassa konsernimääritelmän osalta (Osakeyhtiölakitoimikunnan mietintö 1992:32). Ehdotuksessa konsernimääritelmää on laajennettu muun muassa siten, että osa-

keyhtiöt muodostaisivat konsernin silloin kun yhtiöllä on oikeus nimittää toisen yhtiön hallituksen tai muun toimieliimen jäsenten enemmistö. Ehdotetun muutoksen toteutuminen laajentaisi vastaavalla tavalla myös yhteiseläkesäätiön perustamismahdollisuutta.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan yhteiseläkesäätiön voisivat perustaa kaksi tai useampi työnantaja, jos niillä on yhteinen omistaja, joka omistaa vähintään 50 % kustakin työnantajasta. Määritelmällä on tarkoitus laajentaa mahdollisuutta perustaa yhteiseläkesäätiö silloin, kun työnantajien omistaja ei ole osakeyhtiö eikä osakeyhtiölain konsernimääritelmä siten tule sovellettavaksi. Omistukseen rinnastetaan lisäksi muikin omistukseen rinnastettavissa oleva määräämisvalta. Ehdotetun säännöksen nojalla esimerkiksi valtion, kunnan tai kuntainliiton osaksi tai kokonaan omistamat avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja osakeyhtiöt voisivat perustaa yhteiseläkesäätiön. Myös valtion laitokset tai yksityisen henkilön omistamat yhtiöt voisivat perustaa yhteiseläkesäätiön.

Momentin 2 kohdassa yhteiseläkesäätiön perustaminen on säädetty mahdolliseksi yhteisömuodosta riippumatta myös niissä tapauksissa, joissa työnantajilla ei ole keskinäistä omistussuhdetta tai määräämisvaltaa toisiinsa nähden. Tällöin vaaditaan, että työnantajilla on taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään.

Yhteisö, jonka kaksi muuta yhteisöä omistaa 50 %:n osuuksin (niin sanottu osakuusyhteisö), voi perustaa yhteiseläkesäätiön omistajayhteisön kanssa, mikäli niiden välillä on muutakin momentin 2 kohdassa tarkoitettua yhteyttä, kuten esimerkiksi sopimus siitä, että kumpikin osakas valitsee puolet hallituksen jäsenistä ja että toisen osakkaan ehdottama valitaan hallituksen puheenjohtajaksi tai että osakas toimittaa osakuusyhteisölle sen tarvitsemat hallintopalvelut taikka toimii sen pääasiallisena materiaalin toimittajana. Myös taloudelliset järjestöt ja aatteelliset yhdistykset olisivat tässä kohdassa tarkoitettuja työnantajia.

Momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vaadittaisiin kuitenkin, että yhteiseläkesäätiön perustaminen työnantajien yhteyteen on tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuuden harkitsee viime kädessä sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaessaan yhteiseläkesäätiön säännöt.

Nykyisen käytännön mukaan yhteiselä-

kesäätion voi perustaa myös yksi työnantaja edellyttäen, että eläkesäätiöön myöhemmin tulee kuulumaan useampia työnantajia. Pykälän 3 momentissa oleva säännös mahdollistaa nykyisen käytännön jatkamisen. Mikäli eläkesäätiöön ei viiden vuoden kuluessa sääntöjen vahvistamisesta lukien ole liittynyt toista työnantajaa, eläkesäätiön olisi muutettava sääntönsä yhden työnantajan eläkesäätiön säännöiksi.

Vallitsevan käytännön mukaisesti pykälän 4 momentissa on säännös, joka mahdollistaa yhden työnantajan eläkesäätiön muuttamisen yhteiseläkesäätiöksi. Tällöin edellytyksenä on, että eläkesäätiö täyttää pykälän 1 tai 2 momentin mukaiset edellytykset. Vastaavasti myös yhteiseläkesäätiö voidaan muuttaa yhden työnantajan eläkesäätiöksi, jos eläkesäätiössä on jäljellä vain yksi työnantaja. Pykälän 3 momentissa on säädetty viiden vuoden määräaika, jonka kuluttua muuttaminen on pakollista, jos useampia työnantajia ei ole liittynyt eläkesäätiöön.

116 §. Pykälässä on säännös, mistä seikoista yhteiseläkesäätiön säännöissä on määrättävä. Pykälää sovelletaan yhteiseläkesäätiöihin ehdotuksen 9 §:n säännösten lisäksi.

B-eläkesäätiö ja AB-eläkesäätiön B-osasto voi 117 §:n nojalla pitää kirjanpitoa joko tasaavaa tai työnantajakohtaista järjestelmää noudattaen. A-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön A-osaston osalta tämä on mahdollista sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella. Pykälän 1 kohdan mukaan eläkesäätiön säännöissä olisi mainittava, minkä kirjanpitojärjestelmän eläkesäätiö on valinnut.

Siinä tapauksessa, että eläkesäätiö on valinnut tasaavan järjestelmän, säännöissä olisi 2 kohdan mukaan mainittava, miten työnantajien kannatusmaksut määrätään.

Esimerkiksi konsernissa työntekijä voi olla useampien eri konserniyhtiöiden palveluksessa. Yhteiseläkesäätiön säännöissä olisi 3 kohdan mukaan mainittava, miten A-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön A-osaston osalta työntekijän eläkevastuu kirjataan tällaisessa tapauksessa.

Pykälän 4 kohdan mukaan yhteiseläkesäätiön säännöissä olisi mainittava, milloin työnantajan on erottava tai tultava erotetuksi eläkesäätiöstä. Työnantajan olisi erottava lain mukaan eläkesäätiöstä silloin, kun se ei enää täytä 115 §:n 1 tai 2 momentissa olevia vaatimuksia. Tämän lisäksi eläkesäätiön säännöissä voidaan asettaa eroamiselle muitakin vaatimuksia. Eläkesäätiön säännöissä

olisi oltava määräykset siitä, mitkä ovat työnantajan velvollisuudet eläkesäätiötä kohtaan, jos työnantaja eroaa tai erotetaan eläkesäätiöstä.

117 §. Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 1989 antanut eläkesäätiöille kirjanpito-ohjeet, joiden mukaan B-yhteiseläkesäätiö ja AB-yhteiseläkesäätiö B-osaston osalta voivat laatia kirjanpitoa joko työnantaja-kohtaisesti tai tasaavan järjestelmän mukaisesti. Sen sijaan A-yhteiseläkesäätiön on ollut laadittava kirjanpitoa työnantajakohtaisesti, ellei sosiaali- ja terveysministeriö ole myöntänyt poikkeuslupaa.

Näin merkittävät eläkesäätiön toimintaa jäsentävät periaatteet olisi oltava säädelty lain tasolla. Sen vuoksi käsiteltävänä olevaan pykälään on sisällytetty yhteiseläkesäätiöiden työnantajakohtaista ja tasaavaa järjestelmää koskevat säännökset.

B- ja AB-yhteiseläkesäätiöiden osalta laakiehdotus on nykyisten kirjanpito-ohjeiden mukainen. Pykälän 1 momentin mukaan nämä eläkesäätiöt voisivat valita työntekijäin eläkelain mukaisen toimintansa osalta joko tasaavan tai työnantajakohtaisen kirjanpidon. A-yhteiseläkesäätiön olisi pidettävä kirjanpitoa ensisijaisesti työnantajakohtaista järjestelmää noudattaen. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi kuitenkin nykyisen käytännön mukaisesti myöntää A-eläkesäätiölle luvan noudattaa kirjanpidossaan vaihtoehtoisesti tasaavaa järjestelmää.

Pykälän 2 ja 3 momentissa on nykyistä käytäntöä vastaavat säännökset eri työnantajien eläkevastuun kirjaamisesta ja katteen käyttämisestä työnantajakohtaisessa ja tasaavassa kirjanpitojärjestelmässä. Työnantaja-kohtaisessa järjestelmässä eläkesäätiön kirjanpidosta on käytävä selville kunkin eläkesäätiön työnantajan osalta erikseen tuloslaskeimaan ja taseeseen päätyvät erät. Ne varat, jotka työnantaja on luovuttanut eläkesäätiölle, on käytettävä kyseisen työnantajan eläkevastuun katteeksi. Tästä säännöstä on poikkeus 121 §:ssä.

Tasaavassa järjestelmässä sen sijaan taseen ja tuloslaskelman erii ei eritellä työnantajittain, vaan eläkesäätiön säännöissä on määrättävä, millä tavoin kannatusmaksut jaetaan kunkin työnantajan osalle. Kannatusmaksut voidaan jakaa esimerkiksi maksettujen palkkojen mukaisessa suhteessa tai muulla sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla. Kunkin työnantajan eläkevastuun katteeksi luetaan eläkevastuun mukainen suh-

teellinen osuus eläkesäätiön varoista.

Tasaava järjestelmä voidaan vaihtaa työnantajakohtaiseksi järjestelmäksi tai päinvastoin. Mikäli järjestelmää vaihdetaan kesken tilikauden, on eläkesäätiössä laadittava väli-tilinpäätös ennen muutosta.

118 §. Lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentissa on rajoitettu eläkesäätiön oikeutta omistaa työnantajayhtiön osakkeita. Mikäli yhteiseläkesäätiö pitää kirjanpitoa työnantajakohtaisesti, sovelletaan rajoitusta käsiteltävänä olevan pykälän mukaan kunkin työnantajan kohdalta erikseen. Sen lisäksi, että säätiön kokonaisomistus ei saa ylittää 10 prosenttia eläkesäätiön omaisuudesta, ei myöskään yksittäisen työnantajan omistusosuus saa ylittää 10 prosenttia työnantajan osuudesta eläkesäätiön omaisuuteen. Säännös on tarpeen eläkesäätiön riskinhajauttamisen kannalta.

119 §. Lakiehdotuksen 46 ja 47 §:ssä ovat eläkevastuun kattamista koskevat säännökset. Eläkkeen ja muiden etuuksien saajien etujen turvaamiseksi on tässä pykälässä säännös, jonka mukaan kattamisvaatimusta on sovellettava työnantajakohtaisesti sellaisessa eläkesäätiössä, joka noudattaa kirjanpidossaan työnantajakohtaista järjestelmää.

120 §. Lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentissa säädetään eläkesäätiön oikeudesta siirtää AB-eläkesäätiön jommalla kummalla osastolla oleva ylikate toisen osaston eläkevastuun katteeksi. Työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää noudattavan eläkesäätiön on käsiteltävänä olevan pykälän mukaan menettävä ylikatteen siirrosta vastaavalla tavalla työnantajakohtaisesti. Toisin sanoen A-osaston työnantajalla oleva ylikate voidaan siirtää ainoastaan saman työnantajan B-osaston eläkevastuun katteeksi ja päinvastoin.

Jos yhteiseläkesäätiö noudattaa kirjanpidossaan tasaavaa järjestelmää jomman kumman osaston osalta, ylikatetta ei voitaisi siirtää pois tältä osastolta, koska sitä ei voitaisi kohdistaa tietylle työnantajalle.

Lakiehdotuksen 45 §:n 4 momentissa säädetään ylikatteen palauttamisesta työnantajalle. Tämän pykälän 2 momentissa säädetäisiin yhteiseläkesäätiöistä, joissa ylikatteen palauttamista tarkasteltaisiin työnantajakohtaisesti. Ylikatteen palauttaminen olisi siten mahdollista, vaikka jonkin toisen työnantajan osalta olisi kattamatta olevaa eläkevastuuta. Myös tasaavaa järjestelmää noudattavassa A-yhteiseläkesäätiössä voi syntyä ylikatetta. Tällaiset ylikatteet ovat myös palautettavissa työnantajalle edellyttäen, että

kaikki työnantajat samanaikaisesti käyttävät tämän mahdollisuuden hyväkseen.

121 § Pykälä sisältää säännöksen yhteiseläkesäätiön yhden työnantajan osalla olevan ylikatteen siirrosta eläkesäätiön toisen työnantajan eläkevastuun katteeksi. Ylikatteen siirto olisi mahdollinen, mikäli jonkin työnantajan 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisten säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioitaisiin tilinpäätöksen yhteydessä ylittävän kyseisen työnantajan eläkevastuun ja muiden velkojen määrän. Ylikate olisi ensisijaisesti käytettävä saman työnantajan eläkevastuun katteeksi eläkesäätiön toisella osastolla. Jos tämä vaihtoehto ei ole mahdollinen, voitaisiin ylikate siirtää eläkesäätiön toisen työnantajan eläkevastuun katteeksi edellyttäen, että ylikatetta luovutettava työnantaja antaa siihen suostumuksensa.

122 §. Lakiehdotuksen 48 §:n 1 momentissa säädetään vastuuvajauksen täyttämiseksi asetettavista vakuuksista, jotka ovat kannatusmaksuihin verrattavissa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset siitä, miten kunkin työnantajan osuus vakuudesta yhteiseläkesäätiössä laskettaisiin. Jos eläkesäätiö noudattaa työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää, jakosuhteena voitaisiin käyttää esimerkiksi 48 §:n 2 momentin mukaisia vastuumenot. Tasaavassa järjestelmässä osuudet voitaisiin jakaa esimerkiksi kannatusmaksujen suhteessa.

Konsernissa emoyhtiö voi yksin asettaa vakuuden myös muiden työnantajien puolesta. Tämä edellyttää, että yhtiöillä on erillinen sopimus vakuuden käyttämisestä eri työnantajien kesken. Yksittäinen työnantaja on kuitenkin viime kädessä itse vastuussa vakuuden asettamisesta omalta osaltaan sopimuksista huolimatta.

123 §. Tilanteissa, joissa eläkesäätiöön kuuluva työnantaja on jakautunut useammaksi eri yhtiöksi, sosiaali- ja terveysministeriö on pääsääntöisesti lähtenyt siitä, ettei eläkevastuita ja varoja jaeta uusien työnantajien kesken eläkesäätiössä, vaan siirtyneet eläkevastuut ja niiden katteena olevat varat ovat jääneet emoyhtiölle. Tällöin emoyhtiö on jäänyt yksin vastaamaan aikaisemmasta, joskus kokoonsa nähden suhteettomankin suuresta eläkevastuusta, kun taas uudet yhtiöt ovat päässeet aloittamaan ilman eläkevastuuta. Näissä tapauksissa olisi tarkoituksenmukaista jakaa myös eläkevastuun uusien työnantajien kesken.

Vaikka lähtökohtana edelleenkin on, että

eläkevastuuta ja varoja ei jaeta eri työnantajien kesken, näin voitaisiin kuitenkin menettellä tietyissä tilanteissa. Pykälän mukaan eläkesäätiön eläkevastuu ja sitä vastaavat varat voitaisiin jakaa työnantajan ja sen jakautuessa syntyneiden uusien työnantajien vastattavaksi edellyttäen, että sosiaali- ja terveysministeriö on antanut suostumuksensa toimenpiteeseen. Ministeriön suostumusta olisi haettava työnantajan jakautumiseen liittyvän eläkesäätiön sääntömuutoshakemuksen yhteydessä. Ministeriö antaa tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

124 §. Lakiehdotuksen 78 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan eläkesäätiö on asetettava selvitystilaan ja purettava, jos työnantaja lopettaa sen toimintansa, jonka piirissä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt toimivat. Yhteiseläkesäätiön osalta kuitenkin vaaditaan, että eläkesäätiö puretaan vasta sitten, kun kaikki eläkesäätiön työnantajat lopettavat toimintansa. Jos vain osa työnantajista lopettaa, eläkesäätiön toiminta jatkuu muiden työnantajien kesken.

125 §. Pykälässä säädetään siitä, miten menetellään eläkevastuun kanssa, jos työnantaja eroaa tai erotetaan yhteiseläkesäätiöstä taikka lopettaa toimintansa. Pykälän 1 momentin mukaan eroavan, erotetun tai toimintansa lopettavan työnantajan eläkevastuu ja sen katteena olevat varat on luovutettava toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle.

Luovuttamismenettelyssä noudatetaan soveltuvin osin vakuutustoiminnan luovuttamista koskevia 11 luvun säännöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö voi kuitenkin antaa luvan eläkesäätiön toiminnan jatkamiseen pois siirtyneen tai toimintansa lopettaneen työnantajan osalta samoin edellytyksin kuin 78 §:n 3 momentissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa on 88 §:n 1 momentin sisältöä vastaava säännös siitä, mihin pois siirtyvän tai toimintansa lopettavan työnantajan eläkevastuun katteena olevat varat käytetään yhteiseläkesäätiön vastuuta luovutettaessa tai eläkesäätiötä purettaessa. Momentin mukaan ennen vastuunsiirtohetkeä tai selvitystilan alkamista tapahtuneeseen palvelukseen perustuvat jo alkaneet ja vastaiset eläkkeet ja muut etuudet on turvattava sopimalla vastaanottavan vakuutuslaitoksen kanssa varoja vastaavien eläke- ja muiden etuuksien järjestämisestä. Etuuksien turvaaminen tapahtuu työnantajakohtaisesti. Toisin sanoen kunkin työnantajan eläkevastuun kat-

teena olevilla varoilla turvataan ainoastaan kyseisen työnantajan eläkevastuuseen sisältyvät etuudet.

14 luku. Erinäiset säännökset

Luvussa säädettäisiin muun muassa eläkesäätiörikoksesta ja -rikkomuksesta sekä salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista. Samoin luvussa säädettäisiin rangaistavaksi teoksi eläkesäätiötoiminnan luvaton harjoittaminen. Luvussa on säännöksiä myös välimiesmenettelyn käyttömahdollisuudesta riitojen ratkaisijana sekä eläkesäätiötä koskevasta oikeudenkäyntimenettelystä. Nykyiseen lakiin verrattuna useimmat luvun säännökset ovat uusia.

126 §. Pykälä sisältää säännöksiä oikeuspaikasta ajettaessa 112 §:ssä tarkoitettua kannetta eläkesäätiön lukuun. Yleisten prosessioikeudellisten säännösten mukaan kannetta ajetaan tavallisesti vastaajan kotipaikan käräjäoikeudessa. Koska vastaaja ei aina asu eläkesäätiön kotipaikalla ja koska käytännölliset syyt saattavat vaatia kanteen ajamista eläkesäätiön kotipaikan tuomioistuimessa, olisi ehdotuksen mukaan tämäkin tuomioistuin toimivaltainen. Eläkesäätiön kotipaikan käräjäoikeus olisi siten vaihtoehto oikeudenkäymiskaaren mukaan määräytyvälle oikeuspaikalle. Säännös koskee myös sitä tapausta, että korvausvaimus perustuu rangaistavaan tekoon. Se, missä kanne pannaan vireille, jää riippumaan kantajasta.

127 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten eläkesäätiö haastetaan vastaamaan kanteeseen.

Eläkesäätiö katsotaan tulleen haastetuksi, jos haaste on toimitettu jollekin hallituksen jäsenelle. Hallituksen jäsenten lisäksi olisi asiamies sekä jokainen henkilö, jolla on oikeus eläkesäätiön nimen kirjoittamiseen, oikeutettu ottamaan haasteen vastaan. Voimassa olevan eläkesäätiölain 9 §:n 3 momentin mukaan haaste on annettava tiedoksi ainoastaan hallituksen jäsenelle.

128 §. Pykälässä on säännös välimiesmenettelystä eläkesäätiön ja sen johdon, tilintarkastajan, toimintapiiriin kuuluvan tai kuuluneen henkilön tai työnantajan välillä syntyvien riitaisuuksien varalta.

Sen sijaan, että nämä riidat yleensä käsitellään tuomioistuimessa, voitaisiin niiden ratkaisu siirtää eläkesäätiön sääntöihin otettavalla määräyksellä välimiesten ratkaistavaksi. Tällöin tämä sääntöjen määräys kor-

vaisi välimiesmenettelystä annetun lain (967/92) edellyttämän välityssopimuksen. Pykälässä mainituilla riidoilla tarkoitetaan lakiehdotuksen 12 luvun mukaisesta vahingonkorvausvelvollisuudesta syntyviä riitoja eläkesäätiön ja sen johtohenkilöiden, työnantajan tai toimintapiiriin kuuluvan tai kuuluneen henkilön välillä. Eläkesäätiön sääntöihin otettavalla välimieslausekkeella voitaisiin myös vain tietyt riidat saattaa välimiesmenettelyn alaisiksi ja muut riidat jättää yleisten tuomioistuinten ratkaistaviksi.

Eläkesäätiön vastapuolena pykälässä on mainittu nimenomaisesti hallitus ja hallituksen jäsen, hallintoneuvosto ja hallintoneuvoston jäsen sekä asiamies, tilintarkastaja, toimintapiiriin kuuluva tai kuulunut henkilö ja työnantaja. Säännös koskee 80 §:n 3 momentin nojalla myös selvitysmiehiä. Samoin säännöstä sovellettaisiin mainittujen henkilöiden varamiehiin.

129 §. Lakiehdotukseen otetut rangaistus-säännökset on koottu neljään eri pykälään. Tässä pykälässä ovat säännökset eläkesäätiötoiminnan luvattomasta harjoittamisesta ja 130 §:ssä on lueteltu eläkesäätiörikokseksi luonnehdittavat teot. Lievemmat eläkesäätiörikkomukset on säännelty 131 §:ssä ja 132 §:ään on otettu rangaistussäännös salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä on säädetty, että eläkesäätiön säännöissä on mainittava muun muassa eläkesäätiön tarkoitus, eläkesäätiöön kuuluva työnantaja ja toimintapiiri. Jos eläkesäätiö harjoittaa toimintaansa laajemmin kuin säännöissään on mainittu tai jos toimintaa harjoitetaan siitä huolimatta, että eläkesäätiö olisi 78 §:n 1 momentin mukaan asetettava selvitystilaan ja purettava, kyseessä on pykälän 1 momentin kohdassa kriminalisoitu eläkesäätiötoiminnan luvaton harjoittaminen.

Lakiehdotuksen 67 §:n 4 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä eläkesäätiön toiminnan osittain lopetettavaksi tai eläkesäätiön purettavaksi. Mainitun kiellon ja ministeriön määräyksen vastainen toiminta olisi sekin eläkesäätiötoiminnan luvattomasta harjoittamisesta ja siten rangaistusuhana alaista.

Rangaistukseksi eläkesäätiötoiminnan luvattomasta harjoittamisesta säädettäisiin, jollei teko ole vähäinen, sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

130 §. Pykälässä säädettäisiin rangaistus eläkesäätiörikoksesta. Tämän nimikkeen alle on koottu kaikki ne tämän lain vastaiset va-

kavammat teot, jotka rangaistavuudeltaan ovat verrattavissa 129 §:ssä kriminalisoituun eläkesäätiötoiminnan luvattomaan harjoittamiseen.

Pykälän 1 kohdassa on saatettu rangaistusuhana alaiseksi väärien tietojen antaminen sosiaali- ja terveysministeriölle asiakirjassa, joka on annettava ehdotetun lain nojalla. Eläkesäätiöihin kohdistuva viranomaisvalvonta perustuu olennaiselta osalta ministeriölle annettuihin tietoihin. Sen tehosteeksi, että annetut tiedot ovat oikeat, on rangaistusseuraamus muiden sanktioiden ohella paikallaan.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimista tai eläkesäätiön selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamista koskevien säännösten rikkominen. Nykyisessä laissa ei ole vastaavaa rangaistussäännöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi 69 §:n nojalla kieltää eläkesäätiötä luovuttamasta tai panttaamasta hallinnassaan olevaa omaisuutta. Tämän kiellon vastainen omaisuuden luovutus tai panttaus on kriminalisoitu 3 kohdassa.

Rangaistuksena edellä luetelluista teoista olisi sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

131 §. Pykälä sisältää luettelon niistä lievemmistä teoista, jotka lakiehdotuksen mukaan olisivat rangaistavia eläkesäätiörikkomuksina.

Eläkesäätiön varojen tahallinen laitton jakaminen olisi 1 kohdan mukaan rangaistava teko. Eläkesäätiön varojen jakamista koskevia säännöksiä on muun muassa selvitystilaa ja purkamista koskevassa 10 luvussa. Myös eläkesäätiön sääntöjen vastainen varojen jako on rangaistavaa tämän lainkohdan nojalla. Varojen tahallista laitonta jakamista ei olisi se, että eläkettä maksetaan liian suurena eläkkeen laskemisessa tapahtuneen laskuvirheen tai lain virheellisen soveltamisen takia. Rangaistavaksi teko muuttuu, jos virhe on tehty tahallaan, tarkoituksena liian suuren eläkkeen maksaminen.

Lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentissa ovat säännökset siitä, kuinka suuren osan eläkesäätiö voi omistaa yrityksestä. Jotta eläkesäätiö voisi omistaa suuremman osan yrityksestä kuin laissa säädetään, sen on haettava siihen sosiaali- ja terveysministeriön lupa. Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi se, ettei eläkesäätiö hae ministeriön

lupaa.

Pykälän 3 kohdan mukaan rangaistaan eläkesäätiörikkomuksena myös se, että viranomaisille jätetään toimittamatta sille lakiehdotuksen mukaan annettava ilmoitus tai muu tieto.

Pykälässä mainituista rikkomuksista olisi tuomittava sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

132 §. Pykälässä säädettäisiin rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta. Salassapitovelvollisuutta koskeva säännös on myös voimassa olevan eläkesäätiölain 32 §:ssä. Salassapitovelvollisuus koskee sellaisia henkilöitä, jotka ovat saaneet tietoja tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisia tehtäviä täyttäessään, kuten hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä, asiamiestä, tilintarkastajia, eläkesäätiön toimihenkilöitä, sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehiä sekä eläketurvakeskuksen toimihenkilöitä.

Salassapitovelvollisuus on 1 momentissa ulotettu koskemaan paitsi eläkesäätiön tai jonkun toisen taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammatillisaisuudesta saatuja tietoja, myös henkilön terveydentilasta saatuja tietoja. Erityisesti on huomattava, että työnantajalla ei ole oikeutta muutoin kuin työnantajan ominaisuudessa eläkesäätiön hallintoelinten välityksellä saada tietoa eläkesäätiön sisäisistä asioista.

Muun muassa eläkesäätiöiden maksamat eläkkeet ja muut toimeentuloetuudet tulivat ulosmittauskelpoisiksi vuoden 1990 alusta. Ulosmittauksen toimittamiseksi ulosottoviranomaiset tarvitsevat toimeentuloetuuksien maksajilta tietoja eläkkeen tai muun toimeentuloetuuden määrästä. Ulosottolain 4 luvun 18 e §:n 3 momentissa säädettyä työnantajan ja viranomaisen tietojenantovelvollisuutta ei voida sellaisenaan soveltaa eläkesäätiöihin. Sen vuoksi pykälän 2 momentissa on ulosoton täytäntöönpanon mahdollistamiseksi säännös, jonka mukaan salassapitosäännös ei koske ulosottoviranomaisia. Eläkesäätiön olisi 1 momentin estämättä ilmoitettava ulosottomiehelle tämän pyynnöstä henkilölle maksettavan eläkkeen tai muun etuuden määrä sekä tiedossa olevat muut toimeentuloetuuksia maksavat laitokset.

Pääsääntöisesti salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkorangaistus olisi riittävä seuraamus, jolloin seuraamus tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 2 §:n 2 momentin mu-

kaan. Virkamiehen kyseessä ollen teko rangaistaisiin rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaisena salassapitorikoksena. Jos jossain muualla kuin rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetään rikoksesta ankarampi rangaistus, edellä mainitut säännökset syrjäytyisivät.

133 §. Voimassa olevan lain 26 a §:n 2 momentin ja 30 §:n mukaisesti tässä pykälässä säädettäisiin eräiden sosiaali- ja terveysministeriön päätösten ja määräysten täytäntöönpanokelpoisuudesta valituksesta huolimatta. Tämä periaate on lakiehdotuksessa säilytetty ministeriön valvonnan tehokkuuden ja nopeuden takaamiseksi.

Säännös koskee ensinnäkin ministeriön 20 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä silloin, kun eläkesäätiöllä ei ole hallitusta tai asiamiestä. Toiseksi säännös koskee päätöksiä tai määräyksiä, jotka ministeriö on antanut 8 luvussa säädettyjen valvontaoikeuksiensa nojalla. Kolmanneksi pykälässä tarkoitettu tilanne on kyseessä silloin, kun ministeriö on määrännyt eläkesäätiön selvitystilaan ja nimennyt samassa yhteydessä eläkesäätiölle selvitysmiehen.

134 §. Viranomaisen hallussa olevien asiakirjojen julkisuudesta säädetään yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa (83/51). Mainittu laki koskee myös eläkesäätiöistä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Yksi osa valtiovallan harjoittamaa vakuutuslaitosten valvontaa on niin sanotun julkisuusperiaatteen noudattaminen, jonka mukaan vakuutuslaitokset velvoitetaan julkaisemaan tietoja, joiden perusteella on mahdollista arvioida laitoksen toimintaa ja tilaa.

Tämän periaatteen mukaisesti pykälän 1 momentissa on säännös, joka oikeuttaa sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemaan eläkesäätiöiden toimintaa, asemaa ja kehitystä valaisevia tilastoja sekä niihin verrattavia tietoja. Vertailukelpoisuuden vuoksi tilastot ja tiedot olisi laadittava yhtenäisen perusteen mukaisesti kaikista eläkesäätiöistä. Sen sijaan ministeriö ei voisi julkaista niitä erityistietoja tai -selvityksiä, jotka se saa esimerkiksi jonkun yksittäisen eläkesäätiön tilasta, tuloksesta tai organisaatiosta, eikä mistään tilastosta muutenkaan saa käydä ilmi yksittäistä asiaa koskevia tietoja.

Eläkesäätiöiden harjoittaman toiminnan luonne ja vakuutustarkastustoiminnassa omaksuttu julkisuusperiaate huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että eläkesäätiöiden tilinpäätöstiedot ovat julkisia. Asiasta on säännös pykälän 2 momentissa. Tilinpäätös-

tietoihin luetaan tuloslaskelma, tase niiden liitteet ja toimintakertomus. Tase-erittelyt eivät ole julkistettavia tilinpäätöksen osia. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia.

135 §. Voimassa olevassa laissa ei ole vakuutusmatemaattikkoa koskevia säännöksiä. Eläkesäätiölain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 3 §:ssä on säännös, jonka mukaan vakuutusteknisen tutkimuksen suorittajalla on oltava ministeriön määräämä kelpoisuus. Kun otetaan huomioon eläkesäätiöiden toiminnan luonne ja laajuus, on tarkoituksenmukaista, että eläkesäätiöillä on käytettävissään vakuutusmatemaatikko. Asiasta on säännös pykälän 1 momentissa. Pykälän 1 momentissa on vakuutusmatemaatikon kelpoisuusehtojen osalta viittaus vakuutusyhtiölain 18 luvun 8 §:ään. Edelleen pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmatemaatikon tehtävät määräytyvät soveltuvin osin vastaavasti kuin vakuutusyhtiön vakuutusmatemaatikosta annetun asetuksen (464/95) 1 ja 2 §:ssä on säädetty. Tällöin on lisäksi otettava huomioon eläkesäätiötoiminnan erityispiirteet.

Ehdotuksen mukaan vakuutusmatemaatikon tehtäviä on laajennettu soveltuvin osin vastaavasti kuin vakuutusyhtiöissä. Vakuutusmatemaatikko velvoitetaan asetuksessa muun muassa selvittämään ne vaatimukset, jotka sijoitustoiminnalle on asetettava eläkevastuun luonteesta johtuen.

Vakuutusyhtiön vakuutusmatemaatikko velvoitetaan asetuksessa lisäksi tekemään ilmoitus vakuutusyhtiön hallitukselle tehtävänsään havaitsemistaan puutteista vakuutusyhtiön toiminnassa. Tätä velvollisuutta ei samanlaisena sisällytettäisi eläkesäätiön vakuutusmatemaatikon tehtäviin, koska eläkesäätiön vakuutusmatemaatikona asema suhteessa eläkesäätiön hallintoon on erilainen kuin vakuutusyhtiöissä. Ministeriö voi antaa määräyksiä tätä korvaavasta, eläkesäätiötoiminnan luonteeseen paremmin soveltuvasta menettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että eläkesäätiön olisi tehtävä ilmoitus vakuutusmatemaatikon ottamisesta ja eroamisesta sosiaali- ja terveysministeriölle. Pykälän 2 momentin mukaan ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

136 §. Pykälän mukaan eläkesäätiön vakuutusmatemaatikon on suoritettava vakuutustekninen tutkimus eläkesäätiön tilasta vä-

hintään joka toinen vuosi. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi määrätä tutkimuksen suoritettavaksi muulloinkin, jos se katsoo sen tarpeelliseksi. Vastaava säännös on voimassa olevan eläkesäätiölain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 3 §:ssä.

137 §. Pykälän mukaan lain täytäntöönpanosta annettaisiin yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksella.

15 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

138 §. Uuden lain voimaantulopäivämäärä on lakiehdotuksessa jätetty avoimeksi. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996, kuitenkin siten että ylikatteen palauttamista koskevat 45 §:n 4 momentti, sekä 120 ja 147 § sekä eläkevastuun kattamista koskevat 46 ja 47 § tulisivat voimaan jo 31 päivänä joulukuuta 1995, joten niitä voitaisiin soveltaa vuoden 1995 tilinpäätöksessä. Ehdotetulla lailla (*uusi laki*) on tarkoitus korvata voimassa oleva eläkesäätiölaki (*vanha laki*) ja sen nojalla annettu asetus lain täytäntöönpanosta.

Uusi laki aiheuttaa huomattavia muutoksia eläkesäätiöiden toimintaan. Kaikkien eläkesäätiöiden on esimerkiksi muutettava sääntönsä uuden lain mukaisiksi. Jotta muutosten toteuttaminen tapahtuisi joustavasti, on pykälän 3 momentin mukaan mahdollista, että eläkesäätiöt voisivat jo ennen uuden lain voimaantuloa ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Edellytyksenä kuitenkin on, että uusi laki on vahvistettu ja julkaistu säädöskokoelmassa.

139 §. Eläkesäätiön säännöt ovat uuden lain tultua voimaan pätemättömät sellaisten säännösten osalta, jotka eivät ole uuden lain pakottavien säännösten mukaisia. Pykälän 1 momenttiin on selvytyden vuoksi sisällytetty säännös siitä, että uuden lain kanssa ristiriitaisten eläkesäätiön sääntöjen määräysten sijasta on noudatettava uuden lain säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa velvoitetaan eläkesäätiöt määrääjässä muuttamaan sääntönsä uuden lain säännöksiä vastaaviksi. Muutokset tulisi pyrkiä tekemään mahdollisimman pian uuden lain tultua voimaan. Muutetuille säännöille on haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus kahden vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta. Jos eläkesäätiö laiminlyö sääntöjensä muuttamisen säädetyssä määrääjässä, ministeriö voi käyttää niitä

pakotteita, joista säädetään lakiehdotuksen 67 §:ssä.

Ehdotuksen 141 §:ssä säädetään sääntöjen muuttamisesta uuden lain mukaisiksi silloin, kun eläkesäätiön päätös tehdään lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen uuden lain voimaantuloa.

140 §. Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröitäväksi ilmoitettu eläkesäätiö saadaan rekisteröidä vanhan lain säännösten mukaisesti silloinkin, kun rekisteröiminen tapahtuu uuden lain tultua voimaan. Säännöt on tällöinkin kuitenkin muutettava uuden lain mukaisiksi 139 §:n 2 momentin mukaisessa määräajassa. Sama koskee sääntömuutoksia, joille on haettu vahvistusta ennen uuden lain voimaantuloa, mutta jotka on vahvistettu uuden lain voimaantulon jälkeen.

141 §. Pykälän mukaan on mahdollista, että eläkesäätiö uuden lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa, tekee sääntöihinsä tarvittavat muutokset. Sääntömuutoksen vahvistamista koskeva hakemus voidaan tällöin tehdä ennen uuden lain voimaantuloa. Päätös sääntömuutoksen tekemisestä on tehtävä vanhan lain mukaisessa järjestyksessä. Muutoksen rekisteröiminen olisi kuitenkin mahdollista vain siten, että muutos tulee voimaan aikaisintaan uuden lain voimaantulohetkestä.

142 §. Lakiehdotuksen 3 §:ssä on säännökset eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärästä. Käsiteltävänä olevassa pykälässä on säännökset sitä varten, että ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröity eläkesäätiö ei täytä vähimmäislukumäärää koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentti koskee ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityä A-eläkesäätiötä. Tällainen eläkesäätiö voisi jatkaa toimintaansa uudenkin lain aikana, vaikka sen toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä pysyvästi olisi alle 30. Edellytyksenä on, että eläkesäätiö jatkaa vanhan lain aikana harjoittamaansa toimintaa. Jos eläkesäätiön toiminta uuden lain aikana laajenee siten, että sen toimintapiiri laajenee tai etuuksia lisätään, eläkesäätiön on täytettävä vähimmäislukumäärää koskevat vaatimukset 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa määräajassa. Määräaika lasketaan siitä, kun toiminnan muutoksesta johtuva sääntöjen muutos on hyväksytty eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksessa.

Toimintapiiriin laajenemisella lainkohdassa

tarkoitetaan sitä, että eläkesäätiön toimintapiiriin tulee kokonaan uusia työnantajia tai sellaisia vanhojen työnantajien henkilöstöryhmiä, jotka aikaisemmin eivät ole olleet toimintapiirissä. Jos eläkesäätiön vanha työnantaja yhtiöittää toimintojaan ja toimintapiiriin tästä syystä tulee uusia työnantajia, eläkesäätiö voi edelleen jatkaa toimintaansa 3 §:n säännösten estämättä, koska eläkesäätiön toimintapiiri asiallisesti pysyy samana kuin ennen yhtiöittämistä.

Etuuksien lisäämisellä tarkoitetaan sitä, että vanhojen etuuksien määrää lisätään esimerkiksi alentamalla eläkeikää tai nostamalla eläkeprosentin määrää taikka että eläkesäätiö ryhtyy myöntämään kokonaan uusia etuuslajeja, kuten työkyvyttömyyseläkettä vanhuuseläkkeen lisäksi.

Pykälän 2 momentti koskee B- ja AB-eläkesäätiöiden toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärää. Työntekijäin eläkelakia muutettiin vuonna 1976 siten, että TEL:n mukaista toimintaa voi harjoittaa vain eläkesäätiö, jonka toimintapiiriin kuuluu pysyvästi vähintään 300 työntekijää. Lain muutos ei kuitenkaan koskenut eläkesäätiöitä, joiden TEL:n mukainen toiminta oli alkanut ennen lain voimaantuloa 1 päivänä heinäkuuta 1976. Jotta tällaiset eläkesäätiöt voisivat uudenkin lain aikana jatkaa toimintaansa, momentissa on säännös, jonka mukaan riittää, että nämä eläkesäätiöt täyttävät 30 päivänä kesäkuuta 1976 voimassa olleet toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärää koskevat säännökset. Jos lukumäärä laskee näitäkin vaatimuksia alhaisemmaksi, eläkesäätiöllä on 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen määräaika täyttää ne uudelleen.

Pykälän 3 momentissa säädetään selvyysden vuoksi, että ellei eläkesäätiö täytä 1 tai 2 momentin vaatimuksia, on se asetettava selvitystilaan ja purettava.

143 §. Lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentissa eläkesäätiön oikeutta omistaa osakeyhtiön osakkeita on olennaisella tavalla rajoitettu. Rajoitukset koskevat myös muita yrityksiä kuin osakeyhtiöitä.

Joidenkin eläkesäätiöiden omistusosuudet saattavat ylittää lakiehdotuksen mukaiset enimmäisrajat. Pykälässä on poikkeussäännös, jonka mukaan eläkesäätiö saa edelleenkin omistaa ne osakkeet tai osuudet, jotka se sai omistaa ennen uuden lain voimaantuloa. Toisaalta tällainen eläkesäätiö ei saa nostaa suhteellista omistus- tai määräämisvalta-

suuttaan enää siitä, mitä se oli ennen lain voimaantuloa. Lain voimaan tullessa vallitseva omistusosuus ei loisi jatkuvaa uutta ylärajaa sallittavalle omistusoikeudelle. Jos suhteellinen omistusosuus on jossakin vaiheessa lain voimaantulon jälkeen laskenut, mutta edelleen ylittää lain salliman enimmäismäärän, omistusosuus ei voisi nousta uudelleen tästä alentuneesta määrästä.

Pykälän 1 momentin säännöksiä sovellettaisiin 2 momentin mukaan myös 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin työnantajayhtiön osakkeisiin.

144 §. Eläkesäätiölain muutoksen yhteydessä vuonna 1991 eläkesäätiöille asetettiin velvollisuus vaatia vakuus työnantajalle annettaville lainoille. Vakuuden asettamis-pakko ei kuitenkaan koskenut ennen lain voimaantuloa 1 päivänä huhtikuuta 1991 annettuja lainoja. Käsiteltävänä olevan pykälän mukaan näiden vanhojen lainojen asema säilyy samana uudenkin lain voimassaoloaikana.

145 §. Eläketurvakeskuksen luottovakuustustoiminnan lopettamisen yhteydessä eläkesäätiöille asetettiin velvollisuus kattaa TEL:n mukainen eläkevastuu. Muutos tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Ennen lain muutosta olleen eläkevastuun osalta eläkesäätiöille annettiin 12 vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa mainittu eläkevastuu tulee kattaa. Pykälän 1 momentissa on säännös, jonka mukaan mainittu siirtymäaika jatkuu uuden lain voimassaoloaikana. Kymmenen vuoden määräaika aika edellyttää, että uusi laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Pykälän 2 momentissa on 1 momentissa mainitusta muutoksesta johtuva siirtymäaika ylimääräisen vakuuden kattamiseksi. Siirtymäaika vastaa vuoden 1994 alusta voimaan tulleeseen muutokseen liittyvää siirtymäaika.

146 §. Käsiteltävänä olevassa pykälässä säädetään eläkesäätiön vapaaehtoisista lisäeduista aiheutuvan eläkevastuun kattamiselle asetettavista siirtymäajoista.

Pykälän 1 momentti koskee eläkkeellä olevien henkilöiden eläkkeiden sekä heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien kattamista. Momentti on kirjoitettu siten, että vuoden 1991 uudistuksen yhteydessä säädetty kattamisaikataulu pysyy ennallaan. Lähtökohtana on, että 75 prosentin kattamisvaatimus täyttyy vuodesta 1991 alkaen laskettavan yhdeksän vuoden

kuluessa. Kun uuden lain arvioidaan tulevan voimaan vuoden 1996 alusta, määräaika on siis jäljellä vielä neljä vuotta.

Kun 1 momentin mukainen kattamisaikataulu on kulunut umpeen, eläkesäätiön on 2 momentin mukaan ryhdyttävä kattamaan jäljellä olevaa 25 prosentin osuutta 1 momentin mukaisesta eläkevastuusta. Määräaika tämän kattamisvaatimuksen täyttämiseksi on ehdotuksen mukaan viisi vuotta siitä kun 1 momentin mukainen kattaminen on suoritettu. Kattaminen on suoritettava vuosittain viidesosin kalenterivuosisen osoittamassa suhteessa kattamisvaatimuksesta.

Pykälän 3 momentti koskee vastaisten eläke-etuuksien kattamista. Lähtökohtana on, että uuden lain voimaantulon jälkeen perustetun eläkesäätiön on heti katettava vastainen eläkevastuu 47 §:n 3 momentissa mainituin poikkeuksin. Momentti koskee ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden vastaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien kattamista. Momentin mukaan mainittu eläkevastuu on katettava viidentoista vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta. Kattaminen on suoritettava vuosittain viidestoistaosin lain voimaantulosta kuluneiden kalenterivuosisen osoittamassa suhteessa kattamisvaatimuksesta.

Lakiehdotuksen 47 §:n 2 momentissa säädetään katteen luettelomisesta. Käsiteltävänä olevan pykälän 4 momentin mukaan kate on luetteloitava 47 §:n 4 momentin mukaisesti samalla kun 1—3 momentin mukaisia yhdeksän-, viides- tai viidestoista osia katetaan. Kun eläkevastuusta on 3 momentin mukaisesti katettu esimerkiksi neljä viidestoista osaa, on tästä määrästä samalla luetteloitava 75 prosenttia.

Pykälän 5 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi erityisistä syistä myöntää poikkeuksia pykälän säännöksistä.

147 §. Lakiehdotuksen 43 §:n 3 momentissa esitetään muusta kuin TEL:n mukaisesta eläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun laske-mistapaa muutettavaksi. Käsiteltävänä oleva pykälä sisältää tästä johtuvan siirtymäsäännöksen. Muutoksen johdosta voisi eläkevastuun katteena olevia varoja vapautua. Vapautuvien varojen määrä selvitetäisiin lain voimaan tullessa ja niitä vastaava erityisvastuu sisällytettäisiin mainittuun eläkevastuuseen. Eläkesäätiön eläkevastuu laskettaisiin tämän lain mukaisesti lain voimaantuloa edeltävälle päivälle. Erityisvastuun määrä

lain voimaan tullessa olisi määrä, jolla eläkesäätiön lain voimaantuloa edeltävälle päivälle laaditun tilinpäätöksen mukainen eläkevastuu vähennettynä vastuuvajauksella ylittaisi uuden lain mukaisen eläkevastuun.

Erityisvastuuta vastaavat varat olisi käytettävä muun kuin TEL:n mukaisen eläketurvan kustantamiseen. Eläkesäätiölle ei voitaisi suorittaa kannatusmaksuja kyseisen toiminnan kustantamiseksi ennenkuin erityisvastuuta vastaavat varat on käytetty loppuun. Vastuuvajasta ei myöskään voisi esiintyä niin kauan kuin erityisvastuuta on jäljellä. Mikäli erityisvastuuta vastaavia varoja olisi jäljellä vielä viiden vuoden kuluttua uuden lain voimaantulosta, voidaan nämä varat käyttää TEL:n mukaisen eläketurvan kustantamiseen tai palauttaa työnantajalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa 2 momentin mukaan tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

148 §. Pykälässä säädetään siitä, kumpaa lakia eläkesäätiön purkamista ja vakuutustoiminnan luovuttamista koskeissa asioissa noudatetaan. Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön purkamista koskeva asia käsitellään vanhan lain mukaan, jos julkista haastetta on haettu ennen uuden lain voimaantuloa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutustoiminnan luovuttamisen osalta ratkaisevaa on sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksen hakeminen. Jos ministeriön suostumusta on haettu ennen uuden lain voimaantuloa, käsitellään asia vanhan lain mukaan.

149 §. Pykälän 1 momentissa säädetään lain voimaantulosta laskettavasta kahden vuoden määräajasta, jonka kuluessa eläkesäätiöiden on järjestettävä hallintoelintensä kokoonpano uuden lain säännösten mukaisesti. Asiamies olisi valittava ja ilmoitettava eläkesäätiörekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun eläkesäätiöllä on uuden lain mukaiset vahvistetut säännöt, joista ilmenee, kenelle asiamiehen valitseminen kuuluu.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkesäätiön hallinnossa toimivien henkilöiden oikeudesta saada jatkaa tehtävässään, vaikka he eivät täyttäisikään uuden lain vaatimuksia. Henkilö voi jatkaa tehtävässään siihen asti, kun uusi vaali toimitetaan. Tämä aika saa olla enintään kaksi vuotta lain voimaantulosta. Esillä oleva pykälä vastaa vakuutus-kassalain 184 §:ää.

150 §. Ennen uuden lain voimaantuloa annettavat tilinpäätökset laaditaan vanhaa lakia

noudattaen. Jos tilinpäätös laaditaan uuden lain tultua voimaan sellaiselta tilikaudelta, joka on alkanut ennen uuden lain voimaantuloa, on tilinpäätös esillä olevan pykälän mukaan laadittava vanhan lain tilinpäätös-säännösten perusteella.

151 §. Lakiehdotuksen 7 luvussa on eräitä markkamääriä, jotka on sidottu työntekijäin eläkelain mukaiseen palkkaindeksiin. Lakiehdotuksen tässä pykälässä markkamäärät on sidottu vuodelle 1995 vahvistettuun indeksipistelukuun.

1.2. Työntekijäin eläkelaki

3 §. Koska eläkesäätiölakiehdotuksen 3 § sisältää säännöksen, jonka mukaan työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapiiriin on kuuluttava vähintään 300 henkilöä ja 78 §:n 1 momentin 1 kohta säännöksen, jonka mukaan eläkesäätiö on purettava, jos toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä alittaa säädetyn vähimmäismäärän työntekijäin eläkeasetuksen 2 momentissa säädettyä määräaikaa vastaavan ajan, ehdotetaan, että pykälän 1 momentin toinen virke poistetaan tarpeettomana.

1.3. Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä

9 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jos konkurssi alkaa ennen 1 päivää tammikuuta 2011, 4 §:ää vastaava etuoikeus konkurssissa on eläkesäätiön työnantajalta olevalla saatavalla, joka kattaa eläkesäätiölain 47 §:n mukaisista vapaaehtoisista lisäetuuksista aiheutuvaa eläkevastuuta siltä osin kuin tätä saatavaa ei saada sen vakuutena olevasta pantista.

Tässä esityksessä on lähdetty siitä, että eläkesäätiön työnantajalta olevalla saatavalla on etuoikeus työnantajan varoihin tämän konkurssissa siirtymäkauden aikana, joka on lähes saman pituinen kuin lisäetuuksien kattamista koskevan, vuonna 1991 voimaan tulleen eläkesäätiölain uudistuksen asteittaiselle toteutumiselle varattu aika. Koska uudessa eläkesäätiölaissa säädettäisiin, että eläkesäätiön koko eläkevastuu on katettava vuoden 2010 loppuun mennessä, on perusteltua, että etuoikeus säilyisi koko siirtymä kautena.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa pykäläviittaus on korjattu vastaamaan uuden lain pykälänumerointia ja sana lisäetu on muutettu uudessa laissa käytettyä terminologiaa vastaavasti lisäetuudeksi.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Koska eläkesäätiölakiehdotuksen 78 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että eläkesäätiö on purettava, jollei toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä kahden viimeksi kuluneen kalenterivuoden päätyttyä ole täyttänyt lain 3 §:ssä säädettyä tai eläkesäätiön säännöissä määrättyä vähimmäismäärää, eikä voida pitää todennäköisenä, että lukumäärä lähinnä seuraavan neljän kuukauden aikana nousee vähintään säädettyyn määrään, ja 3 §:ssä säädetään työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäismääräksi tämän toiminnan osalta 300 henkilöä, tulisi työntekijäin eläkeasetuksen 2 § kumottavaksi tarpeettomana.

Ehdotetun uuden eläkesäätiölain 137 §:ään sisältyy lain täytäntöönpanoa koskeva asetuksenantovaltuus. Lisäksi joudutaan uudistamaan eläkesäätiöiden valvontaan liittyvä valtioneuvoston päätös. Sosiaali- ja terveysministeriö joutuu antamaan lain voimaantulon yhteydessä uuteen lakiin liittyviä ohjeita ja määräyksiä muun muassa eläkesäätiöiden kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä.

3. Voimaantulo

Uusi eläkesäätiölaki ja siihen liittyvät lait ehdotetaan tuleviksi voimaan niiden hyväksymistä ja vahvistamista seuraavan kalenterivuoden alusta 138 §:n 1 momentissa mainituin poikkeuksin.

4. Säättämisyjärjestys

Eläkkeiden koskemattomuus on yleensä pyritty hyvin pitkälle turvaamaan. Eläkkeet on laskettu niin sanottuihin saavutettuihin oikeuksiin, joihin puuttuminen on edellyttänyt perustuslain säätämisyjärjestyksen noudattamista.

Eläkesäätiölakiehdotuksessa on eläkesäätiön etuuksien heikentämistä tarkoittavien sääntömuutosten tekemistä helpotettu nykyiseen lakiin verrattuna. Voimassa olevan eläkesäätiölain mukaan sääntömuutos on mahdollinen vain, jos muuttuneet olosuhteet sitä vaativat. Etuuksia ei saada vähentää enempää kuin toiminnan jatkamisen kannalta on välttämätöntä.

Eläkesäätiölakiehdotuksen 11 §:n mukaan pääsääntönä on, että eläkesäätiön sääntöjä voidaan muuttaa yksinkertaisella ääntenenemmistöllä tehdyllä hallituksen tai hallituneuvoston päätöksellä ilman, että muuttuneet olosuhteet vaatisivat muutoksen tekemistä. Myös tietystä ajankohdasta eteenpäin karttuvien etuuksien heikentämistä tarkoittava sääntömuutos voitaisiin tehdä yksinkertaisella enemmistöpäätöksellä.

Vaikutetun järjestyksen mukaisesti tehtyä päätöstä vaadittaisiin siinä tapauksessa, että sääntömuutos tarkoittaa etuuksien taannehtivaa heikentämistä. Jos eläkesäätiön sääntöjen muutos tarkoittaa toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden eläkkeiden vähentämistä tai poistamista siltä osin kuin eläkkeiden on katsottava perustuvan ennen muutosajankohdasta suoritettuun palvelukseen, sääntömuutoksen vahvistamisen edellytyksenä olisi, että muutosta on kannattanut vähintään neljä viidesosaa eläkesäätiön hallituksen tai hallituneuvoston kokouksessa läsnäolevista jäsenistä.

Jos taas sääntöjen muutos tarkoittaa toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden eläkkeiden tai eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneiden eläkkeiden tai heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden vähentämistä tai poistamista, muutoksen vahvistamisen edellytyksenä on, että päätös sääntöjen muuttamisesta on tehty neljän viidesosan ääntenenemmistöllä ja että lisäksi muutos on eläkesäätiön toiminnan jatkamisen kannalta välttämätön tai että ne, joiden eläkkeitä vähentäminen tai poistaminen koskee, ovat antaneet toimenpiteelle suostumuksensa.

Koska lakiehdotuksen mukaan maksussa olevia eläkkeitä ja niin sanottuja vapaakirjoja voitaisiin heikentää vain eläkkeensaajien suostumuksella tai sillä edellytyksellä, että muutos on eläkesäätiön toiminnan kannalta välttämätön, ei lakiehdotuksen hyväksymisen tältä osin vaadi perustuslainsäätämisyjärjestyksen noudattamista. Vielä toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden karttuneet etuudet ovat eläkelupauksia, jotka eivät samalla ta-

valla ole saavutettuja oikeuksia kuin maksussa olevat eläkkeet. Näihin etuuksiin puuttuminen ei siten vaadi perustuslainsäätämisen järjestyksen noudattamista.

Lakiehdotusta eduskunnassa käsiteltäessä lain säätämisen järjestyksestä olisi syytä kuitenkin

hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Eläkesäätiölaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tätä lakia sovelletaan työnantajan perustamaan eläkesäätiöön, joka on vakuutus- ja eläkelaitos ja joka vakuutustoimintaa liike-mäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edun-saajille eläkkeitä ja niihin verrattavia muita etuuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin.

Eläkesäätiöön, joka harjoittaa työntekijäin eläkelain (395/61) mukaista toimintaa, sovelletaan tämän lain säännöksiä, mikäli mainitusta laista ei muuta johdu.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *A-eläkesäätiöllä* eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia;

2) *B-eläkesäätiöllä* eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia;

3) *AB-eläkesäätiöllä* eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää sekä vapaaehtoisia lisäetuuksia (A-osasto) että lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia (B-osasto);

4) *yhteiseläkesäätiöllä* 13 luvun mukaista eläkesäätiötä, johon voi kuulua kaksi tai useampia työnantajia; sekä

5) *toimintapiiriin kuuluvilla henkilöillä* niitä henkilöitä, jotka ovat työnantajaan työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa tai kuuluvat sen johtoon ja jotka ovat eläkesäätiössä vakuutettuina.

Vakuutettuina voi olla tietty säännöissä määrätty ryhmä 1 momentin 5 kohdassa mainituista henkilöistä.

Eläkesäätiön säännöissä olevan määräyksen perusteella eläkesäätiön toimintapiiriin voi myös kuulua:

1) työnantajan Euroopan talousalueen ulkopuolella olevaan valtioon lähettämä työntekijä, joka työskentelee työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo- tai tytäryrityksen palveluksessa taikka osakkuusyrityksen palveluksessa taik-

ka muussa yrityksessä, jossa työnantajalla on määräämisvaltaa, olematta sinä aikana työsuhteessa työnantajan; sekä

2) eläkesäätiön eläkkeensaaja.

3 §

A-eläkesäätiön toimintapiiriin on kuuluttava vähintään 30 henkilöä sekä B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapiiriin vähintään 300 henkilöä.

Toimintansa aloittavan A-eläkesäätiön toimintapiiriin on perustamista seuraavan toisen kalenterivuoden päättyessä kuuluttava pysyvästi vähintään 30 henkilöä. Samassa ajassa B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapiiriin on kuuluttava pysyvästi vähintään 300 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisistä syistä pidentää 2 momentissa säädettyä määrää enintään yhdellä vuodella.

4 §

Eläkesäätiö ei saa harjoittaa muuta toimintaa kuin 1 §:ssä mainittua eläkesäätiötoimintaa.

Eläkesäätiön varoja ei saa käyttää eläkesäätiön toiminnalle ilmeisesti vieraaseen tarkoitukseen.

Eläkesäätiön on sopeutettava toimintansa sellaiseksi, että sen harjoittaminen on mahdollista ilman lainanottoa. Eläkesäätiö saa kuitenkin tarvittaessa ottaa lainaa sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla.

Eläkesäätiö ei saa ilman sosiaali- ja terveysministeriön lupaa omistaa osakeyhtiön osakepääomasta enempää kuin määrän, joka vastaa 20 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Eläkesäätiön sijoittama määrä yhden tällaisen yhtiön tai samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden osakkeisiin saa ilman sosiaali- ja terveysministeriön lupaa olla enintään 10 prosenttia eläkesäätiön omaisuudesta. Tässä momentissa säädetty rajoitukset eivät koske yhtiötä, jonka toimintaa voidaan pitää eläkesäätiötoimintaan liittyvänä ja sen kannalta tarkoituksenmukaisena eikä asunto- tai kiinteistöyhtiötä.

Edellä 4 momentissa säädettyjä rajoituksia eläkesäätiöön sovellettaessa otetaan huomi-

oon myös sellaisten muiden osakeyhtiöiden omistamat osakkeet ja määräämisvalta, joissa eläkesäätiöllä on enemmän kuin puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Mitä 4 ja 5 momentissa säädetään osakeyhtiön osakepääomasta ja osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, sovelletaan vastaavaan määräämisvalttaan myös muussa yrityksessä.

Eläkesäätiö ei saa olla osakkaana yrityksessä, jossa se joutuu rajoittamattomaan vastuuseen yrityksen sitoumuksista.

5 §

Eläkesäätiön on sijoitettava varansa turvavasti ja tuloa tuottavasti sekä eläkesäätiön maksuvalmiutta silmällä pitäen.

Eläkesäätiöllä on oikeus vakuutta vastaan antaa varojaan velaksi työnantajalle, jonka on suoritettava tästä ja myös muulla perusteella syntyneestä velastaan eläkesäätiölle vähintään saman suuruinen korko, jota käytetään 43 §:ssä tarkoitetun eläkevastuun laskemisessa.

Jos työnantaja on osakeyhtiö, eläkesäätiö saa omistaa vastiketta vastaan hankkimiaan työnantajayhtiön osakkeita enintään 10 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Eläkesäätiön mainituin tavoin hankkimiin osakkeisiin sijoittamaan määrää saa kuitenkin olla enintään 10 prosenttia eläkesäätiön omaisuudesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisistä syistä myöntää poikkeuksia 3 momentin säännöksistä.

6 §

AB-eläkesäätiön osastojen varat ja mahdolliset velat sekä tuotot ja kulut on pidettävä erillään.

AB-eläkesäätiön osastojen eläkevastuiden katteena olevat varat, joita laissa olevien säännösten mukaan ei ole käytettävä muihin tarkoituksiin, on käytettävä yksinomaan kyseisen osaston mukaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen, mikäli eläkesäätiö ei 3 momentin nojalla toisin päättä.

Mikäli A- tai B-osaston 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisten säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan siirtää toisen osaston eläkevastuun katteeksi. Siirron seurauksena sille osastolle, jolta varoja siirretään, ei saa jäädä vastuuvajasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkem-

mat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

2 luku

Eläkesäätiön perustaminen

7 §

Eläkesäätiön voi perustaa työnantaja. Työnantaja voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Työnantajan on oltava joko Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, tai oikeushenkilö, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä lupaa poiketa tästä. Oikeushenkilöllä on kotipaikka Euroopan talousalueella, kun se on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja kun sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Työnantajan on harjoitettava Suomessa sitä toimintaansa, jonka piirissä toimivien henkilöiden eläketurvan järjestämistä varten eläkesäätiö perustetaan.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty työnantaja ei voi perustaa eläkesäätiötä.

8 §

Perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, joka on päivättävä ja työnantajan allekirjoitettava.

Perustamiskirjaan on sisällytettävä ehdotus eläkesäätiön säännöiksi, minkä lisäksi siinä on mainittava:

- 1) perustajan nimi, kansalaisuus, asuinpaikka ja postiosoite; sekä
- 2) eläkesäätiölle perustettaessa tuleva peruspääoma.

9 §

Eläkesäätiön säännöissä on mainittava:

- 1) eläkesäätiön nimi;
- 2) eläkesäätiön kotipaikkana oleva Suomen kunta;
- 3) eläkesäätiön tarkoitus;
- 4) eläkesäätiöön kuuluva työnantaja;
- 5) eläkesäätiön toimintapiiri ja ketkä ovat 1 §:ssä tarkoitettuja edunsaajia;
- 6) etuudet, niiden suuruus tai määräytymisperuste;
- 7) etuuksien saamisen edellytykset;

8) etuuksien suorittamisaika;

9) säilyttääkö ja missä määrin toimintapiiriin kuulunut henkilö, jonka vakuutussuhde on päättynyt ennen eläkkeeseen tai muuhun etuuteen oikeuttavan tapahtuman sattumista, itse tai hänen edunsaajansa oikeuden eläkkeeseen tai muuhun etuuteen;

10) eläkesäätiön peruspääoma;

11) hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien lukumäärä, toimikausi ja valitsemistapa;

12) jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, sen tehtävät, jäsenten lukumäärä, toimikausi ja valitsemistapa;

13) onko ja minkä perusteen mukaan hallituksen tai muiden hallintoelimien jäsenille suoritettava korvausta heidän toimestaan;

14) kenellä on oikeus kirjoittaa eläkesäätiön nimi;

15) millä tavoin toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus on pidettävä toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajien nähtävänä sekä miten tiedonannot muutoin on tehtävä;

16) miten päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä; sekä

17) miten eläkesäätiön omaisuus on jaettava eläkesäätiötä purettaessa.

10 §

Eläkesäätiön säännöille ja niiden muutoksille on haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus.

Ministeriön on vahvistettava säännöt tai niiden muutokset, jos säännöt ovat lain mukaiset.

11 §

Eläkesäätiön sääntöjen muuttamisesta päättää eläkesäätiön hallitus tai hallintoneuvosto, jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto. Päätös sääntöjen muuttamisesta tehdään 23 §:n 2 momentin mukaisella tavalla. Jos sääntöjen muutos välittömästi koskee työnantajan oikeuksia ja velvollisuuksia, on sen lisäksi, mitä muutoin säädetään, muutoksen vahvistamisen edellytyksenä, että työnantaja on hyväksynyt muutoksen.

Jos eläkesäätiön sääntöjen muutos tarkoittaa toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden eläkkeiden vähentämistä tai poistamista siltä osin kuin eläkkeiden on katsottava perustuvan ennen muutosajankohtaa suoritettuun

palvelukseen, sääntömuutoksen vahvistamisen edellytyksenä on, että muutosta on kannattanut vähintään neljä viidesosaa eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksen läsnä olevista jäsenistä.

Jos eläkesäätiön sääntöjen muutos tarkoittaa toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden eläkkeiden tai eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneiden eläkkeiden tai heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden vähentämistä tai poistamista, muutoksen vahvistamisen edellytyksenä on, että päätös sääntöjen muuttamisesta on tehty 2 momentin mukaisella määräenemmistöllä ja että lisäksi muutos on eläkesäätiön toiminnan jatkamisen kannalta välttämätön tai että ne, joiden eläkkeitä vähentäminen tai poistaminen koskee, ovat antaneet toimenpiteelle suostumuksensa.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei sovelleta sääntömuutokseen, joka rajoittaa eläkkeen tulevaa kasvua.

Eläkesäätiön eläkkeitä ja muita etuuksia 1—3 momentin mukaisesti vähennettäessä tai poistettaessa on kohtuullisella tavalla otettava huomioon se etuoikeusjärjestys, joka eläkesäätiön säännöissä on määrätty eläkesäätiön varojen jakamisesta edunsaajien kesken eläkesäätiötä purettaessa, sekä se, että edunsaajaryhmien asema suhteessa toisiinsa säilyy kohtuullisessa määrin samana eläkkeiden ja muiden etuuksien heikennysten jälkeen. Eläkkeitä ja muita etuuksia ei saa vähentää tai poistaa siltä osin kuin eläkesäätiön eläkevastuu on katettu.

Mikäli lakisääteisen eläketurvan mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia vähennetään tai rajoitetaan, eläkesäätiön vapaaehtoisen lisäeläketurvan mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia voidaan sen estämättä mitä 2, 3 ja 5 momentissa säädetään, vastaavasti vähentää tai rajoittaa muuttamalla eläkesäätiön sääntöjä. Mitä edellisessä virkkeessä säädetään, koskee myös eläkesäätiön sääntöjen muuttamista siten, ettei vapaaehtoisen lisäeläketurvan mukaisilla eläkkeillä ja muilla etuuksilla korvata lakisääteisen eläketurvan mukaisiin eläkkeisiin ja muihin etuuksiin tehtyjä vähennyksiä ja rajoituksia. Tässä momentissa tarkoitettu päätös sääntöjen muuttamisesta tehdään 1 momentin mukaisella tavalla, ellei eläkesäätiön säännöissä toisin määrätä.

Mitä 2—5 momentissa säädetään, ei koske B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston sääntöjen muuttamista.

12 §

Eläkesäätiöllä on oltava joko suomen- tai ruotsinkielinen nimi. Suomenkieliseen nimeen on sisällytettävä sana "eläkesäätiö" ja ruotsinkieliseen nimeen vastaavasti sana "pensionsstiftelse".

Eläkesäätiön nimen on selvästi erotuttava muiden eläkesäätiöiden nimistä. Nimi ei saa olla hyvän tavan vastainen eikä omiaan johtamaan harhaan.

Jos eläkesäätiö aikoo käyttää nimeään kaksi- tai useampikielisenä, on jokainen nimen ilmaisu mainittava eläkesäätiön säännöissä. Erikielisten nimien on sisällöltään vastattava toisiaan.

13 §

Eläkesäätiön perustamisesta on tehtävä ilmoitus eläkesäätiörekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut säännöt. Jollei eläkesäätiötä mainitussa ajassa ole ilmoitettu rekisteröitäväksi tai jos rekisteröiminen evätään, perustaminen on rauennut.

Rekisteri-ilmoitukseen on liitettävä eläkesäätiön hallituksen kaikkien jäsenten vakuutus siitä, että peruspääoma on eläkesäätiön hallussa. Ilmoitukseen on myös liitettävä eläkesäätiön tilintarkastajien todistus siitä, että peruspääomaa koskevia säännöksiä on noudatettu.

Kun eläkesäätiö on merkitty eläkesäätiörekisteriin, sosiaali- ja terveysministeriön on viipymättä kaupparekisteriin tehtävää merkintää varten ilmoitettava patentti- ja rekisterihallitukselle sen työnantajan nimi, jonka yhteydessä eläkesäätiö toimii, eläkesäätiön nimi, sekä aika, milloin eläkesäätiö on merkitty eläkesäätiörekisteriin.

14 §

Eläkesäätiön perustamisen rautessa peruspääoma ja sen tuotto palautuu työnantajalle.

15 §

Jos peruspääoma suoritetaan osittain muuna omaisuutena kuin rahana (*apporttiomaisuus*), on siitä otettava määräys perustamiskirjaan. Apporttiomaisuuden on sovellettava eläkesäätiön harjoittaman vakuustustoiminnan tarkoituksiin.

16 §

Ennen rekisteröimistä eläkesäätiö ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia eikä myöskään hakea, kantaa tai vastata tuo-

mioistumisissa tai muiden viranomaisten luona. Hallitus voi kuitenkin käyttää puhevaltaa eläkesäätiön perustamista koskevissa asioissa.

Eläkesäätiön puolesta ennen sen rekisteröimistä tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet yhteisvastuullisesti. Perustamiskirjasta johtuvasta velvoitteesta siirtyy vastuu kuitenkin eläkesäätiölle sen jälkeen, kun se on rekisteröity.

Jos eläkesäätiön puolesta on ennen sen rekisteröimistä tehty sopimus sellaisen henkilön kanssa, joka tiesi eläkesäätiön olevan rekisteröimätön, hän voi, jollei toisin ole sovittu, luopua sopimuksesta, mikäli ilmoitusta rekisteröimisestä ei ole tehty 13 §:ssä säädettyssä ajassa tai jos rekisteröiminen on evätty. Jollei sopimuskumppani tiennyt eläkesäätiön olevan rekisteröimätön, hän voi luopua sopimuksesta siihen asti, kunnes eläkesäätiö on rekisteröity.

3 luku

Eläkesäätiön johto

17 §

Eläkesäätiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään viisi jäsentä ja vähintään viisi varajäsentä.

Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsevat keskuudestaan hallitukseen vähintään kaksi jäsentä ja näille vähintään kaksi varajäsentä. Eläkesäätiön säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että hallituksen toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä edustavien jäsenten valitseminen annetaan toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden edustajien tehtäväksi. Jos säännöissä on edellä mainittu määräys, on säännöissä määrättävä myös siitä, ketkä edustavat toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä ja miten he suorittavat hallituksen jäsenten valinnan. Työnantaja valitsee loput hallituksen jäsenistä ja näille varajäsenet. Hallintoneuvosto voi valita kaikki hallituksen jäsenet työnantajan ja toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden esityksestä, mikäli eläkesäätiön säännöissä näin määrätään.

Siitä riippumatta, mitä 2 momentissa säädetään työnantaja valitsee eläkesäätiötä perustettaessa väliaikaisesti hallituksen kaikki jäsenet ja heidän varajäsenensä. Näistä on kahden jäsenen ja heidän varajäsentensä oltava henkilöitä, jotka voivat kuulua eläkesäätiön toimintapiiriin. Toimintapiiriin

kuuluvia henkilöitä edustavia hallituksen jäseniä valitessaan on työnantajan kuultava toimintapiirin edustajia. Jos työnantajayhteisöön sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia (725/78) tai yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (651/88), työnantajan on toimintapiiriä edustavia hallituksen jäseniä valitessaan kuultava sanotuissa laeissa tarkoitettuja henkilöstön edustajia. Eläkesäätiön tultua rekisteröidyksi on eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien hallituksen jäsenten ja heidän varajäsentensä valinta suoritettava niin pian kuin se 3 §:n 2 momentin säännökset huomioon ottaen on mahdollista.

Jos eläkesäätiön sääntöjen mukaan hallitukseen kuuluu yli viisi jäsentä, on säännöissä otettava huomioon, että työnantajaa ja toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä edustavien hallituksen jäsenten lukumäärien suhde kohtuullisessa määrin vastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua. Eläkesäätiön säännöissä voidaan määrätä, että asiamies kuuluu hallitukseen.

Hallituksen toimikauden on päättyttävä viimeistään neljäntenä tilikautena, kun uudet hallituksen jäsenet on valittu, tai sanotun tilikauden päättyessä.

Mitä tässä laissa säädetään hallituksen jäsenestä, on vastaavasti sovellettava hallituksen varajäsenen.

18 §

Eläkesäätiöllä on oltava asiamies. Eläkesäätiön säännöissä voidaan määrätä, että asiamiehestä käytetään muuta nimitystä. Asiamiehen nimittää hallitus tai, jos eläkesäätiön säännöissä niin määrätään, hallintoneuvosto.

19 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä sekä asiamiehellä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkesäätiölle lupaa poiketa tästä.

Vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liike-toimintakieltoon määrätty henkilö ei voi olla hallituksen jäsenenä eikä asiamiehenä.

20 §

Hallituksen jäsen voi erota toimestaan ennen toimikauden päättymistä. Eroamisesta on ilmoitettava hallitukselle. Hallituksen jäsenen voi erottaa toimestaan se, joka on hänet valinnut.

Jos hallituksen jäsenen toimi tulee kesken

toimikautta avoimeksi tai jos hallituksen jäsen menettää 19 §:n mukaisen kelpoisuutensa sanottuun toimeen eikä varajäsentä ole, hallituksen muiden jäsenten on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Jos kuitenkin jäljellä oleva hallitus varajäsenet mukaan luettuina on päätösvaltainen, ja hallituksessa on sekä työnantaja että toimintapiiriin kuuluvat henkilöt edustettuina, ei uutta jäsentä tarvitse valita.

Jollei eläkesäätiöllä ole eläkesäätiörekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, sosiaali- ja terveysministeriön on kehotettava hallituksen muita jäseniä korjaamaan asia tai, jos hallintoneuvosto valitsee hallituksen, kutsuttava tämä valitsemaan hallitusta. Jollei eläkesäätiöllä ole rekisteriin merkittyä asiamiestä, ministeriön on kutsuttava hallitus tai, jos hallintoneuvosto valitsee asiamiehen, tämä valitsemaan asiamies. Jollei hallitusta tai asiamiestä valita taikka tätä viipymättä ilmoiteta eläkesäätiörekisteriin, ministeriön on määrättävä yksi tai useampi toimitsija hoitamaan eläkesäätiön asioita, kunnes hallitus tai asiamies on valittu ja merkitty eläkesäätiörekisteriin.

Hakemuksen 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa saa, jollei ministeriö jo ole ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin, ministeriölle tehdä hallituksen jäsen, asiamies, eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluva henkilö, velkoja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua siitä, että eläkesäätiöllä on toimikelpoinen hallitus ja asiamies.

21 §

Hallituksessa on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee hallitus, jollei eläkesäätiön säännöissä toisin määrätä tai hallitusta valittaessa ole toisin päätetty. Äänten mennessä hallituksessa tasan puheenjohtajan vaali ratkaistaan arvalla. Asiamies voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi.

Puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa. Puheenjohtajan on kutsuttava hallitus koolle, jos hallituksen jäsen tai asiamies sitä vaatii. Asiamiehellä on, vaikkei hän olisikaan hallituksen jäsen, oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa, jollei hallitus yksittäisessä tapauksessa toisin päättä.

22 §

Hallituksen kokouksesta on laadittava pöytäkirja, jonka allekirjoittavat kokouksen pu-

heenjohtaja ja pöytäkirjan laatija, jollei eläkesäätiön säännöissä toisin määrätä. Hallituksen jäsenellä ja asiamiehellä on oikeus saada eriyvä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

23 §

Hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenistä, mikäli eläkesäätiön säännöissä ei vaadita suurempaa määrää. Päätöstä ei kuitenkaan saa tehdä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuutta osallistua asian käsittelyyn. Jos hallituksen jäsen on estynyt, on hänen tilalleen tulevalle varajäsenelle varattava sellainen tilaisuus.

Hallituksen päätökseksi tulee se mielipide, jota enemmän kuin puolet läsnäolevista on kannattanut, jollei eläkesäätiön sääntöjen tai tämän lain 11 §:n mukaan vaadita määränemmistöä. Äänten mennessä tasan päätökseksi tulee se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt.

24 §

Hallituksen jäsen tai asiamies ei saa osallistua sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen ja eläkesäätiön välistä suhdetta tai muutoin hänen yksityistä etuaan.

25 §

Hallitus huolehtii eläkesäätiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Asiamies hoitaa eläkesäätiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimiin, jotka ovat eläkesäätiön toiminnan laajuuden ja laadun huomioon ottaen epätavallisia tai laajakantoisia, asiamies saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta eläkesäätiön toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa hallitukselle on niin pian kuin mahdollista annettava toimenpiteistä tieto.

Asiamiehen on huolehdittava, että eläkesäätiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Hallituksen on huolehdittava, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

26 §

Hallitus edustaa eläkesäätiötä ja kirjoittaa sen nimen. Eläkesäätiön säännöissä voidaan

määrätä, että hallituksen jäsenellä tai asiamiehellä on eläkesäätiön nimenkirjoittamis-oikeus tai että hallitus voi antaa tällaisen oikeuden jäsenelleen, asiamiehelle tai muulle henkilölle. Sellaisella nimenkirjoittajalla, joka ei ole hallituksen jäsen tai asiamies, on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkesäätiölle lupaa poiketa tästä, ja hänen osaltaan on voimassa, mitä 24 §:ssä säädetään hallituksen jäsenestä tai asiamiehestä. Vähintään yhdellä tässä momentissa tarkoitettulla henkilöllä on oltava asuinpaikka Suomessa.

Nimenkirjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa vain niin, että kahdella tai useammalla henkilöllä on yhdessä oikeus kirjoittaa eläkesäätiön nimi.

Hallitus voi milloin tahansa peruuttaa antamansa nimenkirjoittamisoikeuden.

27 §

Asiamiehellä on oikeus edustaa eläkesäätiötä sellaisessa asiassa, joka 25 §:n mukaan kuuluu hänen tehtäviinsä.

28 §

Hallitus tai muu 26 §:ssä tarkoitettu eläkesäätiön edustaja ei saa ryhtyä sellaiseen oikeustoimeen tai muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvalla tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua eläkesäätiön tai toisen toimintapiiriin kuuluvan henkilön kustannuksella.

Eläkesäätiön edustaja ei saa noudattaa eläkesäätiön toimitelimen päätöstä, joka on tämän lain tai eläkesäätiön sääntöjen vastaisena pätemätön.

29 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi eläkesäätiön toiminnan laajuuden huomioon ottaen vahvistaa eläkesäätiölle säännöt, joiden mukaan eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto.

Hallintoneuvostossa on oltava vähintään viisi jäsentä ja vähintään viisi varajäsentä. Asiamies tai hallituksen jäsen ei saa olla hallintoneuvoston jäsenenä.

Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsevat keskuudestaan hallintoneuvostoon vähintään kaksi jäsentä ja näille vähintään kaksi varajäsentä. Hallintoneuvoston edellä mainittujen jäsenten valintaan sovelletaan vastaavasti, mitä hallituksen toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä edustavien jäsen-

ten valinnasta 17 §:n 2 momentissa säädetään. Työnantaja valitsee loput hallintoneuvoston jäsenistä. Hallintoneuvoston työnantajaa ja toimintapiiriin kuuluvia henkilöitä edustavien jäsenten lukumäärien suhteesta on voimassa, mitä hallituksen työnantajan ja toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden edustajien lukumäärien suhteesta 17 §:n 4 momentissa säädetään.

Mitä 17 §:n 5 ja 6 momentissa sekä 19 ja 20 §:ssä säädetään hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä, on vastaavasti sovellettava hallintoneuvoston jäseniin ja varajäseniin. Hallintoneuvostosta ja sen jäsenistä on lisäksi soveltuvin kohdin voimassa, mitä hallituksesta ja sen jäsenistä 21—24 §:ssä säädetään.

30 §

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, hallintoneuvoston on valvottava hallituksen hoitamaa eläkesäätiön hallintoa, vahvistettava säätiön tilinpäätös ja valittava tilintarkastajat työnantajan ja toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden esityksestä.

Hallituksen on annettava hallintoneuvostolle ja sen jäsenelle ne tiedot, joita nämä pitävät tarpeellisina tehtäviensä hoitamiseksi. Hallintoneuvoston jäsenen on pyydettävä tiedot hallintoneuvoston kokouksessa.

Hallintoneuvosto voi antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

4 luku

Tilintarkastus

31 §

Eläkesäätiön tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (936/94), jollei tästä laista muuta johdu.

Eläkesäätiössä on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa. Toimintapiiriin kuuluvat henkilöt valitsevat ainakin yhden tilintarkastajan ja hänelle varatilintarkastajan ja työnantaja nimeää muut tilintarkastajat ja heidän varatilintarkastajansa. Jos eläkesäätiössä on hallintoneuvosto, se nimeää tilintarkastajat ja varatilintarkastajat toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden ja työnantajan esityksestä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, työnantaja valitsee eläkesäätiötä perustettaessa väliaikaisesti kaikki tilintarkastajat ja heille varatilintarkastajat. Toimintapiiriä edustavia tilintarkastajia valitessaan työnan-

tajan on kuultava toimintapiiriin edustajia. Jos työnantajayhteisöön sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia tai yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia, työnantajan on toimintapiiriä edustavia tilintarkastajia valitessaan kuultava sanotuissa laeissa tarkoitettuja henkilöstön edustajia. Eläkesäätiön tultua rekisteröidyksi on sen toimintapiiriä edustavien tilintarkastajien ja heidän varatilintarkastajiensa valinta suoritettava niin pian kuin se 3 §:n 2 momentin säännökset huomioon ottaen on mahdollista.

Sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, varatilintarkastaja voidaan jättää valitsematta, jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastuslain 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu tilintarkastusyhteisö.

Mitä tässä laissa säädetään tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava varatilintarkastajaan.

32 §

Tilintarkastajan toimikausi on määrättävä eläkesäätiön säännöissä. Tilintarkastajan tehtävä päättyy sen eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksen lopussa, jossa tilintarkastuslain 19 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuskertomus hänen toimikauteensa sisältyvältä viimeiseltä tilikaudelta käsitellään tai, jos hänet on valittu toistaiseksi, silloin kun uusi tilintarkastaja on valittu hänen tilalleen.

33 §

Eläkesäätiössä on oltava vähintään yksi Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisesti syystä hakemuksesta suostua siihen, että eläkesäätiö saa Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan sijasta valita muun kelpoisuusehdot täyttävän tilintarkastajan.

34 §

Sen lisäksi, mitä tilintarkastuslain 23 ja 24 §:ssä säädetään, tilintarkastajana ei saa olla:

1) se, joka on eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan tai työnantajan osakeyhtiölain (734/78) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa tai muutoin alistus- tai riippuvuussuhteessa tähän työnantajaan, sen hallituksen tai hallintoneuvoston jäseneen taikka siihen, jonka tehtävänä on tämän työnantajan kirjanpidon

tai varojen hoito taikka hoidon valvonta;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitettun henkilön aviopuoliso tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa; eikä

3) liiketoimintakieltoon määrätty henkilö.

35 §

Sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä eläkesäätiölle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja tilintarkastuslain 27 §:n 1 momentissa säädetyissä tapauksissa tai jos tilintarkastaja on tämän lain 34 §:n mukaan esteellinen.

Ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saa tehdä kuka tahansa. Hallitus on velvollinen tekemään ilmoituksen, jolle se, jolle tilintarkastajan valitseminen kuuluu, viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa.

Ennen kuin tässä pykälässä mainittu määräys annetaan, on eläkesäätiön hallitusta kuultava. Määräys on voimassa siihen asti, kun eläkesäätiölle on valittu tilintarkastaja ministeriön määräämän tilalle.

36 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tilintarkastuskertomuksesta tarkempia määräyksiä.

Eläkesäätiön on ilman erillistä pyyntöä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle tilintarkastajien tilikauden aikana laatimat ja säätiön hallitukselle luovuttamat raportit ja tarkastusmuistiot välittömästi sen jälkeen, kun tilintarkastajat ovat ne säätiölle luovuttaneet.

5 luku

Tilinpäätös

37 §

Eläkesäätiön tilikausi on 12 kuukautta. Eläkesäätiön toiminnan alkaessa tai päättyessä taikka tilinpäätösajankohtaa muutettaessa saa tilikausi olla tätä lyhyempi tai pitempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön tilikausi on kuitenkin kalenterivuosi.

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös joka käsittää tuloslaskelman, taseen, niiden liitteet ja toimintakertomuksen. Eläkesäätiö ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä. Eläkesäätiötä ei sisällytetä yhteisön konsernitilinpäätökseen.

Eläkesäätiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa on sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, noudatettava tämän luvun säännöksiä ja sosiaali- ja terveysministeriön antamia eläkesäätiötoiminnan erityisluonteesta johtuvia määräyksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää poikkeuksia 1 momentin säännöksistä, ei kuitenkaan siltä osin kuin on kyse työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavasta eläkesäätiöstä.

38 §

Hallituksen ja asiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava tilinpäätös. Jos hallituksen jäsen tai asiamies on esittänyt eriävän mielipiteen tilinpäätöksestä, on tätä koskeva lausuma liitettävä siihen hänen vaatimuksensa.

Tilinpäätökseen on sisällytettävä tuloslaskelma ja tase viimeistä edelliseltä tilikaudelta. Jos tilikauden aikana tuloslaskelman tai taseen erittelyä on muutettu, on aikaisempaan tilinpäätökseen sisältyviä tietoja mahdollisuuksien mukaan oikaistava niin, että niitä voidaan verrata myöhempään tilinpäätökseen.

Tilinpäätös on annettava tilintarkastajille neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilintarkastajien on annettava tilintarkastuskertomus kuukauden kuluessa hallitukselle.

39 §

Tuloslaskelmassa tai taseessa taikka niiden liitteenä on annettava seuraavat tiedot:

1) eläkesäätiön omistamat osakeyhtiöiden osakkeet ja osuudet eri yrityksissä eriteltyinä sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla; sekä

2) selostus sellaisista tilikauden tulokseen sisältyvistä tuotto- ja kulueristä, jotka merkittävällä tavalla vaikuttavat tuloksen vertailukelpoisuuteen edellisen tilinpäätöksen kanssa tai jotka muulla tavoin ovat merkitykseltään huomattavia.

40 §

Jos eläkesäätiö on antanut rahalainoja eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston

jäsenille tai asiamiehelle, ne on, jos kysymyksessä olevien lainojen yhteismäärä ylittää sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman määrän, ilmoitettava taseen liitteenä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin rinnastetaan tällaisen henkilön avio puoliso, veli ja sisar sekä se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

41 §

Toimintakertomus on laadittava hyvän kirjanpitotavan mukaisesti ja siinä on annettava tietoja sellaisista eläkesäätiön tilan ja toiminnan arviointia varten tärkeistä seikoista, joista ei ole tehtävä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa, sekä eläkesäätiön kannalta olennaisista tapahtumista.

42 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa määräyksiä ja lausuntoja tämän luvun säännösten soveltamisesta.

6 luku

Eläkevastuu ja sen kattaminen

43 §

Eläkesäätiön sääntöjen mukaisista sitoumuksista aiheutuva vastuu merkitään eläkesäätiön taseeseen vastattavien puolelle eläkevastuuna.

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

- 1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista; sekä
- 2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista.

Laskettaessa eläkevastuuta eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden osalta katsotaan muun kuin työntekijäin eläkelain mukaisen eläkkeen tai muun etuuden karttuvan suoraviivaisesti eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta eläkeiän täyttämiseen mennessä. Eläkevastuun on kuitenkin oltava vähintään saman suuruinen kuin mitä se olisi, jos hen-

kilö olisi lakannut kuulumasta toimintapiiriin tilinpäätöshetkellä.

Milloin eläkesäätiön varat eivät riitä eläkevastuun ja muiden vastuiden kattamiseen, merkitään erotus taseeseen vastaavien puolelle vastuuvajauksena.

44 §

Jos eläkevastuun laskemisperusteita muutetaan muun kuin työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan osalta siten, että uusien perusteiden mukainen eläkevastuu on vanhojen perusteiden mukaista suurempi, sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää eläkesäätiölle luvan pitää eläkevastuun tältä osin pienempänä määrätyn ajan, kuitenkin enintään kymmenen vuotta. Erotusta on vuosittain vähennettävä ministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

45 §

Työnantajan on suoritettava vähintään kolmannesvuosittain B-eläkesäätiölle ja AB-eläkesäätiön B-osastolle kannatusmaksuja tai asetettava eläkevastuun katteeksi hyväksyttäviä vakuuksia vastuuvajauksen täyttämiseksi vähintään siten, että ne yhdessä B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston muiden tuottojen kanssa riittävät kattamaan eläkkeistä aiheutuneet suoritukset, eläkesäätiön tai sen B-osaston muut kulut sekä eläkevastuun vuotuisen muutoksen.

Työnantajan on suoritettava A-eläkesäätiölle ja AB-eläkesäätiön A-osastolle kannatusmaksuja tai asetettava eläkevastuun katteeksi hyväksyttäviä vakuuksia vastuuvajauksen täyttämiseksi vuosittain vähintään siten, että ne yhdessä A-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön A-osaston muiden varojen ja vakuuksien kanssa riittävät eläkevastuun kattamiseen 47 §:n tai 146 §:n mukaisesti.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja kannatusmaksuja on rahana suoritettava vähintään määrä, joka tarvitaan eläkesäätiön maksuvalmiuden ylläpitämiseen.

Mikäli A-eläkesäätiön 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisten säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. Palautuksen seurauksena ei eläkesäätiölle saa jäädä vastuuvajauksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkem-

mat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

46 §

B- ja AB-eläkesäätiön on katettava työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisesti eläketurvasta ja mainitun lain 11 §:n mukaisesti rekisteröidyistä lisäetuksista aiheutuva tämän lain 43 §:n mukainen eläkevastuu, työntekijäin eläkeasetuksen (183/62) 16 §:n mukainen velka vastuunjakoon sekä sosiaali- ja terveysministeriön määräämät muut eläkevastuuseen rinnastettavat erät (*eläkevastuun bruttomäärä*).

Katettaessa eläkevastuun bruttomäärää on huolehdittava katteeseen kuuluvien varojen ja sitoumusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta.

Eläkesäätiön on katettava jäljempänä tässä pykälässä säädettyihin omaisuuslajeihin kuuluvien varoin eläkevastuun bruttomäärä, josta ensin on vähennetty seuraavat erät:

1) jälleenvakuuttajan osuus enintään sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään määrään;

2) takautumisoikeuteen perustuvat saamiset; sekä

3) sosiaali- ja terveysministeriön erityisistä syistä vähennettäväksi hyväksymät muut erät.

Edellä 3 momentissa tarkoitetut eläkevastuun bruttomäärän katteena olevat varat arvostetaan käypään arvoon sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti. Ministeriö voi kuitenkin sallia tai määrätä, että tietyt katteeseen kuuluvat varat arvostetaan tai niiden katteeseen luettava arvo lasketaan käyvästä arvosta poikkeavasti.

Eläkevastuun katteen on asetuksessa säädetyin rajoituksin oltava:

1) joukkovelkakirjalainoja ja muita rahaja pääomamarkkinavälineitä;

2) velkasitoumuksiin perustuvia laina- ja muita saamisia;

3) osakkeita ja muita tuotoltaan vaihtelevia omistusosuuksia;

4) osuuksia sijoitusrahastoissa ja muissa niihin rinnastettavissa yhteissijoitusyrityksissä;

5) kiinteistöjä, rakennuksia ja kiinteään omaisuuteen kohdistuvia oikeuksia, kuten nautinta- ja käyttöoikeuksia ja tontinvuokraoikeuksia, osakkeita ja osuuksia kiinteistöyh-

teisöissä, oikeuksia vesivoimalaitoksen käytössä olevaan vesivoimaan edellyttäen, että vesivoiman käyttöoikeuden vakuudeksi on vahvistettu kiinnitys, rakennusaikaisia saamisia sellaiselta kiinteistöyhteisöltä, joka omistaa tässä kohdassa tarkoitettuja varoja ja jossa eläkesäätiöllä on ehdoton määräämisvalta;

6) saamiset työnantajilta sekä muita saamisia jälleenvakuuttajalta kuin 3 momentin 1 kohdassa mainittu ja jälleenvakuuttajan osuuksia;

7) verosaamisia ja muita saamisia valtioilta ja muilta julkisyhteisöiltä;

8) työntekijäin eläkeasetuksen 16 §:n mukainen saaminen vastuunjaosta;

9) muita kuin 5 kohdassa tarkoitettuja ai-neellisiin hyödykkeisiin luettavia varoja;

10) rahaa ja pankkisaamisia, talletuksia luottolaitoksissa ja muissa laitoksissa, joilla on oikeus vastaanottaa talletuksia;

11) siirtosaamisia, kuten kertyneitä korkoja, kertyneitä vuokria ja muita tulojäämiä sekä menoennakoita;

12) vastuuvajaus, jonka täyttämiseksi on asetettu katekelpoinen vakuus; tai

Ministeriö voi eläkesäätiön hakemuksesta hyväksyä eläkevastuun bruttomäärän katteeksi määrääjäksi muitakin kuin 5 momentissa tarkoitettuja varoja ja sitoumuksia, jotka niiden laatuun ja varmuuteen nähden voidaan rinnastaa 5 momentissa tarkoitettuihin varoihin.

Katteeseen kuuluvat varat ja sitoumukset on luetteloitava ja säilytettävä erillään eläkesäätiön muista varoista ja sitoumuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

47 §

A- ja AB-eläkesäätiön on katettava vapaaehtoisista lisäeläkkeistä ja muista etuuksista aiheutuva eläkevastuunsa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun eläkevastuun katteeseen sovelletaan vastaavasti, mitä 46 §:n 2—6 momentissa säädetään eläkevastuun bruttomäärän kattamisesta. Mainitun pykälän 5 momentin 8 kohdassa tarkoitettua saamista vastuunjaosta koskevaa säännöstä ei kuitenkaan sovelleta. Katteesta 75 prosenttia on oltava sellaisia varoja ja sitoumuksia, jotka hyväksytään 46 §:n 1 momentissa tarkoitetun eläkevastuun bruttomäärän katteeksi.

Kun tämän lain voimaantulon jälkeen re-

kisteröitävän eläkesäätiön sääntöjen mukaan ennen eläkesäätiön perustamista suoritettu palvelusaika otetaan huomioon eläkettä määrittäessä, mainittuun palvelusaikaan perustuva muu kuin työntekijäin eläkelain mukainen eläkevastuu voidaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella kattaa tämän pykälän mukaisesti enintään viiden vuoden kuluessa eläkesäätiön perustamisesta lukien.

Katteeseen kuuluvat varat ja sitoumukset on luetteloitava ja säilytettävä erillään eläkesäätiön muista varoista ja sitoumuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

48 §

B- ja AB-eläkesäätiön on työnantajan asettamalla vakuudella tai sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä muulla tavalla järjestettävä työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukainen toimintansa siten, että syntyy vakuutettuja etuja turvaava suhde eläkesäätiön sitoumusten ja vastuukyvyn välillä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vakuudella on oltava 46 §:ssä tarkoitettuja katekelpoisia varoja ja sitoumuksia. Vakuuden määrä on neljä kahdestoista osaa eläkesäätiön vuoden vastuumenoista, kuitenkin vähintään 500 000 markkaa ja enintään 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määrästä. Vuoden vastuumenoina tarkoitetaan eläkkeistä tilivuonna aiheutuneiden suoritusten ja eläkevastuun muutoksen yhteismäärää.

Eläkesäätiön toiminnan alkaessa vakuutta on asteittain kartutettava 2 momentissa tarkoitettuun vähimmäismäärään saakka neljän vuoden kuluessa siten, että kunkin kalenterivuoden lopussa vakuuden arvo on vähintään eläkesäätiön toiminnan alkamisen jälkeen päättäneiden kalenterivuosien lukumäärän osoittama määrä neljäsosa vakuuden vähimmäismäärästä. Vakuuden arvon on kuitenkin aina oltava vähintään 500 000 markkaa.

Eläkesäätiön toiminnan aikana on edellä tässä pykälässä tarkoitettu vakuus sen asettajan vaatimuksesta palautettava siltä osin kuin se kulloinkin ylittää vakuudelle 2 tai 3 momentissa säädetyn vähimmäismäärän.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettua vakuutta voidaan käyttää vain 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua vähimmäisehtojen mukaisesta eläketurvasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen, jolleivät kyseisen eläkevastuun katteena olevat varat siihen riitä.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyä markkamäärää voidaan asetuksella muuttaa yleisessä hintatasossa tapahtunutta kehitystä vastaavasti.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

7 luku

Etuuden maksaminen ja eläkesäätiön vastuun rajoittaminen

49 §

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan muihin kuin lakisääteisiin etuuksiin.

50 §

Etuutta on haettava kirjallisesti. Hakijan on annettava eläkesäätiölle sellaiset asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen eläkesäätiön vastuun arvioimiseksi ja joita häneltä kohdulla voidaan vaatia ottaen huomioon myös eläkesäätiön mahdollisuus hankkia selvitys.

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkesäätiölle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanemiselle.

Vakuutus- tai eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan eläkkeiden yhteensovitusten suorittamista varten eläkesäätiölle maksutta kaikki hallussaan olevat käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

51 §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei kykene itse hakemaan eläkettä eikä hänellä ole holhoojaa tai uskottua miestä, eläkesäätiön hyväksymä hakijan muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän luvun mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa säädetyn edellytyksin eläkesäätiö voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

52 §

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkesäätiölle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä tai eläkkeen määrään.

Eläkesäätiö voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja selvityksen siitä, että hän edel-

leen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Jollei eläkkeensaaja ole toimittanut sanottua selvitystä eläkesäätiölle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa, eläkesäätiö voi päättää, että eläkkeen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

53 §

Eläkettä ei suoriteta takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta tai eläkesäätiön säännöissä määrättyä tätä pitemmältä ajalta.

Muuta etuutta kuin eläkettä on oikeuden menettämisen uhalla haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun oikeus etuuteen on syntynyt, jollei eläkesäätiön säännöissä ole määrätty pitempää aikaa. Myöhästymisestä huolimatta etuus voidaan kuitenkin myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

54 §

Eläkesäätiöllä on oikeus maksaa kertsuorituksena vanhuus- tai perhe-eläke taikka vapaakirjaan perustuva työkyvyttömyyseläke, joka on pienempi kuin 100 markkaa kuukaudessa ja eläkkeensaajan suostumuksella 200 markkaa kuukaudessa. Kertsuoritus lasketaan sosiaali- ja terveystministeriön määräysten mukaisesti.

55 §

Eläkkeen ja muun etuuden suorituksen viivästyessä eläkesäätiön on maksettava viivästynyt eläke tai muu etuus viivästysajalta korotettuna. Etuuden korotus vuotta kohden laskettuna on korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen ja se lasketaan viivästysajan jokaiselta päiväältä. Viivästysajan katsotaan alkavan, kun kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona etuuden hakija on jättänyt eläkesäätiölle hakemuksensa ja 50 §:ssä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot. Saman päätöksen perusteella myöhemmin suoritettavalle etuuserälle korotus kuitenkin lasketaan eräpäivästä.

Milloin 1 momentissa tarkoitettua etuutta ei ole voitu etuudensaajasta johtuvasta syystä maksaa oikeassa ajassa, eläkesäätiö ei ole velvollinen maksamaan etuutta korotettuna pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona este eläkesäätiön tietten on lakannut. Jos etuuden suorittaminen viivästyy lain säännöksen johdosta taikka yleisen liikenteen tai

maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun sen kaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, eläkesäätiö ei ole velvollinen maksamaan etuutta korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta. Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 25 markkaa, ei ole maksettava.

Sosiaali- ja terveystministeriö voi antaa määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

56 §

Mikäli eläkesäätiön säännöissä ei toisin määrätä, oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen ei eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvala henkilöllä ole sellaisen sairauden vuoksi, joka on selvästi ilmennyt ennen työsuhteen alkamista, taikka sellaisen vian tai vamman vuoksi, joka on saatu ennen sanottua ajan-kohtaa. Tätä rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta, jos työsuhte on yhtäjaksoisesti jatkunut vähintään kaksi vuotta.

57 §

Jos etuuden hakija tai hänen edustajansa on vilpillisesti antanut eläkesäätiölle väärää tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä eläkesäätiön sääntöjen mukaisen etuuden saamiseen tai suuruuteen, voidaan hakijalle kuuluva etuus evätä tai sitä alentaa sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

58 §

Eläkesäätiö on vastuusta vapaa sellaista toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä tai muuta etuudensaajaa kohtaan, joka on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman.

Jos toimintapiiriin kuuluva henkilö tai muu etuudensaaja on aiheuttanut vakuutustapahtuman törkeästä tuottamuksesta, voidaan hänelle kuuluva etuus evätä tai jo myönnetyt etuuden suorittaminen keskeyttää taikka niitä alentaa sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos toimintapiiriin kuuluva henkilö ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkesäätiön osoittaman lääkärin määräämään tutkimukseen tai hoitoon, vakavaa terveydellistä vahingonvaaraa aiheuttavaa toimenpidettä lukuun ottamatta.

59 §

Eläkesäätiö ei saa vastuusta vapautuakseen vedota 58 §:n 1 momentin säännökseen, jos toimintapiiriin kuuluva tai muu etuudensaaja

oli sellaisessa iässä tai mielentilassa, ettei häntä olisi voitu tuomita rangaistukseen rikoksesta, tai jos toimintapiiriin kuuluva tai muu etuudensaaja oli toiminut henkilön tai omaisuuden vahingoittumisen estämiseksi sellaisissa olosuhteissa, että toimenpide on puolustettavissa.

60 §

Jos eläkkeensaaja joutuu rangaistuslaitokseen vapausrangaistusta kärsimään tai pakolaitokseen, voidaan eläke siltä ajalta, jonka laitoksessaolo kestää, jättää joko kokonaan tai osittain maksamatta taikka se voidaan asianomaisen sosiaalilautakunnan esityksestä maksaa lautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan huollettavina olevien niiden omaisten vastaiseen huoltoon, joista hän lain mukaan on velvollinen pitämään huolta.

61 §

Vapaaehtoinen lisäeläke ja muu etuus voidaan maksaa Euroopan talousalueen ulkopuolelle, mikäli eläkesäätiön säännöissä ei toisin määrätä.

62 §

Jos toimintapiiriin kuuluva henkilö tai muu etuudensaaja on saanut etuutta enemmän kuin mihin hänellä on ollut oikeus, on aiheuttomasti maksettu etuus perittävä takaisin.

Aiheuttomasti maksettu etuus voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja etuuden maksamisen ei ole katsottava johtuneen toimintapiiriin kuuluvan henkilön tai etuudensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Aiheuttomasti maksettu etuus saadaan perii takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa suoritettavista etuuksista. Kulloinkin suoritettavasta etuudesta ei saa toimintapiiriin kuuluvan henkilön tai edunsaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä etuuden osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun etuudesta on ennakkoperintälain (418/59) nojalla toimitettu ennakonpidätys tai rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla peritty lähdevero.

63 §

Edellä 54 §:ssä ja 55 §:n 2 momentissa

säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

8 luku

Eläkesäätiöiden valvonta

64 §

Eläkesäätiöiden toimintaa valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriöllä on oikeus antaa eläkesäätiöiden toimintaa koskevia määräyksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä, että työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden valvontatehtäviä siirretään eläketurvakeskukselle.

65 §

Eläkesäätiön on vuosittain viiden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä tai sosiaali- ja terveysministeriön määräämänä myöhemmänä ajankohtana toimitettava ministeriölle tilinpäätös, toimintakertomus, tilintarkastajien lausunto sekä vahvistetun kaavan mukainen tilastokertomus toiminnastaan.

Eläkesäätiön on ministeriön määräämässä kohtuullisessa ajassa annettava sille toiminnastaan muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeellisia tässä laissa säädettyä valvontaa varten.

Eläkesäätiön on toimitettava myös eläketurvakeskukselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin ja tiedot, jos ministeriö on siirtänyt tälle valvontaan liittyviä tehtäviä.

66 §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus milloin tahansa tarkastaa eläkesäätiön toimintaa ja osallistua niihin kokouksiin, joissa päätösvaltaa eläkesäätiön asioissa käytetään, ei kuitenkaan päätöksentekoon.

Ministeriö voi määrätä erityisen tarkastuksen toimitettavaksi eläkesäätiön toiminnasta tietyltä päättyneeltä ajanjaksolta taikka tietyistä toimenpiteistä tai seikoista. Erityinen tarkastus suoritetaan eläkesäätiön kustannuksella. Ennen määräyksen antamista ministeriön on kuultava eläkesäätiön hallitusta ja, jos tarkastus koskee tietyn henkilön toimenpiteitä, tätä henkilöä. Erityinen tarkastus on toimitettava, jos siihen katsotaan olevan painavia syitä. Ministeriö voi määrätä yhden tai useamman tarkastajan.

Mitä tilintarkastajasta säädetään 34,

112—113 ja 128 §:ssä sekä tilintarkastuslain 10, 15, 21—25 ja 44 §:ssä, sovelletaan vastaavasti 3 momentissa tarkoitettuun tarkastajaan.

Ministeriö voi erityisestä syystä ottaa haltuunsa eläkesäätiön asiakirjoja. Eläkesäätiön pyynnöstä on niistä maksutta annettava eläkesäätiölle jäljennös.

67 §

Jollei eläkesäätiö noudata lakia, sääntöjään tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain nojalla antamia määräyksiä, ministeriön on kehoitettava eläkesäätiötä korjaamaan asia määräajassa.

Ministeriöllä on oikeus kieltää hallituksen tai muun hallintoelimen 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskevan päätöksen toimeenpano. Jos päätös jo on pantu täytäntöön, ministeriö voi velvoittaa eläkesäätiön ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi.

Tässä pykälässä mainitun kehotuksen tai kiellon tehosteeksi ministeriö voi asettaa uhkasakon. Päätökseen, jolla uhkasakko on asetettu, ei voida hakea muutosta valittamalla. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi Uudenmaan lääninhallitus.

Jollei tässä pykälässä mainittua kehotusta tai kieltoa noudateta, ministeriö voi määrätä eläkesäätiön toiminnan osittain lopetettavaksi tai eläkesäätiön purettavaksi. Eläkesäätiötä purettaessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

68 §

Jollei eläkesäätiön hallitus hoida tehtäviään, sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä yhden tai useamman toimitsijan hoitamaan eläkesäätiön asioita, kunnes hallitus ryhtyy uudelleen hoitamaan tehtäviään.

Toimitsijoille maksetaan ministeriön hyväksymä palkkio ja kustannusten korvaus eläkesäätiön varoista. Jolleivät eläkesäätiön varat riitä palkkion ja korvauksen maksamiseen, puuttuva osa maksetaan niistä varoista, jotka eläkesäätiöiltä peritään vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi.

69 §

Milloin sosiaali- ja terveysministeriö katsoo eläkesäätiön joutuneen tai olevan joutumassa sellaiseen tilaan, että eläkesäätiö on purettava, ministeriö voi kieltää eläkesäätiötä luovuttamasta tai panttaamasta eläkesäätiön hallinnassa olevaa omaisuutta.

9 luku

Eläkesäätiörekisteri

70 §

Sosiaali- ja terveysministeriössä pidettävään eläkesäätiörekisteriin merkitään eläkesäätiöitä koskevat ilmoitukset sekä viranomaisten päätökset ja tiedonannot sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Ilmoitukset rekisteriin tehdään ministeriölle sen määräämällä tavalla.

Rekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista on jokaisella oikeus saada tieto.

71 §

Eläkesäätiön perustamisesta on eläkesäätiörekisteriin merkitsemistä varten tehtävä ilmoitus (*perusilmoitus*), jossa on mainittava:

- 1) eläkesäätiön nimi ja nimen erikieliset ilmaiset;
- 2) eläkesäätiön kotipaikkana oleva Suomen kunta;
- 3) eläkesäätiön postiosoite;
- 4) eläkesäätiön toimintapiiri;
- 5) eläkesäätiön tarkoitus;
- 6) eläkesäätiöön kuuluva työnantaja;
- 7) päivä, jona eläkesäätiön säännöt on vahvistettu;
- 8) hallituksen jäsenen ja varajäsenen sekä asiamiehen henkilötiedot;
- 9) jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, sen jäsenen ja varajäsenen henkilötiedot sekä
- 10) sääntöjen määräys eläkesäätiön nimen kirjoittamisesta ja niiden henkilöiden henkilötiedot, joilla on oikeus eläkesäätiön nimen kirjoittamiseen.

Eläkesäätiörekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite ja kansalaisuus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika.

Jos rekisteriin merkittävä eläkesäätiöön kuuluva työnantaja on oikeushenkilö, rekisteriin merkitään oikeushenkilön toiminimi, rekisterinumero ja rekisteri, johon se on merkitty.

Tässä pykälässä tarkoitettu ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava.

72 §

Jos asiantilassa, josta on tehty merkintä eläkesäätiörekisteriin, tapahtuu muutos, on

siitä viivytyksettä tehtävä ilmoitus rekisteriin (*muutosilmoitus*). Ilmoitus on vähintään yhden hallituksen jäsenen tai asiamiehen allekirjoitettava.

Sosiaali- ja terveysministeriön eläkesäätiön sääntöihin vahvistama muutos, ministeriön 20 §:n 3 momentin, 67 §:n 4 momentin ja 68 §:n 1 momentin perusteella antama määräys sekä 69 §:n mukainen kielto on merkittävä rekisteriin ilman erillistä ilmoitusta.

73 §

Eläkesäätiön merkitsemisestä eläkesäätiörekisteriin ja rekisteriin tehdyistä muutoksista on sosiaali- ja terveysministeriön viivytyksettä ilmoitettava eläkesäätiölle.

74 §

Kun eläkesäätiörekisteriin merkityn eläkesäätiön velkojille on annettu julkinen haaste taikka kun eläkesäätiö on luovuttanut omaisuutensa konkurssiin tai tämän omaisuus on määrätty luovutettavaksi konkurssiin taikka kun tuomioistuin on päättänyt eläkesäätiön varojen vähyyden vuoksi jättää konkurssin sillensä tai kun päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu, tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava siitä tieto sosiaali- ja terveysministeriölle rekisteriin merkittäväksi.

75 §

Jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei rekisteröimistä lain mukaan voida suorittaa, on asiasta annettava päätös. Päätöksen ohella asiakirjat on palautettava eläkesäätiön hallitukselle.

76 §

Kun tuomioistuimen lainvoiman saaneella ratkaisulla on todettu, että rekisteröity päätös on pätemätön tai ettei eläkesäätiörekisteriin merkitty tieto ole oikea, sosiaali- ja terveysministeriön on poistettava merkintä rekisteristä. Tuomioistuimen on lähetettävä ministeriölle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisustaan tässä tarkoitetussa asiassa.

77 §

Tarkemmat määräykset eläkesäätiörekisteristä ja sen pitämisestä antaa tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriö.

10 luku

Selvitystila ja purkaminen

78 §

Eläkesäätiö on asetettava selvitystilaan ja purettava:

1) jollei toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä kahden viimeksi kuluneen kalenterivuoden päättyessä ole täyttänyt 3 §:ssä säädettyä tai eläkesäätiön säännöissä määrättyä vähimmäismäärää, eikä voida pitää todennäköisenä, että lukumäärä lähinnä seuraavan neljän kuukauden aikana nousee vähintään säädettyyn määrään;

2) jos käy ilmeiseksi, ettei eläkesäätiö enää täytä 6 luvussa säädettyjä vaatimuksia; tai

3) jos työnantaja lopettaa sen toimintansa, jonka piirissä eläkesäätiössä vakuutetut henkilöt toimivat.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi pidentää 1 momentin 1 kohdassa mainittua neljän kuukauden määräaikaan enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuuksia näin vaaranneta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa hakemuksesta antaa päätöksessä määräämässä ehdoin enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan suostumuksen eläkesäätiön toiminnan jatkamiseen. Jos eläkesäätiö on saanut tässä momentissa mainitun luvan, säilyttävät toimintapiiriin kuuluvat ja kuuluneet henkilöt, eläkkeen ja muiden etuuksien saajat sekä ne henkilöt, joiden vakuutussuhde on päättynyt 88 §:n 2 momentissa mainitulla tavalla siinä säädetyn ajan kuluessa, eläkesäätiön sääntöjen mukaisen oikeutensa eläkkeen ja muiden etuuksien saamiseen. Mainitun luvan saatuaan eläkesäätiön on muutettava sääntönsä muuttuneita olosuhteita vastaaviksi.

Eläkesäätiö voi sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, päättää eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan ja sen purkamisesta.

79 §

Eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan päättää eläkesäätiön hallitus tai hallintoneuvosto, jos eläkesäätiön säännöissä on niin määrätty. Selvitystila alkaa, kun sitä koskeva päätös on tehty. Eläkesäätiön hallitus tai hallintoneuvosto voi kuitenkin 78 §:n 4 momentissa tarkoitetussa tapauksessa määrätä selvitystilan alkamaan muusta myöhemmästä ajankohdasta.

Jollei hallitus tai hallintoneuvosto tee päätöstä eläkesäätiön asettamisesta selvitystilaan 78 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenen tai asiamiehen on haettava sellaista päätöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksen voi tehdä myös tilintarkastaja. Ministeriön on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin päätöksen antamiseksi.

Ministeriön on ryhdyttävä toimenpiteisiin eläkesäätiön asettamiseksi selvitystilaan myös, jos se havaitsee, että 78 §:n 1 momentin edellytykset ovat olemassa, eikä eläkesäätiössä ole tehty päätöstä selvitystilaan asettamisesta tai sitä koskevaa tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua hakemusta ole tehty ministeriöön.

80 §

Kun eläkesäätiön hallitus tai hallintoneuvosto tekee päätöksen selvitystilasta, on samalla valittava vähintään yksi selvitysmies hallituksen, hallintoneuvoston ja asiamiehen tilalle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on lisäksi oikeus määrätä yksi selvitysmies. Jollei selvitystilassa olevalla eläkesäätiöllä ole rekisteriin merkittyjä toimikelpoisia selvitysmiehiä, ministeriön on määrättävä selvitysmies joko omasta aloitteestaan tai toimintapiiriin kuuluvan henkilön, työnantajan, velkojan tai muun henkilön hakemuksesta, jonka oikeus voi riippua siitä, että eläkesäätiöllä on joku, joka voi sitä edustaa.

Kun ministeriö määrää eläkesäätiön selvitystilaan, sen on samalla määrättävä vähintään yksi selvitysmies.

Mitä tässä laissa säädetään hallituksesta, hallituksen jäsenistä ja asiamiehistä, on soveltuvin osin voimassa selvitysmiehistä, mikäli tämän luvun säännöksistä ei muuta johdu.

Selvitysmiehille maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymä palkkio ja kustannusten korvaus eläkesäätiön varoista. Jolleivät eläkesäätiön varat riitä palkkion ja korvauksen maksamiseen, puuttuva osa maksetaan niistä varoista, jotka eläkesäätiöiltä peritään vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi.

Sen estämättä, mitä 32 §:ssä säädetään, tilintarkastajien tehtävä jatkuu selvitystilan ajan. Jollei selvitystilassa olevalla eläkesäätiöllä ole kelpoisuusehtoja yltävää tilintarkastajaa, sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä tilintarkastaja joko omasta aloitteestaan tai saamansa ilmoituksen perusteel-

la. Selvitysmiehet ovat velvollisia tekemään ministeriölle ilmoituksen tilintarkastajan puuttumisesta. Ilmoituksen voi tehdä muukin henkilö.

Mitä 4 luvussa säädetään tilintarkastuksesta, on soveltuvin osin noudatettava selvitystilan aikana. Tilintarkastuskertomuksessa on lisäksi oltava lausuma siitä, onko selvitystila tilintarkastajien mielestä tarpeettomasti pitkitetty.

81 §

Kun eläkesäätiö on asetettu selvitystilaan, selvitysmiesten on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä selvitystilaa edeltävältä ajalta, jolta sitä ei ole vielä tehty. Soveltuvin osin on noudatettava, mitä tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettu aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

Huolimatta siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, kukin hallitus on toimikaudeltaan tämän lain ja eläkesäätiön sääntöjen mukaisessa vastuussa eläkesäätiön toiminnasta 1 ja 2 momenteissa tarkoitetuilta tilikausilta.

82 §

Selvitysmiesten on viivytyksettä tehtävä selvitystilaa koskevasta päätöksestä ja eläkesäätiön nimen kirjoittamista koskevasta mahdollisesta päätöksestä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi. Ilmoituksessa on mainittava jokaisen selvitysmiehen nimi, postiosoite sekä hänen asuinpaikkansa. Ilmoitus on jokaisen selvitysmiehen allekirjoitettava.

Jos sosiaali- ja terveysministeriö on määrännyt eläkesäätiön asetettavaksi selvitystilaan tai määrännyt selvitysmiehiä, ministeriön on tehtävä tästä merkintä rekisteriin.

83 §

Selvitysmiehet hoitavat eläkesäätiön asioita selvitystilan aikana.

Eläkesäätiön nimen selvitystilan aikana kirjoittaa selvitysmies, tai mikäli heitä on useita, selvitysmiehet yhdessä, jollei selvitysmiehiä asetettaessa ole toisin päätetty.

84 §

Selvitysmiesten on viipymättä haettava julkinen haaste eläkesäätiön velkojille.

85 §

Eläke tai muu etuus, joka on erääntynyt maksettavaksi selvitystilan aikana tai sitä ennen, on suoritettava, jollei 88 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimusta vakuutustoiminnan luovuttamisesta ole tehty. Konkursin alkamispäivänä tai sen jälkeen maksettavaksi erääntynyt eläke tai muu etuus suoritetaan, jos eläke- tai muu vakuutustapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamispäivää, alkaneista eläkkeistä aiheutuvan eläkevastuun katteena olevilla varoilla.

86 §

Jos eläkesäätiöltä puuttuu käteisiä varoja eläkesäätiön hoitokuluja ja niitä eläkkeitä sekä muita etuuksia varten, jotka 85 §:n mukaan on eläkesäätiön suoritettava, voidaan selvitystilassa olevan eläkesäätiön saatava työnantajalta irtisanoa maksettavaksi välittömästi irtisanomisen jälkeen. Irtisanottava määrä ei tällöin saa ylittää edellä mainittuihin suorituksiin tarvittavaa määrää.

Kun 88 §:n 1 momentissa tarkoitettu sopimus vakuutustoiminnan luovuttamisesta on tehty, voidaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, selvitystilassa olevan eläkesäätiön saatava irtisanoa maksettavaksi kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta, vaikka pitemmästä irtisanomisajasta olisi sovittu.

87 §

Selvitysmiesten on laadittava kultakin tilikaudelta tilinpäätös neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Jollei selvitystilaa ole kahden vuoden kuluessa saatettu loppuun, heidän on samalla ilmoitettava, mistä syystä se on viivästynyt.

88 §

Jo alkaneet eläkkeet sekä eläkesäätiön sääntöjen mukaan määrättävät vastaiset eläkkeet ja muut etuudet, jotka perustuvat ennen selvitystilan alkamista jatkuneisiin vakuutus-suhteisiin, on turvattava ostamalla niitä vastaava etuus toisesta vakuutuslaitoksesta. Jos toimintapiiriin kuuluvan tai kuuluneen henkilön, eläkkeen tai muun etuuden saajan osuus eläkevastuuta vastaavista varoista on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaa enimmäismäärää pienempi, voidaan se maksaa hänelle kertasuorituksena.

Jos eläkesäätiön purkamisen syynä on ollut työnantajan toiminnan lopettaminen ja vakuutussuhde on päättynyt vuoden kuluessa ennen toiminnan lopettamista, on myös täl-

laiseen vakuutussuhteeseen perustuvat oikeudet turvattava 1 momentin mukaisesti.

Jos 1 momentissa tarkoitettua sopimusta etuuksien ostosta ei kohtuullisin ehdoin saada aikaan, on varat eläkevastuuosuuksien mukaisessa suhteessa jaettava niille, joilla eläkesäätiön sääntöjen perusteella on niihin oikeus. Varojen jakoon on haettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyminen.

Jos eläkesäätiön varat eivät riitä etuuksien täysimääräiseen turvaamiseen, on varat ensisijaisesti käytettävä jo eläkkeellä olevien henkilöiden alkaneiden eläkkeiden sekä heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien turvaamiseen. Se määrä eläkesäätiön varoista, jolla säätiön toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuksista aiheutuva eläkevastuu on katettu 47 tai 146 §:n säännösten vähimmäisvaatimusten mukaisesti, on kuitenkin käytettävä sanottujen henkilöiden etuuksien turvaamiseen. Jos eläkesäätiön varat eivät riitä etuuksien turvaamiseen 47 tai 146 §:n mukaisesti, varat käytetään sanottujen etuuksien turvaamiseen mainituissa lainkohdissa säädettyjen kattamisvaatimusten mukaisessa suhteessa.

Jos eläkesäätiölle jää varoja sen jälkeen kun se on suorittanut velkansa ja täyttänyt kaikki muutkin sitoumuksensa, käytetään varat eläkkeen ja muiden etuuksien saajien sekä toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuksien turvaamiseen säätiön säännöissä määrättyllä tavalla.

Mitä 1 momentin toisessa virkkeessä ja 2—5 momentissa säädetään, ei sovelleta työntekijäin eläkelain mukaiseen toimintaan.

89 §

Jos eläkesäätiö ei ole kahden vuoden kuluessa selvitystilan alkamisesta tehnyt 88 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimusta vakuutustoiminnan luovuttamisesta, sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä ajankohta, johon mennessä sopimus on tehtävä uhalla, että muutoin eläkesäätiön omaisuus muutetaan rahaksi ja jaetaan niille, joilla eläkesäätiön sääntöjen perusteella on siihen oikeus.

Selvitysmiesten on viipymättä laadittava luettelo 88 §:n 3 momentissa tarkoitettussa jaossa noudatettavista suhdeluviista ja toimitettava se sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriön on pidettävä luettelo nähtävänä 30 päivän ajan ja ilmoitettava siitä 102 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla. Suhdelukui-

hin saa hakea oikaisua ministeriöltä 30 päivän kuluessa nähtävilläoloajan päättymisestä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta työntekijäin eläkelain mukaiseen toimintaan.

90 §

Eläkesäätiön velkojille haetun julkisen haasteen paikatulopäivän jälkeen selvitysmiesten on maksettava kaikki tiedossa oleva velka niillä eläkesäätiön varoilla, joita ei tarvita 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun etuuden ostamiseen tai kertasuoritukseen. Jos velka on riittainen tai erääntymätön taikka jos sitä ei muusta syystä voida maksaa, on tarpeelliset varat pantava erilleen.

Edellä 48 §:ssä tarkoitettu vakuus on eläkesäätiön toiminnan päättyessä palautettava vakuuden asettajalle siltä osin kuin sitä ei ole käytetty 46 §:n 1 momentissa tarkoitusta eläketurvasta aiheutuvien sitoumusten suorittamiseen.

Jos eläkesäätiölle jää varoja sen jälkeen, kun se on suorittanut velkansa ja täyttänyt kaikki muutkin sitoumuksensa, käytetään ne eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla.

91 §

Kun eläkesäätiö on selvitystilassa, on toimintapiiriin kuuluvilla ja kuuluneilla henkilöillä sekä eläkkeen ja muiden etuuksien saajilla osuudestaan eläkevastuuseen keskenään samanlainen etuoikeus eläkesäätiön omaisuuteen kuin irtaimen pantin haltijalla. Tässä pykälässä säädetty etuoikeus ei huononna käteispantti eikä omaisuuteen myönnetyn kiinnityksen haltijan oikeutta.

92 §

Suoritettuaan tehtävänsä selvitysmiesten on mahdollisimman pian annettava tilintarkastajille lopputilitys hallinnostaan laatimalla koko selvitysmenettelyä koskeva kertomus. Kertomuksessa on oltava myös selostus eläkesäätiön omaisuuden jaosta. Kertomukseen on liitettävä tilinpäätöksiä koskevat asiakirjat koko selvitystilan ajalta. Tilintarkastajien on kuukauden kuluessa annettava selvitysmiehille lopputilitystä ja selvitystilan aikaista hallintoa koskeva tilintarkastuskertomus. Selvitysmiesten on viivytyksettä toimitettava lopputilitys liitteineen ja tilintarkastuskertomus sosiaali- ja terveysministeriölle.

Selvitysmiesten on viivytyksettä ilmoitettava lopputilityksestä toimintapiiriin kuuluville ja kuuluneille henkilöille sekä eläkkeen

ja muiden etuuksien saajille kuuluttamalla siitä eläkesäätiön kotipaikkakunnalla ilmentyvässä sanomalehdessä.

93 §

Jos joku tahtoo moittia selvitysmiesten lopputilitystä, kanne eläkesäätiötä vastaan on pantava vireille eläkesäätiön kotipaikan käräjäoikeudessa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilityksestä on 92 §:n 2 momentin mukaisesti kuulutettu.

94 §

Eläkesäätiö katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on annettu sosiaali- ja terveysministeriölle ja 93 §:ssä tarkoitettu kolmen kuukauden aika on kulunut eikä eläkesäätiötä vastaan ole nostettu kannetta. Jos kanne eläkesäätiötä vastaan on nostettu, eläkesäätiö katsotaan puretuksi vasta, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Ministeriön on tehtävä eläkesäätiön purkamisesta merkintä eläkesäätiörekisteriin sekä ilmoitettava asiasta patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin tehtävää merkintää varten sen jälkeen, kun selvitysmiehet ovat tehneet ministeriölle ilmoituksen siitä, ettei kannetta ole määrääjässä nostettu tai että kanne on lainvoimaisesti ratkaistu.

Lopputilitys ja tilikirjat sekä eläkesäätiön hallintoelimien kokouspöytäkirjat, eläkepäättöksiin liittyvät asiakirjat sekä muut eläkesäätiön toimintaan olennaisesti liittyvät asiakirjat on säilytettävä sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla kymmenen vuotta laskettuna siitä, kun merkintä eläkesäätiön purkamisesta on tehty eläkesäätiörekisteriin.

95 §

Jos selvitystilassa olevan eläkesäätiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen, sosiaali- ja terveysministeriön on selvitysmiesten ilmoituksesta määrättävä selvitystila lopetettavaksi ja julistettava eläkesäätiö puretuksi. Tällöin ei noudateta 81 §:n 1 ja 2 momentin, 84, 87, 90, 92 ja 93 §:n eikä 94 §:n 1 momentin säännöksiä. Puuttuva osa selvityskuluista maksetaan niistä varoista, jotka eläkesäätiöltä peritään vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi. Ministeriön on tämän jälkeen tehtävä eläkesäätiörekisteriin merkintä eläkesäätiön purkamisesta.

96 §

Jos eläkesäätiön purkamisen jälkeen il-

maantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä vähintään yksi selvitysmies jatkamaan selvitystä.

Mikäli eläkesäätiölle tulevien uusien varojen määrä on vähäinen, ministeriö voi määrätä ne valtiolle tai käytettäväksi johonkin eläkesäätiön toimintaan läheisesti liittyvään käyttötarkoitukseen ilman selvitysmenettelyä.

97 §

Jos eläkesäätiö on asetettu selvitystilaan 78 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, työnantaja voi tilintarkastajien annettua asiasta lausuntonsa päättää, että selvitystila lopetetaan ja eläkesäätiön toimintaa jatketaan. Päätöstä ei kuitenkaan saa tehdä, jos selvitystilaan on 78 §:n 1 momentin mukainen peruste tai jos eläkesäätiön omaisuutta on jaettu taikka jos vakuutustoiminta on jo luovutettu.

Kun päätös selvitystilan lopettamisesta ja eläkesäätiön toiminnan jatkamisesta on tehty, eläkesäätiölle on sen sääntöjen mukaisesti valittava hallitus ja mahdollinen hallintoneuvosto.

Kun hallitus on valittu, selvitysmiesten on viivytyksettä tehtävä selvitystilan lopettamista koskevasta päätöksestä ja hallituksen sekä hallintoneuvoston vaalista ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi. Päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen rekisteröintiä. Eläkesäätiön velkojille haettu julkinen haaste jää vaikutuksetta, kun selvitystila on lopetettu tämän pykälän säännösten mukaisesti.

98 §

Eläkesäätiön omaisuus voidaan luovuttaa konkurssiin vain hallituksen tai, kun eläkesäätiö on selvitystilassa, selvitysmiesten päätöksen perusteella. Konkurssin aikana edustaa eläkesäätiötä konkurssivelallisenä hallitus ja asiamies tai ennen konkurssin alkamista valitut selvitysmiehet. Konkurssin aikana voidaan kuitenkin valita uusia hallituksen jäseniä tai uusia selvitysmiehiä.

Tuomioistuimen on, jos sosiaali- ja terveysministeriö tekee siitä esityksen, määrättävä uskotuksi mieheksi myös yksi ministeriön ehdottama henkilö.

Mitä 88, 89 ja 91 §:ssä eläkesäätiön selvitystilan varalta säädetään saamisen etuoikeudesta, on noudatettava sen estämättä, että eläkesäätiön omaisuus on luovutettu kon-

kurssiin.

Jollei konkurssin päättyessä omaisuutta ole jäljellä, eläkesäätiö on katsottava puretuksi, kun konkurssihallinto on antanut lopputilityksen. Purkamisesta konkurssihallinnon on viivytyksettä tehtävä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on vähintään yhden konkurssihallinnon jäsenen allekirjoitettava.

Jos omaisuutta on jäljellä eikä eläkesäätiö ollut selvitystilassa, kun sen omaisuus luovutettiin konkurssiin, on hallituksen mahdollisimman pian päätettävä eläkesäätiön asetamisesta selvitystilaan. Jos eläkesäätiö on selvitystilassa, kun se asetetaan konkurssiin, on noudatettava, mitä 96 §:ssä säädetään.

99 §

Selvitystilassa tai konkurssissa olevan eläkesäätiön nimeen on lisättävä sana "selvitystilassa" tai "konkurssitilassa".

11 luku

Eläkesäätiön sulautuminen ja vakuutustoiminnan luovuttaminen

100 §

Eläkesäätiö (*sulautuva eläkesäätiö*) voi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen eläkesäätiöön (*vastaanottava eläkesäätiö*) siten, että sulautuvan eläkesäätiön vakuutus toiminta, joka käsittää eläkevastuun, muut velat ja varat, siirtyvät ilman selvitysmenettelyä vastaanottavalle eläkesäätiölle. Eläkesäätiö (*luovuttava eläkesäätiö*) voi niin ikään luovuttaa ministeriön suostumuksella vakuutustoimintansa toiselle eläkesäätiölle, vakuutuskassalain (1164/92) mukaiselle eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle (*vastaanottava vakuutuslaitos*).

Sulautumista koskeva sopimus on eläkesäätiöihin kuuluvien työnantajien ja eläkesäätiöiden hallitusten tai, jos eläkesäätiöillä on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston hyväksyttävä. Vakuutustoiminnan luovuttamista koskeva sopimus on luovuttavaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan ja luovuttavan eläkesäätiön hallituksen tai, jos eläkesäätiöllä on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston hyväksyttävä. Jos vakuutustoiminnan luovuttaminen tapahtuu toiselle eläkesäätiölle, on vastaanottavaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan ja vastaanottavan eläkesäätiön hallituksen tai, jos eläkesäätiöllä

on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston myös hyväksyttävä sopimus. Sulautumisesta ja vakuutustoiminnan luovuttamisesta voidaan päättää, vaikka sulautuva tai luovuttava eläkesäätiö on asetettu selvitystilaan.

Luovutettaessa vakuutustoiminnan osa on vastaavasti noudatettava, mitä vakuutustoiminnan luovuttamisesta säädetään.

101 §

Mitä 100 §:ssä säädetään sulautumisesta, on soveltuvien osin noudatettava myös sellaisessa sulautumisessa, jossa kaksi tai useampia eläkesäätiöitä yhtyy perustamalla uuden eläkesäätiön.

Vastaanottavan eläkesäätiön perustamisessa sulautumissopimus korvaa perustamiskirjan. Sopimuksen on sisällettävä ehdotus vastaanottavan eläkesäätiön säännöiksi. Sopimuksessa on myös mainittava, miten vastaanottavan eläkesäätiön johto ja tilintarkastajat valitaan. Nämä valinnat on suoritettava, kun sulautumissopimus on hyväksytty sekä sosiaali- ja terveystoiministeriö on antanut suostumuksen sulautumiseen ja vahvistanut uuden eläkesäätiön säännöt.

102 §

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sulautuva tai luovuttava eläkesäätiö ja vastaanottava vakuutuslaitos ovat hyväksyneet sulautumista tai vakuutustoiminnan luovuttamista koskevan sopimuksen, niiden on haettava sosiaali- ja terveystoiministeriön suostumus sopimukseen ja vahvistus sulautumisen tai vakuutustoiminnan luovuttamisen vaatimalle eläkesäätiön sääntöjen muutokselle sekä, jos on kysymys 101 §:ssä tarkoitetusta sulautumisesta, uuden eläkesäätiön säännöille.

Sulautumista tai vakuutustoiminnan luovuttamista koskevasta hakemuksesta on ministeriön, jollei se katso, että hakemus on ilman enempää selvityksiä hylättävä, kuuluttettava vastaanottavan vakuutuslaitoksen kustannuksella virallisessa lehdessä. Kuulutuksessa on kehoitettava niitä, jotka tahtovat tehdä muistutuksia hakemusta vastaan, esittämään ne ministeriölle sen määräämässä ajassa, joka saa olla enintään kaksi kuukautta. Ministeriön on velvoitettava sulautuva tai luovuttava eläkesäätiö viipymättä antamaan tieto kuulutuksesta sulautuvan tai luovuttavan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluville henkilöille, eläkkeen ja muiden etuuksien

saajille sekä työnantajalle eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, milloin vakuutustoiminnan osan luovuttaminen koskee vain yksittäistä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvaa henkilöä, edellyttäen, että ministeriö on antanut siihen suostumuksensa.

Ministeriön on annettava suostumuksensa 1 momentissa mainittuun toimenpiteeseen, jollei toimenpide loukkaa eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien tai kuuluneiden henkilöiden tai eläkkeen ja muiden etuuksien saajien etuja.

Vakuutustoiminta siirtyy vastaanottavalle vakuutuslaitokselle luovutussopimuksessa mainittuna ajankohtana, kun ministeriö on antanut suostumuksensa toimenpiteeseen, jollei ministeriö päätöksessään määrää jotain myöhempää ajankohtaa.

Jollei suostumusta ole määräajassa haettu tai jos se on eväty, on sulautuminen tai vakuutustoiminnan luovuttaminen rauennut.

103 §

Sosiaali- ja terveystoiministeriön on merkittävä antamansa suostumus eläkesäätiöiden sulautumiseen ja vakuutustoiminnan luovuttamiseen eläkesäätiörekisteriin.

104 §

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun 102 §:ssä tarkoitettu suostumus on annettu, eläkesäätiöiden on haettava sulautuvan eläkesäätiön kotipaikan käräjäoikeuden tai 101 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa, vastaanottavalle eläkesäätiölle eläkesäätiön säännöissä määrätyn kotipaikan käräjäoikeuden lupa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon uhalla, että sulautuminen muutoin raukeaa. Hakemukseen on liitettävä selvitys 103 §:ssä tarkoitetusta rekisteröimisestä sekä luettelo sulautuvan eläkesäätiön tunnetuista velkojista ja heidän postiosoitteistaan.

Tuomioistuimen on annettava kuulutus eläkesäätiön tunnetuille ja tuntemattomille velkojille kehottaen sitä, joka haluaa vastustaa hakemusta, ilmoittamaan siitä kirjallisesti viimeistään kaksi viikkoa ennen paikalletulopäivää uhalla, että hänen muussa tapauksessa katsotaan suostuneen hakemukseen. Kuulutus on pantava tuomioistuimen ilmoitustaululle kolme kuukautta ennen paikalletulopäivää sekä julkaistava tuomioistuimen toimesta virallisessa lehdessä kaksi kertaa, ensimmäisen kerran viimeistään kahtakin

kuukautta ja toisen kerran viimeistään kuukausi ennen paikalletulopäivää. Hakemuksesta tuomioistuimen on erikseen annettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle ja kaikille tunnetuille velkojille.

Hakemukseen on suostuttava, jollei kukaan velkojista sitä vastusta tai jos paikalletulopäivänä osoitetaan, että hakemusta vastustaneet velkojat ovat saaneet täyden maksun saamisistaan tai että heidän saamisistaan on asetettu tuomioistuimen hyväksymä vakuus. Luvan myöntämistä tai epäämistä koskevasta päätöksestä on tuomioistuimen viivytyksettä toimitettava tieto sosiaali- ja terveysministeriölle.

105 §

Eläkesäätiöiden on tehtävä 104 §:ssä tarkoitetusta tuomioistuimen luvasta ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman. Kun tuomioistuimen luvasta ilmoitetaan 101 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa, on samalla tehtävä 71 §:ssä tarkoitettu perusilmoitus.

Jos sulautuminen on 104 §:n 1 momentin mukaan rauennut, sulautuvan säätiön on viivytyksettä tehtävä siitä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle rekisteriin merkittäväksi. Jollei 1 momentissa tarkoitettua rekisteri-ilmoitusta ole säädettyssä ajassa tehty tai jos tuomioistuin on hylännyt hakemuksen, ministeriön tulee tehdä rekisteriin merkintä sulautumisen raukeamisesta.

106 §

Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi, kun tuomioistuimen lupa sulautumiseen on merkitty eläkesäätiörekisteriin. Lisäksi vaaditaan 101 §:ssä tarkoitetussa sulautumisessa, että vastaanottavan eläkesäätiön perustaminen on merkitty sanottuun rekisteriin.

Sulautuvan eläkesäätiön varat, eläkevastuu ja velat, lukuun ottamatta 109 ja 110 §:ssä tarkoitettua korvausvaatimusta, siirtyvät vastaanottavalle eläkesäätiölle sekä sulautuvan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ja eläkkeen ja muiden etuuksien saajat tulevat vastaanottavan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluviksi henkilöiksi ja eläkkeen ja muiden etuuksien saajiksi sulautumishetkellä. Samalla sulautuvaan eläkesäätiöön kuuluva työnantaja tulee vastaanottavaan eläkesäätiöön kuuluvaksi työnantajaksi.

107 §

Jos eläkesäätiö yksin tai sellaisen yhteisön kanssa, jossa eläkesäätiöllä on enemmän kuin puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä taikka vastaava määräamisvalta, omistaa enemmän kuin yhdeksän kymmenesosaa osakeyhtiön osakkeista, on eläkesäätiöllä oikeus käypään hintaan lunastaa jäljellä olevat osakkeet osakeyhtiön muilta osakkeenomistajilta. Sillä, jonka osakkeet voidaan lunastaa, on oikeus vaatia eläkesäätiötä lunastamaan hänen osakkeensa.

Jollei lunastamisesta voida sopia, eläkesäätiön tulee kirjallisesti ilmoittaa asiasta osakeyhtiön hallitukselle, jonka on käräjäoikeudelta haettava uskotun miehen määräämistä valvomaan yhtiön tuntemattomien osakkeenomistajien etuja riidan aikana.

Mitä osakeyhtiölain 14 luvun 9 §:ssä säädetään emoyhtiön ja tytäryhtiön välisestä lunastusmenettelystä, on soveltuvin osin noudatettava eläkesäätiön ja 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön välisessä lunastusmenettelyssä. Mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettun vakuuden hyväksyy kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriö.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta asunto-osakeyhtiölaissa (809/91) tarkoitettujen asunto-osakeyhtiöiden osakkeisiin eikä muidenkaan osakeyhtiöiden osakkeisiin, jotka yksin tai yhdessä toisten osakkeiden kanssa tuottavat oikeuden hallita asuinhuoneistoa.

108 §

Jos eläkesäätiö omistaa kaikki osakeyhtiön osakkeet, voivat eläkesäätiön ja yhtiön hallitukset, tai milloin eläkesäätiössä on hallintoneuvosto, hallintoneuvosto ja yhtiön hallitus, tehdä sopimuksen yhtiön sulautumisesta eläkesäätiöön. Sopimuksesta on eläkesäätiön tehtävä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi sekä yhtiön patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkittäväksi.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sopimus on tehty, eläkesäätiön on haettava osakeyhtiön kotipaikan käräjäoikeuden lupa sulautumissopimuksen täytäntöönpanoon uhalla, että sulautuminen muuten raukeaa. Hakemukseen on liitettävä selvitys 1 momentissa tarkoitetuista rekisteröimisistä sekä luettelo sulautuvan yhtiön tunnetuista velkojista ja heidän postiosoitteensa. Tuomioistuimen käsitellessä lupahakemusta on noudatet-

tava, mitä 104 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Neljän kuukauden kuluessa siitä, kun 2 momentissa tarkoitettua tuomioistuimen lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman, eläkesäätiön on tehtävä luvasta ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle eläkesäätiörekisteriin merkittäväksi sekä yhtiön patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on tehtävä myös silloin, kun sulautuminen on 2 momentin mukaan rauennut. Tuomioistuimen lupaa koskevan päätöksen rekisteröimisestä patentti- ja rekisterihallituksen on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jollei 3 momentissa tarkoitettuja rekisteri-ilmoituksia ole tehty säädetyssä ajassa tai jos tuomioistuin on hylännyt hakemuksen, sosiaali- ja terveysministeriön tulee tehdä rekisteriin merkintä sulautumisen raukeamisesta.

12 luku

Vahingonkorvausvelvollisuus

109 §

Hallituksen jäsen, hallintoneuvoston jäsen ja asiamies on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut eläkesäätiölle. Sama koskee vahinkoa, jonka edellä mainitut henkilöt tätä lakia, eläkesäätiön sääntöjä tai sosiaali- ja terveysministeriön määräyksiä rikkomalla ovat aiheuttaneet eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvalla tai kuuluneelle henkilölle, eläkkeen tai muun etuuden saajalle, työnantajalle tai muulle henkilölle.

110 §

Eläkesäätiön nimenkirjoittaja, joka ei ole työsuhteessa eläkesäätiöön ja joka ei ole hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai asiamies, on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän myötävaikuttamalla tämän lain, eläkesäätiön sääntöjen tai sosiaali- ja terveysministeriön määräysten rikkomiseen tahallisesti tai törkeästi tuottamuksesta on aiheuttanut eläkesäätiölle, toimintapiiriin kuuluvalla tai kuuluneelle, eläkkeen tai muun etuuden saajalle tai muulle henkilölle.

111 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on

voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään vahingonkorvauksen sovittelusta, on hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja asiamiehen osalta noudatettava vain, jos hänen syykseen jää lievä tuottamus.

112 §

Vahingonkorvauskanteen nostamisesta eläkesäätiön lukuun 109 ja 110 §:n sekä tilintarkastajan osalta tilintarkastuslain 44 §:n nojalla päättää eläkesäätiön hallitus tai hallintoneuvosto. Jos teko on rangaistava eikä hallitus tai hallintoneuvosto tee päätöstä kanteen nostamisesta, sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä erityisen asiamiehen ajamaan kannetta eläkesäätiön lukuun. Asiamiehelle maksetaan palkkio ja kustannusten korvaus eläkesäätiön varoista. Jolleivät eläkesäätiön varat riitä palkkion ja korvausten maksuun, puuttuva osa maksetaan niistä varoista, jotka eläkesäätiöiltä peritään vakuutustarkastuksen kustannusten korvaamiseksi.

Jos eläkesäätiö asetetaan konkurssiin hakemuksesta, joka on tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun hallitus tai hallintoneuvosto päätti olla nostamatta kannetta, konkurssipesä saa tämän päätöksen estämättä ajaa kannetta.

113 §

Eläkesäätiön lukuun 109 ja 110 §:n sekä tilintarkastajan osalta tilintarkastuslain 44 §:n nojalla ajettavaa kannetta ei voida nostaa, ellei kanne perustu rangaistavaan tekkoon:

1) hallituksen jäsentä, hallintoneuvoston jäsentä tai asiamiestä vastaan kolmen vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jona se päätös, johon kanne perustuu, tehtiin tai sitä koskevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin;

2) tilintarkastajaa vastaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun se tilintarkastuskertomus, lausunto tai todistus, johon kanne perustuu, esitettiin eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksessa; eikä

3) sellaista eläkesäätiön nimenkirjoittajaa vastaan, joka ei ole työsuhteessa eläkesäätiöön ja joka ei ole hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen eikä asiamies, kahden vuoden kuluttua päätöksestä tai toimenpiteestä, johon kanne perustuu.

Jos eläkesäätiön lukuun ajettavan kanteen

nostamisen määräaika on kulunut loppuun, ei 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta voida nostaa sen jälkeen, kun kuukausi on kulunut konkurssissa toimitetusta valvonnasta.

13 luku

Yhteiseläkesäätiöt

114 §

Yhteiseläkesäätiöön sovelletaan tämän lain muiden lukujen säännöksiä, jollei tässä luvussa ole toisin säädetä.

115 §

Yhteiseläkesäätiön voivat perustaa:

1) työnantaja ja sen tämän lain mukaisesti perustama eläkesäätiö tai tämän lain mukaan perustetut eläkesäätiöt;

2) osakeyhtiölain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvat suomalaiset työnantajat; tai

3) muu kuin kohdassa 2 tarkoitettu työnantaja ja sen määräysvallassa oleva työnantaja tai määräysvallassa olevat työnantajat.

Yhteiseläkesäätiön voivat lisäksi perustaa kaksi tai useampi työnantaja edellyttäen, että niillä on:

1) yhteinen omistaja, joka omistaa vähintään 50 prosenttia kustakin työnantajayhteisöstä tai omistajalla on niissä tätä vastaava määräamisvalta; tai

2) taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään siten, että yhteiseläkesäätiön perustamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, yksi työnantaja voi perustaa yhteiseläkesäätiön, milloin voidaan pitää todennäköisenä, että eläkesäätiöön tulee myöhemmin kuulumaan useampia työnantajia. Mikäli eläkesäätiöön ei viiden vuoden kuluessa sääntöjen vahvistamisesta lukien ole liittynyt toista työnantajaa, eläkesäätiön on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin eläkesäätiön sääntöjen muuttamiseksi yhden työnantajan eläkesäätiön säännöiksi.

Yhden työnantajan eläkesäätiö voidaan muuttaa yhteiseläkesäätiöksi, mikäli se täyttää 1 tai 2 momentin mukaiset edellytykset. Yhteiseläkesäätiö voidaan muuttaa yhden työnantajan eläkesäätiöksi, jos eläkesäätiössä on jäljellä vain yksi työnantaja.

116 §

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään, on yhteiseläkesäätiön säännöissä mainittava:

1) noudatetaanko eläkesäätiön kirjanpidossa 117 §:ssä tarkoitettua työnantajakohtaista vai tasaavaa järjestelmää;

2) miten kannatusmaksut määrätään, jos eläkesäätiön kirjanpidossa noudatetaan tasaavaa järjestelmää;

3) miten vapaaehtoisia lisäetuuksia myöntävän eläkesäätiön kirjanpidossa kirjataan eläkevastuu sellaisen toimintapiiriin kuuluvan henkilön osalta, joka on ollut useamman eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksessa; sekä

4) milloin työnantajan on erottava tai tul-tava erotetuksi eläkesäätiöstä sekä eroavan tai erotetun työnantajan velvollisuudet eläkesäätiötä kohtaan.

117 §

Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittava eläkesäätiö voi pitää kirjanpitoonsa tämän toiminnan osalta joko tasaavaa tai työnantajakohtaista järjestelmää noudattaen. Vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia myöntävän yhteiseläkesäätiön on pidettävä kirjanpitoonsa työnantajakohtaisesti tämän toimintansa osalta, jollei sosiaali- ja terveystoimintateriö ole myöntänyt eläkesäätiölle lupaa noudattaa kirjanpidossaan tasaavaa järjestelmää.

Työnantajakohtaisessa järjestelmässä eläkesäätiön kirjanpito on laadittava siten, että siitä käyvät selville kunkin eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan osalta erikseen tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät. Työnantajan eläkesäätiöön antamat varat on käytettävä kyseisen työnantajan eläkevastuun katteeksi.

Tasaavassa järjestelmässä eläkesäätiölle suoritettava kannatusmaksu jaetaan kunkin työnantajan osalle eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla. Työnantajan eläkevastuun katteena on eläkevastuun mukainen suhteellinen osuus eläkesäätiön varoista.

118 §

Mitä 5 §:n 3 momentissa säädetään työnantajayhtiön osakkeiden omistuksen enimmäismäärästä, sovelletaan kirjanpidossaan työnantajakohtaista järjestelmää noudattavassa yhteiseläkesäätiössä lisäksi kuhunkin työnantajaan erikseen.

119 §

Eläkevastuun kattamista koskevia 46 ja 47 §:n säännöksiä on sovellettava työnantajakohdaisesti sellaisessa yhteiseläkesäätiössä, joka noudattaa kirjanpidossaan työnantajakohdaista järjestelmää.

120 §

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään ylikatteen tai sen osan siirrosta, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantajakohdaisesti. Jos kuitenkin yhteiseläkesäätiö noudattaa kirjanpidossaan tasaavaa järjestelmää A- tai B-osaston osalta, ylikatetta ei saa siirtää kyseiseltä tasaavaa järjestelmää noudattavalta osastolta toiselle osastolle.

Mitä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työnantajalle säädetään 45 §:n 4 momentissa, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantajakohdaisesti.

121 §

Mikäli yhteiseläkesäätiössä jonkin työnantajan 46 §:n 3—5 momentin sekä alemmanasteisten säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä ylittävän kyseisen työnantajan eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan mainitun työnantajan suostumuksella siirtää eläkesäätiössä olevan toisen työnantajan eläkevastuun katteeksi. Siirron seurauksena siirtävälle työnantajalle ei saa jäädä vastuuvajasta.

122 §

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset siitä, miten kunkin työnantajan osuus 48 §:ssä tarkoitettusta vakuudesta lasketaan.

123 §

Jos työnantajayhteisö jakautuu useaksi työnantajayhteisöksi, voidaan eläkevastuu ja sitä vastaavat varat jakaa työnantajan ja sen jakautuessa syntyneiden uusien työnantajien vastattavaksi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella. Ministeriön suostumusta on haettava edellä mainittuun toimenpiteeseen liittyvän eläkesäätiön sääntömuutoshakemuksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

124 §

Mitä 78 §:n 1 momentin 3 kohdassa sää-

detään eläkesäätiön purkamisesta, sovelletaan yhteiseläkesäätiöön silloin, kun kaikki kyseisen eläkesäätiön työnantajat lopettavat sen toimintansa, jonka piirissä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt toimivat.

125 §

Jos työnantaja eroaa tai erotetaan yhteiseläkesäätiöstä, on kyseisen työnantajan eläkevastuu ja sen katteena olevat varat luovutettava toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle noudattaen soveltuvin osin 11 luvun säännöksiä. Sama koskee työnantajaa, joka lopettaa sen toimintansa, jonka piirissä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvat henkilöt toimivat, jollei sosiaali- ja terveysministeriö ole antanut 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua suostumusta eläkesäätiön toiminnan jatkamiseen kyseisen työnantajan osalta.

Eläkesäätiön vastuuta luovutettaessa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla taikka eläkesäätiötä purettaessa on kunkin työnantajan eläkevastuun katteena olevilla varoilla turvattava kyseisen työnantajan osalta jo alkaneet sekä ne eläkesäätiön sääntöjen mukaan määrättävät vastaiset eläkkeet ja muut etuudet, jotka perustuvat ennen vastuunsiirtohetkeä tai selvitystilan alkamista jatkuneeseen vakuutussuhteeseen, sopimalla vastaanottavan eläkesäätiön, eläkekassan tai vakuutusyhtiön kanssa varoja vastaavien eläke- ja muiden etuuksien järjestämisestä.

14 luku

Erinäiset säännökset

126 §

Sen estämättä, mitä oikeudenkäymiskäärässä säädetään riita-asiaain oikeuspaikasta, saa 112 §:ssä tarkoitettua korvauskannetta ajaa eläkesäätiön kotipaikan käräjäoikeudessa. Sama tuomioistuin voi käsitellä myös rikokseen perustuvan korvausvaatimuksen.

127 §

Haaste tai muu tiedoksianto katsotaan toimitetuksi eläkesäätiölle, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle tai muulle henkilölle, jolla 26 §:n mukaan on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa eläkesäätiön nimi.

128 §

Eläkesäätiön säännöissä voi olla määräys,

jonka mukaan riitä 12 luvun mukaisesta vahingonkorvausvelvollisuudesta toisaalta eläkesäätiön ja toisaalta hallituksen tai hallintoneuvoston, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenen, asiamiehen, tilintarkastajan, toimintapiiriin kuuluvan tai kuuluneen henkilön tai työnantajan välillä on välimiesten ratkaistava. Tällaisella määräyksellä on sama vaikutus kuin välityssopimuksella.

129 §

Joka

1) olematta siihen oikeutettu harjoittaa tämän lain alaista vakuutustoimintaa tai harjoittaa sitä 78 §:n 1 momentin säännösten vastaisesti tai

2) toimii sosiaali- ja terveysministeriön 67 §:n nojalla antaman kiellon vastaisesti, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen, *eläkesäätiötoiminnan luvattomasta harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

130 §

Joka

1) antaa sosiaali- ja terveysministeriölle asiakirjassa, joka on annettava tämän lain nojalla, vääriä tietoja;

2) rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimisesta tai eläkesäätiön selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta tai

3) ministeriön 69 §:n nojalla määräämän kiellon vastaisesti luovuttaa tai panttaa eläkesäätiön hallinnassa olevaa omaisuutta, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläkesäätiörikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

131 §

Joka

1) jakaa vilpillisesti eläkesäätiön varoja tämän lain säännösten tai eläkesäätiön sääntöjen vastaisesti;

2) laiminlyö 4 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa hakea sosiaali- ja terveysministeriön lupaa tai

3) jättää toimittamatta tämän lain mukaan viranomaiselle annettavan ilmoituksen tai muun tiedon,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläkesäätiörikkomuksesta* sakkoon.

132 §

Joka tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisia tehtäviä täyttäessään on saanut tiedon eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta tai liike- tai ammattisalaisuudesta, taikka jonkun henkilön terveydentilasta, ei saa sitä luvattomasti ilmaista.

Eläkesäätiön on 1 momentin säännösten estämättä ilmoitettava ulosottomiehen pyynnöstä maksamansa eläkkeen tai muun toimeentuloetuuden määrä sekä tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat edunsajalle toimeentuloetuksia.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla kuin rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetä ankarampaa rangaistusta.

133 §

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös tai määräys, joka on annettu 20, 67—69, 79 tai 80 §:ssä olevan säännöksen nojalla, voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

134 §

Viranomaisen hallussa olevan tässä laissa tarkoitetun asiakirjan julkisuudesta on voimassa, mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta säädetään. Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassa pitamisestä säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö voi julkaista eläkesäätiöiden toimintaa, asemaa ja kehitystä valaisevia tilastoja ja niihin verrattavia tietoja, jotka on laadittu yhtäläisen perusteen mukaan kaikista eläkesäätiöistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallussa olevista eläkesäätiöiden tilinpäätöksistä on jokaisella oikeus saada tieto.

135 §

Vakuutusteknisten laskelmien ja selvitysten laatimista varten eläkesäätiöllä on oltava vakuutusmatematiikko. Vakuutusmatematiikon kelpoisuusehdot määräytyvät vakuutusyhtiölain 18 luvun 8 §:n mukaisesti. Vakuutusmatematiikon tehtävistä on soveltuvin osin voimassa, mitä vakuutusyhtiön vakuutusmatematiikosta annetun asetuksen (464/95) 1 ja 2 §:ssä säädetään.

Vakuutusmatematiikon ottamisesta ja eroamisesta on eläkesäätiön tehtävä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö

voi antaa määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

136 §

Eläkesäätiön vakuutusmatemaatikon on suoritettava eläkesäätiön tilasta vakuutustekninen tutkimus vähintään joka toinen vuosi sekä muulloinkin, jos ministeriö pitää sitä tarpeellisena.

137 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

15 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

138 §

Tämä laki, jäljempänä uusi laki, tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 45 §:n 4 momentti, 46, 47 sekä 120 ja 147 § tulevat voimaan kuitenkin 31 päivänä joulukuuta 1995.

Uudella lailla kumotaan jäljempänä mainituin poikkeuksin 2 päivänä joulukuuta 1955 annettu eläkesäätiölaki (469/55), jäljempänä vanha laki, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen uuden lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

139 §

Jos ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn eläkesäätiön sääntöihin sisältyy uuden lain vastaisia määräyksiä, niiden sijasta on noudatettava uuden lain säännöksiä.

Jos ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn eläkesäätiön säännöt ovat uuden lain mukaan puutteelliset tai sisältävät uuden lain vastaisia määräyksiä, eläkesäätiön säännöt on muutettava uuden lain mukaisiksi. Sääntöjen muutoksille on kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus.

140 §

Ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröitäväksi ilmoitettu eläkesäätiö sekä sellainen sääntöjen muutos, jolle on haettu vahvistusta ennen uuden lain voimaantuloa, saadaan rekisteröidä vanhan lain säännösten mukaisesti.

141 §

Eläkesäätiö voi uuden lain vahvistamisen jälkeen 139 §:n säännösten estämättä tehdä päätöksen sääntöjen muuttamisesta uuden lain mukaisiksi. Päätös tehdään vanhan lain mukaisessa järjestyksessä. Hakemus sääntömuutoksen vahvistamisesta voidaan tehdä ja sosiaali- ja terveysministeriön hakemuksen johdosta antama päätös rekisteröidä ennen uuden lain voimaantuloa merkinnällä, että vahvistetut säännöt tulevat voimaan aikaisintaan uuden lain voimaantulosta.

142 §

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärästä, ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröity A-eläkesäätiö voi jatkaa toimintaansa, jos se jatkaa vanhan lain aikana harjoitettua vakuutustoimintaa. Jos eläkesäätiön harjoittama vakuutustoiminta laajenee siitä, mitä se oli ennen uuden lain voimaantuloa siten, että eläkesäätiön toimintapiiri laajenee tai etuuksia lisätään, eläkesäätiön on täytettävä 3 §:n vaatimukset 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa määräajassa siitä lukien, kun vakuutustoiminnan laajenemisesta johtuva sääntömuutos on hyväksytty eläkesäätiön hallituksen tai hallintoneuvoston kokouksessa.

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärästä, voivat ennen 1 päivänä heinäkuuta 1976 rekisteröidyt B- tai AB-eläkesäätiöt jatkaa toimintaansa, jos ne täyttävät työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vähimmäislukumäärää koskevat säännökset sellaisina kuin ne olivat voimassa 30 päivänä kesäkuuta 1976. Jos tässä momentissa mainitun B- tai AB-eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä laskee työntekijäin eläkelaisissa säädettyä vähimmäislukumäärää vähäisemmäksi, sellaisena kuin sanottu laki oli voimassa 30 päivänä kesäkuuta 1976, eläkesäätiön on täytettävä sanottuna aikana voimassa olleet vähimmäislukumäärää koskevat säännökset 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa määräajassa.

Jos eläkesäätiö ei täytä 1 tai 2 momentin vaatimuksia, se on asetettava selvitystilaan ja purettava.

143 §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 4 momentissa

säädetään, eläkesäätiö saa edelleen omistaa ne osakkeet tai osuudet, jotka se sai omistaa ennen uuden lain voimaantuloa. Jos eläkesäätiön omistamien osakkeiden tai osuuk-sien määrä tai laissa tarkoitettu määräämis-valta ylittää uuden lain voimaan tullessa siinä säädetyn enimmäismäärän, eläkesäätiön suhteellinen osuus omistettavan yrityksen osakkeista, osuuksista tai määräämisvallasta ei saa nousta uuden lain voimaan tullessa olleesta määrästä. Jos eläkesäätiön osuus on uuden lain voimaantulon jälkeen alentunut, mutta edelleen ylittää laissa säädetyn enimmäismäärän, eläkesäätiön suhteellinen omistusosuus ei enää saa nousta näin alentu-neesta määrästä.

Mitä 1 momentissa säädetään eläkesäätiön omistamista osakkeista tai osuuksista taikka eläkesäätiöllä olevasta laissa tarkoitettusta määräämisvallasta, sovelletaan myös vastaa-vasti eläkesäätiön omistamiin, uuden lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin työnanta-ja-yhtiön osakkeisiin.

144 §

Sen estämättä, mitä 5 §:n 2 momentissa säädetään, vakuutta ei vaadita A-eläkesäätiön eikä AB-eläkesäätiön A-osaston ennen 1 päivänä huhtikuuta 1991 työnantajalle anta-mille lainoille.

145 §

Eläkesäätiön on täytettävä 46 §:n vaati-mukset 31 päivänä joulukuuta 1993 olleen eläkevastuun osalta 10 vuoden kuluessa uu-den lain voimaantulosta siten, että ensim-mäisen kalenterivuoden lopussa on täytetty vähintään kolme kahdestoistaosaa, toisen kalenterivuoden lopussa vähintään neljä kahdestoistaosaa ja vastaavasti seuraavien ka-lenterivuosien lopussa 31 päivänä joulukuuta 1993 jälkeen kuluneiden kalenterivuosien lukumäärän osoittama määrä kahdestoista-osia kattamisvaatimuksesta. Sosiaali- ja ter-veysministeriö voi erityisistä syistä myöntää poikkeuksia tämän momentin säännöksistä.

Jos eläkesäätiö on rekisteröity ennen vuot-ta 1995, 48 §:ssä tarkoitettua vakuutta on kartutettava sanotun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun määrään kahden vuoden ku-luessa uuden lain voimaantulosta siten, että vakuuden arvo on ensimmäisen kalenteri-vuoden lopussa vähintään kolme neljäsosaa vakuuden vähimmäismäärästä ja toisen vuo-den lopussa vähintään vakuuden vähimmäis-määrä. Jos eläkesäätiö on rekisteröity vuo-

den 1995 aikana, mainittua vakuutta on kar-tuettava vastaavasti kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta siten, että vakuu-den arvo on ensimmäisen kalenterivuoden lopussa vähintään kaksi neljäsosaa, toisen vuoden lopussa vähintään kolme neljäsosaa vakuuden vähimmäismäärästä ja kolmannen vuoden lopussa vähintään vakuuden vä-himmäismäärä. Vakuuden arvon on kuiten-kin aina oltava vähintään 500 000 markkaa.

146 §

Ennen uuden lain voimaantuloa rekiste-röidyn eläkesäätiön on täytettävä 47 §:n vaa-timukset eläkkeellä olevien henkilöiden al-kaneiden eläkkeiden sekä heidän ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden ja mui-den etuuksien osalta siten, että neljän vuo-den kuluttua uuden lain voimaantulosta näis-tä eläkkeistä aiheutuvasta eläkevastuusta on katettu 75 prosenttia. Säätiön on täytettävä edellä mainittu kattamisvaatimus siten, että ensimmäisen kalenterivuoden lopussa uuden lain voimaantulosta on oltava katettuna vä-hintään kuusi yhdeksäsosaa, toisen kalenteri-vuoden lopussa vähintään seitsemän yhdek-säsosaa ja kolmannen kalenterivuoden lopus-sa kahdeksan yhdeksäsosaa 75 prosentin kat-tamisvaatimuksesta.

Kun alkaneista eläkkeistä aiheutuvasta elä-kevastuusta on katettu 1 momentin mukai-sesti 75 %, eläkesäätiön on katettava jäljellä oleva 25 prosenttia tästä eläkevastuusta vii-den vuoden kuluessa 1 momentissa tarkoite-tun määräajan loppumisesta siten, että en-simmäisen kalenterivuoden lopussa vastuusta on katettu vähintään yksi viidesosa, toisen kalenterivuoden lopussa vähintään kaksi vii-desosaa ja vastaavasti seuraavien kalenteri-vuosien lopussa kuluneiden vuosien osoitta-ma määrä viidesosia kattamisvaatimuksesta.

Ennen uuden lain voimaantuloa rekiste-röidyn eläkesäätiön on täytettävä 47 §:n vaa-timukset toimintapiiriin kuuluvien ja kuulu-neiden henkilöiden ja heidän edunsaajiensa vastaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien osalta eläkevastuusta viidentoista vuoden ku-luessa uuden lain voimaantulosta siten, että ensimmäisen kalenterivuoden lopussa uuden lain voimaantulosta tästä eläkevastuusta on katettu vähintään yksi viidestoistaosa, toisen kalenterivuoden lopussa vähintään kaksi vii-destoistaosaa ja vastaavasti seuraavien ka-lenterivuosien lopussa lain voimaantulosta kuluneiden vuosien osoittama määrä viides-toistaosia kattamisvaatimuksesta.

Mitä 47 §:n 4 momentissa säädetään katteen luettelomisesta, sovelletaan myös 1—3 momentissa säädettyjä eläkevastuun osia katettaessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisesti syystä myöntää poikkeuksia tämän pykälän säännöksistä.

147 §

Jos muun kuin työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan osalta eläkesäätiön tämän lain mukaisesti lain voimaantuloa edeltävälle päivälle laskettu eläkevastuu on pienempi kuin mainitulle päivälle laaditun tilinpäätöksen mukainen eläkevastuu vähennettynä tilinpäätöksen mukaisella vastuuvajauksella, käytetään ylitettä vastaavat varat muun kuin työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kustantamiseen. Jos mainittuja varoja on jäljellä viiden vuoden kuluttua lain voimaantulosta, saadaan nämä varat käyttää työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kustantamiseen tai palauttaa työnantajalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

148 §

Eläkesäätiön purkamista koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava sekä ilmoitettava rekisteröitäväksi vanhan lain mukaan, jos julkista haastetta on haettu ennen uuden lain voimaantuloa.

Vakuutustoiminnan luovuttamista koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava vanhan lain mukaan, jos sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta on haettu ennen uuden lain voimaantuloa.

149 §

Ennen uuden lain voimaantuloa valitun hallituksen tai hallintoneuvoston kokoonpano on muutettava uuden lain mukaiseksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Asiamies on ilmoitettava eläkesäätiörekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut eläkesäätiön uuden lain mukaiset säännöt. Jos eläkesäätiön voimassa olevat säännöt vastaavat uuden lain säännöksiä, asiamies on ilmoitettava rekisteriin kahden vuoden ja kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Ennen uuden lain voimaantuloa valittu hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen, tilintarkastaja tai selvitysmies voi siitä huolimatta, ettei hän uuden lain mukaan saisi toimia kyseisessä tehtävässä, jäädä toimeensa uuden valinnan toimittamiseen saakka, enintään kuitenkin kahden vuoden ajaksi uuden lain voimaantulosta. Edellä sanottu koskee myös soveltuvin osin säätiön nimenkirjoittajaa, joka on nimetty ennen uuden lain voimaantuloa.

150 §

Tilinpäätökseen, joka laaditaan ennen uuden lain voimaantuloa alkaneelta tilikaudelta, on sovellettava vanhaa lakia.

151 §

Uuden lain 7 luvussa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1995 vahvistettua 63 §:ssä tarkoitettua indeksipistelukua.

2.

Laki

työntekijäin eläkelain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 3 §:n 1 momentti,
 sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (390/95), seuraavasti:

3 §

Eläketurvan järjestämistä varten tulee työnantajalla olla eläkevakuutus kotimaisessa vakuutusyhtiössä tai vakuutuskassalain (1164/92) mukaisessa määrätyn työnantajan tai määrättyyn työnantajaryhmään kuuluvien yritysten palveluksessa olevia työntekijöitä varten perustettavassa eläkekassassa taikka eläkesäätiölain (/) mukaisessa eläkesäätiössä. Vakuutusyhtiö ei saa kieltäytyä antamasta tai pitämästä voimassa yhtiöltä haettua

eläkevakuutusta siltä osin kuin se ei ylitä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja täyttävää eläketurvaa. Keskinäinen vakuutusyhtiö voi kuitenkin kieltäytyä antamasta vakuutusta, jos vakuutuksen hakijaa ei yhtiöjärjestyksen mukaan voida hyväksyä yhtiön osakkaaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
 kuuta 199 .

3.

Laki**velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan velkojen maksunsaantijärjestyksestä 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1578/92) 9 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §

— — — — —
Jos konkurssi alkaa ennen 1 päivää tammi-
kuuta 2011, 4 §:ää vastaava etuoikeus
konkurssissa on:

- 1) huoltoapulain 5 §:ssä tarkoitetun eläkkeen pääomitetulla määrällä; sekä
- 2) eläkesäätiön työnantajalta olevalla saatavalla, joka kattaa eläkesäätiölain (/)

47 §:n mukaisista vapaaehtoisista lisäetuuksista aiheutuva eläkevastuu siltä osin kuin tätä saatavaa ei saada sen vakuutena olevasta pantista.

—
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

2.

Laki

työntekijäin eläkelain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 3 §:n 1 momentti,
 sellaisena kuin se on 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (390/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki:

Ehdotus:

3 §

Eläketurvan järjestämistä varten tulee työnantajalla olla eläkevakuutus kotimaisessa vakuutusyhtiössä tai *avustuskassalain* (471/42) mukaisessa määrätyn työnantajan tai määrättyyn työnantajaryhmään kuuluvien yritysten palveluksessa olevia työntekijöitä varten perustettavassa eläkekassassa taikka työnantajalla on oltava eläkesäätiölain (469/55) mukainen eläkesäätiö. *Jos säätiön toimintapiiriin tulisi pysyvästi kuulumaan vähemmän kuin 300 työntekijää, eläkkeet on kuitenkin turvattava vakuuttamalla.* Vakuutusyhtiö ei saa kieltäytyä antamasta tai pitämästä voimassa yhtiöltä haettua eläkevakuutusta siltä osin kuin se ei ylitä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja täyttävää eläketurvaa. Keskinäinen vakuutusyhtiö voi kuitenkin kieltäytyä antamasta vakuutusta, jos vakuutuksen hakijaa ei yhtiöjärjestyksen mukaan voida hyväksyä yhtiön osakkaaksi.

3 §

Eläketurvan järjestämistä varten tulee työnantajalla olla eläkevakuutus kotimaisessa vakuutusyhtiössä tai *vakuutuskassalain* (1164/92) mukaisessa määrätyn työnantajan tai määrättyyn työnantajaryhmään kuuluvien yritysten palveluksessa olevia työntekijöitä varten perustettavassa eläkekassassa taikka *eläkesäätiölain (/) mukaisessa eläkesäätiössä.* Vakuutusyhtiö ei saa kieltäytyä antamasta tai pitämästä voimassa yhtiöltä haettua eläkevakuutusta siltä osin kuin se ei ylitä tämän lain mukaisia vähimmäisehtoja täyttävää eläketurvaa. Keskinäinen vakuutusyhtiö voi kuitenkin kieltäytyä antamasta vakuutusta, jos vakuutuksen hakijaa ei yhtiöjärjestyksen mukaan voida hyväksyä yhtiön osakkaaksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .*

3.

Laki**velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 9 §:n
muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan velkojen maksunsaantijärjestyksestä 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain 9 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki:

Ehdotus:

9 §

Jos konkurssi alkaa ennen 1 päivää tam-
mikuuta 2000, 4 §:ää vastaava etuoikeus
konkurssissa on:

- 1) huoltoapulain 5 §:ssä tarkoitetun eläk-
keen pääomitetulla määrällä; sekä
- 2) eläkesäätiön työnantajalta olevalla saa-
tavalla, joka kattaa eläkesäätiölain 7 a §:n
mukaisista vapaaehtoisista lisäeduista aiheu-
tuvaa eläkevastuuta siltä osin kuin tätä saa-
tavaa ei saada sen vakuutena olevasta pan-
tista.

Jos konkurssi alkaa ennen 1 päivää tam-
mikuuta 2011, 4 §:ää vastaava etuoikeus
konkurssissa on:

- 1) huoltoapulain 5 §:ssä tarkoitetun eläk-
keen pääomitetulla määrällä; sekä
- 2) eläkesäätiön työnantajalta olevalla saa-
tavalla, joka kattaa *eläkesäätiölain 47 §:n*
mukaista vapaaehtoisista *lisäetuuksista* ai-
heutuvaa eläkevastuuta siltä osin kuin tätä
saatavaa ei saada sen vakuutena olevasta
pantista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .